De la autoarea bestsellerului
Iubita comandantului

PAM JENOFF

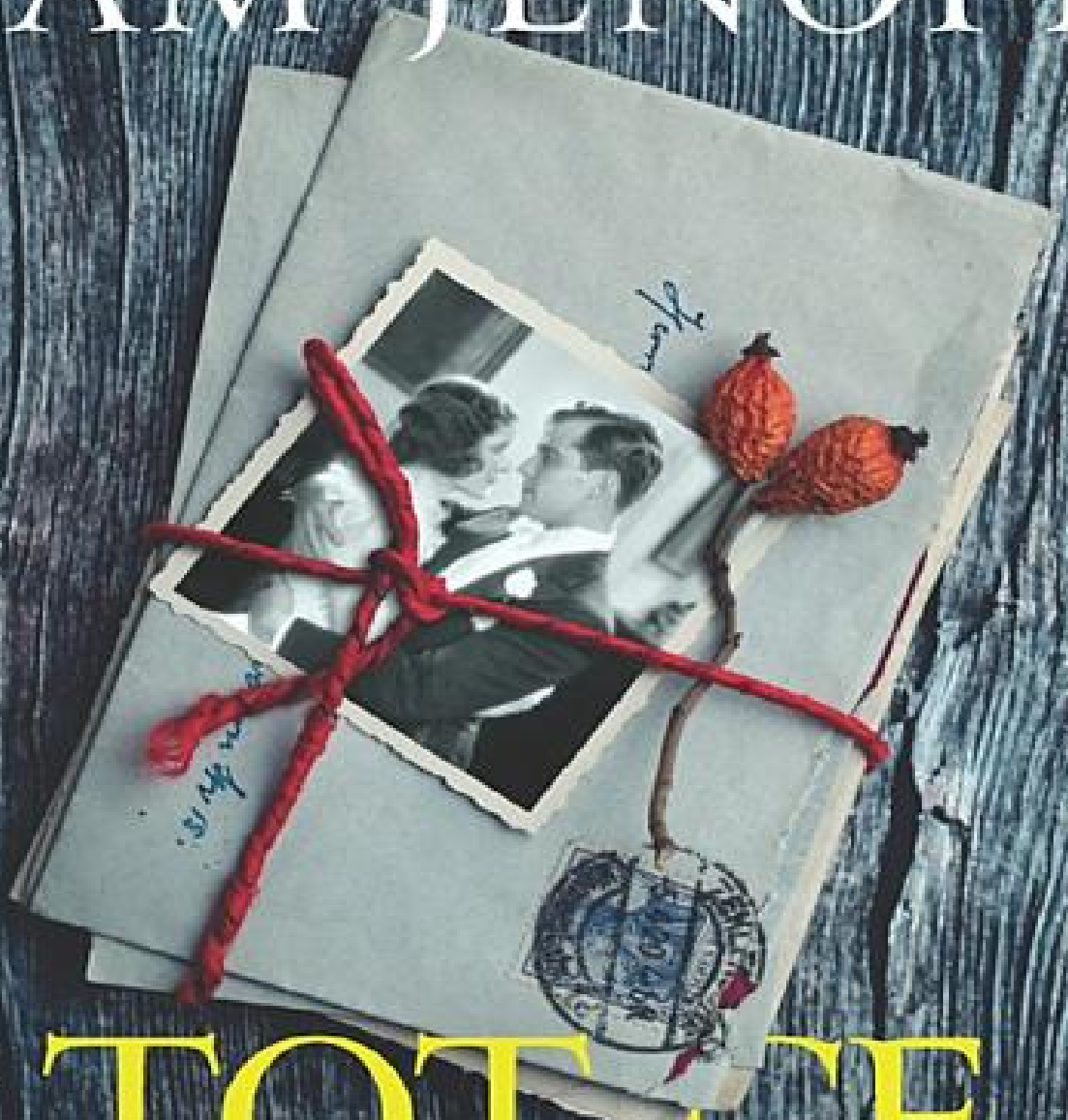

TOT CE AM IUBIT

LITERA

BLUE MOON

De la autoarea bestsellerului
Iubita comandantului

PAM JENOFF

TOT CE AM IUBIT

LITERA

BLUE MOON

BLUE
MOON

PAM JENOFF

TOT CE AM IUBIT

Traducere din limba engleză și note
ALINA MARC-CIULACU

LITERA
București

The Things We Cherished

PAM JENOFF

Copyright © 2011 by Pam Jenoff

Toate drepturile rezervate

Tot ce am iubit

Pam Jenoff

Copyright © 2022 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Dragoș Ghițulete

Corector: Dorina Lipan

Copertă: Bell Studio

Tehnoredactare și prepress: Laura Carîp

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată

de Cristina Vidrașcu Sturza.

ISBN 978-606-33-8924-5

ISBN EPUB 978-606-33-9012-8

Fiicelor mele,
Charlotte și Elizabeth

CAPITOLUL 1

Philadelphia, 2009

– Știi, nu-i așa, că riști o pedeapsă între douăzeci și cinci de ani și închisoare pe viață?

Charlotte l-a privit pe deasupra dosarului pe băiatul de șaptesprezece ani cu codițe împletite, care stătea trântit în scaunul aflat de cealaltă parte a mesei acoperite cu graffiti, cu privirea ațintită la tenișii din picioare.

Audierea preliminară nu decursese bine. Charlotte sperase că judecătoarea avea să arunce o privire la fața de copilaș a lui Marquan, cu obrajii lați și netezi și ochii în formă de migdală care nu clipeau niciodată, și avea să știe că acesta nu reprezenta un pericol pentru nimeni, că nu avea ce căuta aici. Crezuse că judecătoarea Annette D'Amici, care fusese cândva ea însăși avocat din oficiu, ar putea avea o slăbiciune pentru un adolescent care nu mai săvârșise până atunci nici un act de violență și care era cam de aceeași vârstă cu nepoții ei. Dar, printr-un formidabil ghinion, judecătoarea D'Amici anunțase că e bolnavă și fusese înlocuită în acea zi de către Paul Rodgers. Acesta, un politician aspirant care privea magistratura ca pe o trambulină spre o funcție oficială mai înaltă, își câștigase o reputație de judecător dur în timpul primului său mandat. Abia dacă i-a aruncat o privire lui Marquan înainte să lovească cu ciocănelul și să îl trimită în secția pentru delincvenți juvenili a închisorii din oraș.

În mod normal, Charlotte ar fi pus audierea în categoria înfrângeri și ar fi trecut la următorul dosar și la următoarea înfățișare, terminând cu cazurile de dimineață. Dar Marquan era diferit. Se cunoscuseră cu aproape doi ani în urmă, pe când el era un puști de cincisprezece ani speriat, săltat pe baza unei acuzații mărunte legate de droguri. Avea o sclipire care ei i-a dat de înțeles că era inteligent, o demnitate tăcută în ținuta lui perfectă și în felul în care o privise cu ochii lui căprui închis, care păreau că privesc prin tine. El făcuse o promisiune. Ea făcuse toate lucrurile pe care de obicei nu reușea să

le facă, cu lista ei de mii de cazuri pe an: obținuse ca Marquan să fie inclus în categoria celor aflați la prima infracțiune, ceea ce însemna că nu va avea cazier, dar și să intre într-un program de îndrumare după școală, în cartierul lui. Și atunci, cum se făcea că stătea acum aici, cu ochii lipsiți de strălucire și înrăit, confruntat cu o acuzație de crimă în urma unui furt de mașină care se terminase rău?

Pentru că, pur și simplu, nu era suficient. Programele de după școală nu însumau decât câteva ore pe săptămână, o picătură într-un ocean de sărăcie, de droguri și de violență și de plictis, în care puștii ăștia erau obligați să înoate seară de seară pe străzi. Avusese loc o urmărire cu mașina poliției care se sfârșise cu un SUV izbit de scările ce dădeau în trotuarul unei case și cu doi copilași prinși sub roțile lui și omorâți. Marquan nu intenționase să facă rău nimănui; de asta era sigură. Avea și el un frățior de aceeași vârstă cu copiii aceia, pe care îl ducea la școală în fiecare zi, îl aducea acasă în fiecare după-amiază. Nu, pur și simplu fusese și el acolo când se pusese la cale planul ăla tâmpit și nu avusese tăria sau bunul-simț să spună nu.

Charlotte bătea cu degetele în marginea mesei, trasând conturul unei inimi pe care cineva o scrijelise cu cuțitul în lemn.

– Dacă ai depune mărturie..., a început ea să spună.

Fuseseră trei băieți în mașină, dar Marquan era singurul care nu fugise de la locul faptei.

– Adică, dacă ai accepta să spui cine mai era cu tine...

Nu și-a terminat fraza, știind că propunerea era zadarnică. Acolo de unde venea Marquan, nimeni nu dădea pe altcineva în vileag. *SĂ NU CIRIPEȘTI!* era scris țipător pe tricourile nerușinate ale puștilor pe lângă care trecea la prânz în zona de restaurante de la mall, puști care chiuleau de la școală și își pierdeau vremea pe acolo, așteptând să dea de belea. Să ciripești însemna să nu te mai întorci niciodată acasă, să nu mai poți închide ochii și să nu mai ai liniște pentru siguranța ta și a celor dragi ție. Marquan mai degrabă ar fi acceptat condamnarea.

Charlotte a răsuflat scurt, ridicând ochii la tavanul cu pete de umezeală.

– E ceva ce ai vrea să-mi spui? l-a întrebat ea, închizând dosarul și urmărindu-l cum clatină imperceptibil din cap. Dacă te răzgândești sau dacă ai nevoie de ceva, spune-i ofițerului de caz să mă cheme.

A împins scaunul în spate și s-a ridicat de la masă, ciocănind în ușă să i se dea drumul să iasă.

Câteva minute mai târziu, Charlotte cobora din ascensor și traversa holul tribunalului, în care se îngrămădeau potențiali jurați și familiile victimelor și ale acuzaților, trecând pe lângă detectorul de metale înspre biroul de pază, pentru a cere informații. În stradă, a înotat printr-un nor de fum de țigară scos de funcționarii tribunalului, care pierdeau vremea așteptând să-și înceapă ziua de muncă, apoi s-a oprit, iar ochii i s-au îndreptat, la stânga, către masiva Reading Terminal Market. O plimbare printre tarabele deschise, un târg gastronomic internațional, care etala de toate, de la delicatese Amish la mâncare asiatică și sendvișuri cu carne de vită și cașcaval, ar fi fost exact lucrul potrivit să-și limpezească gândurile, dar nu avea timp.

Când a ajuns la intersecția aglomerată umbrită de clădirea Primăriei, cu turnul ei din vârful căruia William Penn privea cu pioșenie, Charlotte s-a oprit, trăgând în piept aerul rece de sfârșit de septembrie. În Philadelphia erau numai câteva astfel de zile în fiecare toamnă, înainte ca umezeala persistentă a verii să cedeze locul frigului iernii ploioase.

Tot cu gândul la Marquan, a intrat în clădirea de birouri. La etajul șase, a coborât din lift și a luat-o de-a lungul coridorului cenușiu. Vocea șefului de secție Mitch Ramirez, care discuta aprins cu un procuror, răsuna puternic printr-o ușă deschisă.

– Oare ai de gând să-mi spui...? a auzit Charlotte și a zâmbit.

Mitch era o legendă printre avocații pledanți, un dinozaur de 72 de ani care mărșăluise la protestele pentru drepturi civile din anii 1960 și încă putea să le facă față celor mai buni dintre ei atunci când considera că clientul lui a fost nedreptățit.

S-a oprit în fața ușii de la biroul ei, care nu se distingea de celelalte pe lângă care trecuse. Nu era cine știe ce; o debara idealizată, asta era, cu două scaune așezate unul lângă altul, în formă de V – în contrast izbitor cu marmura și mobilierul din lemn de mahon pe care le avusese pe când era asociată pe perioada de vară la o mare firmă din New York. Dar totul era al ei. Îi trebuiseră doi ani numai să obțină asta, să își croiască drumul afară din groapa avocaților debutanți care împărțeau puzderia de cutii de chibrituri aflate cu un etaj mai jos și să aibă o ușă care putea fi închisă, astfel încât să își poată auzi gândurile.

Charlotte a întins mâna înspre clanță, apoi s-a oprit, examinând-o. Ușa era întredeschisă. Era sigură că o închisese de dimineață, când plecase la

tribunal, dar poate că unul dintre ceilalți avocați trecuse să lase un dosar. Când a pășit înăuntru, i s-a tăiat răsuflarea.

Acolo, în scaunul îngust aflat în fața biroului ei, stătea fostul ei iubit.

– Brian? a întrebat ea, parcă nesigură de numele lui.

Vocea i-a sunat răgușită.

Acesta s-a ridicat din scaun. Era înalt și lat în umeri, genul pe care casele de modă îl plătesc cu bani frumoși, iar părul castaniu îi cădea pe frunte într-un mod neverosimil, indiferent de câte ori și-l scurtase ca să arate mai profesional. În ciuda brațelor musculoase, care dădeau de înțeles că era redutabil pe terenul de baschet, transmitea un aer de vulnerabilitate care sugera că ar putea plânge la filmele siropoase și le făcea pe femei să își dorească să aibă grijă de el.

Privindu-l acum, aproape că ar fi putut uita că el îi frânsese inima.

– Bună, Charlotte, a zis el.

Faptul că îi spusese pe numele întreg amintea de toți anii care trecuseră de la ultima lor întâlnire. S-a aplecat să o sărute, iar o adiere abia perceptibilă a coloniei lui Burberry, bine cunoscută ei, i-a gâdilat nările, stârnindu-i amintiri pe care sperase să le fi dat uitării.

– Arăți bine.

Și-a scuturat pantalonii, iar costumul lui scump era teribil de nepotrivit cu micul ei birou mohorât. A devenit brusc conștientă de costumul ei negru, din tricot, și care nu o avantaja. Soția lui, care purta Chanel și tocuri, nu l-ar fi îmbrăcat în ruptul capului.

El a așteptat ca ea să spună ceva, apoi, văzând că nu vorbește, a zis:

– Nu am vrut să te iau prin surprindere. Secretara ta mi-a dat drumul.

Ea nu avea secretară, și-a zis Charlotte în sinea ei. Probabil că se referea la Doreen, șefa de birou. Aceasta era de obicei prea ocupată să-și țină la zi pagina de Facebook ca să îi ajute pe vizitatori, dar nu era greu de imaginat cum o vrăjise Brian să-i descuie biroul și să-i dea voie să o aștepte. L-a măsurat din nou cu privirea. Avea o burtă care vorbea despre mult prea multe cine la restaurante cu prețuri exorbitante, despre vizite ratate la clubul de tenis pe care cândva îl frecventa zilnic. Dar încă avea farmecul care o cucerise cu aproape zece ani în urmă – care o vârâse în belele, în primul rând.

A tras adânc aer în piept și și-a redobândit stăpânirea de sine.

– Ce cauți aici?

Expresia lui s-a schimbat în timp ce înregistra schimbarea regulilor jocului: glumele trebuiau lăsate la o parte, pentru a trece la afaceri.

– Sunt în oraș în interes de serviciu și speram să pot discuta cu tine despre ceva.

Ai părăsit-o pe Danielle, și-a zis ea imediat. Ți-ai dat seama, după atâta vreme, că ai făcut o greșeală teribilă, că eu eram aleasa. Scenariul i-a trecut în goană prin minte: râuri de lacrimi și de păreri de rău din partea lui, acceptarea ei mărinimoasă, în cele din urmă, și iertarea. Desigur, avea să fie complicat. Interveneau divorțul, problema domiciliului: aici sau la New York.

– Să vorbim despre un caz la care lucrez, a adăugat el.

Imaginea s-a evaporat, ca o picătură de ploaie într-o zi călduroasă și umedă, s-a destrămat atât de repede încât ar fi putut fi rodul imaginației ei. Deci nu despre noi e vorba până la urmă, și-a zis ea, simțindu-se cât se poate de penibil. Brian voia ceva, dar nu pe ea.

– Îmi permiți să te invit la prânz? a întrebat-o.

Ea a clătinat din cap. După treizeci de secunde petrecute în preajma lui Brian, acesta deja se juca cu mintea ei. Trebuia să se îndepărteze de el cât mai mult cu putință.

– Nu pot. În jumătate de oră trebuie să fiu înapoi la tribunal.

– Înțeleg. Atunci la cină. La șase e bine?

Îl vedea cum calculează în minte cât ar putea dura masa, dacă ar reuși să prindă trenul de 9 înspre Manhattan. Să se întoarcă la Danielle. I s-a strâns stomacul, căci pizma nu i se diluase odată cu trecerea anilor.

O clipă s-a gândit să recupereze un pic din controlul care îi fusese furat cu atâția ani în urmă și să îi refuze invitația de ultim moment. La urma urmelor, ar fi putut avea planuri. De obicei, acestea constau din mâncare thailandeză la pachet, în fața televizorului, o noapte fierbinte cu reluări ale serialului *CSI* împreună cu pisica ei, Mitzi, dar nu era nevoie ca el să știe toate astea. Ardea însă de curiozitate. Oare Brian chiar avea treabă în Philadelphia sau venise până aici doar ca să o vadă pe ea? Și despre ce naiba putea fi vorba?

– În regulă, a răspuns ea, încercând să aibă un ton obișnuit.

– La Buddakan?

Alegerea era, evident, selecția unui străin de oraș, unul dintre acele restaurante scumpe din lanțul lui Stephen Starr, cunoscute la nivel național

și care făcuseră o clonă a localului în New York. Lucrul cel mai diferit cu putință de liniștitele restaurante BYOB, atât de îndrăgite de ea, precum cel cu specific din nordul Italiei, aflat în Greenwich Village, pe care îl frecventaseră pe când erau studenți, al cărui nume se estompase cu trecerea anilor.

S-a gândit să sugereze un local alternativ, cum ar fi Santorini, o tavernă grecească din cartierul ei, care avea un humus extraordinar și un păhărel de uzo din partea casei la sfârșitul mesei. Dar asta nu era o invitație mondenă și nu avea nevoie ca Brian să invadeze acea parte a lumii ei.

– De acord.

– Acum te las să-ți vezi de treabă, a zis el și a plecat din birou fără să se uite în urmă.

Ăsta era Brian. Privea viața ca pe un platou de filmare – când ieșea el din scenă, luminile se stingeau și totul înceta pur și simplu să mai existe.

De abia când ușa s-a închis în urma lui, Charlotte s-a prăbușit pe scaun, încercând să-și contenească tremuratul.

Se cunoscuseră în timpul studiilor de drept, pe când erau stagiari la Tribunalul crimelor de război de la Haga, ajutând acuzarea în procesul genocidului din fosta Iugoslavie. Încă își amintea cum intrase în micul bar olandez și îl văzuse pe Brian pentru prima dată. Era în centrul atenției altor stagiari, așezați în semicerc în jurul lui, în majoritate femei. Ea rămăsese în loc câteva secunde, cu privirea ațintită asupra lui, împotriva propriei voințe. Cu toate că nu putea auzi ce spunea el, ceva în felul în care vorbea o captivase, o atitudine plină de încredere care nu putea trece neobservată. Și-a întors capul către ea. Stânjenită, a încercat să privească în altă parte, dar atunci privirile li s-au întâlnit și ea a rămas ca paralizată, incapabilă să se miște.

Un minut mai târziu, el s-a desprins din cercul adulatorilor lui și s-a îndreptat înspre Charlotte, cu o a doua bere în mână ca să i-o ofere ei, ca și cum ar fi așteptat-o.

– Brian Warrington.

– Charlotte Gold, a reușit ea să spună, străduindu-se să nu se bâlbâie.

– Știu. Ești cea cu bursa Root Tilden de la NYU, corect?

Ea a ezitat, luată prin surprindere. Nu se așteptase ca el să știe cine era ea sau că primise prestigiosul stagiu de interes public.

– Eu sunt de la Universitatea Columbia. Cred că am fost repartizați amândoi la cazul Dukovic. Memoriul tău cu privire la chestiunea dovezilor a fost extrem de impresionant.

Ea s-a împotrivit senzației că o ia cu leșin.

– Aș vrea să îți aflu părerea în privința unuia dintre martorii mei.

Exact în acel moment, trupa de jazz care se instalase într-un colț a început să cânte, iar în jurul lor s-a dezlănțuit vacarmul vocilor.

– E un mic bistro pe strada asta, un pic mai încolo, unde e mai multă liniște. N-ai vrea să mergem să mâncăm ceva?

Prea surprinsă ca să răspundă, Charlotte a încuviințat din cap și l-a urmat afară din bar, simțind în spate privirile ațintite ale celorlalți stagiari.

Din acel moment, au fost de nedespărțit. S-au îndrăgostit bând bere belgiană și discutând aprins despre eficiența Curții Penale Internaționale. Când s-au întors în Manhattan în acea toamnă, ea a renunțat la camera de cămin din Greenwich Village și i-a acceptat propunerea de a se muta în apartamentul lui din Upper West Side.

Cu toate că nu fusese evident luându-te după locuința lor olandeză modestă, odată întorși acasă, ea și-a dat repede seama că Brian era bogat. S-a trezit dusă în weekendurile calde de toamnă în Hamptons, în vacanțe la proprietatea părinților lui din Chappaqua. Își petrecea mai puțin timp la facultate, mergând în centru doar pentru cursuri. Își făceau planuri pentru ceea ce va urma după absolvire, stagii la ONU, o logodnă de scurtă durată.

Lumea ei idilică s-a făcut brusc țăndări în decembrie, când a călătorit la Philadelphia pentru ceea ce ar fi trebuit să fie o scurtă vizită de sărbători împreună cu mama ei, o profesoară de matematică pensionară. În prima dimineață, la micul dejun, mama ei i-a dat vestea pe care o ținuse secretă până când Charlotte avea să termine cu examenele finale: pe plămâni îi apăruseră mici celule canceroase, ca urmare, bănuia ea, a obiceiului de a fuma, la care renunțase cu ani în urmă. Când, din cauza tusei persistente pe care o socotise a fi provocată de o alergie, ajunsese să facă o radiografie pulmonară, era prea târziu – era în stadiul patru și mai avea doar câteva luni de trăit.

Winnie nu a acceptat ca ea să își înghețe semestrul, așa că Charlotte a făcut naveta cu trenul în fiecare weekend, privind cu neîncredere viteza cu care se deteriora starea mamei sale, cândva o femeie puternică. Brian s-a oferit, desigur, să o însoțească, dar ea a refuzat de fiecare dată, fiind

stânjenită de ideea că el ar trebui să vadă micul apartament de suburbie, cu mobilă uzată și pereți îngălbeniți. El nu a insistat să o convingă, ci a dat înapoi cu grație, bucuros să fie scutit de neplăcerile unei vieți care nu era a lui. Timpul petrecut separați și îngrijorarea ei constantă au început să își pună amprenta asupra relației lor, așa că, în martie, când mama ei fusese trimisă pentru ultima dată într-un centru de îngrijiri paliative, Charlotte s-a întors la New York și a găsit sub măsuța de machiaj din baie un ruj care nu era al ei. Mai târziu avea să se întrebe dacă nu cumva el îl lăsase intenționat acolo, un ultim act pasiv-agresiv menit să grăbească lucrurile spre inevitabilul deznodământ.

Îl confruntase chiar în acea după-amiază cenușie, sperând ca el să nege sau măcar să îi dea o explicație, gata să îl ierte. Era o zi încă suficient de umedă și de friguroasă pentru a fi socotită zi de iarnă, iar răsuflarea li se transforma în aburi în fața lor, în timp ce strângeau în mână paharele de polistiren cu cafea din care, de fapt, nici unul nu bea. El și-a aplecat privirea înspre banca din colțul de sud-est al Washington Square Park pe care o împărțiseră în vremuri mai fericite, pângărită acum întrucât va fi amintită întotdeauna din acest motiv. Fața lui părea o caricatură a sa, trasă și slabă. Când el a început să vorbească, ea s-a pregătit să audă platitudini, cum că se înstrăinaseră, că nu era decât ceva de felul ăsta.

– Am cunoscut pe cineva, a zis el direct.

Ea a simțit un pietroi în stomac.

– O cheamă Danielle, a continuat el. A fost și ea la Harvard, cu doi ani mai mare decât noi.

Bineînțeles. Pentru că nu putea fi o persoană proastă și banală. Prin minte i-a fulgerat imaginea petrecerii de sărbători de la firma în care Brian era stagiar în acel an. Prin ceața îngrijorării și a disperării legate de mama ei, Charlotte și-a amintit o blondă elegantă, care era asociat junior, o discuție despre locuințe de vară la care ea nu a reușit deloc să participe.

– Îmi pare rău, a încheiat el.

Erau o mie de întrebări pe care voia să i le pună: de ce și când, și cum. Dar el deja își arunca paharul cu cafea la gunoi și își aranja paltonul, nerăbdător să treacă la acest nou capitol din viața lui.

Trei săptămâni mai târziu, avea să afle și restul poveștii. La micul dejun, a deschis *Sunday Times* și a văzut anunțul de logodnă, din care o privea fericitul cuplu, iar zâmbetul lui Danielle era mai larg decât și-l amintea. A

fost năpădită de neîncredere. În săptămânile scurse de când îi spusese Brian despre noua lui relație, Charlotte se consolase cu halbe de bere și sticle de vin, spunându-și că nu era ceva serios. Danielle nu era decât o relație de consolare, până când avea el să-și dea seama cum stau lucrurile. Dar, în acel moment, adevărul a izbit-o: Brian și Danielle se logodiseră. De cât timp se întâlneau fără ca ea să știe?

Incapabilă să-și desprindă privirea de la anunț, s-a forțat să citească mai departe. Și cam pe la momentul aflării faptului că bunicul lui Brian fusese director general al unei companii de succes și că mireasa avea să-și păstreze numele de familie, a simțit o senzație bruscă de eliberare, ca atunci când se dă drumul aerului dintr-un balon. Se simțea ușurată să fie scutită de a face parte dintr-o lume căreia nu îi aparține, ca un student căruia i se acordă permisiunea de a-și schimba specializarea sau de a renunța la un curs mult prea dificil.

După aceea a fost ușor să renunțe la restul și să refuze stagiul de la Haga, pe care își programase să îl înceapă după absolvire. A aplicat, în schimb, pentru postul de avocat din oficiu, pe care l-a obținut, astfel că s-a întors în Philadelphia, intrând în oraș ca într-o pereche veche de pantofi comozi.

În acea seară, la șase fără cinci, Charlotte a coborât dintr-un taxi pe Third and Chestnut și a privit de-a lungul străzii, în ambele direcții. Vechiul Oraș, cândva teritoriul lui Benjamin Franklin și al Părinților Fondatori, era acum varianta trendy a Philadelphiei, iar ea arareori se aventura de-a lungul șirului de baruri și restaurante la modă care parazitau arhitectura federalistă a zonei. Două străzi mai la vest, se revărsau râsetele mulțimii de turiști care plecau de la Independence Hall și Liberty Bell și se urcau în autocare, pornind spre casă.

Charlotte s-a oprit în loc, dorindu-și să fi fost capabilă să-și înfrâneze pornirile firești și să ajungă cu dezinvoltură mai târziu. Pentru o clipă s-a gândit să dea un ocol străzii, trăgând de timp ca să se adune. Dar nu avea nici un rost să amâne inevitabilul – cu cât mai repede se întâlnea cu Brian, cu atât mai curând putea să îl urce, pe el și ochii lui verzi diabolici, în trenul către New York.

În timp ce se îndrepta către restaurant, și-a cercetat imaginea în vitrina de sticlă a unui magazin alăturat, netezindu-și părul castaniu, lung până la umeri. Nu avusese timp să meargă acasă – casa modestă din Queen Village, pe care o cumpărase înainte ca zona să devină una la modă, se afla la 35 de

minute de mers pe jos distanță de biroul ei, plimbare cât se poate de plăcută într-o zi frumoasă, dar prea departe și în direcția opusă pentru a mai reuși să ajungă la cină. Așa că, după muncă, se oprise la Macy's, singurul magazin universal care mai exista în oraș. Rezistând impulsului de a cumpăra o nouă ținută completă, s-a mulțumit cu o bluză crem de mătase, pentru a înlocui topul tricotat pe care îl purtase până atunci pe sub costum, și cu puțin parfum și ceva produse pentru machiaj din mostrele de pe tejgheaua magazinului Clinique.

Odată înăuntru, Charlotte a zăbovit nesigură lângă recepție, obișnuindu-și ochii cu lumina slabă. Restaurantul asiatic era un spațiu întins, plin cu mese, cu pereții drapați în mătase roșie și o statuie masivă a lui Buddha, care domina o parte a încăperii. Mai bine de zece bucătari se agitau în spatele norilor de aburi din bucătăria deschisă aflată în partea din spate. La barul din stânga, tineri de douăzeci și ceva de ani încercau să facă impresie unii asupra altora în fața unor cocktailuri de zece dolari, în culori vii.

– Cu ce vă pot ajuta? a întrebat-o indiferentă persoana de la recepție.

Fără să răspundă, Charlotte a privit prin încăpere și l-a localizat pe Brian la o masă din spate. Era un lucru neașteptat – nu era genul lui să ajungă devreme, căci îi era insuportabilă ideea de a-i aștepta pe alții. Când ea s-a apropiat, s-a ridicat și și-a băgat în grabă telefonul mobil în buzunarul sacoului.

– Îți mulțumesc că ai venit, a zis, și chiar părea că vorbește serios.

Charlotte a studiat meniul pe care, odată așezată, i l-a dat chelnerița, bucuroasă de acest răgaz.

– Un Grey Goose martini în pahar înalt, cu extra măsline, a zis ea.

În mod obișnuit, nu bea tării în serile din cursul săptămânii, dar circumstanțele impuneau o excepție.

– La fel, a cerut Brian, surprinzând-o din nou.

Era genul care nu bea decât bere sau, cel puțin, fusese.

– Ziceai că ai venit pentru un caz? l-a întrebat Charlotte după ce chelnerița le adusese băuturile și le luase comanda de mâncare, homar thailandez pentru ea, ton cu susan pentru el.

A remarcat că el nu comandase aperitiv, o dovadă în plus că se grăbea să se întoarcă la New York și la Danielle. A simțit un junghi în stomac retrăind, încă o dată, respingerea din urmă cu zece ani. Dar nu ea solicitase această întâlnire, și-a spus; el vrusese să o vadă.

– Depoziții?

Brusc, a devenit conștientă de accentul ei local, de felul în care se părea că îi redevenise firesc să vorbească vocal în anii scurși de când se întorsese.

– Sunt doar în trecere, a răspuns el, cu o pronunție lipsită de orice particularitate geografică. Am avut o întâlnire în Washington de dimineață.

De obicei era atât de exact, dar acum cuvintele lui aveau ceva vag, făcând-o să se întrebe dacă spunea adevărul. Venise oare de la New York doar pentru a vorbi cu ea?

– Cum îți merge? a întrebat-o el, fără să îi ofere vreun indiciu dacă era doar o întrebare de complezență, un pas necesar pentru a ajunge unde voia – pe față și în voce i se citea o curiozitate reală.

Știuse întotdeauna cum să îi facă pe oameni să creadă că e de partea lor, sincer preocupat de ceea ce e mai bine pentru ei – și tocmai asta îl făcea atât de periculos. Nu avusese nici cea mai vagă bănuială că se întâmpla ceva până în momentul în care îi spusese că o părăsește pentru altcineva.

– Excelent, a răspuns ea, un pic prea repede.

S-a simțit dintr-odată goală, expusă.

– Lucrez cu delincvenți juvenili...

Aproape că s-a dezvăluit pe sine în timp ce turuia, purtându-și jobul ca pe o pelerină. Dar munca, de care în mod normal era foarte pasionată, părea acum provincială, lipsită de sofisticare.

– Dar tu?

– Sunt bine. Tocmai am terminat cu un proces legat de niște titluri de valoare care a durat două luni și noi, adică Dani...

A ezitat, ca și cum uitase, pentru o clipă, cât de nepotrivit era să îi vorbească despre soția lui femeii pe care o părăsise pentru ea. Ca și cum Charlotte era o oarecare.

– Oricum, o vacanță ar prinde bine. Poate la Aspen.

Charlotte și i-a imaginat pe amândoi alunecând vijelios pe zăpadă, perfect sincronizați. Ea fusese întotdeauna un dezastru la schi, un pericol pentru sine și pentru cei din jur.

– Dar a apărut chestia asta nouă, a continuat el, iar ea a sorbit lung din băutură, ca să se liniștească. De asta voiam să te văd.

– Pe mine? i-a scăpat ei, mai tare decât intenționa, cât pe ce să se înece cu băutura.

Brian era avocat de litigii cu titluri de valoare și apăra în procese cele mai mari firme de brokeraj din țară. Ce fel de problemă ar fi putut să vrea să discute cu ea?

A sorbit din martini și s-a strâmbat.

– E o chestie *pro bono*.

Charlotte a șovăit, luată pe nepregătite. Nu era genul lui Brian să lucreze *pro bono* – empatia lui pentru cei mai puțin norocoși era la un nivel abstract, de principiu, un fel de obligație inerentă mediului lui liberal, de clasă superioară. Dar nu se descurca deloc cu haosul din jurul clientelei actuale, cu ambiguitatea cazurilor individuale. În ce se mai băgase acum? Era, în mod sigur, ceva foarte important, și-a zis ea, poate că o pedeapsă cu moartea. Supărarea ei s-a intensificat. Firmele luau tot mai des asemenea cazuri datorită imaginii bune în presă pe care o obțineau, de obicei, de pe urma lor. Dar, cu toate resursele de care dispuneau, erau necorespunzător dotate pentru a gestiona chestiuni care presupun o expertiză atât de specializată. Și iată-l acum aici, cerându-i ei sfatul.

Chelnerița s-a întors la masa lor și a pus o farfurie în fața lui Brian. Mâncarea era servită ca la mesele în familie, și-a amintit Charlotte de când mai venise aici, o singură dată, ceea ce părea a fi un cod pentru „aducem ce vrem noi și când avem noi chef“. A clătinat din cap când el a făcut un gest înspre farfurie, oferindu-i și ei.

– Mănâncă liniștit!

A așteptat ca el să ia furculița în mână și să atace mâncarea cu plăcerea pe care și-o amintea ea, dar nu a făcut-o.

– Ai auzit vreodată de Roger Dykmans? a întrebat-o.

Charlotte a repetat numele în sinea ei.

– Nu știu. Poate că de numele de familie.

– Roger e un client pe care îl sfătuiesc în legătură cu niște titluri de valoare. Hans Dykmans a fost fratele lui.

Hans Dykmans. Odată rostit numele întreg, și-a dat imediat seama despre cine era vorba.

– Diplomatul?

Hans Dykmans, la fel ca diplomatul suedez Raoul Wallenberg și industriașul neamț Oskar Schindler, avusese meritul de a fi salvat mii de evrei în timpul Holocaustului. La fel ca Wallenberg, a fost arestat și a dispărut în mod misterios la sfârșitul războiului.

– Da. Roger este fratele mai mic al lui Hans și conduce o mare firmă internațională de brokeraj. Numai că acum a fost arestat și acuzat de crime de război pentru că i-ar fi ajutat pe nemți.

Brian a tăcut, cercetând fața lui Charlotte pentru a-i surprinde reacția provocată de posibilitatea ca fratele unui erou din război să fi fost un colaborator al naziștilor. Dar ea nu a fost atât de surprinsă pe cât s-ar fi așteptat. Aflase cu ani în urmă că circumstanțele extreme ale războiului au provocat un spectru larg de reacții, chiar și în familiile cele mai unite.

Brian a așteptat ca lui Charlotte să îi fie pusă în față mâncarea, apoi a continuat:

– Niște istorici au descoperit de curând niște documente care se pare că îl incriminează pe Roger. Susțin că și-a trădat fratele în timpul războiului și că, drept urmare, Hans a fost arestat și câteva sute de copii evrei pe care el încerca să îi salveze, omorâți.

Cu privirea ațintită la fața de masă roșu aprins, Charlotte a simțit cum o cuprinde oroarea. Și ea era urmașa unor supraviețuitori ai Holocaustului sau, mai exact, a unei supraviețuitoare. Mama ei reușise să scape din Ungaria când era copil, plasată într-un *Kindertransport*[1] cu direcția Londra și apoi la niște rude din America. Dar restul familiei mamei ei, adică părinții și frații, își găsiseră cu toții sfârșitul în lagăre. De multe ori, în singurătatea ultimelor zile ale lui Winnie, Charlotte se întrebase cât de diferită ar fi fost viața mamei ei dacă aceasta ar fi crescut în mijlocul unei familii iubitoare, și nu la niște veri îndepărtați, care o acceptaseră din obligație. Răceala lor, bănuia Charlotte, o trimisese pe mama ei în brațele primului bărbat care pusese ochii pe ea și care, în scurt timp, avea să îi frângă inima, lăsând-o însărcinată și singură.

Și-a ridicat ochii spre Brian, care o privea nerăbdător, în așteptarea unui răspuns.

– Deci Dykmans a colaborat cu naziștii, a spus ea în cele din urmă. Iar tu încerci să îl aperi în instanță.

– E acuzat că ar fi colaborat, a zis Brian și a ridicat din umeri, luând o îmbucătură de ton. E clientul meu. Mi s-a cerut de către parteneri să preiau problema.

– Și ai venit să-mi ceri ajutorul, a tras ea concluzia, agasată.

Oare Brian nu își mai amintea istoria familiei ei sau pur și simplu nu îi păsa ce presupunea pentru ea natura acestei cereri?

– De ce tocmai mie?

Brian a clipit de mai multe ori, ca și cum nu era obișnuit ca lucrurile să-i fie spuse pe șleau în felul ăsta. Bineînțeles că nu era. Își petrecuse anii de când o părăsise învârtindu-se în cercurile sociale ale eternei lumi bune, practicând formalitățile specifice sălilor de conferință ale unei firme mari și petrecerilor simandicoase care o făceau pe Charlotte să își dorească să țipe și să își iasă din piele. El nu trăise în cadrul sistemului judiciar haotic din centrul sărac al orașului, unde nimeni nu avea timp pentru politețuri și nici tendința de a fi precaut.

– Ei bine, a început el domol. Datorită experienței tale, în primul rând.

Ea a înclinat din cap, apoi a privit peste umăr, ca și cum s-ar fi temut că trage cineva cu urechea. Faptul că fusese doctorand în istorie înainte de a se dedica studiilor de drept, chiar dacă nu era un secret, nu îl împărtășise nimănui în Philadelphia. Petrecuse trei ani în Europa de Est cu o bursă Fulbright și alte burse, făcând cercetări despre Holocaust. Munca ei, axată pe aspecte care apăruseră după război, precum restituirea proprietăților evreilor și conservarea lagărelor de concentrare, era deschizătoare de drumuri la momentul respectiv și Charlotte publicase câteva articole care îi aduseseră o oarecare notorietate – ca să nu mai vorbim de un cerc de cunoștințe importante. Inițial, se înscrisese la drept cu intenția de a combina interesul pentru problemele de politică externă cu o carieră juridică, dar moartea lui Winnie și trădarea lui Brian o copleșiseră. Așa că își depusese candidatura pentru postul de avocat din oficiu în Philadelphia, fără să menționeze absolut nimic despre munca ei legată de Holocaust, pentru că aici nu i-ar fi păsat nimănui, cu atât mai puțin ar fi crezut-o că e serios interesată de un post din domeniul public, prost plătit, cu o asemenea calificare.

– Dar nu e numai asta, serios, s-a grăbit Brian să adauge. Vreau să zic că dispun de resursele firmei. Îi pot angaja pe cei mai buni experți din lume, pot lua legătura prin telefon cu oricine am nevoie. Avem consilieri doi foști membri ai guvernului, ce Dumnezeu!

Și-a aplecat capul și și-a împreunat mâinile la ceafă, apoi s-a lăsat din nou pe spate.

– Dar abilitățile tale avocățești sunt al naibii de bune, așa au fost întotdeauna.

Uitase de obișnuința lui de a înjura continuu când își susținea o idee. Credea că asta îl face cumva mai *macho*, îl face să pară dur, așa, ca băieții. Dar ei i se păruse întotdeauna că e ceva forțat, care denota o anumită lipsă de creativitate.

– Îți amintești de cazul Dukovic? a întrebat-o el.

Charlotte a încuviințat din cap. Dukovic fusese un criminal de război bosniac, acuzat de uciderea a zeci de croați. În ultimul moment, singurului martor împotriva lui, o fată de doisprezece ani care reușise să supraviețuiască unor luni de închisoare, tortură și viol, i s-a făcut frică să depună mărturie. Se părea că Dukovic avea să fie eliberat din pricina lipsei probelor. Dar Charlotte petrecuse zile întregi cufundată în documente, punând la punct o modalitate de a-l lega de aceste atrocități pe baza unor dovezi circumstanțiale – și, până la urmă, o convinsese pe fată să depună mărturie. Dukovic a fost condamnat la închisoare pe viață.

– Și te implici, a mai adăugat el. Vreau să zic, uită-te unde te afli.

A făcut un gest larg cu mâna ca și cum ar fi arătat sala restaurantului, dar Charlotte știa că nu se referă propriu-zis la Buddakan. Vorbea despre duritatea jobului ei, despre faptul că ea se afla pe baricade, luptând pentru oameni sărmani.

– Te implici pentru ca oamenii să beneficieze de o bună apărare, pentru ca nevinovații să nu fie condamnați pe nedrept.

„Dar Dykmans nu are nimic în comun cu clienții mei“, și-a spus ea. „E un om bogat, care beneficiază de nenumărate resurse.“

– Unde e ținut?

– În Germania.

– Nu credeam că nemții și-au continuat cercetările în cazurile de crime de război.

– Nu o făceau, până acum aproximativ un an. Dar Centrul Wiesenthal și Departamentul de Justiție le-au tot cerut-o, până când presiunea a devenit prea mare.

– Aș vrea să te pot ajuta, a spus ea, începând să se eschiveze.

Dar Brian a ridicat mâna și a întrerupt-o.

– Un bătrân urmează să ajungă la închisoare pentru tot restul vieții, a spus el, cu ochii măriți. Merită un proces corect.

Exasperarea lui Charlotte s-a transformat în furie. Oare Brian își imagina că e atât de simplu, că, dacă îi exploatează simțul dreptății, ea avea să se

supună pur și simplu voii lui? Ca și cum el ar fi văzut în compasiunea ei o slăbiciune care poate fi exploatată. I-au răsunat din nou în minte cuvintele lui: un proces corect. Am o duzină de copii închiși în tot orașul, care nu vor avea parte de asta, ar fi vrut ea să-i spună. Dar el nu ar fi înțeles.

– Ce vrei să fac? a întrebat ea atunci. Nu prea sunt calificată să pledez această cauză în Germania.

– Sigur că nu. Am apelat la cea mai bună firmă din Europa să se ocupe de asta.

Pe fața lui Brian a apărut o expresie pe care Charlotte nu a reușit să o descifreze, care a dispărut repede.

– Nu, pe mine mă interesează abilitățile tale avocățești. Avem nevoie de ajutor ca să ne dăm seama ce ne scapă, ce nu vrea Dykmans să ne spună.

– Nu înțeleg.

– N-o să vorbească cu noi.

– Vrei să spui că nu o să coopereze în apărarea lui?

Brian a încuviințat din cap.

– Atunci își recunoaște fapta?

– Nu, doar că n-o să spună că nu a făcut-o, și nici nu o să ne ajute să găsim dovezi care să o demonstreze.

Pentru că nu vrea să se incrimineze singur, și-a spus Charlotte. A vrut să îl întrebe pe Brian dacă el crede că Dykmans e nevinovat. Apoi instinctul de avocat al apărării i s-a trezit din nou și s-a răzgândit.

– Și oricum, de ce îți pasă atât de mult? l-a întrebat ea, ridicând mâna când Brian a deschis gura. Și nu cumva să îmi mai ții un discurs despre adevăr și dreptate. Vreau varianta reală.

Pe fața lui Brian a trecut o expresie indignată, iar Charlotte se aștepta ca el să protesteze, susținând că e vorba doar de urmărirea unui scop nobil. Apoi umbra de indignare a părut că i se risipește de pe chip. Fusese întotdeauna capabilă să treacă dincolo de ceea ce afișa el, într-un mod în care nimeni nu putea (nici măcar soția lui, bănuia Charlotte).

– E vorba de parteneriat, a spus Brian în cele din urmă, cu voce joasă.

Desigur, și-a zis Charlotte în timp ce piesele puzzle-ului începeau să se așeze la locul lor. Brian practica avocatura de aproape nouă ani, era tocmai timpul să fie luat în considerare pentru a deveni partener.

– Dykmans e un client important, a continuat el. Practic, mi s-a spus că, dacă reușesc să îi obțin achitarea, o să fiu făcut partener. Iar dacă nu...

Nu trebuia să termine propoziția. Asociații care nu deveneau parteneri în firmele mari dispuneau de o perioadă limitată la un an, poate doi. Apoi erau nevoiți să plece interni într-o companie sau să găsească altceva de făcut, toate fiind opțiuni mai puțin promițătoare, cu siguranță de neluat în considerare pentru Brian.

A luat cu bețișoarele niște tăieței și i-a băgat în gură, mestecând în timp ce se gândea. Întregul scenariu era complet suprarealist. Brian avea nevoie de ajutorul ei ca să apere un colaborator nazist. Un colaborator nazist acuzat. Nu că ar fi fost ceva personal ori deosebit de măgulitor în asta. Venise la ea pentru că era, pur și simplu, persoana care deținea ceea ce îi era lui de trebuință, ca un instalator când se înfundă toaleta sau un mecanic pentru o defecțiune la mașină.

Dar adevărata întrebare încă nu fusese pusă și nu primise un răspuns. De ce ar fi trebuit să îl ajute? Brian îi frânsese inima, îi luase totul. Charlotte nu îi datora nimic.

Și, cu toate astea, chiar când se pregătea să îl refuze, a simțit cum ceva o incită. Și-a amintit zilele petrecute în arhivele prăfoase din Europa, încercând să pună cap la cap ceea ce se întâmplase, să le facă cât de cât dreptate celor care nu mai puteau vorbi în apărarea lor. O atrăsese cazul, dar fusese descurajată de natura lui abstractă, ambiguă. Să lucreze la cazul Dykmans ar putea reprezenta, în sfârșit, ocazia de a combina interesul ei în materie de relații internaționale cu cel în materie de drept, în felul la care sperase cu un deceniu în urmă. Interesul îi era ațâțat.

– Mai am ceva concediu de luat, a spus ea într-un final. Pot să îl programez luna viitoare și atunci...

– N-o să meargă, a intervenit el, tăindu-i vorba într-o manieră de-a dreptul nepoliticoasă. Procesul lui Roger e peste patru săptămâni. Trebuie să găsim dovezile pentru a-l achita, și asta de urgență.

Bețișoarele i-au căzut cu zgomot în farfurie.

– Patru săptămâni?

În următoarele patru săptămâni ar trebui să pregătească martorii, să exerseze pledoaria într-un proces simulat – nu să caute probe.

– Știu. Nu e deloc situația ideală.

Charlotte l-a privit, în așteptarea unei explicații pentru această cerere făcută în ultimul moment, dar el i-a întors privirea, fără să clipească și fără o vorbă.

Deci se aștepta ca ea să lase totul din viața ei baltă și să se grăbească să îi facă pe plac.

– Nu pot.

– Dykmans e un om bogat. Poți să spui ce onorariu vrei.

Charlotte a șovăit. Nu îi trecuse prin cap să ceară bani.

– O vreau pe Kate Dolgenos.

– Poftim?

În mod clar nu era răspunsul la care se aștepta el.

– E cea mai bună avocată specializată în drept penal din firma ta, nu?

Și din țară, și-a spus ea în timp ce Brian încuviința din cap.

– Vreau să vină și să se ocupe de audierea preliminară pentru un client de-ai mei, săptămâna viitoare. E un caz de infracțiune juvenilă.

Era singurul mod în care ar fi putut să-l părăsească pe Marquan – lăsându-l pe mâna cuiva mai bun.

– Dar Dolgenos se ocupă de infracțiuni financiare. N-o să accepte...

– Și vreau să se pregătească cum trebuie, a continuat ea. Nu doar să îi acorde atenție în ultimul moment. Trebuie să se întâlnească mai întâi cu clientul meu.

Brian a vrut să protesteze, apoi a zis:

– Bine.

Charlotte și-a mușcat buza, nesigură. Ceruse luna de pe cer și nu se așteptase ca el să îi accepte provocarea și chiar să fie de acord cu termenii ei. S-a dus cu gândul la numărul de dosare care o așteptau la birou.

– Îți pot acorda o săptămână, a spus ea.

În realitate, putea să obțină mai mult. Nu își mai luase concediu de aproape doi ani, ceea ce era o sursă de tachinări prin birou. În ciuda volumului ei de muncă, șeful i-ar fi acordat cu dragă inimă răgazul, iar colegii ar fi putut acoperi orice ar fi intervenit. Dar avea nevoie de o ieșire de urgență, de un mod de scăpare în caz că ar fi fost prea mult pentru ea să muncească împreună cu Brian. Și, oricum, el nu merita ca ea să îi acorde mai mult de o săptămână, poate că nici atât.

Brian a răsuflat ușurat.

– Grozav!

I-a făcut chelneriței semn cu mâna să îi aducă nota.

– Ne întâlnim mâine-seară pe aeroportul Newark. Zborul e la 20.50.

Charlotte și-a alungat iritarea provocată de presupunerea lui că ea va accepta, de faptul că, fără îndoială, cumpărase deja biletele.

– Unde mergem? a întrebat ea, în timp ce Brian îi dădea chelneriței cardul de credit Platinum fără ca măcar să se uite la notă.

A scos o carte de vizită din sacou și i-a întins-o.

– În Germania. Trebuie să mergem la München, să discutăm cu avocații lui Dykmans.

– În regulă.

A sorbit ultimele picături din băutură în timp ce se ridica în picioare, lăsând mâncarea aproape neatinsă.

– Pe mâine, a mormăit ea, apoi a pornit înspre ușă.

Nu putea suporta să fie ea cea care rămâne, să îl privească încă o dată cum pleacă.

Transport special organizat pentru scoaterea copiilor din teritoriile ocupate de naziști (în limba germană în original)

CAPITOLUL 2

Bavaria, 1903

Johann lucrase la ceas timp de aproape un an. În fiecare noapte, după ce Rebecca adormea lângă el, respirând ușor și egal, răsuflarea devenindu-i mai adâncă și mai domoală atunci când visa, el se strecura afară din casă și se întorcea în cămăruța din spatele hambarului, care îi servea de atelier. Acolo trudea până când mucul de lumânare pe care îl luase din bucătărie se termina sau, uneori, când lumânarea era ceva mai lungă și ținea mai mult, până ce graurii începeau să se cheme unii pe alții pe deasupra dealurilor, vestind zorile. Atunci se întorcea în căsuță și dormea în așternuturi, lipindu-se de corpul cald al Rebeccăi și cuprinzându-i cu mâinile rotunjimea tot mai pronunțată a pântecelui, timp de un ceas, apoi se ridica din nou, ca să se ocupe de vite.

Muncise pe brânci cât fusese de lungă iarna aspră, iar răsuflarea mai că îi înghețа în timp ce înainta cu greu înspre hambar prin zăpada întărită care acoperea pământul din octombrie până în aprilie. Când au sosit ploile de primăvară, prefăcând pământul într-un noroi vârtos, a iuțit ritmul, încercând să lucreze mai mult și mai repede. Ceasul trebuia terminat înainte să vină vremea semănatului, care avea să îl scoată pentru multă vreme din atelier.

Atunci, cu o seară în urmă, Johann a strâns deodată ultimul șurub și a știut că isprăvise. Așa că a așezat ceasul sub o scândură din podea și s-a întors în casă. S-a vârât în pat, încercând să nu o trezească pe Rebecca, dar ea l-a căutat, somnoroasă, cu mâna, îmboldindu-l să facă dragoste cu ea, în felul blând pe care îl deprinsese de când ei îi crescuse burta.

Apoi, în timp ce trupul ei se mișca în ritmul răsuflării cuprins în îmbrățișarea lui, el a rămas treaz, contemplându-și în minte capodopera. Montat pe o placă de alamă dedesubtul unui clopot gros de cristal, ceasul măsura nu mai mult de 30 de centimetri înălțime. Suprafața îi era pictată manual, cifre negre pe fundal de fildeș, ceea ce lăsa să se vadă destul de

bine mecanismul din spate. Dedesubt atârnau patru dinți curbați, fiecare având în capăt o bilă. Acestea se roteau încet 180 de grade înspre dreapta, apoi, manevrate parcă de o mână nevăzută, se opreau și se învârteau în direcția opusă. La fiecare minut, ceasul scotea un ticăit îndatoritor, aproape ca un suspin, ca și cum ar fi împins cu mare trudă mâna cea lungă.

Avea să îi fie vândut lui Augustus Hoffel, cel mai bogat om din oraș, spre a fi așezat pe polița șemineului din eleganta *Gasthaus* pe care o deținea. Sau, cel puțin, așa nădăjduia Johann. Îi arătase lui *Herr* Hoffel fotografia cu aproape un an în urmă, iar acesta păruse a fi entuziasmat de ideea ceasului, oferindu-se să îl cumpere pe loc. Nu-i plătise, bineînțeles, nici un avans și nici nu-i dăduse banii de care Johann avea nevoie pentru metalul pur și celelalte piese, iar Johann nu îndrăznise să ceară. *Herr* Hoffel avea o bună reputație, făcând afaceri pe încredere cu negustori tocmai din Regensburg. Cum ar fi putut Johann, un biet țăran, să îi ceară un avans? Așa că fusese nevoit să aștepte două luni până să își procure, făcând troc, materialele de care acea nevoie ca să se apuce de treabă. Dar ceasul era mai frumos decât orice făcuse ori văzuse vreodată și era sigur că *Herr* Hoffel avea să îl cumpere odată ce îl va fi văzut, plătindu-i prețul întreg fără să se mai tocmească, suma de care avea Johann nevoie pentru a plăti drumul până în America pentru el și pentru Rebecca.

Rebecca. A mângâiat-o pe părul negru răsfirat pe pernă, zâmbind în sinea lui așa cum făcea întotdeauna când se gândea la soția lui, chiar și atunci când era întinsă la doar câțiva centimetri de el. Rebecca era fiica unui negustor bogat și, când s-au întâlnit, pusese ochii pe ea fiul rabinului. Dacă nu ar fi fost Johann, ea ar fi locuit într-o casă mare, cu apă curentă și toaletă înăuntru. Dar, contrar tuturor așteptărilor și în ciuda protestelor virulente ale părinților ei, îl alesese pe el, țăranul care își făcea în fiecare săptămână apariția la grădinița unde lucra ea, pentru că iubea copiii și nu pentru că ar fi fost nevoită, cu glumele și poveștile lui și cu vreun cadou modest de care reușise să facă rost pentru câțiva bănuți. Lui nu îi venise să creadă când ea îi acceptase cererea în căsătorie pe care cu greu îndrăznise să i-o adreseze. Părinții Rebeccăi, care fuseseră cât pe ce să o renege, au acceptat fără tragere de inimă să găzduiască în casa lor ceremonia de nuntă, dar fuseseră prea rușinați pentru a-și invita prietenii.

A coborât mâna și a atins-o pe a ei, pipăind bătăturile care nu existaseră atunci când se cunoscuseră. Rebecca se dovedise a fi mai puternică decât ar

fi lăsat să se vadă. Își asumase cu curaj modul lui simplu de trai, mutându-se în casa lui sărăcăcioasă, cu podea de lemn neșlefuit, pe care i-o lăsaseră răposații lui părinți. Prin grija ei, căminul format din două încăperi a devenit mai primitor decât fusese vreodată; ferestrele erau acum împodobite cu perdele înflorate, iar scaunele din lemn erau mai confortabile datorită pernelor lucrate manual. Și-a asumat, tot fără să se plângă, treburile care îi ocupau unei soții de țăran ziua, învățând să toarcă lână și să spele și să cârpească hainele până ce se zdrențuiau de tot, să bată untul și să facă mâncare din ceea ce avea la îndemână, pregătind conserve și ce provizii reușea pentru lungile luni de iarnă. Lucra chiar și împreună cu el la câmp, râzând și cântând, până când Johann insistase să se oprească, de teamă pentru sănătatea ei.

Trecuseră doi ani de când stătuseră sub baldachin. Nici după doi ani, lui Johann nu-i venea să creadă ce noroc avusese ca Rebecca să îl aleagă pe el să îi fie soț. Când o privea așezată, în fiecare seară, înaintea oglinzii crăpate și pieptănându-și cosițele înainte de culcare, se întreba câteodată dacă nu cumva era un vis, dacă, clipind, nu cumva s-ar trezi și ar descoperi că totul dispăruse.

Minutele păreau să se scurgă la nesfârșit în timp ce el stătea întins, fără să doarmă. În cele din urmă l-a luat somnul. A dormit agitat și a visat că, în dimineața următoare, s-a dus să ia ceasul, dar acesta dispăruse, lăsând gol locul de sub scândura podelei. Visul s-a șters, înlocuit de un altul, la fel de tulburător, în care se făcea că a scăpat ceasul din mână, iar acesta, căzând pe jos, s-a prefăcut în mii de cioburi.

Johann s-a trezit, neliniștit și stors de vlagă, la cântecul cocoșilor care vesteau zorii ce încă nu se arătaseră. După ce s-a spălat la lighean cu mai multă grijă decât de obicei, a îmbrăcat cămașa de lucru maro, curată, și pantalonii pregătiți de Rebecca.

– Am plecat, *Liebchen*[2], i-a șoptit el Rebeccăi, inspirând mireasma locului unde gâtul întâlnește urechea.

– Ai mâncat? a bâiguit ea.

– Da, a mințit Johann, strângându-și bretelele.

Ce-i drept, fusese atât de neliniștit încât uitase de bucata de *Butterbrot*[3] pe care ea i-o lăsa în fiecare seară.

– Vezi ce face vițelul.

Vorbea despre vițelul de două săptămâni pe care se străduiseră să îl învețe să sugă. Rebecca petrecuse ore întregi, zilnic, hrănind animalul cu sticla, cu o blândețe și o răbdare care făceau ca lui Johann să-i crească inima.

Din prag, a aruncat o ultimă privire înspre soția lui și l-a năpădit dorul. A fost cuprins brusc de un sentiment de neliniște și s-a luptat să reziste pornirii de a se întoarce să o mai sărute o dată înainte de plecare.

S-a întors fără tragere de inimă, s-a îndreptat către ușă, și-a încălțat ghetele cu tălpi sparte, și-a pus pălăria cu boruri largi, care fusese a tatălui său. Când s-a apropiat de hambar, mirosul de baligă a devenit mai puternic. Acolo a văzut că vițelul dormea liniștit, cuibărit lângă mama lui.

Apoi s-a îndreptat înspre ceasornicăria lui din spatele hambarului. Nu se găseau aici decât un dulap mare, un banc de lucru cu câteva unelte, un cuptor rudimentar pentru încălzit. Tatăl lui Johann începuse se lucreze acolo în timpul liber, făcând ceasuri pentru a câștiga ceva bani în plus în lunile aspre de iarnă. L-a învățat încă de mic pe Johann să îl ajute, mai întâi dându-i bucățele de lemn ori permițându-i să țină o piesă atunci când el o fixa. Mai târziu, Johann avea să facă prima încercare stângace de a meșteri singur un ceas, devenind tot mai îndemânatic cu fiecare an care trecea, sub îndrumarea tăcută a tatălui său. Iar după ce tatăl său a murit lovit de un cal, un accident nefericit, Johann a continuat să facă ceasuri, mirosul uleiului în lumina pâlpâitoare a lămpii fiind deopotrivă un soi de doliu și de tribut. Uneori își închipuia că îl aude pe tatăl lui lucrând încă alături de el.

Apoi, vara trecută, într-o zi când mersese în oraș, l-a întâlnit pe americanul care i-a arătat desenul ceasului. Mersese la Teitelbaum, singurul magazin din oraș, ca să vadă dacă proprietarul nu avea ceva de lucru pentru el, așa cum se întâmpla uneori, când un ceas avea nevoie de o reparație deosebit de dificilă. *Herr* Teitelbaum nu îl plătea cu bani; Johann prefera să primească în schimbul meșteșugului său cafea sau alte articole practice de care avea nevoie, iar câteodată, când treaba era ceva mai complicată, puțin zahăr alb ca să satisfacă pofta de dulciuri a Rebeccăi. La tejghea era un bărbat tânăr, care încerca să obțină comenzi pentru felurite ceasuri, mari sau de mână, și alte obiecte-cadou de peste hotare, pe care spera că magazinul ar putea fi interesat să le vândă.

– Mă tem că sunt prea scumpe pentru clienții mei, l-a auzit Johann spunând pe *Herr* Teitelbaum.

Descurajat, vânzătorul s-a apucat să pună deoparte hârtiile cu poze ale mărfii lui și atunci a zărit Johann pentru prima dată ceasul aniversar.

– Se poate? a întrebat el.

Vânzătorul a ridicat din umeri și a împins hârtia pe tejghea, în direcția lui. În timp ce studia mecanismul complicat și clopotul delicat de sticlă, Johann a fost captivat pe dată. I-a pus bărbatului zeci de întrebări despre ceasornic, memorând răspunsurile acestuia, până când bărbatul a părut că s-a săturat de discuție și a plecat.

Săptămâni bune după aceea, imaginea ceasului i-a stăruit în minte. Putea oare să îl reproducă? Ar fi fost cât se poate de dificil și i-ar fi luat mult timp, dar, dacă era posibil, le-ar fi adus banii de care aveau nevoie ca să plece. Și-a adunat curajul și l-a abordat pe *Herr* Hoffel, unul dintre puținii oameni din oraș care deținea mijloacele să cumpere ceasul, au discutat și au convenit asupra prețului. Așa că se apucase de treabă.

Johann a scos ceasul de sub podea și l-a așezat pe bancul de lucru, evaluându-l încă o dată. A urmărit cu mâna conturul clopotului de sticlă, fără să îl atingă, căci rezistase acestui imbold pentru ca degetele să nu lase urme ce ar fi necesitat să îl lustruiască din nou. Realizase ceasul din memorie, adăugând propriile accente modeste acolo unde îndrăznise, pentru a încerca să îmbunătățească rezultatul final. Nu era ceasul simplu cu cuc care se făcea în zonă de secole, cu modelul lui simplu, din lemn, și cu mecanism rudimentar. Ceasul aniversar, așa cum îl numise vânzătorul ambulant, era un model cu pendul, minuțios construit și conceput să funcționeze mai bine de un an înainte de a avea nevoie să fie întors. Lui Johann nu-i venea să creadă că fusese în stare să îl facă să meargă.

A băgat ceasul într-o pătură mică și a ieșit din hambar. Drumul până în oraș nu era tocmai scurt și în orice altă zi ar fi putut lua căruța, dar nu voia să riște să lovească ceasul, încercând să îl țină nemișcat în timp ce mâna caii. Oricum, era o dimineață senină, în perioada de trecere de la iarnă la primăvară, când pământul încă reavăn răspândea o mireasmă dulceagă și o adiere blândă risipea cețurile.

În timp ce urca dealul, ochii îi rătăceau peste întinderea vălurită de pământ verde, punctată numai de o mănăstire de piatră cocoțată undeva, în depărtare. Apoi și-a întors privirea înspre câmpurile care se întindeau jos. Mica, dar fertila parcelă de pământ, câteva hectare în valea bogată pe care o adăpau apele râului Main aflat în apropiere, fusese deținută de familia lui de

generații întregi. În curând avea să vină vremea aratului. Avea să semene, chiar dacă ei nu vor mai fi aici la strângerea recoltei, în speranța că perspectiva unei recompense la sfârșitul verii va ridica prețul de vânzare al pământului.

A mutat ceasul pe celălalt braț și a privit în jos, atent pe unde pășea, cu grijă să nu se împiedice odată ce cărarea, care cobora în pădure, s-a îngustat și a început să aibă hârtoape. Lumina soarelui se strecura printre pini, iar acele uscate de pe jos formau un covor sfărâmicios, care îi trosnea sub picioare.

Gândurile i s-au îndreptat din nou spre Rebecca. Nu fusese ușor să rămână însărcinată. Fiecare lună scursă de la nunta lor adusese o speranță nerostită, căreia i se dădea glas numai noaptea târziu, cu voce joasă, cu toate că locuiau singuri, căci cine vorbea despre asemenea lucruri, mai cu seamă la lumina zilei? Șoapte despre ce ar putea să nu meargă cum trebuie, despre anumite alimente pe care ar trebui să le consume o femeie ori despre creme cu care și-ar putea da, despre care se zvonea că ar fi de ajutor. Dar după primul an au renunțat să mai spere și au acceptat, fără să cârtească, că Dumnezeu nu socotise cu cale să îi binecuvânteze cu un copil, așa că avea să le fie de ajuns dragostea pe care și-o purtau unul altuia.

Apoi, într-o dimineață, când se aștepta mai puțin, Rebecca s-a năpustit în hambar, când el mulgea vaca și, fără o vorbă, i-a luat mâna și i-a apăsat-o pe burta ei, zâmbind cu toată fața. A crezut că avea să îi plesnească inima. Mai aveau cam cinci luni, i-a spus Rebecca, așa că și-a întețit munca la ceas. Voia să poată pleca înainte ca pentru ea călătoria să devină prea dificilă sau periculoasă, astfel încât copilul să se nască în America, în confortul și siguranța pe care le merita scumpa lui soție.

Hotărârea de a pleca nu fusese ușor de luat. Nu era vorba numai despre gospodărie: Johann se simțea îndeobște neamț – a simțit în felul ăsta, cel puțin, până ce lumea din afară a început din când în când să îi aducă aminte că lucrurile stăteau altfel. Ultimul incident se petrecuse iarna trecută, când umblase vorba despre un evreu, negustor într-un sat din est, ucis de vecinii în mijlocul cărora trăise toată viața, vecini care erau convinși că păstrează grâul ca să îi crească prețul. Bărbatul a fost împușcat și i s-a dat foc la casă, cu familia înăuntru.

Lucrurile stăteau și mai rău în ținuturile din jur. Văzuse asta în ochii bieților oameni chinuiți din Pale, care luaseră calea bejeniei și trecuseră prin

oraș în drum spre localitățile mari, căutând de muncă, auzise istorisiri spuse în șoaptă despre pogromuri care le distruseseră viețile într-o clipită. Violența nu se limita la ținuturile din est – la Paris, un ofițer de armată evreu fusese spânzurat cu nici zece ani în urmă, cu toate că i se dovedise nevinovăția. Și, oricât i-ar fi displăcut lui Johann să recunoască, Bavaria, care se încăpățâna să rămână provincială și încă impregnată de tradițiile ei catolice la zeci de ani după unificare, era un teren fertil pentru ura față de evrei. Nu, ceva îi spunea că acum era momentul să plece. Fiul lui (nu știa de ce își închipuia mereu copilul ca fiind băiat) nu avea să crească sub amenințarea fantomei care îl făcea pe Johann să se trezească noaptea la orice mic zgomot și să întindă mâna după cuțitul pe care îl avea ascuns sub saltea. Iar Rebecca avea să fie în siguranță în America.

Așa că plănuise traseul – cu trenul până într-unul din porturile de la Marea Nordului, apoi cu vaporul până în America. Ar fi fost mai ieftin să meargă cu căruța pe coastă, dar burta Rebeccăi se făcea cu fiecare zi mai mare. Timpul era esențial.

Bineînțeles, îi spusese imediat Rebeccăi despre planul lui. Era ageră la minte și hotărâtă și nu i-ar fi permis să procedeze altfel, chiar dacă el ar fi fost genul ăla de soț. Pusese problema în termeni cât se poate de ipotetici, căci nu voia să îi dea speranțe în caz că ceva nu avea să meargă cum trebuie. Își făcuse griji că ea s-ar fi putut să nu fie de acord să își părăsească părinții înainte de a li se naște singurul nepot. Dar Rebecca nu a făcut decât să zâmbească.

– Unde te vei duce tu, acolo voi merge și eu, a spus ea, citând din *Cartea Rut*, iar ochii îi străluceau în timp ce întărea făgăduința pe care o făcuse în ziua nunții de a-și lega soarta de a lui. A făcut observația inteligentă că ar trebui să meargă cu vaporul la Baltimore, unde condițiile de intrare se știa că sunt mai puțin stricte decât în aglomeratul port New York. Avea o verișoară acolo, care poate că ar fi fost dispusă să îi ajute. Au convenit să nu spună nimănui despre planul lor, știind prea bine că părinții ei aveau să își iasă din fire și că iminenta lor plecare va da de înțeles că au nevoie disperată să vândă pământul, ceea ce va duce la scăderea prețului acestuia.

După vreo douăzeci de minute a ieșit dintre copacii tot mai rari înspre marginea pădurii, cărora le-a luat locul un platou întins și înalt. Înspre miazăzi, în depărtare, Johann a zărit crestele munților, acoperite de zăpadă, o priveliște care-ți tăia răsuflarea, și înconjurate de o cunună de nori. Cu

toate că văzuse această privelişte de când se ştia, tot se minuna de fiecare dată. Bineînţeles că nu ajunsese niciodată până la munţi. Nutrise ideea romantică de a o duce pe Rebecca acolo la un sfârşit de săptămână, după nuntă, dar mereu avusese de semănat pământul ori de lucrat la ceasuri. Acum era cuprins de o senzaţie de tristeţe sfâşietoare ştiind că nu va ajunge niciodată acolo. Va călători mult mai departe, dar în direcţia opusă, iar munţii vor rămâne pentru totdeauna de neatins în mintea lui.

După câteva minute, terenul a coborât din nou într-o pantă lină. Jos se aflau puzderie de acoperişuri roşii, grupuri-grupuri, din mijlocul cărora se înălţa o turlă cenuşie, singuratică. Un nor mare de fum, pe care încă nu-l împrăştiase vântul răcoros al primăverii, părea un stol de păsări care zboară pe deasupra oraşului.

Johann a coborât panta cu grijă, relaxându-se puţin atunci când drumul s-a făcut mai larg şi piatra cubică a înlocuit pământul. A trecut peste podul de lemn care traversa micul pârâu pe lângă moara care indica marginea oraşului. Apoi s-a oprit ca să cerceteze cu privirea clădirile de două şi de trei etaje care se întindeau de-a lungul străzii, cu faţadele lor văruite pătate peste iarnă de praf de cărbune. A clătinat din cap. Era socotit lucru de vază să locuieşti în aceste case cu obloane de lemn la ferestre, dar ideea de a avea vecini la o distanţă atât de mică din toate părţile îl făcea să simtă că se sufocă.

Oraşul prosperase mai mult decât ar fi prevestit dimensiunea lui modestă, având de câştigat datorită geografiei locului, care făcea ca acesta să fie ultimul avanpost odată ce plecai din München şi înainte de a trece graniţa înspre sud, în Austria. Era un loc vizitat mai curând de nevoie decât de bunăvoie, bătut de negustorii în drum spre şi dinspre Viena, de oameni înstăriţi plecaţi în vacanţă, care îşi vedeau de drum pentru a face drumeţii şi a respira aerul întremător de munte. În această dimineaţă din timpul săptămânii, străzile gemeau de căruţe şi de oameni mergând pe jos, încărcând provizii.

Gasthaus se afla imediat la est de piaţă, retrasă faţă de prăvăliile de ambele părţi, principalul punct de atracţie de pe cea mai frumoasă stradă din oraş. Muncitorii stăteau în pensiunile mizere aflate în apropierea depozitului, dar vizitatorii cu dare de mână ajungeau toţi la pensiunea lui Hoffel, cu ale ei peste zece camere şi cu grădina impunătoare aflată jos.

Johann a urcat treptele, având grijă să își curețe noroiul uscat de pe ghete înainte de a intra.

– *Entschuldigen Sie bitte*[4], a reușit el să îngaime, scuzându-se față de tânăra femeie aflată în antreu, pe care a recunoscut-o ca fiind una dintre fiicele lui Hoffel.

Aceasta a ridicat privirea din registrul pe care-l cerceta plictisită. Era înveșmântată într-o rochie galbenă de mătase pe care tare mult și-ar fi dorit Johann să-i dea mâna să i-o cumpere Rebeccăi, dar avea un nas de șoim și o bărbie ascuțită, trăsături pe care nu le putea îndulci nici o sumă de bani.

– *Ist hier Herr Hoffel?*[5]

Fata l-a fixat cu o privire neîncrezătoare, de parcă ideea că bărbatul ar fi putut avea treabă cu tatăl ei era de neconceput, apoi, fără o vorbă, s-a făcut nevăzută.

Johann a privit prin sufragerie, la mesele acoperite cu pânză, fără a îndrăzni să se așeze pe scaunele elegant tapisate. Polița de deasupra șemineului din piatră era plină de figurine de porțelan îmbrăcate în costumele tradiționale bavareze. Un miros îmbietor, de friptură proaspăt prăjită și *Kartoffeln*[6] gătiți pentru masa de prânz, i-a gâdilat nasul, făcându-i stomacul să chiorăie. Avea să ajungă acasă aproape de ora prânzului și spera că Rebecca îi va fi încălzit câteva găluște rămase de la cina din seara trecută.

O secundă mai târziu, *Herr* Hoffel a năvălit în încăpere.

– Johann!

– *Guten Morgen, Herr Hoffel!*[7] a îngăimat Johann în timp ce bărbatul mai în vârstă își ștergea mâinile de pantaloni, neîndrăznind să manifeste aceeași familiaritate.

A așezat ceasul pe masa indicată de *Herr* Hoffel, apoi a rămas nemișcat în timp ce trupeșul proprietar al pensiunii a examinat ceasul, încercând să nu tresară când acesta și-a trecut degetele grăsulii pe sticlă, mânjindu-i suprafața imaculată.

Herr Hoffel s-a tras de barba căruntă și a rămas tăcut vreme de câteva minute.

– Hmm, a zis el în cele din urmă, ceva între un murmur și un fornăit.

Johann și-a ținut răsuflarea.

– E drăguț.

La acest cuvânt, Johann s-a burzuluit în sinea lui. *Drăguț* descria ceasurile de slabă calitate așezate în vitrinele magazinelor, arătând toate la fel. I s-a strâns stomacul. *Herr* Hoffel era oare evaziv, prefăcându-se neimpresionat ca tehnică de negociere? Johann și-a dorit din nou să fi cerut un avans ori chiar un preț mai mare, dar nu știuse cât de costisitoare aveau să fie piesele, cât de mult timp îi va lua. Nu, nu își permitea să se tocmească, să accepte un preț mai mic decât ceruse, pentru că nu ar mai fi acoperit banii necesari plecării lor.

– Fața e din porțelan, a precizat el, dar nimic nu s-a schimbat pe chipul lui *Herr* Hoffel.

Omul nu se târguia asupra prețului, și-a dat seama dintr-odată Johann. Pur și simplu, nu era capabil să aprecieze calitatea lucrării, diferența dintre această comoară și ceasurile ieftine produse în fabrică pentru a fi vândute în magazine. Pentru el nu era decât un produs ca oricare altul, asemenea pânzei cu care erau acoperite mesele ori cărnii pe care o cumpăra de la măcelar pentru tocana servită la cină.

– Anul trecut, când am vorbit, ați spus o sută de mărci, a încercat Johann, amintindu-i proprietarului pensiunii de promisiunea făcută.

Herr Hoffel a fluierat printre dinți, dând drumul unei răsuflări rău mirositoare pe sub mustața pătată de tutunul pipei.

– *Ja, ja*, a răspuns el, dar tonul lui aducea mai degrabă a protest decât a învoială. Nu am știut însă că are să dureze atât de mult.

Nici el nu știuse, a trebuit Johann să admită în sinea lui. Nu știuse că îi va lua luni de zile să pună deoparte bani pentru materiale sau că munca va fi atât de meticuloasă.

– Afacerile merg prost, a continuat *Herr* Hoffel, arătând cu mâna în jur ca pentru a-l convinge pe Johann că sufrageria goală înainte de prânz era un indiciu al lipsei de clienți. Iar *Frau* Hoffel a cumpărat toate astea cu ocazia ultimei noastre călătorii la München.

A făcut un semn cu mâna înspre polița șemineului, de la înălțimea căreia îi privea șirul de figurine.

Furia a crescut înăuntrul lui Johann. Compararea capodoperei lui cu bibelourile alea era o insultă. S-a luptat să-și stăpânească pornirea de a lua ceasul și a părăsi pensiunea.

– Cred că aș putea totuși să îl iau, dar nu îți pot da pe el mai mult de patruzeci.

Patruzeci. Johann a simțit un pietroi în stomac. Cu toate că era o sumă mai mare decât ar fi văzut în mod normal în luni de zile, cu patruzeci de mărci abia dacă puteau ajunge până la Rotterdam. *Herr* Hoffel a frecat cu piciorul un semn de pe podea și lui Johann i s-a părut dintr-odată că toate visurile lui se prefăceau în pulbere sub ghetele proprietarului pensiunii. Visul lui legat de o viață mai bună pentru Rebecca și copilul lor nu mai putea acum deveni realitate.

În timp ce privea prin sticla groasă a ferestrei care dădea în față, înspre stradă, lui Johann i s-a împăienjenit vederea. Bărbatul mai în vârstă voia să îl tragă în piept, folosindu-și banii și puterea ca să profite. Dar lui nu îi rămânea altă opțiune decât să accepte prețul de mizerie oferit. *Herr* Hoffel era singurul om din oraș care avea bani să cumpere ceasul. Dar apoi Johann s-a întors înspre masă și, când a văzut opera de artă în care pusese atâta trudă și atâta suflet, spatele i s-a sumețit. Nu o să se despartă de ceas pentru o sumă atât de mică față de cât merita. O să-l ducă într-un oraș mai mare și o să încerce să îl vândă unuia dintre comercianții de acolo, mai bine decât să-l lase pe *Herr* Hoffel să i-l fure oferindu-i un asemenea preț jalnic.

Asta, desigur, dacă nu cumva *Herr* Hoffel putea fi făcut să se răzgândească. A tras adânc aer în piept, gata să mai încerce o dată.

– *Herr* Hoffel, patruzeci înseamnă mai puțin de jumătate din prețul la care ne-am învoit, a început el să vorbească, străduindu-se să nu se bâlbâie.

Proprietarul pensiunii a făcut ochii mari de furie la această neașteptată provocare, dar Johann mersese deja prea departe ca să se mai oprească acum.

– Mă tem că îmi e cu neputință...

– Ceasul ăla e extraordinar.

O voce din spatele lui a întrerupt discuția. Johann și proprietarul pensiunii s-au întors în direcția din care venea. În spatele lor stătea un bărbat pe care Johann nu îl cunoștea a fi din oraș.

– Se poate?

Johann și *Herr* Hoffel au făcut un pas în spate și s-au dat la o parte ca să îi permită străinului să ajungă lângă ceas. Mai în vârstă decât cel din urmă, bărbatul era gros în talie, ceea ce sugera că înainte vreme fusese vânjos, și avea o ditamai barba gri-argintie, care părea că îi înghite fața. Ochii îi erau de un albastru deschis neobișnuit, culoare pe care Johann o mai văzuse o

singură dată înainte, la cojile de ou dintr-un cuib de măcăleandru de la streașina hambarului.

– Ceasornicarul? a întrebat bărbatul.

Germana lui, și-a dat Johann seama, nu era tocmai cea vorbită în regiune, ci de undeva din nord, dintr-o zonă urbană și cosmopolită.

– Eu, i-a scăpat lui Johann. Vreau să zic, eu l-am făcut.

Străinul l-a măsurat pe Johann cu privirea câteva secunde, fără să spună nimic, iar Johann și-a dat seama că bărbatul se așteptase să audă numele uneia dintre cele mai selecte firme producătoare de ceasuri. Pe fața acestuia a trecut o expresie ciudată, ca și cum s-ar fi îndoit de adevărul spuselor lui Johann. Apoi a întins mâna și a atins ușor partea de sus a ceasului, cu mult mai multă grijă decât o făcuse *Herr* Hoffel. Cu toate că îmbrăcămintea îi era prăfuită de pe drum, avea unghiile tăiate și un inel de aur masiv îi împodobea inelarul de la mâna dreaptă. Dar dedesubt erau bătături pe care nu le putea ascunde, oricât s-ar fi îngrijit. Nu erau mâini de muncitor, ci mâini care știau ce e aceea muncă cinstită.

– Niciodată nu am mai văzut așa ceva, a murmurat bărbatul, mai mult pentru sine.

– Se cheamă ceas aniversar, l-a lămurit Johann, cu tot mai multă încredere și tărie în voce. E un model nou din America. Nu e nevoie să fie întors decât cam la patru sute de zile.

– Cât costă? a întrebat străinul.

Johann a stat în cumpănă, rezistând tentației de a ridica prețul inițial, nu cumva să creadă *Herr* Hoffel că îi jecmănește oaspeții.

– O sută.

– Ia stați puțin, a intervenit *Herr* Hoffel, al cărui interes crescuse acum că avea concurență.

Străinul s-a întors înspre el.

– Îl cumpărați?

– Eu nu..., a șovăit *Herr* Hoffel. Adică, prețul...

– Întrebarea e simplă: da sau nu?

Furia a licărit pe chipul lui *Herr* Hoffel din pricina insolenței străinului, care îndrăznea să folosească un asemenea ton în pensiunea lui, iar Johann a crezut o clipă că avea să îl înfrunte pe bărbat. Dar călătorii reprezentau capital în afacerea lui Hoffel și vorba se răspândește – un proprietar de pensiune cunoscut a fi nepoliticos se trezește repede cu camerele goale.

– O sută să fie atunci, a spus *Herr* Hoffel și a întins mâna spre casa de marcat.

Dar străinul nu renunțase.

– O sută zece.

Ochii i-au scăpărat, un comerciant abil care se târguiește pentru marfă.

– O sută cincisprezece, a răspuns placid *Herr* Hoffel.

Pentru el, ceasul era tot o simplă marfă.

– Nici un ban în plus.

Străinul a dat lovitura finală.

– O sută douăzeci.

Johann simțea ca și cum o mână îl strângea de gât, împiedicându-l să respire. Oare bărbatul chiar avea de gând să îi plătească o asemenea sumă?

A urmat o clipă de ezitare. Oare *Herr* Hoffel nu o să se poată abține și o să liciteze din nou? Dar umerii proprietarului pensiunii s-au prăbușit în semn de înfrângere. Străinul a băgat mâna în haină și a scos un portofel din care a luat o sută douăzeci de mărci.

– Ai fi putut cere o sumă de câteva ori mai mare, a spus el și i-a întins lui Johann banii. Să nu te vinzi niciodată prea ieftin.

Johann l-a privit repede pe *Herr* Hoffel, întrebându-se dacă acesta avea să protesteze, dar proprietarul pensiunii a ridicat din umeri și s-a întors la tejghea să își vadă de registrul de contabilitate. Fără să mai spună altceva, străinul a ridicat ceasul și l-a scos cu grijă din încăpere. Johann l-a urmărit, simțind că totodată pleacă și o parte din el.

– Ce-a fost asta? l-a întrebat el pe *Herr* Hoffel.

Acesta nici măcar nu a ridicat privirea.

– Doar un client. S-a cazat aseară, pleacă azi. Îl cheamă Rosenberg. Nu știu de unde-i. Hamburg, poate, sau Berlin.

Johann a simțit impulsul de a alerga după străin, ca să afle unde va duce acesta ceasul lui. Dar nu conta – avea banii. Fără să mai spună nimic, a ieșit din pensiune în stradă, croindu-și drum printre căruțe și negustori.

Când s-a îndepărtat suficient încât să nu se mai vadă pensiunea, a deschis mâna, cuprins de teama nedeslușită că bancnotele s-ar fi putut preface în pulbere, o plăsmuire a închipuirii sale. Dar erau tot acolo, o sută douăzeci de mărci, mai mulți bani decât văzuse vreodată la un loc. Îi ajungeau să cumpere bilete mai bune pe vapor, să o scape pe Rebecca de călătoria sub punte și să îi ia o cabină adevărată, în care s-ar putea odihni în liniște și ar

putea să privească întinderea apei. Bineînțeles că ea nu avea să îi îngăduie să cheltuiască banii pe asta; în ciuda condițiilor în care fusese crescută, era extrem de cumpătată și avea să stăruie să pună banii deoparte, atrăgându-i atenția asupra cheltuielilor suplimentare pe care le-ar putea avea de făcut pe durata călătoriei, asupra costului necunoscut al vieții în America. Aveau să poată discuta despre asta în tren. A vârât banii la loc în buzunar și a privit pe furiș în toate părțile, de parcă se aștepta să fie învinuit că făcuse ceva rău, apoi a apucat-o în grabă pe drumul care ducea în afara orașului, înainte ca străinul să apuce să se răzgândească și să vină după el.

O oră mai târziu, a răzbit de cealaltă parte a pădurii. Soarele era sus pe cer acum, la sfârșitul dimineții, încălzind iarba. S-a gândit la ceas. Oare unde îl ducea bărbatul? Și-a imaginat o casă cu poliță deasupra unui șemineu, a încercat să și-i închipuie pe oamenii care aveau să îl privească și să îl admire și care aveau să imprime un ritm zilelor lor cu ajutorul lui. O bucățică din el însuși, ajunsă într-un loc pe care el nu îl va vedea niciodată.

Când a ajuns la ultima colină, mersul i-a devenit mai ușor. El și Rebecca se puteau muta în America, departe de fantomele care îl bântuiau aici, departe de ura care părea să pândească după fiecare colț. A urcat panta domoală, cu stomacul strâns de emoția perspectivei apropiate de a-și vedea soția, așa cum i se întâmpla de fiecare dată. Rebecca se va fi trezit, înviorată după somn, iar acum pesemne că atârna rufe la uscat sau lucra în grădină. Poate că o va face să-și lase treburile gospodărești de dimineața și o va ademeni înapoi în pat, ca să sărbătorească făcând încă o dată dragoste cu ea.

A ajuns în vârf și a cercetat cu privirea casa și grădina adăpostite în valea de jos, dar Rebecca nu se zărea pe nicăieri. Era în casă, în mod sigur. Poate că se apucase deja să facă bagajele.

A deschis ușa căsuței, în care mirosul de fum de la focul de cu seară stăruia încă în aer. Rebecca se trezise de ceva vreme, își dădea seama de asta după felul în care sclipea masa proaspăt ștearsă și după coșul cu rufe împăturite care nu se aflase pe scaun când plecase el.

– *Liebchen*, a strigat-o el, dar nu i-a răspuns decât ecoul propriei voci.

A mers până în dormitor, care era gol și cufundat în liniște, cu plapuma bine întinsă și aranjată. A simțit cum îi tresare puțin inima, într-un fel pe care nu prea reușea să îl înțeleagă, în timp ce a traversat casa în sens invers și a ieșit afară, închizând ușa în urma lui. A luat-o prin spatele casei înspre hambar, unde pesemne că ea adăpa catârul.

– Rebecca, nu o să-ți vină să crezi ce...

De abia când a ajuns la gard a văzut-o, zăcând pe pământul noroios din ograda găinilor, cu trupul răsucit și picioarele îndoite nefiresc sub ea, în direcția greșită. Din gât i-a țâșnit un țipăt pe care nu l-a recunoscut când a dat în lături poarta și a alergat înspre ea, îngenunchind alături.

Când a ridicat-o în poală, a văzut mai întâi sângele, bălți mari de sânge care se scurgeau prin partea din spate a rochiei ei, amestecându-se cu țărâna. Căzuse și se rănise sau se frânsese ceva în corpul ei, făcând-o să se prăbușească?

– Rebecca...

A scuturat-o ca pentru a o trezi din somn, iar ea și-a ațintit ochii în sus și a deschis gura și un firișor subțire de salivă i s-a prelins pe obraz până pe bărbie. El a coborât mâna, dar, chiar înainte să îi atingă burta, a știut că acolo nu avea să miște nimic, ușoarele lovituri pe care le simțise în ultimele săptămâni dispăruseră.

Nu ar fi trebuit să o lase singură, s-a învinuit el. Dacă ar fi fost aici, ar fi putut să o ajute sau poate că ar fi împiedicat să se întâmple ceea ce i se întâmplase, orice va fi fost. Un hohot puternic de durere i-a zdruncinat trupul și s-a întins lângă ea, pe pământul ud, ca și cum ar fi fost în patul lor conjugal, și-a îngropat nasul în părul ei încălzit de soare, l-a apăsat pe obrazul care devenea tot mai rece. I-a urmărit privirea lipsită de viață îndreptată către cer, ca și cum ar fi căutat răspunsuri, întrebându-se ce să facă.

Iubito (în limba germană în original)
Pâine cu unt (în limba germană în original)
Mă scuzați, vă rog (în limba germană în original)
Domnul Hoffel este aici? (în limba germană în original)
Cartofi (în limba germană în original)
Bună dimineața, domnule Hoffel (în limba germană în original)

CAPITOLUL 3

München, 2009

La 8.30, miercuri dimineața, Charlotte a pășit în terminalul Aeroportului „Franz Josef Strauss“. În timp ce privea în jur, la sticla strălucitoare și la culoarul cromat, frecându-se la ochi ca să alunge somnul, s-a întrebat pentru a suta oară ce căuta ea aici. Singură.

Cu douăsprezece ore înainte, Charlotte stătea lângă ghișeul companiei Lufthansa din Aeroportul Newark, ținând în mână tichetul de îmbarcare care o așteptase acolo. Al naibii Brian, a înjurat ea privind prin mulțimea de pasageri. Ea îi făcea o favoare și faptul că el întârzia părea un afront. Își scosese telefonul Black Berry și formase numărul de pe cartea lui de vizită, dar a intrat direct căsuța vocală.

Un minut mai târziu, i-a vibrat telefonul. În sfârșit, și-a zis când l-a dus la ureche, pregătindu-se să își facă cunoscută iritarea. Dar nu era decât un mesaj. „Sunt reținut de ceva“, spunea acesta. „Pleacă fără mine. Avem camere la Sofitel. Întâlnire mâine la unsprezece cu avocații lui Dykmans, Bayerstrasse nr. 42. O să iau următorul zbor și ne întâlnim acolo.“

Charlotte s-a holbat la mesaj, fără a-i veni să creadă. Brian o rugase, ba nu, o implorase să meargă cu el – iar acum îi trăgea țeapă?

A lăsat în jos mâna în care ținea telefonul, încercând să facă față valului de emoții care o cuprindeau. Brian nu avea să își facă apariția. Brusc, s-a simțit ca și cum ar fi respins-o încă o dată. Ratează doar zborul, a trebuit ea să-și reamintească. Dar gândul acesta nu a liniștit-o prea mult.

Aș putea pur și simplu să plec acasă, și-a dat Charlotte seama, cu un brusc sentiment de eliberare. Nu e cazul meu și, dacă el e prea ocupat ca să prindă avionul, atunci de ce n-aș fi și eu? Dar tot era curioasă – ce era în spatele poveștii ăsteia cu Dykmans? Era Roger vinovat? De ce refuza să coopereze pentru propria lui apărare? A aruncat o privire la tichetul de îmbarcare din mâna ei și a simțit că Europa o ademenește precum chemarea unui vechi

prieten. Trecuseră ani de când se plimbase pe străzile largi din München, de când sorbise o bere la Hofbräuhaus. Simțea încă gustul tartelor. În cel mai rău caz, avea să fie o vacanță gratuită.

Așa că și-a alungat îndoielile și s-a îmbarcat. Undeva, deasupra Atlanticului, în timp ce stătea tolănită în confortul oferit de clasa întâi, a fost inundată de un neașteptat val de recunoștință: se bucura pentru locul liber de lângă ea, recunoscătoare că nu trebuia să doarmă atât de aproape de Brian. Să îi audă răsuflarea, să îi vadă părul ciufulit, așa cum îl avea când se trezea, asta ar fi fost de nesuportat.

Acum, în timp ce trecea de imigrări și de vamă, au cuprins-o din nou îndoielile. Poate că ar trebui să aștepte la aeroport, să se asigure că Brian chiar vine. Dar nu avea idee cu ce companie aeriană ar putea călători sau la ce oră va ateriza avionul. Doar nu o trimisese în Europa doar ca să-i tragă țeapă, nu? A scos câțiva euro de la un bancomat, apoi a ieșit să cheme un taxi.

Câteva minute mai târziu, când a intrat pe autostradă, în direcția orașului, taxiul a mărit viteza, deplasându-se mult mai ușor decât ar fi fost de așteptat în condițiile blocajelor în trafic. Charlotte s-a lăsat pe spate, privind prin geam pădurea deasă de pini care se întindea de o parte și de alta a șoselei, urcând coasta unui deal, cu vârfurile copacilor învăluite în ceața dimineții.

Și-a strâns paltonul pe trup, încercând să-și dea seama dacă tremura din cauza frigului sau a circumstanțelor. Germania îi provocase întotdeauna reacții contradictorii. Fără să țină seama de obiecțiile lui Winnie, alesese germana în liceu pentru că se potrivea cu orarul ei și, cu prilejul unei excursii cu clasa la Heidelberg, țara modernă îi apăruse ca fiind atât de departe de imaginile neclare din timpul războiului, încât i se păruse ca o altă planetă. De abia mai târziu, când trăia în Europa, a observat lucrurile subtile – cum, în tren, un vameș morocănos, cerând pașaportul, îi putea provoca reacția de a se face mică, felul în care se trezea scăldată de sudori reci dacă auzea sirene în toiul nopții, ca și cum s-ar fi întors în timp și veneau după ea. Acum chiar se afla aici din pricina unui caz care îi implica pe naziști. A trecut-o un fior. În ciuda decorului modern, contextul istoric era prea bătător la ochi pentru a putea fi ignorat.

Douăzeci de minute mai târziu, traficul a încetinit și în fața lor s-a deschis priveliștea a puzderie de acoperișuri de țigle roșii și de turle de catedrale baroce. De fiecare dată, cu prilejul vizitelor anterioare la München, o

frapase faptul că orașul reconstruit aproape că era prea perfect, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat aici, iar lagărul de concentrare de la Dachau nu era la doar cincisprezece kilometri distanță.

Taxiul a luat-o pe una dintre largile artere principale, mărginită uniform de clădiri publice impunătoare. După un minut, s-au oprit în fața hotelului Sofitel, așa cum ceruse ea. Când a coborât din mașină, s-a oprit și s-a uitat în jos, la puloverul ei kaki cu negru, dorindu-și să fi avut timp să facă un duș și să se schimbe. Dar, cum știa că era prea devreme pentru a se caza, i-a lăsat valiza băiatului care cară bagajele și s-a urcat din nou în taxi doar cu geanta ei încăpătoare din piele, care îi servea atât ca poșetă, cât și ca servietă.

I-a dat șoferului a doua adresă și, spre surprinderea ei, după câteva secunde taxiul a oprit imediat după colț.

– Aici e? a întrebat ea.

Șoferul a încuviințat din cap. Era destul de aproape pentru a merge pe jos, și-a dat ea seama și, de jenă, i-a plătit mai mult decât ar fi fost necesar. A pășit pe trotuar, aruncând priviri într-o parte și-n alta, înspre obișnuitele clădiri de birouri, identice cu cele pe care le întâlneai în cartierele de afaceri din Viena ori Zürich. Și-a netezit părul și a intrat în clădire.

Odată intrată în holul impozant, a ezitat, întrebându-se cât de tare întârzia oare Brian, dacă nu cumva ar trebui să îl aștepte. Dar gardianul aflat la ghișeu a ridicat mâna.

– *Guten Tag*[8]*?*

Așa că nu a mai avut de ales și a înaintat. Nici nu știu de cine ar trebui să întreb, s-a gândit ea, cuprinsă de anxietate, în timp ce înmâna pașaportul prin fereastra ghișeului. Dar gardianul a tastat ceva, apoi i l-a înapoiat fără să o întrebe nimic.

– La etajul 18, a spus acesta.

Charlotte a trecut prin detectorul de metale. După un minut, ieșea din lift și se apropia de recepție. Tânăra cu păr negru, scurt, a ridicat privirea de la tastatură și a privit-o.

– *Ja?*

– *Guten Morgen*.

S-a bâlbâit, încercând să își amintească niște cuvinte uzuale din germană, fără a reuși.

– Sunt Charlotte Gold. Mă aflu aici pentru o întâlnire, dar nu știu exact cu cine, a spus ea, cu o senzație de penibil. Dar colegul meu urmează să sosească și el curând, așa că îl pot aștepta...

– *Herr* Warrington a sunat acum câteva minute, i-a răspuns glacial recepționera într-o engleză sacadată, întrerupând-o. Este reținut de ceva și vă îndeamnă să participați la întâlnire fără el.

„Să particip la întâlnire fără el.“ Fără să răspundă, Charlotte s-a îndepărtat de recepție, simțind cum o cuprinde furia. Brian o abandonase – din nou. Și nici măcar nu avusese bunul-simț să o sune direct pe ea. Bineînțeles, îi era prea frică de reacția ei ca să-i spună singur. Întotdeauna fusese așa, un avocat neîndurător în instanță, care făcea orice îi stătea în putință pentru a evita cel mai mic conflict în viața privată.

În timp ce privea elegantul spațiu al recepției, au cuprins-o îndoielile: cum ar putea să participe singură la întâlnire? Nu știa nimic despre caz, nici măcar numele persoanei cu care trebuia să discute. Trebuie să mă scuz cumva și să-mi dau seama ce am de făcut în continuare, și-a spus ea.

Dar recepționera deschidea deja o ușă, făcându-i lui Charlotte semn să o urmeze. Femeia a condus-o pe un coridor cu un covor bej din pluș, care le înăbușea zgomotul pașilor. Biroul, peste care domnea o liniște punctată doar de voci joase în spatele ușilor închise, contrasta puternic cu mediul de lucru haotic al lui Charlotte de la serviciul de asistență juridică. S-a simțit brusc cuprinsă de dorul de casă.

Au ajuns la capătul coridorului și recepționera a poftit-o să intre într-un birou, apoi s-a retras fără să scoată nici un cuvânt. Charlotte a cercetat cu privirea încăperea situată pe colț, ale cărei ferestre de sticlă din podea până în tavan ofereau o vedere panoramică asupra orașului. Pe pereți nu era nimic, în afară de o acuarelă banală înfățișând Alpii, nici vorbă de obișnuitele fotografii și diplome care i-ar fi putut oferi un indiciu cu privire la persoana cu care avea să se întâlnească. Vrafuri de hârtii și pahare de cafea din carton pe jumătate pline zăceau alandala pe masa de conferință din mahon. Ochii i-au căzut pe marginea biroului masiv și, când s-au oprit asupra plăcuței, s-au făcut mari. Atunci a înțeles de ce Brian fusese reținut. De ce, de fapt, nici nu avea să-și mai facă apariția.

Biroul îi aparținea lui Jack Warrington, fratele lui Brian.

Deci de asta dăduse Brian bir cu fugiții. El și Jack nu se avuseseră niciodată bine – Jack, absolvent de drept la Yale mai mare cu doi ani decât

ei, era pe atât de tăcut și de intelectual pe cât era fratele său de îndrăzneț și de atletic.

– E strălucit, admisese Brian când îi vorbise despre Jack, înainte ca ea să-l cunoască. Ce bine ar fi dacă ar ieși din lumea din capul lui, ca să trăiască în cea adevărată.

Dar, în ciuda criticii, tonul lui Brian trăda o admirație amestecată cu puțină invidie. Mai târziu, Charlotte s-a întrebat dacă nu cumva urmase dreptul, într-o oarecare măsură, și ca să nu fie mai prejos decât fratele lui.

Și apoi, cam pe la sfârșitul perioadei în care Brian și Charlotte erau împreună, cei doi frați au încetat complet să-și mai vorbească. Brian nu spusese niciodată ce se întâmplase de fapt, iar Charlotte era prea prinsă cu boala mamei ei ca să întrebe, dar a presupus că era vorba de bani sau de vreo altă chestiune de familie care părea ceva lipsit de importanță în comparație cu ceea ce era ea confruntată la momentul respectiv. Oare chiar nu își vorbiseră vreme de atâția ani?

Ce avea să creadă Jack văzând-o aici? Știa măcar că vine? Simțea pornirea de nestăpânit de a o șterge ori măcar de a ieși din birou ca să se adune. Dar, înainte de a apuca ea să se miște, ușa s-a deschis și în fața ei a apărut Jack.

– Bună, Charley, a spus el, folosind diminutivul cu care nu i se mai adresase nimeni de ani de zile.

Nici măcar Brian, când venise să o vadă cu două zile în urmă, și doar el era cel care îl născocise. Nu își dădea seama dacă Jack era surprins văzând-o singură sau chiar de faptul că ea se afla aici. S-a aplecat și a sărutat-o pe obraz, iar mirosul discret al parfumului lui, ceva european și deosebit, a făcut-o să se întoarcă în timp. Oare când mai fusese suficient de aproape de el ca să recunoască mirosul?

– Te rog, i s-a adresat el când și-a îndreptat spatele.

A făcut un semn înspre masa de conferință și, după ce a dat la o parte două pahare de cafea, a tras un scaun.

Așezându-se, Charlotte s-a trezit că îl studiază cu coada ochiului. Semăna cu Brian, nu într-atât de mult încât cineva să observe legătura din celălalt capăt al unei încăperi aglomerate, dar asemănarea era evidentă pentru cei care îi cunoșteau. Jack era deșirat și lat în umeri ca fratele său și avea părul de un castaniu ciocolatiu, la fel ca al lui Brian, și aceeași cărare care îl făcea să îi stea la fel. Dar în timp ce Brian se tundea la trei săptămâni cu sfințenie,

părul lui Jack era lățos și mai degrabă creț și, împreună cu barba scurtă care îi acoperea obrajii și bărbia, îi dădea un aer de neglijență căutată. Și avea niște ochi complet diferiți, de un albastru rece și pătrunzător.

Jack a dat să se așeze în fața ei, dar, înainte să atingă scaunul, a țâșnit din nou în picioare.

– Cafea?

Fără să mai aștepte răspunsul ei, a dispărut din birou, închizând ușa în urma lui.

A cuprins-o un tremur involuntar. Jack o intimidase întotdeauna. La prima vedere, părea ceva ilogic; el era fratele mai potolit, în timp ce Brian era gălăgios și vijelios. Dar era ceva dincolo de aparența impasibilă a lui Jack, nu doar acea intensitate a lui, ci un amuzament discret, ca și cum ar ști o glumă pe care ceilalți nu puteau să o înțeleagă ori să o împărtășească.

– E doar ciudat, îi răspunsese Brian cu indiferență când Charlotte făcuse o remarcă despre cât de rezervat părea Jack după ce îl întâlnise prima dată.

– De ce? întrebase ea, încercând să înțeleagă, cum făcea întotdeauna, ce se ascundea în spatele comportamentului unei persoane, motivul care determina acțiunea.

Brian ridicase din umeri. Dar Charlotte voia să știe mai multe. O fascina să dea la o parte aparențele oamenilor – cu atât mai bine cu cât erau mai obscure. Ce se afla în spatele pojghițelor după care Jack părea să se ascundă?

Ei i se părea însă că nu era nimic mai mult decât felul lui de a se purta; bănuia că Jack nu o simpatizează. Să fi fost o anume lipsă perceptibilă de inteligență? Sau poate că el dezaproba mediul din care provenea ea.

Fusese un moment odată, când ea li se alăturase la cina de Ziua Recunoștinței și familia, care nu era câtuși de puțin religioasă, rostise rugăciunea de dinainte de masă. În copilăria ei alături de Winnie, sărbătoarea consta în sendvișuri cu curcan pentru amândouă la un mic restaurant local sau, în anii mai buni, poate la restaurantul Ponderosa. Dar, în cazul familiei Warrington, era o cină formală cu douăzeci de persoane, la care se folosea vesela din porțelan și cartonașe care indicau locul fiecăruia. La un moment dat în timpul rostirii rugăciunii de mulțumire, care nu era atât o rugăciune, cât un monolog lung și încâlcit, menit să îi facă pe invitați să înțeleagă străvechea legătură a familiei cu corabia *Mayflower*[9], Charlotte ridicase privirea. Ochii ei i-au întâlnit pe cei ai lui Jack, care stătea în fața ei

la masă, și el și-a ridicat puțin capul, pe care-l ținuse aplecat, și a înălțat din sprâncene, o glumă între ei doi. Ea a clipit, expresia de pe fața lui a dispărut și el și-a lăsat din nou capul în jos, iar Charlotte și-a zis că i se păruse. Câteva săptămâni mai târziu, a aflat despre boala mamei ei și nu a mai mers niciodată în vizită la familia lui Brian, și nici nu l-a mai văzut niciodată pe Jack.

Asta până acum. Ușa biroului s-a deschis și Jack și-a făcut din nou apariția, aducând cu grijă două căni. I-a întins una și Charlotte și-a aplecat capul către un cappuccino neîndulcit, deopotrivă flatată că el și-a amintit de preferința ei și deranjată de presupunerea lui că ea nu se schimbase. A oscilat puțin între cele două sentimente, apoi le-a alungat și a acceptat recunoscătoare doza de cofeină atât de necesară.

– Nu știu dacă ar trebui să așteptăm, a început ea după ce s-a așezat pe scaunul pe care i-l arătase el. Brian a zis...

– Brian nu o să ni se alăture, a zis Jack, pronunțând numele fratelui său cu o grimasă nedisimulată. A trimis vorbă că e reținut și că ar trebui să începem fără el. Dar aș fi surprins să apară.

– Ai vorbit cu el?

Jack a clătinat din cap, jucându-se cu nasturele de sus al cămășii sale bleu, scrobite.

– N-am mai vorbit de ani de zile. A lăsat vorbă prin asociatul meu.

– Nu înțeleg.

– Firma lui Brian m-a contactat acum câteva luni și mi-a cerut să lucrez la cazul Dykmans. Dar, la nivel personal, eu și fratele meu, cum s-ar spune, ne-am înstrăinat.

„Dar tot ți-a trimis cazul“, și-a zis Charlotte în sinea ei. Desigur. Brian era îndeajuns de rațional încât să știe că Jack era persoana potrivită să se ocupe de caz, la fel cum știa că are nevoie de Charlotte. Nu avea să permită ca sentimentele sau, în cazul ei, lipsa lor să îl împiedice să îi asigure clientului său și lui însuși cea mai bună șansă cu putință pentru a câștiga.

Jack a continuat:

– Hai să nu pierdem timpul cu asta. Cum ți-a mers în toți anii ăștia?

– Bine, i-a răspuns ea, stânjenită. Sunt avocat din oficiu în Philadelphia, mă ocup de cazurile juvenile.

În minte i-a apărut chipul lui Marquan. Dacă Brian își încălcase cuvântul că se vor întâlni aici, avea oare să își încalce și promisiunea de a-i asigura

lui Marquan apărarea pe care i-o ceruse ea?

– Cred că e ceva cumplit de dificil, i-a răspuns el, arătându-se mai interesat decât s-ar fi așteptat Charlotte.

Avea o sclipire în ochi care lipsise atunci când îi vorbise lui Brian despre munca ei.

– Este, dar îmi place mult, a mărturisit ea. Habar nu am însă ce caut aici.

S-a oprit, sperând că va primi o explicație, dar Jack stătea cu degetele la bărbie și o privea cu atenție, ca și cum ar fi încercat să determine un martor într-un proces să spună mai mult.

– Și nu mă așteptam să te găsesc în practica privată, a continuat ea, încurcată. Credeam că ești la Tribunal.

Cu doi ani înaintea lor la drept, Jack fusese întotdeauna interesat de urmărirea penală a crimelor de război. Primise același stagiu la Tribunalul Internațional de la Haga pe care Charlotte l-a refuzat mai târziu, apoi ajunsese procuror angajat permanent, dobândind recunoașterea internațională pentru rezultatele lui remarcabile în cazurile de genocid. Nu-și dăduse seama că el plecase de acolo.

Jack a încruntat din sprâncene de parcă ar fi fost el însuși surprins.

– Da, la Haga au avut loc schimbări politice și agenda s-a modificat. Tot ce am încercat eu să fac s-a blocat în birocrație și politică. Și, cu toate celelalte lucruri care au ajuns în centrul atenției după 11 septembrie, tribunalul pur și simplu nu mai dispune de suportul pe care îl avea odată din restul lumii. M-am trezit că devin frustrat, cinic. Atunci m-a abordat firma și mi-a oferit șansa de a continua să realizez lucruri importante în domeniul drepturilor omului, în regim *pro bono*.

Așadar, și el fugise. Constatarea a părut că îi pune cumva pe picior de egalitate, făcându-l să pară mai puțin intimidant.

– Faza e că, bineînțeles, trebuie să fac pact cu diavolul, a adăugat el, făcând un gest amplu cu mâna. Ce știi despre Dykmans?

Charlotte a ridicat din umeri, nescăpându-i ironia trecerii de la una la alta. Îl căutase în grabă pe Google pe Roger Dykmans înainte să plece la aeroport, citise câteva articole despre acuzația care i se aducea.

– Doar chestiile făcute publice și puținul pe care mi l-a spus Brian acum câteva zile. E un finanțist bogat. Și e frate cu Hans Dykmans, care a salvat câteva mii de evrei din Praga.

– Din Praga și din Budapesta și din cam toate orașele importante din Europa de Est, i-a răspuns sec Jack.

Observația a iritat-o pe Charlotte.

– Roger Dykmans a imigrat în Canada după război. În cele din urmă, a ajuns în Manhattan, unde a înființat, împreună cu un prieten, firma Dykmans James, în 1949. Folosindu-se de perspicacitatea dobândită pe piața germană, a dezvoltat un instrument specializat de asigurare a finanțării pentru industria de armament. A fost la locul potrivit la momentul potrivit și a reușit să stimuleze cu succes potențialul militar pentru Războiul Rece, să finanțeze câteva mari companii și să facă avere pentru clienții lui.

– Și pentru el, a remarcat ea. Nu și-a schimbat niciodată numele după război?

Jack a clătinat din cap.

– Nu a avut nici un motiv să o facă. Dimpotrivă, faptul că era fratele lui Hans i-a oferit un fel de credibilitate în ochii industriașilor evrei.

Charlotte a sorbit din cappuccino, analizând informația.

– Căsătorit? La Dykmans mă refer, s-a grăbit ea să adauge, îngrijorată că Jack ar putea crede că întreba despre el.

Dar el a părut că primește calm întrebarea.

– Nu s-a căsătorit niciodată și nu are copii. Unii l-au considerat un bătrân homosexual, alții l-au văzut ca fiind absorbit de munca lui. Oricum, în 1994, Dykmans a anunțat dintr-odată că se mută la Geneva.

– Așa, pur și simplu?

– Ciudat, nu? Un om de 70 de ani care își părăsește apartamentul luxos din Upper East Side ca să se mute. A susținut că a făcut-o în interesul afacerilor, ca să își dezvolte prezența în Europa. Dar sediul din Geneva al firmei Dykmans James nu a fost niciodată altceva decât un substitut. Explicația lui pur și simplu nu avea sens.

– Să fi fost vorba de o iubită elvețiancă? a sugerat Charlotte în glumă.

Dar Jack nu a marșat la tentativa ei de umor.

– Nu din câte știm, a răspuns el, cu o notă de dispreț în voce.

Cel mai mare dintre frații Warrington părea tot mai puțin enigmatic, s-a gândit ea.

Jack a continuat:

– Așadar, locuiește în Elveția, călătorind mereu la New York, pentru că afacerea lui tot acolo e localizată.

Jack a bătut cu degetele în masă.

– Aproape cincizeci de ani scurși pe repede înainte. Primăvara trecută, un funcționar din Sankt Petersburg a susținut că a găsit un document care demonstrează că Roger a fost responsabil pentru a-l fi dat pe fratele său pe mâna naziștilor și pentru moartea a mii de oameni pe care Hans încerca să îi salveze atunci.

Charlotte și-a înclinat capul.

– Documentul a apărut așa, din senin?

– De la Arhive, a răspuns Jack, iar Charlotte a încuviințat din cap, semn că înțelesese. După căderea comunismului și după ce Uniunea Sovietică și celelalte regimuri din blocul estic au fost răsturnate, o groază de documente care le fuseseră interzise cercetătorilor din Vest au devenit dintr-odată accesibile, a continuat el. Se pare că bărbatul a încercat să obțină milioane de la Dykmans, șantajându-l cu această informație, dar el nu a intrat în joc, așa că acesta s-a adresat autorităților și Dykmans a fost arestat.

– În Elveția?

– Nu, în Polonia.

Înainte să apuce Charlotte să răspundă, Jack s-a întors și a căutat cu mâna pe biroul din spatele lui, a scos un dosar din nenumăratele teancuri fără să se uite și i l-a întins. Charlotte a frunzărit primul document, o copie a pașaportului lui Roger Dykmans. Paginile erau pline de ștampile de la aeroporturi de prin toată lumea, itinerarul mondial al unui consultant financiar ocupat. Dar o ștampilă i-a atras atenția – viza de intrare în Polonia, care apărea în mod repetat pe fiecare pagină.

– Asta-i partea ciudată, a continuat Jack. L-au prins în Varșovia, lângă șantierul viitorului muzeu de istorie iudaică. Unii au spus că s-ar fi aflat acolo cu intenția de a provoca pagube.

Charlotte a ridicat privirea.

– La vârsta lui?

Jack a încuviințat din cap.

– Cam ca bătrânul ăla țicnit care a blocat holul Muzeului Holocaustului din Washington acum câteva luni. Numai că, atunci când l-au găsit, Dykmans nu era înarmat. L-au extrădat în Germania.

– Dykmans a călătorit în Polonia de cel puțin zece ori în ultimii doi ani, chiar și după ce au ieșit la suprafață dovezile presupusei lui complicități, a remarcat Charlotte. De ce ar face așa ceva?

Jack s-a lăsat pe spate, cu mâinile împreunate la ceafă, așa cum făcea și Brian. Apoi s-a împins din nou în față și a sorbit din cafea.

– Vinovații se simt uneori obligați să se întoarcă la locul crimei.

– Așa am auzit.

Charlotte s-a simțit iritată de caracterul simplist al afirmației lui Jack, precum și de tonul lui, care friza aroganța. Uitase oare că ea era avocat de drept penal?

– Dar nu cred că e vorba de asta, a răspuns el, fără a-i remarca sarcasmul sau alegând să îl ignore.

– Atunci despre ce?

– De asta ești tu aici, a spus el și a așezat cana pe masă.

– L-ai întrebat?

– Desigur. Și tocmai aici intervine partea cu adevărat derutantă: refuză să coopereze la apărarea lui sau să spună ceva. Ca și cum s-a dat bătut.

Și Brian spusese la fel, și-a amintit Charlotte.

– Bizar.

– Ăsta e un eufemism. Vreau să zic, e el bătrân și singur, dar are afacerile, reputația. Ai crede că ar trebui să vrea să le păstreze.

Charlotte și-a îndreptat gândurile la clienții ei de acasă, la puști precum Marquan, care de cele mai multe ori refuzau să vorbească. Dar tăcerea lor izvora din frica pentru propria siguranță, iar în acest caz lucrurile nu păreau a sta așa.

– Ești pregătită să te întâlnești cu el? a întrebat-o Jack și, fără să mai aștepte răspunsul, a continuat: Atunci ce mai așteptăm? Să mergem!

Zece minute mai târziu, Charlotte stătea așezată pe bancheta din spate a unui sedan negru, alături de Jack. Unul dintre avantajele practicii private, i-a explicat el când s-au urcat în mașină în fața clădirii firmei, făcând un semn cu capul înspre șofer.

– E departe? a întrebat Charlotte în timp ce lăsau în urmă centrul orașului.

– Doar câțiva kilometri.

În timp ce mașina ocolea Marienplatz, Charlotte și-a întins gâtul încercând să zărească faimosul *Glockenspiel*[10].

– Oktoberfest, a zis Jack și a arătat înspre piață, unde muncitori umpleau mesele așezate sub un cort uriaș, apoi și-a dat ochii peste cap.

Nu ar fi deranjat-o să trăiască experiența festivalului berii, și-a zis Charlotte. Evenimente ca acesta sau Târgul de Crăciun care ocupa

principala piață publică din Cracovia în fiecare decembrie erau parte din ceea ce făcea atât de grozav traiul în Europa. Dar, pentru Jack, aglomerația și zgomotul nu erau nimic altceva decât o distragere exasperantă.

– Ai auzit de masacrul de la Theresienstadt? a întrebat-o el.

Charlotte a ezitat, luată pe nepregătite de schimbarea bruscă a subiectului.

– Nu. Adică știu despre lagăr.

Theresienstadt sau Terezin a fost lagărul-model construit de nemți în Cehoslovacia. Era destinat să demonstreze că evreii nu erau tratați chiar așa de rău, că erau închiși doar temporar. Exista o școală, unde se predau arte, meserii și muzică, iar elevii erau adunați și arătați celor de la Crucea Roșie și altor vizitatori. Bineînțeles că, odată aceștia plecați, prizonierii se întorceau la condițiile aproape de la fel de îngrozitoare ca în celelalte lagăre.

– Dar nu am auzit nimic despre masacrul de acolo.

Pe fața lui Jack a trecut o expresie de dezaprobare, de parcă s-ar fi așteptat ca ea să fie mai bine pregătită. Aș fi fost, și-a zis Charlotte, dacă aș fi fost înștiințată cu mai mult de douăzeci și patru de ore înainte.

– Hans Dykmans a ocupat un post de diplomat în Breslau până la izbucnirea războiului, i-a explicat Jack.

Charlotte a încuviințat din cap. Breslau era numele nemțesc pentru Wrocław, un oraș aflat acum în Polonia.

– A fost afectat de situația disperată a evreilor, de eșecul a aproape tuturor încercărilor de a face ceva pentru a-i pune capăt. Așa că, colaborând în secret cu un grup internațional, a început să facă acte false pentru a-i ajuta pe evrei să fugă. Dar, odată ajunși într-un lagăr, era aproape imposibil să mai faci ceva ca să-i ajuți. Și, pe măsură ce războiul înainta și nemții deveneau tot mai disperați, aveau tot mai puține motive să mențină prefăcătoria de la Terezin. Hans știa că era o chestiune de timp până când naziștii aveau să desființeze lagărul și să trimită toți copiii la Auschwitz sau la Treblinka și la o moarte sigură. Așa că a întocmit o delegație la înalt nivel de presupuși emisari internaționali care să viziteze lagărul. De fapt, aceștia erau chiar oameni care lucrau cu el și cu rezistența. Planul era ca, odată ajunși în lagăr, aceștia să ceară să li se permită copiilor să participe la un schimb internațional cu copii dintr-o tabără de vară din Suedia. Puși în fața faptului împlinit, nemții erau obligați să fie de acord, iar Hans putea astfel

să scoată copiii din țară. Dar, înainte să se poată face schimbul, cineva i-a informat pe nemți. Hans și toți cei din delegație au fost arestați.

– Și copiii? a întrebat ea, așteptând, cu groază, răspunsul.

– Ei bine, nu se știe precis ce s-a întâmplat cu ei, dar cei mai mulți cred că au fost împușcați.

Lui Charlotte i s-a făcut brusc greață. A înghițit, încercând să alunge imaginile din minte, așa cum făcea când avea de-a face cu un client acuzat de o crimă absolut îngrozitoare.

– Și acuzația e că Roger a fost cel care l-a dat de gol pe Hans?

Jack a confirmat, înclinând din cap.

– Crezi că el a făcut-o?

Propria întrebare a înfiorat-o. Ca avocat al apărării, era axiomatic să nu se concentreze asupra vinovăției clientului, să nu întrebe. Să-și reprezinte clientul cu tot zelul, asta era treaba ei.

Dar Jack nu a dat nici un semn că ar fi fost tulburat de întrebare.

– După ce îl întâlnești, e greu să ți-l imaginezi atât de lipsit de inimă.

„Știm amândoi că asta nu-i o dovadă“, și-a zis Charlotte în sinea ei. Ar fi vrut să îi amintească de oamenii la a căror trimitere în judecată ajutase și ea, la Haga, precum acel profesor de matematică de la un liceu din Pristina, care omorâse mame împreună cu copiii lor cu totală indiferență. Dar nu a făcut-o.

Mintea lui Charlotte a zburat în altă direcție.

– Ai spus că masacrul a avut loc în Cehoslovacia, dar pe Dykmans l-au arestat în Varșovia.

– E din Polonia și...

– E polonez? l-a întrerupt ea. Mi-am imaginat că e scandinav sau olandez.

– Așa s-ar zice, nu, dacă te iei după nume. Mi se pare că are un bunic suedez, dar familia era în cea mai mare parte poloneză. A crescut în sudul țării, la o oră vest de Cracovia, cam așa ceva. Dar nu s-a întors niciodată acolo până pe la mijlocul anilor 1990.

O undă de dezodorizant i-a gâdilat lui Charlotte nasul și ea și-a înăbușit un strănut.

– Și de ce să se întoarcă acum? Poate din vinovăție sau din nevoia de a afla ce s-a întâmplat cu fratele lui?

– Asta mă tem că știm.

Mașina a încetinit în fața unui complex împrejmuit cu ziduri care, a presupus Charlotte, trebuia să fie închisoarea.

– Hans a fost executat de naziști în 1944.

În timp ce gardianul îndeplinea formalitățile necesare pentru a le permite accesul, Charlotte a observat zidurile înalte ale închisorii.

– E masivă, a remarcat ea când au intrat pe poartă.

Mozaicul de clădiri de mari dimensiuni așezate împrejurul unor curți înverzite, arhitectura, un amestec de piatră veche și ciment nou, dădeau impresia unui campus universitar.

– Una dintre cele mai mari din Germania, a încuviințat Jack. Și are și o istorie cu adevărat interesantă. Aici au fost întemnițați, la sfârșitul secolului al XIX-lea, mai mulți prizonieri condamnați la moarte prin ghilotinare. Și Hitler însuși a fost închis aici la începutul anilor 1920.

– După Puciul de la berărie, a adăugat Charlotte și, când el a încuviințat din cap, s-a simțit ca o elevă care dă răspunsul corect la oră.

După un minut, șoferul a oprit mașina în fața unei uși duble de sticlă și Charlotte a coborât din mașină în urma lui Jack. Înăuntru, l-a privit cum i-a arătat rapid acreditarea gardianului de la recepție, făcându-i și ei semn să îi arate pașaportul. Haina sport de tweed pe care o trăsese pe când ieșiseră din birou îl făcea să pară mai degrabă profesor decât avocat și îi dădea un aer șmecheresc.

Au fost conduși printr-un detector de metale și geanta lui Charlotte a fost verificată, o operație cu care era obișnuită de la vizitele făcute clienților la închisoare. În cele din urmă, gardianul i-a condus pe un coridor, până la o sală de conferințe. Mai primitoare decât sălile pentru întâlniri din închisorile de acasă, s-a gândit ea, cu covor bej decolorat care se asorta cu perdele și mai deschise cu o nuanță din cauza soarelui. Era surprinzător de comună, cu excepția gratiilor de la ferestrele mici, amplasate la înălțime.

În spatele lor s-a auzit zgomot de târșâit de picioare și un alt gardian a condus înăuntru un bărbat, apoi a plecat, închizând ușa. Primul lucru care a izbit-o pe Charlotte la Roger Dykmans a fost înfățișarea lui banală. Un bărbat slab și pe cale să chelească, îmbrăcat în pantaloni kaki bine călcați și în cămașă albă cu guler, nu era nici monstrul și nici magnatul pe care și-l imaginase ea. Îmbrăcămintea lui era una pe care o puteai întâlni pe stradă, atâta doar că nu avea curea sau cravată și era încălțat cu mocasini, care nu necesitau șireturi. Nimic cu care ar fi putut încerca să își facă rău.

Roger Dykmans se apropia de 90 de ani, dar nu o arăta. Ochii care au măsurat-o pe Charlotte erau cei ai unui bărbat cu zeci de ani mai tânăr, limpezi și strălucitori. Ținuta îi era incredibil de dreaptă, iar pe sub barba complet căruntă, pielea îi era ciudat de netedă, un dar genetic pe care nici un chirurg nu ar putea să-l reproducă. Dar nu era un aspect care i-ar fi putut fi de folos la proces. Instanțele îi priveau cu simpatie pe cei bătrâni și fragili, în parte pentru că pare improbabil (în cazul lui Dykmans, aproape imposibil) ca ei să își repete nelegiuirile și în parte pentru că jurații se simțeau ca și cum și-ar fi trimis la închisoare bunicii. Dar, în acest caz, nu s-ar fi dus cu gândul decât la vreun unchi, și unul vioi pe deasupra.

– *Herr* Dykmans, a început Jack să vorbească, făcând un pas în față.

În acel moment, Charlotte a observat o tresărire aproape imperceptibilă, ceva la care nu te-ai fi așteptat de la o persoană rafinată, de condiția lui. Oare îl amenințase cineva în închisoare sau era o rămășiță a ceva petrecut cu ani înainte? Poate că, până la urmă, nu era chiar atât de diferit de clienții ei de acasă.

– Vă mulțumim că ați acceptat să vă întâlniți cu noi deși v-am înștiințat în ultima clipă.

În vocea lui Jack se simțea un respect pe care Charlotte nu îl percepuse până atunci.

– *Ja*, aici am timp din belșug.

Vorbea o engleză care, chiar dacă nu era stricată, avea un accent clar, o marcă a țării lui de origine pe care zecile de ani petrecuți în America nu reușiseră să o șteargă, poate chiar accentuată din nou de anii din urmă, petrecuți în Europa.

Chiar și aici, înfățișarea lui vădea o demnitate calmă, a remarcat ea. Părul îi era pieptănat cu grijă, iar uniforma kaki de deținut arăta ca și cum ar fi fost proaspăt călcată. Bani, și-a dat ea seama, grămezi de bani. Brian îi spusese că Dykmans era investitor bancar, și acum Charlotte putea să vadă asta în mâinile lui fără cusur, în bronzul delicat. Rafinamentul nu prea era, bineînțeles, un indiciu de vinovăție sau de nevinovăție. Cei din SS fuseseră doctori, oameni de știință. Un caz mai recent, citise despre un prestigios medic de la *Main Line* despre care se credea că își bătuse soția cu o sapă pentru grădină, iar apoi se așezase la masă în timp ce aceasta sângerase până la moarte, la câțiva metri de el, și răsese o sticlă scumpă de

chardonnay înainte să se predea. Dar Dykmans avea o înfățișare senină, care dezmințea orice fel de vină.

– Ea e Charlotte Gold. A fost trimisă de firma americană de avocatură care vă reprezintă, pentru a încerca să ajute la rezolvarea cazului dumneavoastră.

Jack nu l-a menționat pe fratele lui, a remarcat Charlotte. Privirea lui Dykmans a zăbovit o clipă asupra ei, apoi s-a îndreptat din nou în altă parte, indiferentă. S-a simțit cuprinsă brusc de iritare; se afla aici în interesul lui, nu al ei.

– Nu ați vrea să vă așezați? i-a propus Jack, punându-și servieta pe masă.

Când Dykmans s-a așezat în fața lor, el a continuat:

– Așa cum știți, mai e doar o lună până la proces. Iar noi speram că ați fi dispus să ne spuneți un pic mai mult. Am vrea să analizăm încă o dată dosarul.

Fără să răspundă, Dykmans și-a ațintit privirea spre fereastră. Nu față de ea se arăta disprețuitor, și-a dat Charlotte seama, ci față de întreaga situație. De parcă viața altcuiva era în joc, iar el nu făcea decât să urmărească un spectacol. Asta i-a amintit încă o dată de puștii din cartierele sărace pe care îi reprezenta – aceștia se fripseseră din cauza sistemului și era de înțeles să fie circumspecți, iar ea trebuia să le câștige încrederea.

A scos o fotografie alb-negru din dosarul pe care i-l prezentase Jack la birou, o poză cu un grup așezat în fața unui șemineu.

– E familia dumneavoastră? l-a întrebat ea.

Acesta era unul din cele două lucruri prin care se putea apropia de clienți – familia sau sportul –, iar cel din urmă nu prea părea că ar funcționa în acest caz. Desigur, familia ar putea fi un subiect riscant, dată fiind natura acuzațiilor care i se aduceau lui Dykmans.

Dar acesta a părut că primește cu calm întrebarea și a întins fără ezitare mâna după poză.

– Sunt *Mutter*[11] și tatăl meu, a amestecat engleza și germana fără să-și dea seama. Desigur, fratele meu, Hans, și sora noastră, Lucy.

Fără să mai spună nimic, a continuat să se uite la fotografie cu o privire absentă.

– *Herr* Dykmans, a vorbit din nou Charlotte cu blândețe.

El a ridicat privirea, ca și cum uitase de prezența ei.

– Am remarcat din pașaportul dumneavoastră că v-ați întors de mai multe ori în Polonia în ultimii ani. Ne puteți spune de ce?

– Afaceri, a răspuns el simplu.

Charlotte a clipit. Nu știa la ce răspuns se așteptase, dar în nici un caz la acesta.

– Vă referiți la piețele de capital emergente? l-a întrebat Jack, cu o notă de nerăbdare în glas.

Charlotte și-a îndreptat privirea înspre el, deranjată. Era nevoie de timp pentru a se apropia de client, pentru a-i câștiga încrederea. Și voia să audă explicația lui Dykmans în cuvintele acestuia, fără ca Jack să intervină.

Bătrânul a clătinat din cap.

– Nu, îmi cer scuze, m-am exprimat greșit. Nu genul ăla de afaceri. Chestiuni de familie. Să mă ocup de casa noastră din Wadowice.

– Mai există? a intervenit Charlotte, nereușind să-și stăpânească surprinderea.

– Da. După război, a fost expropriată de regimul comunist. Dar acum vreo zece ani, guvernul polonez a adoptat legea restituirii și nu trebuia decât să completezi o cerere și ți se înapoiau proprietățile. Am făcut-o și casa era într-o stare cumplit de proastă, așa că m-am apucat de renovarea ei.

În ce scop, ar fi vrut ea să întrebe, dar, până să apuce să mai spună ceva, Dykmans s-a ridicat.

– Vă mulțumesc, dar sunt puțin obosit. Vă rog să mă scuzați.

A mers la ușă și a bătut în ea, așteptând să vină gardianul.

– Așadar, asta-i tot? a comentat Charlotte câteva minute mai târziu, când ieșeau pe ușa principală a închisorii.

Jack a încuviințat din cap.

– Și pentru Dykmans asta a fost o discuție lungă. Probabil cea mai lungă pe care am avut-o cu el.

– Înțeleg ce spuneai, că nu vrea să fie de ajutor.

Când s-a urcat în mașină, Charlotte l-a surprins pe Jack privind în jos, la picioarele ei, apoi luându-și privirea de la ele atât de rapid, încât a făcut-o să creadă că, poate, își imaginase. S-a simțit străbătută de un fior. E atrăgător, și-a dat ea seama pentru prima dată, și nu doar datorită asemănării cu Brian. Și, oricum, care era treaba cu el? S-a întrebat dacă era căsătorit sau dacă avea pe cineva. Nu purta verighetă, dar asta nu însemna neapărat ceva în cazul bărbaților, în prezent. Și-a amintit ce îi povestise Brian cu ani în urmă, despre o baroană bogată care îi frânsese lui Jack inima, dar, în rest,

el fusese întotdeauna singur. Brian nu își înțelegea fratele și nu o dată s-a gândit că ar putea fi homosexual.

– Pe mine nu m-ar deranja, s-a grăbit el să o asigure pe Charlotte.

Iar ea știa că el s-ar purta în felul ăla „nu te întreb, nu-mi spui“, dar că nu ar accepta să fie cavaler de onoare la ceremonia căsătoriei fratelui său cu o persoană de același sex ori să împartă vestiarul cu el. Presupusese însă că Jack nu era gay, că fratele lui se înșela luând inteligența lui așezată drept semn de efeminare. Acum era sigură de asta.

Nu că ar avea vreo importanță, și-a reamintit singură în timp ce mașina a luat-o pe autostradă. Schimbarea bruscă de comportament a lui Jack, care era aproape nepoliticos, anula complet orice posibilă atracție pe care ar fi putut-o exercita. Și, oricum, un bărbat Warrington era suficient într-o viață. Charlotte și-a netezit pantalonii, străduindu-se să se concentreze asupra conversației.

– A fost totuși interesant, a adăugat ea.

– Așa să fie? Nu cred că ne-a spus absolut nimic.

Charlotte a urmărit cu degetul o dâră de condensare care se formase pe partea cealaltă a geamului.

– Casa părintească din Polonia? E cu totul lipsit de sens. De ce și-ar petrece un expert financiar de nivel internațional, cu o companie de condus, atât de mult timp într-o zonă rurală din Polonia, ca să repare o casă veche?

– Are valoare sentimentală?

– Nu cred. Cred că s-a întors la casa în care a locuit familia lui înainte de război pentru că, probabil, caută ceva.

– Cum ar fi?

– Nu știu.

Jack s-a tras de bărbie într-un mod care sugera o barbă mai lungă decât o avea el de fapt.

– Poate că, orice ar fi ceea ce caută, are legătură cu vinovăția lui.

– Sau nevinovăția, a subliniat ea. Nu uita pe cine reprezentăm.

– Corect. Îmi cer scuze. Instinctul meu de procuror nu dispare așa ușor.

Dar Charlotte își dădea seama că nu e vorba doar despre asta – Jack credea că Dykmans e vinovat.

– Și acum ce facem?

Charlotte s-a simțit cuprinsă de un val de energie. Acum era cazul ei și știa că, indiferent dacă Brian avea să apară sau nu, ea avea să o scoată la capăt.

– Acum plecăm în Polonia, a răspuns.

Bună ziua (în limba germană în original)

Mayflower este corabia care a transportat, în 1620, un grup de familii engleze, așa-numiții „părinți pelerini“ (*Pilgrim fathers)*, din centrul Angliei în America de Nord, pentru a începe aici o nouă viață. Aceștia au întemeiat Colonia Plymouth, astăzi Plymouth, Massachusetts. Mulți americani, îndeosebi familiile cu un statut social înalt din Noua Anglie, consideră că sunt urmașii pasagerilor vasului *Mayflower*.

Faimos ceas cu figurine din München (în limba germană în original)

Mama (în limba germană în original)

CAPITOLUL 4

Berlin, 1922

Sol s-a aplecat și mai mult pe sub rândul de paltoane bărbătești, urmărind-o pe fata de la tejghea cum îi întinde unui client un pachet învelit în hârtie. Când degetele vânzătoarei s-au frecat de mâna bărbatului mai în vârstă, atingerea acesta neintenționată l-a umplut pe Sol de invidie. Fata a zâmbit amabil și i-a adresat clientului câteva cuvinte, apoi s-a întors din nou la casa de marcat, pentru a termina de înregistrat vânzarea.

O văzuse pentru prima dată pe fată cu aproape o săptămână în urmă, când venise la imensul magazin universal Kaufhaus des Westens ca să ia niște fire de tricotat pentru mama lui. Obiectase când i se ceruse să facă acest comision – era aproape patru și, chiar dacă ziua crescuse, tot nu mai rămânea mult timp să se pregătească pentru Sabat și să ajungă la sinagogă. Dar maică-sa insistase – ea și fata în casă tocmai terminau pregătirile pentru cină și, fără respectivele fire, nu avea cum să-și petreacă lunga zi de mâine. Ar fi vrut să-i aducă aminte că tricotatul în zi de Sabat era o oroare sau, dintr-un punct de vedere mai puțin principial, să o întrebe de ce nu se putea duce Jake în locul lui. Dar acesta nu se întorsese încă de la muncă, Sol își dădea seama de asta după liniștea care domnea încă în casă. Slujba lui Sol de la Gemeinde, unde verifica textele ferparelor și ale altor articole ce urmau să fie tipărite în ziarul evreiesc, se terminase la ora trei în acea zi. Neavând nici o scuză, a plecat fără tragere de inimă înspre magazin, înmânându-i vânzătoarei de la raionul de articole diverse un pumn de mărci, fără de care nu puteai cumpăra mai nimic în aceste zile, precum și biletul de la mama lui în care aceasta preciza exact ceea ce voia, ca nu cumva, Doamne ferește, să îi ia o altă nuanță de albastru.

Apoi, în timp ce se îndrepta înspre ieșire cu firele cumpărate, a zărit-o pentru prima dată pe fata de la tejgheaua din partea din față a magazinului. Inițial și-a văzut de drum, simțind cum îi arde gâtul, de parcă ceva i s-ar fi

înțepenit acolo. Apoi s-a oprit și s-a întors. Era evreică, de asta era sigur, cu toate că de multe ori era greu să-ți dai seama, acum, când cele mai multe femei deveniseră așa de liberale în privința felului de a se îmbrăca. Aceasta era însă diferită, bluza ei avea mânecile ceva mai lungi și era închisă la nasturi până la guler, fiind de o modestie care lui i se părea reconfortantă. Fusta ei, bănuia el, trebuie că era mai lungă decât era acum la modă, numai de ar fi putut să o vadă. Și nu doar buclele ei dese de păr negru ca pana corbului, care refuzau să se lase prinse în cocul pe care încercase să și-l facă la ceafă, îi semnalau credința. Și nici nasul ei arcuit, flancat de niște ochi întunecați, doar o idee prea apropiați, care lui îi aminteau de o bufniță înțeleaptă. Nu, ci un aer temător, o ușoară ezitare când stătea retrasă față de celelalte vânzătoare îi dădeau lui de înțeles că nu era de teapa lor.

Gândurile îi goneau în cap când a luat tramvaiul spre casă și, zile întregi după aceea, chipul fetei i-a stăruit în minte.

– Nu mai ai nevoie de fire? și-a întrebat mama în următoarea vineri după-amiaza, sperând să găsească un pretext pentru a merge din nou la magazin.

Aceasta a încruntat nedumerită din sprâncene, în timp ce mângâia ghemul încă bine rotunjit de lângă ea.

– *Nein*, dragule. Apoi a zâmbit, luând de bună propunerea fiului său pentru bunăvoința pe care părea că o transmite. Dar s-ar putea să am nevoie de niște ace.

A întins mâna după poșetă, dar, când s-a întors ținând mărcile în mâna întinsă, el deja plecase.

Acum Sol zăbovea îndărătul paltoanelor, ținând în mână acele cumpărate, urmărind-o pe vânzătoare cum ambalează un pachet pentru ultimul ei client din acea seară. Trăgând în piept mirosul prăfos de lână nouă, a încercat să găsească un motiv ca să întrebe despre bijuteriile rafinate pe care le vindea fata. Cu câțiva ani în urmă, poate că ar fi strâmbat din nas la ideea unei vânzătoare, dar acum, că familia lui nu mai era atât de înstărită, nu își prea mai permitea să fie snob. Și era nevoie de experiență și de o anume ținută pentru a obține o slujbă la cel mai mare magazin din oraș, mai ales la un raion de lux și așezat într-o poziție centrală.

Oricum, Sol nu avusese vreodată ocazia de a se gândi la femei în adevăratul sens al cuvântului. Înainte de război, când era doar un băietan, acestea i se păreau niște animale periculoase în sălbăticie, făpturi ciudate care trebuiau studiate de la mare depărtare. Iar după război, ei bine, se

întorsese atât de dărâmat... era greu de închipuit că și-ar fi dorit cineva să-și împartă viața cu un conțopist evreu ortodox singuratic care locuia în casa părinților și nu avea nimic.

Fata își strângea lucrurile, și-a dat el seama, și a închis casa de marcat pe acea zi. Și-a imaginat conversația pe care nu avea să o poarte niciodată cu aceasta, blestemându-și lipsa de curaj.

– *Mein Herr*, a răsunat o voce în spatele lui, în timp ce fata se îndrepta deja înspre ieșire.

Era o vânzătoare, care îl îndemna să cumpere ceva ori să plece. Fără să se întoarcă înspre ea și fără să-i răspunsă, Sol a pornit înspre ieșire. Ajuns afară, a privit către stația de autobuz din colț, sperând că, poate, fata așteaptă acolo, dar nici urmă de ea.

Înfrânt, s-a întors să plece. Zăbovise mai mult decât avusese de gând și soarele era aproape să apună, așa că a băgat acele în buzunar, ca să i le dea mamei lui mai târziu, apoi a pornit, absent, înspre sinagogă.

Trecând de stația de tramvai, și-a croit drum pe strada aglomerată și a traversat Wittenbergplatz, pe lângă fântâna liniștită. Prin ușa deschisă a unei Kaffeehaus se revărsa afară sunetul muzicii de pian. Sol s-a întors ca să privească prin fereastră la clienții care se bucurau de întâlnirile lor de sfârșit de săptămână, cuprins de ceva între invidie și dispreț. Sărbătorile erau un lucru ce nu se cuvenea, și-a zis el, într-un oraș în care foarte mulți oameni cu greu își găseau de lucru, necum să mai și socializeze. Și părea oarecum forțat, de parcă oamenii se comportau așa cum credeau ei că ar trebui să se poarte, imitând ceea ce citiseră în cărți ori poate că văzuseră în vreun film, asta dacă fuseseră îndeajuns de norocoși să intre într-un cinema, ceea ce Sol reușise de două ori în decursul anilor. În lunile mai călduroase, când terasele în aer liber atrăgeau un număr și mai mare de oameni, evita piața cu totul.

Sinagoga, aflată la marginea cartierului evreiesc, era o construcție amplă, masivă, cu ferestre cu vitralii și o cupolă aurită deasupra. Când a intrat Sol, ceilalți bărbați au ridicat privirea și l-au salutat discret printr-o mișcare a capului, apoi și-au reluat discuțiile. Cei mai mulți erau din clasa de mijloc sau fuseseră în vremuri mai bune, comercianți și meseriași veniți din cartierele care mărgineau la est orașul, cu hainele de lucru călcate un pic mai bine sau eventual acoperite cu un sacou, cu ocazia Sabatului.

Îl socoteau ciudat, știa asta. Un burlac singuratic, care venea la sinagogă în fiecare seară de vineri, iar sâmbăta era o ciudățenie printre evreii mai tineri din partea lor de Berlin, odinioară înstărită. Mișcarea de Reformă se extinsese ca un incendiu și cei mai mulți tineri mergeau la templele mai moderne de prin oraș, asta dacă mai mergeau. Iar alții, ca fratele lui, Jake, mergeau la clubul social evreiesc de pe Reisstrasse, unde nici vorbă să se roage, ci luau masa și apoi discutau politică, la un pahar de șnaps și o țigară, până noaptea târziu.

În timp ce înainta pe culoar, Sol și-a imaginat chipul fratelui său geamăn. Jake, care își răsese barba, lăsându-și doar un barbișon firav, și își tunsese mustățile, era prea ocupat să mai vină la sinagogă. Se învârtea într-un cerc larg de prieteni, dintre care mulți nu erau evrei, și petrecea ore întregi la slujba lui de la minister. Bineînțeles că nu explicase niciodată lipsa lui de practică religioasă în felul ăsta. Sabatul, spunea Jake, se ținuse în mod tradițional acasă – numai în diaspora simțiseră evreii nevoia să se adune la sinagogă în fiecare săptămână. Era exasperant felul în care o făcea, cum încerca să găsească afirmații din Talmud care să îi susțină vederile moderne, în timp ce nu ținea seama deloc de foarte multe dintre cerințele textului sacru. Dar Jake făcuse întotdeauna ceea ce voise, astfel că, în fiecare vineri, i se alătura mamei lui la cina de Sabat, făcând conversație cu mâna de musafiri pe care îi aduna aceasta, apoi se făcea nevăzut la clubul social sau la băutură cu Dumnezeu știe cine.

Oare ce ar fi gândit tatăl lor despre stilul de viață al lui Jake, s-a întrebat Sol, pipăind cu degetele marginea șalului de rugăciune. Dar chiar dacă ar mai fi fost în viață, probabil că Sol tot nu ar fi știut. Max Rosenberg stătuse foarte puțin pe acasă și, chiar când fusese prezent, își ținuse gândurile pentru el. Venit pe lume într-un *ștetl*[12] din Boemia, într-o sărăcie lucie, Max își petrecuse fiecare oră activă din viață muncind și construise, pornind de la un mic magazin de unelte, un întreg lanț, al treilea ca mărime din Berlin. Când era în oraș, mergea cu conștiinciozitate la sinagogă în fiecare săptămână, nu din obligație religioasă, ci pentru a-și păstra clienții evrei și bunăvoința acestora. Nu, tatăl lor nu ar fi aprobat stilul de viață de practicant al lui Sol, dedicat mai degrabă cărților și studiului decât câștigării banilor, la fel cum nu ar fi fost de acord cu distracțiile mondene ale lui Jake.

Când rabinul a început să psalmodieze, dinspre partea din spate a sanctuarului s-a auzit gălăgie. Sol și-a îndreptat imediat privirea către

fundul încăperii, unde un grup de bărbați, imigranți veniți de curând din Est, au intrat târșâind din picioare, îmbrăcați în haine de lucru, grosolane și ponosite, cu toate că se străduiseră din greu să spele gulerele și manșetele de murdăria din fabrică. Nou-veniții sosiseră într-un număr și cu o frecvență mai mare în ultimii ani, din cauza violenței care se întețise sub anteriorul regim țarist și a condițiilor economice grele, agravate de război și de urmările lui. Fețele lor purtau încă cicatricile a ceea ce văzuseră, expresia rătăcită care nu li se dezlipea niciodată de pe chip spunând mai multe decât ar fi putut ei exprima în limba idiș, pe care o vorbeau cu accent. Sol se îndoia că viața lor aici, unde trăiau în apartamente înghesuite, adesea două familii într-o singură cameră, și munceau multe ore în fabrici pe salarii mici, putea fi în vreo măsură mai puțin aspră decât în Zona de așezare din fostul imperiu țarist. Dar muncitorii primeau fiecare cuvânt sau gest precum mâncarea oferită unui om flămând. Felul în care Berlinul își trata evreii era, după părerea lui Sol, departe de a fi perfect, mai curând o îmbrânceală decât o îmbrățișare. Dar, pentru imigranți, orașul era la ani-lumină distanță de barbaria din acele *ștetl*-uri de unde veniseră, un paradis. Aici, în Berlinul modern, erau în siguranță.

O oră mai târziu, după ce rugăciunile se terminaseră, Sol a ieșit din sinagogă, și-a lăsat mai jos borul pălăriei și și-a ridicat gulerul de la palton pentru a se apăra de aerul de martie, acum rece. S-a luptat cu nevoia de a aprinde o țigară, oprit deopotrivă de dorința de a evita privirea încruntată a mamei sale atunci când simțea mirosul de tutun din respirația lui și de faptul că era Sabat. Străzile erau acum mai goale, iar cei câțiva trecători mergeau grăbiți, cu capul aplecat împotriva vântului. Sol s-a oprit la colț ca să se scotocească în buzunar după câțiva bănuți pentru omul fără adăpost care ședea rezemat de o clădire, un veteran fără un picior, pe care îl mai văzuse acolo. Omul trebuie să mănânce, la urma urmelor, chiar și de Sabat.

În timp ce mergea pe jos, s-a dus din nou cu gândul la tatăl său. Sol și-l amintea pe Max ca fiind o figură ștearsă din copilăria lui, care venea acasă de la muncă noaptea târziu, iar din când în când pleca în niște călătorii misterioase, care durau săptămâni întregi. Max muncea cu febrilitate și, după ce acesta a murit de o boală necunoscută la vârsta de 57 de ani, Sol s-a întrebat adesea dacă nu cumva munca fusese cea care îl omorâse. Dar pariul s-a dovedit câștigător în sensul bănesc al cuvântului – când a fost găsit prăbușit peste biroul lui, Max conducea o afacere prosperă și îi lăsase

scumpei sale Dora o casă confortabilă pe Rosenthaler Strasse și o sumă de bani pe care o considerase mai mult decât suficientă pentru a-i ajunge până la sfârșitul zilelor ei. Asta dacă mama lor, naivă în primul rând și copleșită de durere, nu ar fi căzut victimă unei escrocherii financiare care a lăsat-o, la nici un an de la moartea lui, cu o părticică din ceea ce pusese el deoparte.

Douăzeci de minute mai târziu, Sol a intrat în casă. În timp ce își descălța ghetele la intrare, a tresărit la auzul unor râsete care izbucniseră în sufragerie. Încă de copil, i se păruse că cinele festive date de mama sa erau un afront față de solemnitatea tăcută a Sabatului.

– Sol, tu ești? a întrebat mama lui când a auzit ușa.

Sol s-a făcut mic. De obicei, când ajungea el acasă de la sinagogă, desertul fusese servit și discuțiile stropite cu vin erau suficient de gălăgioase încât să îi permită să se strecoare pe scara din spate, fără să fie observat. Fără tragere de inimă, a intrat în sufragerie.

Fratele lui încă nu plecase, a observat imediat Sol. Era surprins. La ora asta, Jake ar fi trebuit să fi plecat de mult să se întâlnească cu prietenii lui. Dar astăzi zăbovea, lăsat pe spate, trecându-și mâna prin părul care nu îi era acoperit de o *kippa*[13], și nu dădea nici un semn că ar avea de gând să plece. Apoi, trecând în revistă musafirii, Sol a descoperit motivul pentru care Jake era încă prezent: o tânără cu părul negru care era așezată lângă el și vorbea cu însuflețire.

În acel moment, aceasta s-a întors înspre Sol, care, văzându-i chipul, a înlemnit. Era vânzătoarea de la magazinul universal.

Nu, nu era ea, și-a dat Sol seama când a privit-o mai bine, cu inima bubuindu-i încă. Asemănarea era însă izbitoare. Avea aceiași ochi întunecați și același nas arcuit, aceleași buze pline și același zâmbet luminos. Dar avea părul tuns bob, scurt și lucios, și rujul și fardul pe care le folosise i se păreau lui Sol stridente, iar jerseul ei era mulat și provocator, un stil pe care știa că fata lui nu l-ar fi adoptat niciodată.

Cu toate acestea, Sol era intrigat. Jake nu mai adusese niciodată o fată la cină. Cine era ea: o secretară de la minister? Dar nu arăta deloc precum femeile severe și îmbrăcate fără gust pe care le văzuse ieșind din clădirea publică în care își avea Jake biroul singura dată când se întâlnise cu el în fața acesteia. Poate că lucra într-o firmă de brokeraj, pentru bancherii care veneau în fiecare zi în oraș din eleganta suburbie Grunewald, cu autobuzul, „Moise care duduie“ era numit acesta, din cauza numărului mare de evrei

care mergeau cu el. Sau poate că era o actriță ori o artistă sau nu lucra deloc. Cu Jake era greu de spus; naviga cu ușurință printre nenumărate grupuri, trecând de la un rol la altul aparent fără nici un efort. Cu toate că disprețuia stilul de viață al fratelui său, o parte din Sol își dorea în taină ca măcar o dată Jake să îl înșface și să îl ia cu el pe covorul fermecat care era viața lui socială.

– Stai jos, l-a îndemnat mama lui.

Sol s-a uitat cu jind în jurul mesei, dorindu-și să se poată strecura pe lângă ceilalți și să găsească un loc lângă Jake și lângă fată, dar musafirii erau așezați unul lângă altul, așa că a tras în silă singurul scaun liber, unul de lemn, cu spătar jos, și s-a strecurat în locul de lângă mama sa pe care i l-a indicat aceasta.

Sol a cercetat resturile cinei care acopereau masa, firimituri împrăștiate pe fața de masă din dantelă și pe vesela din porțelan. La prima vedere, sindrofia săptămânală a mamei lui nu se schimbase – se serviseră pui condimentat și *spaetzle*[14], își putea da seama după mirosul care persista, iar la desert, tarte delicioase cu ciocolată. Numai cineva care fusese acolo în anii de dinainte de război putea observa că bucățile de carne erau mai slabe, iar vinul, unul mai ieftin. Felurile de mâncare, pregătite la cuptor sau diverse tocănițe, erau astfel preparate încât să tragă de ingredientele scumpe, să ascundă în sos și amidon faptul că erau mai puține.

Și musafirii înșiși se schimbaseră – în anii trecuți, nici unul nu ar fi fost îmbrăcat altfel decât după ultima modă. Acum, că privea mai bine, putea vedea că gulerul lui *Frau* Leifler era puțin cârpit, că vârful pantofului elegant al lui *Herr* Mittel era tocit, acolo unde pielea se subțiase din pricina uzurii. Nimeni, se părea, nu fusese scutit de greutățile economice care urmaseră războiului.

Jake a întâlnit privirea lui Sol și a ridicat mâna într-un salut mai prietenos decât ar fi putut justifica relația lor, menit să dea bine în ochii celorlalți musafiri. Sol nu i-a întors gestul, ci doar a înclinat din cap și apoi și-a îndreptat privirea în altă parte. Își mai amintea de vremea când fuseseră, dacă nu apropiați, cel puțin nu atât de distanți cum ajunseseră de când viețile lor o apucaseră pe căi atât de diferite.

Sol a inspectat încăperea. Casa fusese întotdeauna a Dorei; chiar și pe când trăia Max, amprenta acestuia nu prea se regăsea în tapiseriile înflorate și în mobila excesiv ornată. Acum, cu trecerea anilor, toate erau atinse de o

uzură evidentă. Tapetul se decolorase, iar covoarele erau roase pe margini și lămpile căpătaseră pete care nu mai puteau fi îndepărtate, oricât de mult le-ai fi lustruit.

Ochii lui Sol s-au oprit pe polița șemineului. Între sfeșnicele de argint și fotografia înrămată care îi înfățișa pe părinții lui ca tineri însurăței, pe care trecerea vremii o îngălbenise, era așezat un ceas cu clopot de sticlă. Fusese un cadou făcut de tatăl lor mamei, adus dintr-o călătorie de afaceri în sud, pe când Sol era doar un prunc. Ceasornicul era lucrul pe care mama lui punea cel mai mult preț; nu era doar o amintire de la soțul ei de mult plecat din această lume, ci era unul dintre cele câteva daruri alese cu multă grijă în timpul căsniciei lor de către altfel mereu ocupatul Max. Dora îi interzicea fetei în casă până și să îl șteargă de praf, insistând să facă ea însăși lucrul acesta săptămânal, folosind o bucată de piele de căprioară.

A fost smuls din gândurile lui de voci ridicate care răsunau în jurul mesei și și-a îndreptat privirea asupra lui *Herr* Mittel, care intrase într-o dispută aprinsă cu un musafir pe care Sol nu îl cunoștea. Discuția ajunsese la politică și dezbăteau cauza pentru care pierduse Germania războiul și ce s-ar fi întâmplat dacă l-ar fi câștigat. La aproape patru ani de la încetarea ostilităților, era un subiect de discuție răspândit, iar speculațiile păreau să nu se mai sfârșească.

Sol s-a enervat în sinea lui. Cine altcineva dintre cei de față, dacă nu el, luptase și fusese cât pe ce să își găsească sfârșitul în tranșee?

– Dacă evreii..., a început să spună *Herr* Mittel. Apoi s-a oprit, ca și cum ar fi uitat pentru o clipă unde se afla. Și-a dres glasul și a continuat: Adică, dacă populațiile străine ar fi luptat în loc să se alieze cu interesele lor de peste hotare.

Furia lui Sol a prins să clocotească. Evreii luptaseră din greu alături de ceilalți germani. O analiză pe care o citise la Gemeinde spunea că evreii luptaseră pentru Germania în număr mai mare decât orice altă minoritate, că douăsprezece mii își dăduseră viața. Dar acest raport fusese îngropat, căci cineva dintr-un minister „ceruse“ să nu fie publicat, astfel că mitul dăinuia. Și-a îndreptat privirea peste masă, la Jake, întrebându-se dacă fratele său avea să îl corecteze pe *Herr* Mittel. Jake, care lucra acum în Ministerul de Externe, știa că bătrânul se înșela. Dar nu a spus nimic. Bineînțeles că nu – dacă ar fi susținut faptul că evreii luptaseră, nu ar fi făcut decât să atragă

atenția asupra faptului că el însuși nu o făcuse, ceea ce l-ar fi făcut să pară un laș în ochii fetei.

Dându-și seama că nimeni altcineva nu avea să spună lucrurilor pe nume, Sol a vrut să spună ceva, dar mama sa și-a așezat mâna pe mâna lui, atenționându-l să tacă. Nu era vorba de politică și nici măcar de frică în ceea ce o privea – doar că nu voia ca unul dintre musafirii ei să se simtă nepoftit sau ca atmosfera de la sindrofia ei să fie știrbită de un moment neplăcut. Dora Rosenberg iubea oamenii și se înconjura de oaspeți ca să atenueze forța traumei la care o supusese viața, de orice fel ar fi fost aceasta. În timpul războiului, continuase cu tenacitate, adunând cartele de rație și provizii, să țină aceste sindrofii, chiar și la lumina lumânărilor atunci când cădea curentul, fixând începerea cinei după-amiaza târziu în perioadele în care interdicțiile de circulație nu le permiteau musafirilor să rămână după căderea întunericului. S-a agățat cu și mai multă înverșunare de ei după moartea soțului său, când adăpostul pe care acesta îl clădise în jurul ei a început să se erodeze.

Cei din jurul mesei au trecut la discuții mai frivole. Vocea lui Jake plutea peste masă.

– Așa cum i-am spus ministrului mai zilele trecute...

Spusele lui, deși adresate fetei, erau rostite suficient de tare încât să le audă toți.

Sol a renunțat să mai asculte ce spunea fratele său și iritarea lui a crescut. Toată lumea știa deja despre slujba lui Jake. Începuse să lucreze pentru Walter Rathenau cu ani în urmă, cu mult înainte ca acesta să ajungă ministru de externe. În ziua în care primise postul, venise în goană acasă de la universitate, cu răsuflarea tăiată.

– E extraordinar, îi spusese lui Sol. Se spune că are să fie un Disraeli al nemților.

Muncind de dimineața până seara cu fervoare și zel, Jake câștigase bunăvoința lui Rathenau și reușise să pătrundă în cabinet ca asistent.

– Antisemitismul în Europa nu e decât un fenomen social trecător, l-a auzit Sol pe Jake spunându-i, nonșalant, fetei.

– De vreo două mii de ani tot trecător e, a murmurat Sol.

– Ce-ai spus, dragule? a întrebat absentă mama lui, fără să se uite la el.

Sol nu i-a răspuns. Crezuse și el cândva, precum fratele său Jake, că ar putea fi socotiți printre frații lor neevrei, mai curând asemănători decât

diferiți. În adolescență fusese la fel de nereligios ca fratele său. Când a izbucnit războiul, s-a înrolat vitejește împreună cu prietenul lui Albert, cuprins ca toată lumea de Spiritul lui 1914, convins că Germania avea dreptate și că se va impune repede. Abia atunci a realizat Sol, pentru prima dată în viața lui, că nu era la fel ca toți ceilalți. Singurul evreu din unitatea lui a fost șicanat, o cruzime pe care nu și-ar fi putut-o imagina. Îi urinau în gamela pentru apă și îi scuipau în rație, pe care el o mânca chiar și așa pentru că era deja aproape mort de foame și altă mâncare nu găsea. Îi furau șosetele de rezervă și s-a ales cu degerături și cu „picior de tranșee“, pierzându-și două degete de la piciorul drept din cauza asta.

Dar poate că mai rea decât toate a fost izolarea. Evitat de către ceilalți soldați, Sol s-a trezit singur în cel mai pustiu loc de pe pământ. Până și Albert i-a întors spatele de frică, ocolindu-și prietenul din copilărie până în ziua în care Sol i-a sprijinit capul în timp ce el își dădea ultima suflare în tranșeele din Ardeni.

Și apoi s-a întors acasă. Nu s-a așteptat să fie primit ca un erou – civilii nu știau cu câtă vitejie luptaseră și nici vitregiile pe care le înduraseră. Dar Sol nu era pregătit pentru arțag și acuzații: evreii, se scria în ziare, nu luptaseră pentru țara lor. Se aliaseră unor interese străine, se predaseră de bunăvoie și îi înjunghiaseră pe la spate pe soldații germani, care îi trataseră ca pe niște frați. Evreii proprietari de fabrici erau considerați răspunzători pentru lipsa de muniție, alimente și alte provizii care dusese la înfrângerea Germaniei. După patru ani, idioți ca *Herr* Mittel încă repetau aceste minciuni insidioase răspândite de presă și de politicieni pentru a-și urmări propriile interese.

În curând, ceștile de cafea se goliseră și părea că asta era un semnal tacit pentru musafiri să se ridice și să-și ia paltoanele, în ciuda protestelor mamei lui Sol cum că ar trebui să mai stea puțin.

– Noi plecăm în oraș să ascultăm puțin jazz, a anunțat Jake când a ajuns la capătul mesei unde ședea Sol. Deja forma un „noi“ împreună cu fata de lângă el.

– Bună, i s-a adresat Sol fetei, vorbind o idee prea tare, când aceasta a trecut pe lângă el. Sunt fratele lui Jake, Sol.

– Miriam, a răspuns ea, întinzând mâna după obiceiul modern, iar Sol, împotrivindu-se înclinațiilor lui firești, i-a strâns-o.

– Îmi pari cunoscută, a continuat el, și pe fața fetei a apărut o expresie confuză, ca și cum ar fi fost cu neputință ca drumurile lor să se fi

intersectat. Ai cumva o soră?

– Leah, a spus ea, cu aceeași notă de dispreț în glas pe care Sol o auzise la fratele lui atunci când vorbise despre el. E mai mare, lucrează la KaDeWe.

– Da, s-a grăbit el să intervină. O să vină și ea...

Dar, înainte să apuce Sol să termine întrebarea, Jake s-a și înființat lângă Miriam și a luat-o de braț. L-a bătut pe spate pe Sol un pic cam prea apăsat.

– Cum merge treaba la Gemeinde? l-a întrebat într-un mod care era menit să îi arate lui Miriam diferența dintre postul important pe care-l ocupa el și slujba de conțopist a fratelui său.

Mintea lui Sol lucra febril încercând să se gândească la ceva interesant de spus despre munca lui, fără a găsi însă nimic.

– Ar trebui să plecăm, a spus Miriam, privindu-l pe Jake.

Sol a privit cum expresia de pe fața lui Jake s-a schimbat și a putut observa o supunere pe care nu o mai văzuse până atunci.

– Da, sigur.

Și-a ținut răsuflarea, așteptând să îl invite să meargă cu ei. Avea să facă o excepție și să iasă în oraș de Sabat, doar de data asta, în speranța că sora lui Miriam ar putea veni și ea. Merita să riște să-L mânie pe Dumnezeu dacă asta ar fi însemnat să o găsească, pentru privilegiul de a se bucura de ochii aceia căprui. Dar invitația nu a venit – Jake și fata treceau deja pe lângă el, îndreptându-se către ușă și, în acea clipă, Sol și-a amintit instantaneu de prăpastia uriașă care se căsca între lumea fratelui său și lumea sa, de locurile cărora nu le-ar putea niciodată aparține, chiar dacă și-ar dori.

A doua zi dimineața, Sol a plecat din nou la sinagogă. Pe stradă, și-a tras nasul, deranjat de izul înțepător de cărbune sintetic cu care, în aceste zile, făcea toată lumea focul ca să se încălzească. Dormise prost și visase despre seara de jazz la care nu luase parte, vis în care o Leah zâmbitoare îl lua de braț așa cum făcuse Miriam cu Jake, și se trezise cu o senzație stranie de căldură, gol și extenuare în același timp. Își târșâia zgomotos ghetele pe piatra cubică, imprimând urme în stratul proaspăt de zăpadă care acoperea pământul.

Abia când a ajuns pe strada principală a observat diferența: aceasta părea bizar de liniștită, o lipsă de agitație care te ducea cu gândul la ultimele săptămâni din august, când berlinezii care își permiseseră plecaseră din oraș în vacanță, la mare sau la munte, mai degrabă decât la un început de lună martie. În sinagogă, schimbarea putea fi și mai bine remarcată – bărbații nu

erau angajați în discuții aprinse, așa cum se întâmpla de obicei, ci stăteau în grupuri pe la colțuri și vorbeau cu voce joasă, ca și cum s-ar fi temut că ar fi putut trage cineva cu urechea. Sol a rămas stingher într-o latură a încăperii timp de câteva minute. Ar fi vrut să se alăture discuțiilor, dar nu știa cum. Ora nouă, la care ar fi trebuit să înceapă rugăciunea, a trecut fără ca bărbații să se așeze la locurile lor.

În cele din urmă, Herz Stempel s-a desprins dintr-un grup și a venit către locul unde Sol stătea singur. În vârstă de 54 de ani, Herz era unul dintre cei mai tineri membri ai congregației, mai puțin încuiat la minte și suspicios față de cei din exterior.

– Ce se întâmplă? l-a întrebat Sol.

– Nu ai auzit?

Sol a clătinat din cap că nu.

– Rathenau a murit.

Sol i-a trecut în revistă în gând pe membrii congregației, încercând să-și dea seama care bărbat, din mulțimea celor cu părul și barba albe, era Rathenau. Apoi și-a dat seama că Herz nu se referea la unul dintre ai lor, ci la ministrul de externe, cel pentru care lucra Jake. Walter Rathenau era și el evreu.

– Cum?

– Împușcat cu mitraliera.

Când imaginea a prins contur în mintea lui Sol, acesta a simțit cum un bolovan îi apasă pieptul.

– Niște oameni i-au atacat mașina. Asta e tot ce știm deocamdată.

Jake mergea uneori în mașină cu ministrul de externe, și-a amintit Sol, cuprins de neliniște.

– Când?

– Aseară, pe la nouă.

Sol a tras aer în piept și s-a liniștit întrucâtva. Jake era împreună cu Miriam la acea oră, în drum spre clubul de jazz.

Rabinul a dat, în sfârșit, semnalul pentru începerea rugăciunii și Herz s-a retras. Sol s-a așezat la locul lui, tot cu gândul la Jake. Acesta îl idolatriza pe Rathenau, care îl îndrumase și îl luase în echipa lui. Era însă vorba de mai mult decât de admirația față de o persoană. Pentru Jake, faptul că una dintre pozițiile cele mai importante din guvern era deținută de un evreu reprezenta dovada că erau pe deplin acceptați în societatea germană, că, în

ciuda insultelor și a strădaniilor, chiar erau acceptați ca egali. Oare aflase deja ce se întâmplase?

După ce slujba de dimineață s-a terminat, Sol a pornit în grabă spre casă, cu mintea în continuare în alertă. Vestea morții lui Rathenau, cu toate că surprinzătoare, nu era cu totul un șoc. Mediul politic devenise în ultimii ani tot mai violent, iar asasinarea politicienilor, de către ultranaționaliștii de dreapta sau de către socialiștii de extremă-stânga, nu era ceva ieșit din comun. Și l-a amintit pe Jake povestind cum respectatul doctor Einstein și încă un bărbat făcuseră apel la Rathenau, implorându-l să nu accepte postul de ministru de externe, căci și-ar fi pus viața în primejdie. Dar Rathenau insistase, refuzând gărzile de corp care i-ar fi jenat mișcările și capacitatea de a-și îndeplini funcția. Iar acum era mort.

Când Sol a cotit pe Rosenthaler Strasse, dintr-o intrare a țâșnit un braț care l-a înșfăcat de umăr și l-a tras într-o alee. A înghețat, convins că e atacat. Panicat, a încercat să își amintească tehnicile de luptă corp la corp pe care le învățase în armată, dar mintea îi era goală.

– Sunt eu, Jake.

Vocea fratelui său a străbătut prin ceață.

Sol s-a liniștit oarecum.

– A murit Rathenau, i-a spus el în loc de salut.

Cuvintele sunau arogant, ca și cum ar fi confirmat tot ceea ce crezuse el întotdeauna despre asimilare, iar alegerea lui de a adopta o viață de practicant religios își dobândise justificarea.

Jake nu a răspuns, dar i-a dat drumul lui Sol din strânsoare. Acesta a observat atunci cum îi tremurau mâinile fratelui său în timp ce își aprindea țigara, cât de palid era la față.

– Îmi pare rău, a adăugat el, înmuind tonul. Știu că îl admirai și îl respectai pe Rathenau.

– Nu-i vorba despre asta, i-a răspuns Jake, iar vocea îi era o șoaptă răgușită.

A tras din țigară, apoi a dat afară fumul, care s-a ridicat deasupra lor.

– Cred că eu sunt de vină.

– Tu ești de vină?

Sol a făcut ochii mari și i-a ațintit asupra fratelui său.

– Cum ai putea...

– Acum câteva săptămâni am ieșit într-un club. Miri, fata care a fost aseară la cină, m-a prezentat unor prieteni de-ai ei. De la universitate, a zis ea. Am băut, am stat de vorbă. Cred că mi-au pus întrebări despre ministru, despre programul lui...

Sol și-a imaginat instantaneu scena: Jake, cu limba dezlegată de prea multă băutură, lăudându-se cu postul lui, o fi spus mai mult decât trebuia. I s-a strâns stomacul.

– Dar Miri? l-a întrebat el, văzând-o cu ochii minții pe bruneta atrăgătoare. Pe ea ai întrebat-o?

– A dispărut. Am încercat să dau de ea în dimineața asta, dar apartamentul ei e gol.

Jake și-a ascuns capul în mâini și s-a sprijinit de cadrul ușii.

– O să se facă o anchetă. Date fiind informațiile dezvăluite, e doar o chestiune de timp până să-și dea seama că eu am fost. Ce-o să mă fac?

Sol a făcut apel la calitatea lui de frate mai mare cu patru minute și jumătate.

– N-ai de unde să știi asta.

Dar, chiar în timp ce vorbea, și-a dat seama că Jake avea dreptate. Guvernul avea să caute pe cineva pe care să dea vina, iar forțele de poliție erau bine-cunoscute pentru antisemitismul lor. Rathenau trădat de un evreu, asta era o variantă convenabilă; înfățișat drept un subaltern nemulțumit, Jake avea să fie perfect ca țap ispășitor.

– Trebuie să părăsești țara, a zis Sol în cele din urmă, surprins el însuși de propria fermitate, de siguranța din vocea sa.

În ochii lui Jake a apărut o luminiță, iar Sol și-a dat seama că fratele său se gândea la saloanele de prin Paris și Londra și de prin alte orașe mari, imagini adunate din poveștile pe care li le spusese tatăl lor în copilărie despre călătoriile lui.

– În Est, s-a grăbit Sol să adauge, autoritar.

– În Est? a zis Jake și umerii i s-au prăbușit în timp ce imaginile cafenelelor și ale cluburilor sociale i se evaporau din minte.

– Da. E mai ușor să treci la graniță și există un risc mai mic să fii observat. Și acolo sunt evrei care o să te ajute.

Jake a încrețit din sprâncene când și i-a imaginat pe imigranții acoperiți cu șal din *Zona de așezare*[15].

– Tata are verișori lângă Lodz, a insistat Sol, încercând parcă să-și pledeze cauza. Mergi la ei, iar de acolo poți pune la cale o călătorie lungă, pe mare, înspre America ori altundeva. Am auzit că ar exista un tren care ajunge tocmai până în China.

În ochii lui Jake au prins din nou să joace luminițe când și-a imaginat aventuri și mai exotice. Apoi chipul i s-a întunecat.

– Nu am bani, a zis el, confirmând, ceea ce Sol bănuise multă vreme, că slujba guvernamentală nu venea cu un salariu pe măsura prestigiului ei.

– O să găsim o soluție, a spus, încercând să îl încurajeze. Dar trebuie să pleci imediat și...

– Miri, l-a întrerupt Jake, aruncând priviri rapide într-o parte și-n alta. Mai întâi trebuie să o găsesc, să mă asigur că e bine.

Era pentru prima dată când îl auzea Sol pe fratele său preocupat de altcineva decât de propria persoană. Cum putuse fata asta dobândi o asemenea influență asupra lui în atât de scurt timp? Apoi și-a amintit de efectul pe care îl avusese asupra lui sora lui Miri și a înțeles.

– Și poate că ea are o explicație care să dovedească faptul că eu nu am nimic de-a face cu toate astea, a adăugat Jake în disperare de cauză. Poate că chiar o să plecăm împreună.

Sol ar fi vrut să-i spună lui Jake că își plasase greșit loialitatea; era limpede că Miri îl abandonase, poate chiar îi întinsese o cursă. Dar își dădea seama, după încăpățânarea care se citea în felul cum își încleștase Jake fălcile, că ar fi fost în van; nu ar fi plecat fără să o găsească sau măcar să știe unde plecase ea.

Leah, și-a amintit brusc Sol. Poate că știa unde plecase sora sa.

– Așteaptă aici, i-a cerut el lui Jake și a ieșit de pe alee, cât pe ce să alunece din pricina grabei.

Și-a recăpătat echilibrul și a pornit-o în grabă pe stradă.

După douăzeci de minute, a intrat în goană în magazinul universal, apoi s-a oprit. Oare chiar avea curaj să vorbească cu ea? Dar nu era timp de pierdut. Și-a regăsit stăpânirea de sine și s-a îndreptat către tejghea. Vânzătoarea, blondă și solidă, nu era Leah. Normal că nu. În mod sigur, ea nu ar fi aici de Sabat. Și chiar dacă nu era practicantă, s-ar putea să nu lucreze azi. L-a cuprins descurajarea. Dar poate că o colegă de serviciu are datele ei de contact, poate că știe unde ar putea-o găsi.

A pornit înainte.

– Îmi cer scuze...

Când s-a apropiat, a văzut o a doua fată, aplecată deasupra unei cutii de carton. Când aceasta s-a întors, lui Sol i s-a tăiat răsuflarea. În spatele tejghelei, ca și cum nici nu ar fi plecat vreodată de acolo, se afla Leah. De aproape era și mai fascinantă, a hotărât el când ea s-a îndreptat de spate. S-a simțit cuprins de un amestec de surpriză și de încântare.

Pe fața ei a trecut o expresie vagă pe care Sol a interpretat-o ca aducând a recunoaștere și, pentru o clipă, a sperat că, poate, și ea îl observase în vizitele lui anterioare la magazin.

– Cu ce vă pot ajuta? a întrebat ea, iar vocea ei, pe care de atâtea ori și-o imaginase în ultimele câteva zile, era chiar mai melodioasă decât visase el. Dar tonul ei era unul formal, cum ar fi vorbit cu orice client. Sol și-a înăbușit dezamăgirea.

– Leah, i-a scăpat lui, iar fata a părut atât de uluită, încât s-a întrebat dacă nu cumva făcuse o greșeală. Ești Leah, nu-i așa?

– Da, a răspuns ea și a clipit ca și cum nu era obișnuită să fie cunoscută. Ne-am mai întâlnit?

– Nu. Mă cunosc cu Miri.

Atunci, ea a părut deranjată, fiind de prea multe ori întrebată de către diverși bărbați tineri despre sora ei, a presupus Sol.

– E prietenă cu fratele meu, Jake.

Expresia de pe fața lui Leah s-a relaxat ușor.

– Știi cumva unde aș putea-o găsi?

– A plecat, a spus ea calm și a mijit ochii.

Lui Sol i s-a părut atunci că și-ar putea petrece întreaga viață privindu-i chipul.

– În vacanță, a continuat ea.

Felul în care a accentuat cuvântul arăta limpede că nu credea povestea surorii ei.

– Știi cumva unde anume? Ca să-i spun lui Jake, s-a grăbit el să adauge.

– Credeam că el știe deja, a replicat ea.

Sol nu-și putea da seama dacă Leah voia doar să-și protejeze sora mai mică sau era la curent cu ceea ce se întâmplase, dar a înțeles că ea nu avea să spună nimic altceva.

– Te-am mai văzut lucrând aici, a îndrăznit el. Dar nu m-aș fi gândit că azi...

– În mod normal, nu lucrez sâmbăta, i-a răspuns ea, cu o notă defensivă în voce. Dar cealaltă fată a anunțat că e bolnavă. Nu am avut ce face.

Nu, a fost el de acord fără să o spună, iertându-i păcatul mai ușor decât ar fi fost de așteptat, date fiind convingerile lui ferme. Regula de bază era să admiți câteodată și abordarea pragmatică, dacă voiai ca economia să aibă șanse să funcționeze în continuare.

Ea îl privea cu atenție, și-a dat Sol seama. Îi susținea fără să șovăie privirea și el a observat o urmă de interes pe care nu o mai văzuse înainte – din partea nimănui. Adrenalina a început să îi curgă vijelios prin vene și, sub acțiunea ei, a tras adânc aer în piept.

– La ce ora termini treaba? a întrebat-o, iar cuvintele lui păreau că se prăbușesc unul peste altul. Poate...

– Leah, a strigat-o cealaltă vânzătoare, întrerupându-l înainte să poată duce la bun sfârșit invitația la cafea.

– Trebuie să plec, a spus Leah, privind cu nervozitate peste umăr. Dar o să-i spun lui Miri că a întrebat Jake de ea. Dacă o văd, a adăugat înainte să plece.

Sol și-a reprimat pornirea de a o striga, dar a renunțat, știind că, dacă ar continua conversația, ea ar risca să-și piardă slujba. Încrederea de scurtă durată pe care o dobândise a dispărut, așa că a părăsit magazinul în grabă. Afară a început să tremure, cuprins încă o dată de frig și de singurătate.

În vreme ce se întorcea la locul unde îl lăsase pe Jake, gândurile i se perindau prin minte cu viteză. Reușise, vorbise cu Leah, poate chiar pregătise terenul pentru viitoare întâlniri. Apoi și-a amintit care fusese scopul vizitei sale la magazin și i s-a strâns un pic inima. Nici vorbă să o găsească pe Miri pentru fratele său. Aceasta își pierduse urma; era sigur de asta. Și trebuia să îl convingă pe Jake să plece, fără întârziere. Fratele lui avea nevoie și de bani pentru călătorie, iar mica sumă pe care o pusese el deoparte din salariul de la Gemeinde nu era nici pe departe suficientă.

„Poate că *Mutter*...“ și-a zis el, apoi s-a oprit. Era exclus să îi spună mamei lor – ar pune prea multe întrebări și ar insista ca Jake să nu plece. Nu încăpea nici o îndoială că băiatul ei, frumosul ei Jake, nu ar fi putut niciodată face un asemenea lucru, iar lumea și-ar da seama dacă el ar explica. Nu, ea nu ar înțelege și, chiar dacă ar face-o, nu ar avea atâția bani. Casa Dorei era plină de lucruri pe care ea le prețuia, dar care, luate fiecare în parte, nu valorau prea mult.

Cu excepția ceasului, și-a amintit el dintr-odată. În minte i-a apărut imaginea ceasornicului cu clopot de sticlă de pe polița șemineului. O comoară, așa îl numise, mândru de afacerea pe care o făcuse tatăl lui, și nu doar o dată, când singur Sol părea că ascultă. Îl cumpărase de la un ceasornicar din provincie, care nu îi cunoștea valoarea, și aceasta avea cu siguranță să crească cu timpul.

Înăuntru în salon domnea liniștea, iar mirosul de ouă de la micul dejun stăruia încă în aer. A stat în loc, pândind un semn al prezenței mamei sale, care, cu voia Domnului, ar fi trebuit să fie încă la piață, însoțită de fata în casă, dacă avea de stat la cozi lungi. Așa că a intrat în grabă în sufragerie, unde argintăria folosită la cina din seara trecută stătea cu grijă aranjată și lustruită, așteptând să fie pusă la locul ei. Ajuns lângă poliță, s-a oprit. Sub clopotul de sticlă, cele patru pendule ale ceasului se roteau într-un singur sens, apoi se opreau și își continuau în celălalt sens călătoria lor fără sfârșit.

Sol a șovăit, imaginându-și cum ar rămâne ceasul pe poliță generații întregi de acum înainte, cum mama lor l-ar arăta nepoților. (Spre surprinderea lui, în această viziune, copiii erau ai lui, fetițe cu părul negru și cârlionțat și cu ochi apropiați.) Mama lor avea să fie distrusă nemaigăsindu-l. Dar trebuia neapărat ca Jake să plece și asta era singura lui șansă. A înșfăcat ceasul și a plecat cu el ascuns sub haină.

A făcut drumul înapoi pe stradă cât de repede putea fără să atragă atenția și s-a strecurat pe aleea unde fratele lui stătea ghemuit la pământ și fuma încă o țigară.

– Miri? l-a întrebat Jake plin de speranță și s-a ridicat în picioare.

Sol a clătinat din cap.

– Am vorbit cu sora ei. A plecat definitiv din țară. Leah nu știe unde.

Jake s-a posomorât și Sol a simțit un junghi de vinovăție că fusese obligat să mintă. Dar Jake ar fi refuzat să plece câtă vreme ar mai fi avut speranțe să o găsească pe Miri.

– Uite!

Sol a scos ceasul la vedere.

Jake s-a oprit și, pentru o clipă, Sol a crezut că avea să protesteze. Dar fratele lui, care niciodată nu fusese genul care își face scrupule când i se oferă ceva, a luat ceasul.

– Dacă întreabă mama..., a început Jake să vorbească, apoi vocea i-a șovăit.

Și, fără să mai spună ceva, a luat-o la fugă.

„*Auf Wiedersehen*[16]“, a zis Sol în șoaptă pe când fratele lui se făcea nevăzut după colț. Jake nici măcar nu se deranjase să-i mulțumească, și-a dat el seama.

A pornit încet înapoi spre casă. Din hol se auzeau două voci, cea ascuțită a mamei lui și cea, și mai ascuțită, a fetei în casă, care, întoarse de la piață, povesteau despre petrecerea din seara trecută în timp ce puneau argintăria la loc. A apărut o pauză în conversație, un moment de tăcere urmat de un țipăt. Sol și-a făcut curaj și s-a îndreptat către ele.

– Nu mai e, s-a mărginit să spună mama lui când Sol a intrat în sufragerie și câteva clipe a crezut că se referă la Jake.

Dar Dora se obișnuise atât de mult cu sosirile și plecările fiului său, încât treceau zile întregi până să remarce lipsa prezenței vagi a lui Jake, faptul că așternuturile lui păreau neatinse.

– Nu mai e ceasul.

– *Ja, Mutter.*

L-a cuprins șovăiala tocmai când prilejul pe care îl așteptase întreaga lui viață i se înfățișa înaintea ochilor. Acum putea să-i spună că Jake îl luase, să strice imaginea băiatului de aur care nu mai era de față ca să se apere și, în sfârșit, să își revendice statutul de fiu preferat, care i se cuvenea de drept. Dar apoi l-a văzut pe Jake pe acea alee, vulnerabil și neajutorat, și nu s-a simțit în stare să o facă. Era mai bine ca mama lor să nu știe nimic când avea să vină oricum poliția să pună întrebări despre unde s-ar putea afla Jake.

– Am văzut că zăvorul de la ușa din spate era deschis de dimineață, așa că, mă gândesc, se poate să îl fi spart cineva și să fi furat ceasul.

Dora s-a făcut palidă la față.

– Am fost jefuiți? a întrebat ea, neîncrezătoare.

– Nu cred că a fost ceva atât de serios. Mai degrabă cineva a văzut ușa lăsată întredeschisă și a profitat de ocazie. Nu lipsește nimic altceva. O să reclam însă la poliție cât mai repede.

A privit, cuprins de remușcări, cum pe fața ei se succed emoțiile șuvoi, mai întâi șoc, apoi mâhnire și furie. Dar, curând, acestea au fost înlocuite de un aer de resemnare. Ceasul era bunul ei cel mai de preț, dar, până la urmă, nu era decât un obiect și nimeni nu își putea permite să se atașeze în

vremuri atât de tulburi. Lovitura plecării neanunțate a lui Jack ar fi fost mult mai grea, iar Sol era mulțumit că, în agitația momentului, ea nu întrebase.

Se părea că nu mai e nimic de spus, așa că Sol a început să urce scările. Când a ajuns pe palier, a fost cuprins brusc de un val de optimism. Reușise – îl ajutase pe Jake și luase ceasul și plecase cu el. Iar după Sabat avea să treacă pe la magazinul universal, să vadă dacă Leah era din nou la muncă, să își ducă la capăt invitația la cafea. Acum nu mai avea nevoie de prezentare. Ani de zile, ideea că o persoană ar putea împărți viața cu el fusese ceva atât de străin și de îndepărtat, încât abia dacă cocheta cu ea. Dar acum, când vedea în minte chipul lui Leah, înăuntrul lui se stârneau noi perspective.

Sol și l-a închipuit pe Jake fugind cu ceasul și a rostit în gând rugăciunea pentru călătorie, nutrind pe jumătate gândul că fratele lui egoist și imprevizibil nici nu o merita. Dar nu avea de ce să fie meschin – el se afla aici, în Berlin, iar Jake nu, și casa și familia și toate lucrurile astea aveau să fie ale lui pentru tot restul vieții.

Orășele cu populație predominant evreiască din Europa de Est, înainte de Holocaust

Tichie purtată de bărbații evrei în în timpul rugăciunilor sau la evenimente solemne

Găluște subțiri de făină (în limba germană în original)

În secolul al XIX-lea, evreii din Imperiul Rus aveau voie să locuiască numai într-o anumită zonă a acestuia, numită Zona de așezare.

La revedere (în limba germană în original)

CAPITOLUL 5

Wadowice, 2009

Când a coborât din mașina care îi luase pe ea și pe Jack de la aeroportul din Katowice cu doar ceva mai mult de o oră în urmă, Charlotte a netezit cutele apărute pe partea din față a pantalonilor săi. A bombănit în sinea ei când a observat o pată de praf cenușiu lățită pe materialul kaki. Era uimitor faptul că, cu toată dezvoltarea economică, șoselele mai largi și centrele comerciale pe care le văzuseră pe drum, aceeași pojghiță fină de funingine părea să acopere în continuare totul, la fel cum era cu ani în urmă.

În timp ce Jack achita călătoria, Charlotte a tras adânc aer în piept, bucuroasă să regăsească aerul răcoros de dimineață atât de familiar, în care se simțea miros de vegetație arsă. Wadowice, și-a spus ea în timp ce examina cu privirea piața centrală, era cumva o anomalie. Mai mare decât un sat, și totuși prea mic pentru a fi socotit oraș, părea că se află undeva la mijloc, atrăgând inițiative de noi afaceri pe străzile lui înguste și aglomerate, cramponându-se în același timp de atmosfera sa provincială, specifică Lumii Vechi. Mai trecuse pe aici în călătoriile ei în scopuri de cercetare înainte de a se fi construit autostrada, când șoseaua dintre Cracovia și alte orașe trecea încă prin zeci de așezări mici precum aceasta.

Din piață, au pornit pe jos înspre adresa pe care o căutase pe Google înaintea plecării.

– La Wadowice s-a născut papa Ioan Paul al II-lea, a observat Jack și i-a arătat o placă aflată pe fațada uneia dintre case.

Charlotte a încuviințat din cap, destul de încântată să fie ea cea care deține mai multe cunoștințe de data asta.

– Și interesant e că, pe când era copil, cei mai buni prieteni ai lui erau o familie de evrei, Turnowicz. Unul dintre băieți, Ryszard, a devenit mai târziu liderul comunității evreiești din Cracovia. Papa făcea o oprire și îl

vizita în călătoriile de întoarcere de la Vatican. Iar când Turnowicz a murit, la începutul anilor 1990, papa a trimis trei cardinali să participe la funeralii.

– Asta-i o fațetă a relațiilor dintre catolici și evrei despre care nu prea se aude, a răspuns el, cu o urmă de interes în glas.

– Cei mai mulți oameni nu își fac timp să afle despre asta, a fost ea de acord. Vin în Polonia, vizitează lagărele de concentrare și apoi pleacă. Dar e mult mai mult decât asta.

– Mă întreb dacă Roger l-o fi cunoscut pe papă pe când era copil, a gândit Jack cu voce tare. Trebuie că aveau cam aceeași vârstă.

– Bună întrebare, a zis Charlotte și s-a oprit. Aici e.

A ridicat privirea la casa aflată în fața lor. Înaltă de trei etaje, cu acoperiș de lemn înclinat și cu glastre cu flori proaspăt plantate la ferestre, era așezată aproape de stradă, așa cum se obișnuia prin părțile acestea. Jack a venit lângă ea și a ciocănit în ușă.

– Roger a spus că persoana care are grijă de casă va fi aici și ne va deschide.

În acea dimineață, pe aeroportul din München, Jack i-a dezvăluit că vorbise cu Roger și îl anunțase despre planul lor de a merge la Wadowice. Ideea păruse a-l lăsa indiferent pe Roger, i-a spus Jack, dar făcuse aranjamentele pentru ca îngrijitoarea să îi aștepte.

– Poate că a întârziat cu masa de prânz, și-a dat cu părerea Charlotte, privindu-și ceasul, când au constatat că nimeni nu răspunde.

Jack a ridicat mâna să bată din nou, dar, înainte să apuce să o facă, ușa de la intrare s-a deschis și și-a făcut apariția o femeie cu păr negru scurt, cu un corp îndesat și lat, care te trimitea cu gândul al o jucătoare olimpică de volei de pe timpul blocului răsăritean.

– *Tak*[17]*?*

Charlotte a șovăit.

– *Dzien dobry*[18], a zis ea, apoi a tăcut, bâlbâindu-se în căutarea cuvintelor corecte în poloneză. Suntem prieteni cu Pan Dykmans.

Femeia a ascultat cu capul lăsat într-o parte.

– Îmi pare bine de cunoștință, eu sunt Beata, a răspuns ea într-o engleză surprinzător de bună. Intrați!

I-a condus, pe o scară din lemn lustruit, într-o cameră de zi. În celălalt capăt al camerei se afla chiar acea poliță în fața căreia fusese făcută fotografia cu familia Dykmans pe care Charlotte i-o arătase lui Roger. Casa

fusese refăcută impecabil, mobila, perdelele și celelalte elemente de decor fiind replici fidele a cum trebuie că arătau cele de dinainte de război. Dar totul era într-o condiție foarte bună; lui Charlotte nu-i venea să creadă că lucrurile acestea se aflaseră aici și dăinuiseră vreme de decenii practic neatinse. Bănuia că Roger va fi colindat prin magazinele de antichități, plătind o avere ca să găsească piese identice.

În timp ce cerceta cu privirea camera de zi imaculată, neliniștea lui Charlotte a crescut. Casa era un muzeu – cum ar putea găsi aici ceva care să le fie de ajutor? S-a întors către Beata.

– Familia dumneavoastră s-a aflat în Wadowice în timpul războiului?

– *Nie*, a răspuns Beata. Adică... nu. Părinții mei au venit în anii 1950 din Varșovia și s-au stabilit aici.

Așadar, femeia nu le putea oferi nici o informație utilă, și-a zis Charlotte, destul de dezamăgită.

– Există subsol sau pod? a întrebat ea.

– Subsol nu.

– Ne-ați putea arăta atunci podul?

Beata le-a făcut semn să o urmeze și să urce un alt rând de scări. La următorul etaj se aflau patru dormitoare, de asemenea refăcute perfect. Charlotte a zărit două paturi înguste, jucării așezate pe un raft. Aproape că și-i putea imagina pe Roger și pe Hans jucându-se aici. Oare cum se înțeleseseră în copilărie?

Beata a tras de o frânghie care atârna din tavan și a coborât o scară de lemn care ducea în pod, pe care a întins-o până pe podea. Le-a făcut semn că pot urca într-un mod care sugera că ea nu avea nici o intenție să li se alăture.

– Mai târziu o să vin să văd ce faceți, a zis ea, iar ordinea inversată a cuvintelor trăda faptul că nu era o vorbitoare nativă de engleză.

Charlotte a fost prima, urcând scara și pășind în întunericul care domnea în vârful acesteia.

– Trebuie să fie pe undeva o lumină, a zis ea, pipăind peretele.

Dar locul pentru întrerupător pe care l-a găsit era gol, iar în dulie nu se afla nici un bec. A mai făcut câțiva pași și s-a lovit de o ladă.

– Au! a țipat ea, apucându-și strâns fluierul piciorului, iar ecoul vocii ei a răsunat o vreme, după care s-a stins în întuneric.

– Ai grijă, a zis Jack, care ajunsese lângă ea și și-a pus mâna caldă pe umărul ei.

Dar nu a întrebat-o dacă pățise ceva, iar tonul din vocea lui suna mai curând a critică decât a îngrijorare. Pe măsură ce petreceau mai mult timp împreună, și-a spus Charlotte, el părea mai puțin enigmatic și de-a dreptul nepoliticos.

Jack s-a strecurat pe lângă ea cu ușurință. S-a auzit un foșnet când a ajuns lângă singura fereastră și a dat la o parte perdelele groase și îngălbenite, permițând luminii să pătrundă înăuntru.

Charlotte a studiat podul. În contrast cu restul casei, aici domnea dezordinea. Cutii de lemn, așezate la întâmplare una peste alta, din podea până în tavanul înclinat, se întindeau de-a lungul acestui spațiu întins și gol. Un strat subțire de praf acoperea totul asemenea unui cearșaf.

Jack a traversat podeaua, stârnind dansul particulelor de praf prin aer.

– Cum Dumnezeului avem să găsim ceva aici? Ne-ar putea lua săptămâni întregi.

În glasul lui se simțea o notă de mustrare, de parcă îi amintea că această călătorie fusese ideea ei.

– Și, ca să spunem lucrurilor pe nume, ce căutăm de fapt? a spus el luptându-se să-și înăbușe un strănut.

Puteai să nu fi fost de acord cu propunerea mea de a veni aici, ar fi vrut ea să-i spună. Dar o dispută cu Jack nu avea să fie de nici un ajutor pentru cazul lor.

– Nu știu sigur, dar trebuie să ne punem în pielea lui Roger, s-a mulțumit ea să sugereze. De ce tot vine aici?

– A zis că pentru a restaura casa.

– Da, dar atunci de ce să lase podul într-o asemenea stare? Și ce ar putea fi atât de important...

Charlotte s-a oprit în fața unui teanc de cutii care îi ajungea până în talie.

– Uite!

Cutia din vârf fusese curățată cu o cârpă ori, poate, cu mâna.

– A fost cineva aici, și nu de mult. Poate că Roger?

Jack a clătinat din cap că nu.

– E la închisoare de luni de zile.

– Atunci, să fie ea? a zis Charlotte și a făcut semn cu capul în jos, indicând-o pe îngrijitoare.

– Nu cred, a zis Jack și a strănutat. Ea are acces în locul ăsta de ani de zile. De ce ar interesa-o așa, dintr-odată?

Charlotte a simțit un fior pe șira spinării. Cine altcineva mai scormonea prin trecutul lui Roger?

– Ar fi bine să ne apucăm odată, a zis Jack, ridicând cutia care fusese ștearsă și a așezat-o pe o fâșie îngustă de podea liberă.

Charlotte a vrut să ia următoarea cutie din teanc, apoi s-a oprit din nou.

– Trebuie să dau un telefon rapid. Mă întorc imediat.

Jack și-a mușcat buzele, ca și cum ar fi vrut să întrebe pe cine urma să sune, dar apoi s-a răzgândit.

Charlotte a coborât scara și, cum nu a văzut-o pe îngrijitoare, a intrat în ceea ce părea a fi dormitorul principal. Și-a scos telefonul mobil din geantă, a găsit numărul lui Brian în lista de apeluri, apoi a ezitat. Avea nevoie să știe dacă el își respectase partea lui de învoială și o convinsese pe Kate Dolgenos să îl reprezinte pe Marquan, dar chiar nu avea chef să sune. Nu pentru că ar fi avut emoții să vorbească cu el. De fapt, nu ar fi deranjat-o să îl aibă la telefon ca să îi spună fără ocolișuri părerea ei despre faptul că o lăsase baltă. Nu, doar că nu voia să vorbească despre faptul că se afla în Polonia împreună cu Jack. Acum era investigația ei și nu era nevoie să își justifice decizia în fața lui.

Așa că a format un alt număr.

– Biroul avocaților din oficiu, a răsunat vocea lui Doreen.

Aceasta se auzea cu întreruperi, dar Charlotte nu-și dădea seama dacă era din cauza gumei de mestecat la care nu renunța niciodată ori a legăturii proaste.

– Doreen, Charlotte sunt. Mitch e cumva prin preajmă?

– N-a ajuns încă, a răspuns recepționera și Charlotte, calculând diferența de fus orar, și-a dat seama că aceasta avea dreptate.

– A sunat cineva în legătură cu clientul meu, Marquan Jones?

– Nț.

Auzea cum unghiile lui Doreen loveau în tastatură, mai mult ca sigur că își actualiza statusul pe Facebook. A cuprins-o furia. Până la urmă, Brian nu-și respectase promisiunea și îl lăsase pe Marquan fără avocat în timp ce ea se afla la mii de kilometri depărtare, incapabilă să îl ajute.

– Dar e o întreagă echipă instalată în sala de conferințe.

– O echipă?

– Mda. Ieri au apărut. Kit sau Kath ori așa ceva, o barosană de la New York.

– Kate Dolgenos?

– Ea e. Apare aici îmbrăcată într-un costum elegant, cu trei avocăței care se țin după ea ca șoarecii, și zice că biroul tău e prea mic. Așa că Ramirez le-a dat sala de conferințe.

Charlotte s-a crispat, întrebându-se dacă Mitch era iritat de această intruziune sau recunoscător pentru ajutor. Ar fi trebuit să îl prevină, dar nu vrusese să spună nimic înainte de a fi sigură că Brian avea să reușească.

– De atunci nu au ieșit de acolo, a adăugat Doreen.

Charlotte a răsuflat ușurată.

– Mulțumesc, Doreen.

Așadar, Brian își ținuse promisiunea și Marquan avea cel mai bun avocat cu putință. Lui Charlotte nu îi rămânea decât să spere că avea să fie suficient.

A urcat din nou scara podului.

– E totul în regulă? a întrebat-o Jack.

Trecuse la o altă cutie și nu a ridicat privirea.

„Crede că l-am sunat pe Brian“, și-a dat ea seama auzind încordarea din vocea lui. A devenit dintr-odată conștientă de cât de serioasă era ruptura dintre cei doi frați, pe care anii păreau a o fi adâncit și mai mult.

– E un puști, Marquan, pe care l-am reprezentat acum câțiva ani într-o problemă minoră. Am reușit să-l bag într-un program de îndrumare după orele de curs și chiar părea că o scoate la capăt. Numai că acum a ajuns să fie implicat într-un furt de mașină care a ieșit rău și doi puști au murit.

– Asta-i dur, a răspuns Jack pe un ton neutru.

– Chiar e un copil bun, a insistat ea și a îngenuncheat lângă una dintre cutii, deschizând-o. Inteligent, cu foarte mult potențial.

– Desigur.

Dar și-a dat seama că Jack nu prea era convins.

– Nu mă crezi.

El a ridicat din umeri.

– E vorba doar de faptul că nu te-am văzut niciodată la treabă ca avocat de drept penal. Să treci de partea întunecată.

Nici măcar nu s-a mai deranjat să mascheze tonul critic din vocea lui.

Bineînțeles. Jack o cunoscuse în facultate, când credea că avea să urmeze o carieră de procuror. Trecuse atât de mult timp de atunci, încât părea că e vorba despre o altă viață. Iar Jack îi privea pe avocații apărării ca pe niște rechini mercenari, dispuși să reprezinte pe oricine pentru bani.

– Nu e deloc așa.

Dar, chiar în timp ce rostea cuvintele, știa prea bine că erau o mulțime de avocați de genul ăla. De ce își închipuia că ea era diferită?

– Sunt avocat din oficiu, asta în primul rând, a spus ea răspicat, cu toate că deopotrivă pentru sine și pentru Jack. Deci în mod clar nu e vorba de bani.

Jack și-a frecat nasul cu dosul mânecii.

– Dar ești obligată să reprezinți pe oricine vine la rând, chiar și cazurile cu adevărat urâte.

Ceea ce era adevărat, a admis ea în sinea ei. Biroul avocaților din oficiu era ultima oprire pentru cei care nu își putea permite un avocat. Toată lumea are dreptul la o apărare corectă și, pentru mulți oameni, ei erau aceasta.

– Probabil însă că e mai bine să lucrezi cu infractori juvenili, a cedat el, simțindu-i conflictul interior. Vreau să zic, cei mai mulți dintre ei nu sunt infractori înrăiți, cel puțin nu încă.

Charlotte a ridicat privirea la el, surprinsă de nota de empatie din vocea lui, primul semn de căldură pe care îl detectase de când sosise. Acolo de unde vin eu sunt niște puști chiar dificili, ar fi vrut ea să spună, dar nu a făcut-o. Bineînțeles că, într-un anumit fel, era mai bine să îi reprezinți pe acei Marquani ai lumii, cu vocile lor tinerești și domoale și ochii blânzi, care dădeau de înțeles că încă nu era pierduți. Dar era întotdeauna pândită de spectrul fricii că avea să deschidă ziarul și să citească despre o crimă comisă de cineva care fusese achitat de o acuzație datorită ei sau pentru care obținuse o reducere a sentinței. Faptul de a fi conștientă că acea persoană se afla pe stradă din cauza ei.

Asta nu se întâmplase încă, din fericire, dar fusese ceva la fel de rău. În februarie trecut, când era un frig năprasnic și lapoviță, mersese prin pasajul subteran dintre Locust Street și City Hall, încercând să respire ușor, ca să poată suporta duhoarea de urină. Pe când trecea pe lângă șirul de oameni fără adăpost, majoritatea bărbați afro-americani, sprijiniți de pereți de-a lungul coridorului, a cuprins-o vinovăția și și-a reprimat pornirea de a se opri să dea fiecăruia câte ceva. Și-ar fi cheltuit banii pe mâncare sau pe droguri? Nu îi putea ajuta pe toți, și-a spus amintindu-și de donațiile ei

regulate pentru proiecte caritabile precum Project H.O.M.E. și Philabundance.

– Te rog, a zis unul dintre bărbați și ceva din vocea lui i-a sunat cunoscut.

A privit în jos și i s-a frânt inima când a recunoscut un băiat pe care îl reprezentase cu trei ani în urmă, pentru o acuzație legată de droguri. S-a oprit și a îngenuncheat, fără să țină seama de mizeria de pe jos.

– James?

– Bunî, donșoarî Charlotte.

Vocea îi rămăsese la fel. Charlotte a reușit să schițeze un zâmbet, dar în sinea ei îi venea să urle. Nu îl întrebase pe James ce se întâmplase cu el, cum ajunsese aici, căci nu vrusese să îl facă să se simt stânjenit. Îi cumpărase micul dejun de la cea mai apropiată tarabă cu hotdogi, apoi îi dăduse restul banilor pe care îi mai avea în portofel, fără să își facă griji cum avea acesta să îi cheltuiască. Notase din memorie numerele de telefon de la adăposturi și de la cantinele pentru săraci și îl făcuse să îi promită că avea să vină la ea la birou mai târziu în cursul zilei, ca să stabilească cum l-ar putea ajuta mai mult. Când s-a îndepărtat, lăsându-și inima în urmă, pe podeaua pasajului, a știut că el nu avea să apară și, când nu a făcut-o, ea s-a întors în același loc, dar nu l-a mai găsit acolo. Imaginea asta a bântuit-o luni de zile. Ce se întâmplase de ajunsese acolo? Oare ar fi putut face ceva diferit, pentru a-i schimba soarta?

– Ce e? a întrebat-o Jack, întrerupându-i șirul gândurilor, și o clipă a avut intenția să îi spună despre James. Dar nu a făcut-o, conștientă că asta nu ar fi făcut decât să îi întărească percepția despre munca ei.

A scos un teanc de documente din cutie.

– Nimic.

– Îmi pare rău dacă te-am jignit, a spus el. Numai că întotdeauna te-am văzut ca procuror.

Ea a clătinat din cap.

– Niciodată nu m-am simțit potrivită pentru asta. Vreau să zic, marii criminali de război, sigur. Dar am fost un semestru stagiară la Procuratură și mi-am dat seama că nu-mi plăcea deloc să trimit oamenii la închisoare, mai ales când le priveam familiile așezate în spatele sălii de judecată.

– Și puștii ăia uciși în furtul de mașină aveau familii.

Vorbea din nou pe tonul lui tăios, iar cel mai mic semn de înțelegere pe care îl arătase cu câteva minute în urmă dispăruse.

– Știu asta.

Iritarea ei a crescut.

– Nu spun că lucrurile sunt în alb și negru. Oricum, și tu ești avocat al apărării acum, a remarcat ea.

– Numai în cazul acesta.

A făcut un semn din mână, refuzând să recunoască conflictul.

– Pentru mine e doar o escală, până când îmi dau seama ce o să fac în continuare.

A așteptat ca el să dezvolte, dar Jack nu a mai spus nimic și s-a întors să cerceteze cutia.

Charlotte și-a aplecat privirea la teancul de documente îngălbenite din fața ei și le-a așezat pe podea, ca să nu dea peste ele. Aceasta era prima regulă a cercetării, fie că erai îngropat în documente în arhivele prăfuite din Kiev ori examinai magazia cu probe a poliției din North Philly: să păstrezi materialele intacte, pentru a nu le distruge valoarea de probă.

– Ei bine, uite ceva interesant, a zis Jack și s-a îndreptat de spate.

Charlotte a ridicat privirea și l-a văzut ținând în mână o mapă de piele maro.

– Hârtiile lui Roger de pe când era student la Universitatea din Breslau.

Unde și Hans primise un post în diplomație, și-a amintit ea.

– Și...

Jack a despăturit o foaie de hârtie, care se îngălbenise cu timpul.

– „Draga mea Magda“, a început el să citească, traducând din germană.

– Dragă, a repetat Charlotte. Cine o fi Magda?

– Habar nu am. Dar bănuiesc că Roger al nostru nu a fost chiar așa un singuratic.

– Ce spune?

Jack a ridicat indiferent din umeri.

– Nu cine știe ce. Chestii obișnuite, despre cum e vara în Wadowice.

A tăcut, ridicând o sprânceană.

– Și că numără zilele până în septembrie.

– Când avea să se poată întoarce la școală, a presupus ea. Probabil că Magda era în Breslau. Dar de ce să se mai afle o scrisoare scrisă de Roger în dosarul ăsta?

Jack a întors plicul pe partea cealaltă.

– Pentru că, dintr-un oarecare motiv, nu a expediat-o.

A pus hârtia deoparte.

– Nu știu însă dacă are cine știe ce relevanță pentru cazul nostru.

Charlotte ar fi vrut să-și exprime dezacordul. O relație sau chiar o pasiune neîmpărtășită ar putea să-i conducă la însăși esența lui Roger Dykmans, să le spună de ce s-ar putea ca acesta să fie vinovat sau nu. Dar Jack își aplecase capul și era cufundat din nou în hârtiile din fața lui, așa că s-a întors și ea la cutia care îi stătea înainte. Documentele păreau a fi unele obișnuite, a observat. Facturi achitate, un registru cu cheltuielile domestice, rețete prinse cu o clamă ruginită. Se părea că familia Dykmans nu arunca nimic.

Charlotte s-a oprit din nou și l-a privit pe Jack cu coada ochiului. Era mai atrăgător decât Brian acum, a decis ea. Silueta lui subțire făcuse să nu îi apară încă burta, cum se întâmplase cu fratele lui, iar ridurile care i se formaseră în coada ochilor îi dădeau o înfățișare și mai interesantă decât avea cu ani în urmă.

Și-a coborât încă o dată privirea asupra hârtiilor, dar ochii i s-au împăienjenit, uscați de la praf și de la citit.

– Mai spune-mi despre caz, a zis ea, lăsându-se pe spate pe călcâie, dornică de o pauză.

Jack a ridicat capul.

– Păi, vorbind la modul general, aducerea în justiție a crimelor de război comise de naziști e o loterie. Unele țări, precum Siria și, greu de crezut, Austria, refuză total să colaboreze cu comunitatea internațională. În Suedia e în vigoare legea prescrierii răspunderii penale, prin urmare, se argumentează că, în acest temei, responsabilii nu pot fi urmăriți penal. Alte state, precum Țările Baltice, participă simbolic, dar, în fapt, nu declanșează niciodată o acțiune penală împotriva celor apți pentru a fi judecați. Sunt mai interesați să îi aducă în fața justiției pe foștii lideri comuniști.

Bineînțeles, și-a zis ea. Crimele acestora sunt mult mai apropiate în timp și au un caracter mai personal pentru populația actuală. Firește, e mai important să instrumenteze aceste cazuri decât să apere evrei dispăruți de zeci de ani, pe care oricum nu i-au vrut.

– Și chiar acolo unde există voință, urmărirea în justiție a criminalilor de război naziști e o bombă cu ceas. Tot mai puțini mai sunt în viață și, dintre aceștia, mulți nu sunt apți din punct de vedere medical pentru a fi judecați. Statele Unite au creat, în anii 1970, un departament în Ministerul Justiției,

Biroul de Investigații Speciale, cu scopul de a da de urma naziștilor care reușiseră să intre în SUA și trăiau aici nedescoperiți.

Pe față i se citea o însuflețire tot mai mare pe măsură ce se adâncea în subiect, înviorându-se.

– Nu îi pot judeca pe naziști pentru crimele de război propriu-zise, care au fost comise în afara jurisdicției lor. Așa că folosesc tactica denaturalizării și a deportării.

– Am citit despre asta, a zis ea, amintindu-și ceva ce citise în dosarele peste care aruncase o privire cu o seară în urmă.

Abordarea funcționase și Statele Unite instrumentaseră cu succes câteva zeci de cazuri, mai mult decât toate celelalte țări la un loc. Dar era doar o picătură dintr-un ocean în comparație cu milioanele de morți, cu miile care comiseseră crime împotriva acestora. Se întrebase de mai multe ori dacă meritase să se cheltuiască atât de mulți bani pentru a aduce în fața justiției o mână de pensionari, în timp ce crime de război continuau neabătut să fie comise în Sudan și în alte părți. Dar în acest fel se trimitea un mesaj, simbolic și important: *Nu am uitat.*

– Procesele au părut că stagnează vreme de câțiva ani, a continuat Jack să-i explice. Apoi Uniunea Sovietică s-a destrămat și un număr uriaș de documente au devenit brusc accesibile, ajutând la identificarea și găsirea foștilor naziști.

Charlotte a deschis gura cu intenția de a-l întreba ce legătură aveau toate astea cu cazul lui Roger. Dar Jack se întorsese la documentele lui și părea profund concentrat. Au lucrat intens o vreme, liniștea nefiind tulburată decât de ciripitul unei păsări de pe streașină.

– Nimic în cutia asta, a anunțat-o Jack ceva mai târziu.

Îi simțea frustrarea – atât de mult timp irosit și fără nici un rezultat. În ritmul ăsta, ar putea sta aici săptămâni întregi, timp pe care nu-l aveau.

– Nici în a mea.

Charlotte s-a ridicat și și-a întins piciorul drept ca să înlăture un cârcel din pulpă.

– Ne scapă ceva? Poate că sunt oameni cu care ar trebui să vorbim, care ne-ar putea îndruma în direcția corectă?

– Nu cred, i-a răspuns Jack. L-am întrebat asta pe Roger când i-am spus că venim aici, dar mi-a răspuns că sunt mulți ani de atunci, că toți cei care îi cunoșteau familia fie au emigrat, fie au murit.

Charlotte a încuviințat din cap. Asta era una dintre marile provocări legate de cercetarea Holocaustului. Cei din generația care fusese martoră la totul mureau cu miile în fiecare zi, iar experiențele lor se pierdeau cum se scurge nisipul printre degete.

– Poate că ar trebui să schimbăm abordarea, a sugerat ea, cercetând încă o dată podul cu privirea.

Jack și-a aplecat capul.

– Vreau să zic că cutia prin care a umblat cineva e cel mai puțin probabil să conțină ceea ce căutăm, pentru că, dacă era acolo ceva interesant, probabil că ar fi fost luat de acea persoană, nu?

– Presupunând că ar căuta același lucru ca și noi.

– Presupunând. Așa că, poate, dacă am încerca în locurile unde nu a ajuns altcineva...

S-a strecurat prin labirintul de cutii, înspre celălalt capăt al podului. Lumina era mai slabă acolo, ceea ce îngreuna vederea. Charlotte a observat un obiect mai mic, îndesat între ultimul teanc de cutii și perete. Un cufăr, și-a dat ea seama și a întins mâna după el. Dar nu a reușit să ajungă.

– Mă ajuți, te rog?

Jack a venit lângă ea și și-a apăsat mâna pe a ei în spațiul îngust.

– Lasă-mă pe mine! a zis.

Charlotte s-a dat la o parte și el a tras cufărul afară și l-a târât înapoi lângă fereastră, unde lumina era mai bună.

– E încuiat? a întrebat ea.

Jack a tras cu forță de clema din față până când s-a auzit un pocnet puternic.

– Nu mai e.

Jack s-a întors la cutia prin care scotocise, iar Charlotte s-a lăsat în genunchi, apoi a deschis cufărul și s-a uitat înăuntru. Era plin cu fotografii, cele mai multe volante, unele înrămate sau puse în albume. A început să scotocească prin ele. Albumele conțineau fotografiile mai vechi, înaintașii familiei Dykmans, a presupus ea. Erau și fotografii cu Hans, Roger și Lucy, copii, apoi tot mai mari cu trecerea anilor. O familie obișnuită, fericită, sau cel puțin așa fuseseră până când războiul distrusese totul. Și ei nici măcar nu fuseseră evrei.

A luat un teanc de fotografii volante. Într-una apărea Hans împreună cu o femeie cu părul negru, care atrăgea atenția, îmbrăcată într-o rochie albă,

stând în fața unui șemineu și ținându-se de mână. Pe polița din spatele cuplului se afla un ceas cu clopot de sticlă.

– Hans era căsătorit? l-a întrebat ea pe Jack, ținând fotografia ridicată. Nu-mi amintesc să fi citit ceva despre vreo soție.

El a încuviințat din cap.

– Pentru scurt timp, în ultimii ani de viață. Dar nu prea știu ce s-a întâmplat cu ea după arestarea lui.

A mai privit o dată cutia pe care o cerceta, apoi s-a ridicat în picioare și și-a scuturat pantalonii de praf.

– N-are nici un rost, a spus. Adică, ce anume căutăm de fapt? O poză, un document sau altceva? Nici măcar nu știm dacă e ceva important de găsit aici.

– Trebuie să fie, i-a răspuns Charlotte, defensivă.

A căutat ceva care să îi susțină afirmația, dar nu a găsit nimic.

– Oricum, se face târziu, a adăugat Jack.

Charlotte a privit pe lângă el, pe fereastră. Dincolo de vârfurile acoperișurilor și de copaci, soarele palid se ascundea după munți, în depărtare. A clipit, surprinsă.

– Ce oră e?

Jack s-a uitat la ceas.

– Aproape șapte.

– Habar nu aveam că ne-a luat atât de mult timp, s-a mirat ea.

Jack s-a ridicat în picioare și s-a întins.

– O să trebuiască să venim din nou mâine-dimineață și să continuăm.

– Dar tocmai ai zis că e inutil.

– Și poate că e. Dar suntem aici, așa că am putea la fel de bine să terminăm ce-am început.

Pe față i se citea încăpățânarea.

– Am rezervat camere la hotel în Katowice pentru noaptea asta, așa că ar trebui să încercăm să găsim un taxi și să ne întoarcem acolo.

De ce nu în Cracovia, ar fi vrut ea să îl întrebe. La aceeași distanță cu mașina, s-ar fi putut bucura de mâncare decentă și de o plimbare prin Orașul Vechi, în loc de restaurantul unui hotel prost de lângă aeroportul industrial. Dar nu voia să dea impresia că ar fi o turistă.

– În regulă, a zis și a pus fotografiile la loc. Să mergem.

Au găsit-o pe Beata tăind niște flori proaspete afară în grădina întinsă, care se continua în spatele casei.

– Trebuie să ne oprim pe ziua de azi, i-a explicat Jack. Dar am vrea să ne întoarcem mâine-dimineață să mai aruncăm o privire, dacă nu vă deranjează.

Beata a încuviințat din cap.

– Desigur. Veniți cu mine!

I-a condus prin curtea din spate, până la o căsuță. Probabil că acolo locuia, și-a dat seama Charlotte. Când Beata a deschis ușa și s-a dat la o parte ca să le facă loc să intre, ea a ezitat. Katowice era la o distanță de o oră și ceva, și asta după ce reușeau să găsească un taxi. Nu își dorea decât să ajungă la hotel, să facă un duș și să se culce. Din privirile pe care le-a schimbat cu Jack, și-a dat seama că și el își dorea același lucru. Dar nu era indicat să o jignească pe îngrijitoare dacă voiau să se întoarcă a doua zi ca să își continue căutările. Poate că avea chiar să le dea o cheie, ca să poată intra singuri în dimineața următoare. Charlotte a pășit înăuntru, reticentă.

Căsuța era mai spațioasă decât lăsa să se creadă exteriorul ei compact. O singură cameră, cu tavan înalt, boltit, în care într-un capăt se găsea o chicinetă, iar în celălalt o canapea extensibilă aranjată cu grijă. În mijloc, o masă lungă fusese aranjată pentru douăsprezece persoane, iar în jurul ei erau îngrămădite scaune desperecheate.

– Luați loc, luați loc! i-a îndemnat Beata, apoi a dispărut printr-o ușă în ceea ce nu putea fi decât baia.

– Ce căutăm aici? l-a întrebat Charlotte în șoaptă pe Jack.

– Nu știu.

A făcut un semn din cap înspre masă.

– Probabil că e vorba de cină sau de vreo petrecere.

A tras un scaun pentru ea.

– Stăm câteva minute și apoi ne retragem.

– Vai, Jack...

Voia să îi spună că la sindrofiile polonezilor nu poate fi vorba de vizite scurte, că un pahar înseamnă șase și că a trece ocazional pe la cineva se lasă cu o ședere care se prelungește până noaptea târziu. Și-a amintit cum a ieșit odată la prânz în oraș cu niște prieteni, în piața centrală din Cracovia, și nici nu și-a dat seama când trecuse întreaga noapte. Când s-a trezit dimineața, nu își amintea decât foarte vag cum ajunsese acasă și câteva imagini neclare

dintr-un club de noapte, atât de stranii încât a crezut că visase. Până și interpreții de la concertele din Polonia era nevoiți să revină pe scenă la bis de vreo șase ori, timp în care publicul rămânea în picioare și aplauda încontinuu, refuzând să plece.

Înainte să apuce Charlotte să spună ceva, Beata s-a întors îmbrăcată într-o rochie cu model floral.

– E foarte amabil din partea dumneavoastră, dar noi chiar trebuie..., a început Charlotte să se scuze.

A fost întreruptă de sunetul soneriei. Îngrijitoarea s-a grăbit să își întâmpine musafirii.

Prin ușa de la intrare s-a revărsat un șuvoi constant de oameni de diferite vârste, care veneau singuri sau în cuplu, și în timp ce se îngrămădeau în jurul mesei, lui Charlotte i s-a părut cu neputință să încapă toți, dar, ca prin miracol, părea să se găsească un scaun pentru fiecare. Odată așezați, Beata a scos o sticlă de votcă din congelator, care a fost trecută de la unul la altul și paharele au fost umplute. Refuzul lui Charlotte, „*nie, dziękuję*[19]“ nu a fost luat în seamă, iar păhărelul din fața ei a fost umplut până la buză.

„Na zdrowie!“[20], a spus cineva, ridicând paharul înspre Beata, și când grupul s-a lansat într-o interpretare falsă, dar entuziastă a lui „*Sto Lat*“ („Mulți ani trăiască“), Charlotte și-a dat seama că, pesemne, era ziua de naștere a îngrijitoarei.

S-a întors către Jack și a descoperit cu surprindere că acesta o privea. Bărbatul a zâmbit și în ochii lui a apărut o blândețe la care Charlotte nu s-ar fi așteptat. S-a îmbujorat.

Și-a ridicat paharul înspre el.

– Noroc! a zis, apoi și-a îndreptat privirea în altă parte, dând băutura pe gât, resemnată.

Era prima băutură adevărată de care avea parte de când părăsise Philadelphia și s-a bucurat de senzația usturătoare de arsură, lăsând deoparte pentru o clipă tot ceea ce se întâmplase.

Curând au fost aduse platouri cu delicatese și brânzeturi, împreună cu castraveți și varză și sfeclă cu smântână, veșnica smântână. Charlotte a luat câte ceva din tot ce a ajuns la ea, flămândă, căci nu știa când vor mai avea ocazia să mănânce.

Pe sub masă, piciorul lui Jack s-a frecat de al ei. A ridicat ochii. Oare încerca să îi spună ceva? Dar el stătea cu privirea ațintită într-un punct,

aparent dus pe gânduri.

În timp ce mâncau, au fost făcute prezentările în poloneză, prea repede ca Charlotte să poată ține pasul. Un bărbat cărunt, așezat de cealaltă parte a mesei, a schițat un gest către femeia mai tânără de lângă el, atrăgătoare în ciuda nuanței aprinse de roșu nenatural a părului ei, care părea a fi aici încă la modă. „*Moja żona.*“

Soția mea. Charlotte a încercat să se asigure că înțelesese corect. Bărbatul era în mod sigur mai în vârstă cu 50 de ani decât ea.

– Sunteți din Wadowice? a întrebat ea în poloneză, gândindu-se că, poate, bărbatul cunoscuse familia Dykmans.

Acesta a clătinat din cap.

– Nu, sunt din Przemysl.

Charlotte a înclinat din cap, amintindu-și de micul oraș de la granița cu Ucraina.

– Soția și copiii mei au fost duși la Auschwitz, așa că, după război, am venit aici să îi caut. Nu i-am găsit, dar am rămas.

– Sunteți evreu?

Spera că întrebarea nu avea să îl deranjeze.

– Nu, catolic, dar asta nu a părut să conteze atunci când naziștii ne-au evacuat orașul. În fine, ceva mai târziu am găsit-o pe Jola.

A mângâiat mâna femeii de lângă el.

Mult mai târziu, spera Charlotte. Jola nici nu se născuse când s-a terminat războiul.

– Și avem un băiat, Pawel, a adăugat Jola într-o engleză cu accent. Are zece ani.

Charlotte l-a privit fix pe bărbatul în vârstă. Era greu de crezut că avea un copil atât de mic. „Bravo lui“, și-a zis ea, observându-i zâmbetul mândru. Toată lumea merită o a doua șansă.

Piciorul lui Jack s-a lipit din nou pe al ei și de data asta a rămas așa. E din cauza înghesuielii de la masă, și-a zis ea, care face să fie greu să menții distanța. A simțit cum se înfierbântă și s-a străduit să se concentreze asupra conversației. „Ar trebui să plecăm.“ Era și mai nerăbdătoare acum să părăsească încăperea prea caldă. Dar știa că e imposibil. Ar fi fost mai ușor să urce peretele unei gropi făcute în nisipuri mișcătoare, încălțată în cizme grele de cauciuc decât să fugă de ospitalitatea gazdei lor bine intenționate.

– Am înțeles că vizitați casa Dykmans? a întrebat-o, în poloneză, un bărbat din dreapta ei.

– Da.

A așteptat că acesta să o descoase despre motiv, dar nu a făcut-o. Oamenii din partea asta de lume, marcați încă de deceniile de comunism, când trebuia să ții capul la cutie ca să eviți problemele, le puneau de obicei mai puține întrebări străinilor și își vedeau de treaba lor.

S-a întrebat dacă pe oamenii aceștia nu îi deranja faptul că Roger, care acum era un străin, recuperase o casă atât de mare, aflată chiar în centrul orașului lor.

– E grozav chiar, a zis o femeie așezată în fața ei la masă, de parcă i-ar fi citit gândurile. Că *Pan* Dykmans s-a întors și își cheltuie atât de mult timp și bani ca să refacă locul ăsta. Atâția ani a arătat groaznic.

Bărbatul din dreapta lui Charlotte a scos un sunet gutural ciudat, ceva între tuse și pufnet, care numai a aprobare nu suna.

– La fel ca evreii, a mormăit el.

Charlotte s-a aprins în obraji. Se presupunea că polonezii lăsaseră în urmă războiul. Unii chiar manifestau un interes nou descoperit pentru viața și cultura evreilor, cel puțin în marile orașe. Dar aici, în provincie, când alcoolul curge și se simt între ai lor, antisemitismul, latent în anii scurși de la încheierea războiului, ieșea la suprafață. Ar fi vrut să îi spună bărbatului că evreilor li se permisese să recupereze doar proprietățile care nu erau ocupate, iar acestea erau mai ales sinagogile și cimitirele și centrele comunitare pe care nu le voia nimeni. Dar, pe sub masă, Jack și-a pus piciorul pe al ei, transmițându-i să nu spună nimic. Avea dreptate, și-a dat ea seama și și-a mușcat limba. De ce să-și bată gură, câtă vreme nimic nu avea să schimbe părerile adânc înrădăcinate ale oamenilor de aici?

Mâna lui Jack s-a atins de piciorul ei și a rămas acolo. Charlotte a tras brusc aer în piept. Flirta cu ea? Puțin probabil, a fost concluzia ei. Trebuie să fi fost de la votcă. S-a gândit să-și tragă piciorul, apoi a renunțat.

– Cei din familia Dykmans erau oameni buni, a zis Jola. Cel puțin așa mi-a spus mama.

– Adevărat?

– Da. Bunica mea și *Pani* Dykmans, mama lui Hans și a lui Roger, au fost apropiate.

Jola a tăcut, aruncând jenată priviri într-o parte și-n alta, de parcă de abia acum și-ar fi dat seama că ochii celorlalți erau ațintiți la ea.

– Bine, toată lumea știe despre Hans, despre activitatea lui din timpul războiului. Dar cu Roger e o altă poveste.

Charlotte a tresărit, întrebându-se dacă nu cumva informația era una pe care nu avea nevoie să o afle despre clientul ei.

– Roger a fost prieten bun cu verișorul mai mare al mamei mele. Era un om de treabă, din câte spunea ea. Numai că foarte tăcut.

– Un singuratic? a întrebat Jack.

Dar femeia a clătinat din cap.

– Nu neapărat. Adică se ținea deoparte – mai ales după ce a cunoscut-o pe Magda.

Charlotte și Jack au schimbat priviri între ei.

– Magda? a repetat Charlotte, prefăcându-se surprinsă.

Jola a privit din nou în jurul mesei, ca și cum s-ar fi temut să nu spună prea mult.

– Magda era o tânără superbă. S-au cunoscut când Roger era student la Universitatea din Varșovia, cred.

„Din Wrocław“, a corectat-o Charlotte în gând.

– Roger nu avea ochi decât pentru ea. A fost un secret foarte bine păstrat, cu toate că odată i s-a confesat verișorului mamei mele, când venise acasă de la universitate. Vedeți dumneavoastră, Magda era căsătorită.

Charlotte a privit peste masă, la Beata. Oare aceasta pusese intenționat la cale întâlnirea cu Jola? Poate că, știind că încercau să găsească dovezi ale nevinovăției lui Roger, aranjase ca ei să întâlnească singura persoană care ar putea fi de ajutor. „Sau poate că interpretez eu greșit“, și-a zis, privind fața simplă a Beatei, cu trăsăturile relaxate acum de votcă.

– Ce s-a întâmplat cu Magda? a întrebat Jack.

– Nu știu. A fost dusă în lagăr, bănuiesc, împreună cu ceilalți evrei.

Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea. În mod sigur, Roger nu putea fi îndrăgostit de o evreică și să colaboreze totuși cu naziștii pentru ca toți acei copii să fie omorâți. Mai mult decât orice altceva aflaseră până acum ea și Jack, această frântură de informație părea să arate nevinovăția clientului lor.

I s-a făcut dintr-odată foarte cald și un val de greață i-a urcat spre gât.

– Am nevoie... de aer..., a reușit ea să spună, împingând scaunul și alergând către ușă.

Afară, aerul rece al nopții i-a lovit fața și ea l-a inspirat cu lăcomie, împotrivindu-se impulsului de a vomita.

După câteva clipe, Jack era lângă ea.

– Ești bine?

Ea a încuviințat din cap, prea jenată ca să vorbească. Ce se întâmplase cu ea? Să fi fost băutura sau povestea Jolei, ori cu totul altceva?

– Sunt bine, a zis ea în cele din urmă. Am crezut că o să mi se facă rău. Mă gândesc că a fost din cauză că am băut votcă pe stomacul gol.

– Ți se urcă repede la cap, mai ales adăugată efectului de jetlag, a fost el de acord. Oricum, a fost o strategie bună de retragere. Probabil că ești extenuată. Și așa ajungem la o problemă importantă: unde o să tragem pentru noapte?

– Credeam că ai rezervat camere la hotel în Katowice.

– Așa e, dar e trecut de unsprezece, și la ora asta nu cred că mai avem șanse să găsim un taxi.

A rezistat pornirii de a-l critica pentru lipsa asta de planificare.

– Am putea întreba dacă nu ne poate duce cineva..., dar nu și-a dus gândul la capăt.

Dacă intrau din nou, aveau să fie făcuți să mai rămână și să mai bea votcă, fiind foarte probabil că petrecerea avea să continue mult în noapte. Și nimeni dintre cei prezenți nu era în stare să îi ducă undeva cu mașina.

– Ce-ar fi să stăm acolo? a propus Jack, arătând înspre casa familiei Dykmans.

Charlotte s-a oprit să se uite la el.

– Vorbești serios când sugerezi să stăm acolo?

– Casa e goală, i-a răspuns el, deranjat de provocare. Ai tu o idee mai bună?

– Hai să vedem!

S-au întors la casă și au împins ușa masivă de stejar, care însă nu s-a mișcat. Casele poloneze nu erau ca locuințele din plăci aglomerate ușor de asamblat de acasă. Erau construite din granit și piatră, cu grijă meticuloasă, în decurs de ani de zile, și lăsate din generație în generație. Nu era un lucru neobișnuit ca membrii a trei sau patru generații să locuiască sub același acoperiș.

Jack s-a făcut nevăzut după o latură a casei. Charlotte l-a urmat și l-a găsit străduindu-se să deschidă o fereastră mare.

– Ce faci?

Jack a tras mai tare și, o clipă, Charlotte s-a temut că sticla s-ar putea sparge, dar el a smucit din nou cu un icnet și fereastra s-a deschis. Cu mare efort, s-a cățărat peste pervaz, ridicând un picior, apoi pe celălalt.

– Dar..., a dat ea să zică, surprinsă.

Nu își imaginase că intrarea prin efracție făcea parte din setul lui de competențe.

Charlotte se aștepta ca Jack să se întoarcă și să îi întindă mâna pentru a o ajuta să se cațăre, dar el a dispărut în întuneric. A așteptat singură afară câteva secunde, ascultând râsetele care se revărsau din căsuța îngrijitoarei, sigură că aveau să fie prinși din clipă în clipă. Dar apoi Jack a apărut de după colțul casei, făcându-i semne înspre ușa din spate, acum deschisă.

Interiorul casei cufundate în întuneric era straniu și liniștit. Pe Charlotte a trecut-o un fior pe șira spinării și s-a împotrivit impulsului de a pipăi după un întrerupător, ca să nu atragă atenția cuiva de afară.

– Nu mi se pare potrivit să dormim în paturile lor, a șoptit ea.

– Prea riscant, a fost el de acord. Hai să mergem în pod. Am văzut acolo o saltea.

În timp ce urcau pe scară, Charlotte s-a întrebat cum aveau să-și croiască drum în întuneric prin harababura din pod. Dar lumina lunii pătrundea strălucitoare prin singura fereastră, luminând cutiile într-o nuanță de gri deschis. Jack se mișca prin spațiul acum cunoscut cu ușurință și a tras o saltea rezemată de unul dintre pereți, dând la o parte câteva cutii ca să facă loc pentru ea.

– Nu e tocmai ca la Ritz, a comentat el și, descheindu-și cămașa, s-a aruncat pe saltea.

Și mai e și ciudat, ca să nu spun mai mult, și-a zis Charlotte în gând. Și-a descălțat pantofii și s-a așezat. Întinsă pe spate, a încercat să păstreze o distanță de câțiva centimetri între ei. Încăperea a început să se clatine ușor din pricina votcii, iar ea și-a pus un picior pe podea, lângă saltea, ca să nu mai aibă impresia că totul se învârte.

Jack s-a întors către ea.

– E greu pentru tine să te afli aici și să lucrezi la cazul ăsta?

– Pentru că sunt evreică, asta vrei să zici? Și-a ațintit privirea în tavan. A fost. Prima dată când am venit în Polonia, la începutul anilor 1990, totul era cenușiu și învechit. Aveai impresia că țara tocmai trecuse prin război. Iar

semnele trecutului erau pretutindeni – sirenele de poliție, terenul lagărului de concentrare pe care trebuia să-l traversez în drum spre arhive. Era greu să nu privești viața ca pe un cimitir.

Cuvintele păreau că se revarsă pe măsură ce își amintea imaginile la care nu se mai gândise de ani de zile.

– Până la urmă însă a trebuit să pun totul în context, altfel mi-aș fi pierdut mințile. Dar tot mă mai ia prin surprindere. Te aștepți să fii impresionat prima dată când treci prin Auschwitz. Dar poate că nu și a cincizecea oară, și atunci te lovește.

– E aproape, nu?

Charlotte a încuviințat din cap.

– La jumătate de oră, 45 de minute de aici, cel mult.

– Doamne Sfinte!

– Am de fiecare dată sentimente contradictorii, a continuat ea.

Știa că divaghează, dar răspunsul la întrebarea lui Jack nu era nici scurt, nici simplu.

– Adică sunt urmașa unor victime ale Holocaustului. Toată familia mamei mele a murit aici. Dar, când mă întorc, descopăr că adevărul e mult mai nuanțat decât mă așteptam. Oamenii pe care i-ai numi răi au avut compasiune, iar eroii au avut defecte. Peste tot au fost nuanțe de gri. Asta m-a atras cel mai mult la această muncă. Tușele ample ale istoriei au fost înșelătoare. Chiar am simțit că, studiind și punând lucrurile într-o lumină mai subtilă, am făcut un serviciu mai mare adevărului și celor care au murit. Cât despre Roger...

A tăcut și s-a întors cu fața la Jack.

– E prea repede să mă pronunț, cred.

– Dar tot mai vrei să îl aperi?

– Da. Oricine merită un proces corect. Sună ca un clișeu, știu. Și, de multe ori, nici nu e ceva prea plăcut. Puștii pe care îi văd, mulți dintre ei au făcut lucruri groaznice – au rănit membri ai familiei, străini, animale, alți copii. Poate că există un motiv, poate că nu. Dar toți au dreptul să fie ascultați.

– Ăsta e motivul pentru care faci asta? a întrebat-o Jack. Vreau să zic, îl ajuți pe Brian, după tot ce s-a întâmplat.

Povestea dureroasă s-a conturat amenințător între ei.

– Doar nu îi ești datoare cu nimic.

Deci asta era de fapt ceea ce voia el să întrebe.

– Nu știu.

Și-a schimbat poziția, neliniștită.

– Nu privesc lucrurile în felul ăsta. Nu o fac pentru el, s-a grăbit ea să adauge.

Dar întrebarea stăruia în aer. Chiar cu trecerea timpului, poate că o părticică din ea tot mai căuta aprobarea lui Brian, bucurându-se să îi poată oferi ceva de care el are nevoie.

Jack a părut că expiră, atât de ușor încât Charlotte s-a gândit că i s-o fi părut. Apoi și-a amintit expresia apărută pe fața lui mai devreme în cursul zilei, când crezuse că ea îi telefonase lui Brian. Să fi fost îngrijorat că ea ar putea nutri încă sentimente pentru fratele lui însurat? Și de ce i-ar păsa? Să fi fost vorba doar despre simpla rivalitate dintre frați sau despre faptul că resentimentele lor se mențineau la fel de puternice chiar și după atâția ani?

– Te-aș putea întreba același lucru, a ripostat ea, schimbând subiectul.

– Adevărat, a recunoscut el.

Îl auzea cum își freacă bărbia.

– Nu știu exact de ce ajut. Sunt absolut sigur nu pentru că îmi pasă dacă Brian devine partener în firma aia a lui. Bănuiesc că e dintr-un soi de simț al datoriei – familial, nu personal.

– Dar nu ați mai vorbit de ani de zile.

– Însă tot fratele meu e, i-a răspuns el simplu. Și mi-a cerut ajutorul.

– A fost vorba de curiozitate. Vreau să zic, în ce mă privește. Povestea era atât de interesantă și a mai fost vorba și de șansa de a lucra din nou în străinătate.

– Îți lipsește asta?

Charlotte a ezitat, conștientă că vorbea despre fosta ei viață, despre activitatea internațională pe care o lăsase în urmă.

– Nu prea mult. E ca și cu lucrurile din cutiile astea.

A arătat cu mâna de jur împrejur.

– Pui bine un vis ca să nu mai vadă lumina zilei și foarte curând devine parte din trecutul tău, la fel ca un vechi proiect artistic. În cea mai mare parte a timpului, nici măcar nu te gândești la el.

– Și apoi apare cineva și deschide cufărul, îl scoate și îl readuce la viață, a răspuns Jack. Și te întrebi dacă o să mai fii în stare să îl pui la loc.

În vocea lui se simțea un subînțeles care a făcut-o să creadă că vorbea despre altceva.

În timp ce stăteau culcați pe întuneric, întrebarea nu îi dădea lui Charlotte pace. Își ținuse fantomele îngropate vreme de atâția ani cu un motiv. Oare faptul că venise aici și agita lucrurile avea să schimbe cu ceva situația?

– Am viața mea în Philadelphia, a spus ea cu voce tare, ca și cum ar fi răspuns unui argument care nu fusese adus. Am un serviciu care are importanța lui, sunt oameni care au nevoie de mine.

– Desigur.

Charlotte a încercat să identifice în vocea lui o nuanță de condescendență, dar nu a reușit. Jack s-a întors încet pe o parte și imediat după aceea a început să respire mai adânc.

Charlotte a privit în jur prin podul cufundat în întuneric, iar în minte îi răsunau vocile celor care fuseseră aici înaintea lor. Ar fi vrut să știe ce gânduri le trecuseră prin minte în timp ce își puseseră bine lucrurile, unele pe care le socotiseră destul de importante pentru a le salva. Știuseră că s-ar putea să nu se mai întoarcă? A simțit furnicături pe piele.

În acel moment a auzit un fojgăit la picioarele ei. S-a ridicat în capul oaselor, speriată. Să fi fost un șoarece sau ceva mai mare? Zgomotul s-a auzit din nou, mai aproape de data asta. Instinctiv, l-a apucat pe Jack de mână.

– Ce..., a început el să zică, apoi s-a întors către ea, moment în care fața lui a ajuns aproape de a ei, iar buzele li s-au atins ușor.

Charlotte a înlemnit, așteptând că el să se dea înapoi, stânjenit, și să își ceară scuze. Dar gura lui a rămas pe loc, apăsând-o mai tare pe a ei, și ea s-a trezit că răspunde. Jack i-a mângâiat mai întâi părul, apoi fața.

După câteva clipe s-au desprins.

– Mi s-a părut că aud un șobolan, a reușit ea să zică, de parcă asta ar fi explicat totul.

Fără să răspundă, Jack s-a întins din nou cu fața în sus, ca și cum ar fi dormit în continuare. Dar Charlotte îi auzea respirația, mai rapidă și mai grea decât până atunci.

Charlotte s-a întors cu spatele, cu inima bătându-i cu putere. Ce se întâmplase? Sărutul venise pe nepusă masă. Cu toată ușoara îmbunătățire care păruse că apare în timp ce stătuseră de vorbă în întunericul din pod, îi era aproape cu neputință să împace imaginea bărbatului țâfnos și distant din ultimele două zile cu cel care tocmai o sărutase atât de pasional. Oare acel scurt moment se petrecuse datorită somnului, a băuturii sau a amândurora?

Cu siguranță nu putea fi vorba despre altceva. Jack nici măcar nu o simpatiza.

A stat trează în întuneric, neștiind ce să facă. Ideea de a rămâne lângă el tot restul nopții era de nesuportat. Dar nu cunoștea restul casei destul de bine încât să bântuie pe întuneric și nici nu voia să riște să stârnească orice o fi fost ceea ce mișunase prin preajmă, acum că părea să fi dispărut. S-a întors înspre fereastră și a studiat crengile ramificate, care mai purtau încă frunzele sfărâmicioase ale toamnei, părând a forma un soi de umbrar sub cerul de un cenușiu deschis. Probabil că era trecut de trei, a presupus ea. În câteva ore avea să se lumineze, iar ei își vor putea relua căutările. A închis ochii și a încercat să adoarmă.

Ceva mai târziu, Charlotte a clipit ca să se apere de lumina puternică a soarelui care pătrundea printre perdelele trase.

– Au! a gemut ea când a avut senzația că un pumnal i-a străpuns capul.

Ăsta era, și-a dat ea seama, genul de mahmureală pe care-l provoacă votca ieftină de cartofi din Polonia, la care se adăuga faptul că nu mai era în stare să bea ca la 22 de ani.

A devenit conștientă de o apăsare caldă pe spatele ei. Jack, și-a amintit ea. Fără să se întoarcă pe cealaltă parte, tot îi putea vedea cu coada ochiului părul ciufulit și tricoul șifonat. Ce se petrecuse? În minte i-au năvălit o serie de imagini: ea apucându-l de mână, buzele lui lipite de ale ei.

A mai rămas nemișcată câteva secunde, simțind în ceafă răsuflarea lui caldă și ușor acră. Din pricina votcii se întâmplase totul, a decis ea. Mai bine să nu pomenească despre asta. S-a tras ușor și s-a ridicat în capul oaselor, studiindu-l din nou cu privirea. Acum că îl privea dormind, cu brațele azvârlite peste cap, nu reușea deloc să își amintească cum de i se putuse părea intimidant.

Charlotte și-a luat geanta și a coborât scările, reușind să găsească baia, apoi și-a pus o bluză curată și blugii pe care îi adusese cu ea. Și-a trecut limba peste pojghița care i se formase pe dinți. Apoi a tresărit când și-a văzut în oglindă imaginea, care nu avea nimic din farmecul adormit și șmecher al lui Jack. Părul îi era lins și lipit de cap, răvășit aiurea la ceafă, iar pe față îi rămăsese o dungă de la pernă. A deschis dulăpiorul pentru medicamente sperând să găsească o aspirină sau măcar niște pastă de dinți, dar acesta era complet gol. Normal că era gol. Și-a clătit gura cu puțină apă, apoi și-a dat cu apă pe față și și-a netezit părul înainte să se întoarcă sus.

L-a mai privit încă o dată pe Jack, încă adormit, și a stat la îndoială dacă să îl trezească, apoi a hotărât să nu o facă. S-a așezat lângă cutia cu fotografii pe care o cercetase cu o seară în urmă și a continuat să scotocească prin ele.

Câteva minute mai târziu, Jack s-a foit.

– Îmmm, a mormăit el, acoperindu-și ochii cu antebrațul. Cât e ceasul?

– E dimineață.

– Ai o percepție ascuțită e evidenței, a remarcat el sec.

Li s-au întâlnit privirile și Jack nu a dat nici un semn că ar fi fost vreun pic stânjenit de ceea ce se petrecuse între ei în timpul nopții. Poate că băutura îi încețoșase memoria. Sau poate că pentru el, pur și simplu, nu era mare lucru.

– Crezi că ar trebui să plecăm înainte să se întoarcă Beata? l-a întrebat ea.

– Adică să batem la ușă și să cerem din nou să ni se dea drumul înăuntru? Nu cred că e nevoie. O să îi spunem că am ajuns devreme și că ușa nu era încuiată.

S-a ridicat în picioare și și-a pus cămașa. Când s-a lăsat pe genunchi alături de ea ca să deschidă o altă cutie, lui Charlotte i s-a părut că îi sare inima din piept.

– E inutil, a zis Jack, reluând discuția din ziua anterioară. Ce ar fi să ne hotărâm prin care vrem să ne uităm și o să aranjez să ne fie expediate la München?

– Nu știu ce să zic, a spus Charlotte privind în jur.

Era mare păcat să deranjezi ordinea podului, care rămăsese în mare parte neatins vreme de atâția ani. Dar, înainte să poată răspunde, a fost întreruptă de un zângănit venit de jos. Beata, și-a zis ea, așteptându-se ca îngrijitoarea să își facă apariția în capul scării. S-a ivit însă un cap acoperit cu păr roșu aprins.

– *Dzién dobry.*

– *Dzién dobry*, i-a răspuns Charlotte la salut, nedumerită.

Era femeia de la petrecerea din seara trecută, cea care știa despre Roger și Magda. Dar ce căuta aici?

Jola, și-a amintit ea dintr-odată numele femeii. Aceasta arăta odihnită, ca și cum ar fi dormit tun toată noaptea, și nu ar fi băut votcă până la ore târzii.

– Mi-am mai amintit ceva, a spus aceasta, iar vocea ei exprima mai multă încredere decât în fața celor adunați la petrecerea Beatei. Aseară am spus că

Roger a studiat la Varșovia, dar m-am înșelat. Roger a studiat la Wrocław, sau Breslau, cum i se spunea pe atunci. Fratele lui, Hans, locuia acolo în acea perioadă și Roger a stat la el.

– Și acolo a cunoscut-o pe Magda? a întrebat-o Charlotte.

Jola nu a răspuns, ci s-a aplecat, privind cu interes teancul de fotografii. Charlotte s-a crispat, neștiind dacă ar trebui să îi împărtășească acestei femei lucrurile personale ale familiei Dykmans. Dar Jola a întins mâna pe lângă ea și a luat o fotografie.

– Ea e.

– Magda? a întrebat Charlotte, urmărind degetul femeii, fără să fie sigură că auzise bine. Sunteți sigură?

– Da, i-a răspuns femeia sigură pe ea, dându-i înapoi fotografia. Am văzut-o o dată într-o poză pe care o avea bunica mea de la *Pani* Dykmans.

Schimbând priviri contrariate cu Jack, Charlotte a ridicat fotografia de la nunta lui Hans, pe care o văzuseră în seara trecută. După cum se părea, Roger fusese îndrăgostit de soția fratelui său.

Da? (în limba poloneză în original)
Bună ziua. (în limba poloneză în original)
Nu, mulțumesc (în limba poloneză în original)
Sănătate! (în limba poloneză în original)

CAPITOLUL 6

Breslau, 1940

Roger și-a șters ghetele pe preș și a ridicat nerăbdător privirea. Patruzeci și trei arăta numărul de deasupra ușii de la intrarea în casă. L-a mai verificat o dată cu bucata de hârtie pe care o ținea în mână. Adresa era corectă. A ridicat mâna, apoi a ezitat, întrebându-se dacă era prea curând să bată din nou.

Când a întins brațul, ușa s-a deschis, iar el a rămas cu mâna în aer. În prag și-a făcut apariția o femeie slabă, cu părul negru și tenul palid. S-au privit câteva secunde fără să spună nimic. Roger nu o mai întâlnise pe soția fratelui său până atunci. Fusese o fotografie de la căsătoria intempestivă de la Geneva, o scrisoare mâzgălită în pripă, așa cum erau toate scrisorile lui Hans, în care se scuza că împrejurările nu le permiseseră să aibă o nuntă adevărată sau măcar să vină la Wadowice să o prezinte familiei înainte de a se căsători. Mama lor, întotdeauna dornică să găsească o scuză pentru neatențiile lui Hans, presupusese, într-o manieră mai francă decât s-ar fi cuvenit, cum că, poate, mireasa era însărcinată. Dar, șase luni mai târziu, femeia care stătea înaintea lui era zveltă și nimic la ea nu indica o naștere iminentă.

– Tu trebuie să fii Roger, a spus, dându-se la o parte. Eu sunt Magda. Intră.

– *Vielen Dank*[21].

Era mai înaltă decât și-o imaginase el. În poză arăta mai slabă, așa cum se ținea strâns de Hans, în umbra unei pante muntoase, privindu-l cu o expresie ce părea a fi ceva între groază și venerație. Aici, acasă la ea și în lipsa soțului, dădea impresia că umple spațiul, mișcându-se firesc prin casa luminoasă.

– Îți pot arăta camera ta, dacă ești obosit de pe drum, i-a propus ea când l-a condus în living. Sau poate că vrei niște ceai.

– Da, mulțumesc, i-a răspuns el și, punându-și jos valiza, s-a așezat pe scaunul pe care i l-a arătat ea. Dacă nu e prea mare deranjul.

– Deloc. Hans ar fi trebuit să fie și el acasă, dar a fost chemat cu treburi.

Treburi, a reflectat Roger, în timp ce Magda a dispărut în bucătărie. Nimeni nu știa exact ce făcea fratele lui, iar Roger a simțit de multe ori că era mai bine să nu întrebe. Mai mare cu cinci ani decât el, Hans studiase științe politice și alesese să nu se înscrie la universitatea din oraș, ci să plece la Berlin. După absolvire, intrase în diplomație și fusese detașat la consulatul din Breslau, o instituție care încetase să mai existe acum, când Germania invadase Polonia și nu îi mai recunoștea suveranitatea națională. Hans își păstrase aici reședința oficială, dar părea să călătorească încontinuu în țară și în străinătate, pentru diverse întâlniri.

Roger a privit prin casă, care era mobilată simplu, cu foarte puține bunuri personale, ceea ce arăta că el și Magda nu se aflau aici de multă vreme. Era mai spațioasă decât își închipuise el, dat fiind salariul modest de funcționar al lui Hans și refuzul acestuia de a accepta ajutor din partea mamei lor. Bineînțeles că amplasarea, în cartierul evreiesc și aproape de sinagogă, nu prea putea fi socotită ideală în lumina prezentei administrații germane, ceea ce probabil că menținuse un preț scăzut.

Invitația de a locui cu fratele lui a fost o surpriză pentru Roger, determinată de îndemnurile mamei lor. Nu era vorbă că Hans ar fi fost neospitalier – dar el se mișca doar pe propria orbită și nu i-ar fi dat niciodată prin gând să îi propună. Roger se simțea stânjenit să fie un intrus între cei doi însurăței. Dar întâmplarea că fratele lui avea o casă în oraș era o șansă prea mare ca să nu țină seama de ea, iar prețul chiriei era prea costisitor de plătit pentru mama lor, câtă vreme nu era nevoie.

Prezența lui, a remarcat acum Roger, nici nu părea să îi incomodeze prea mult. Puținele tușe în care era decorată casa îi aparțineau toate Magdei, de la învelitorile de pat brodate până la cele câteva fotografii înrămate răspândite prin încăpere. Nicăieri nu părea să se găsească vreo urmă a fratelui lui, nici pipa, nici încălțările, nimic din obișnuita dezordine pe care Hans o lăsa în urma lui mai toată adolescența lor. Roger și-a închipuit-o pe Magda singură noapte de noapte în casa aceasta mare și s-a gândit, cu mai multă empatie decât s-ar fi așteptat să simtă pentru femeia pe care de abia o cunoscuse, dacă nu se simțea singură aici.

Magda s-a întors cu o tăviță de ceai, pe care a așezat-o pe masa scundă din fața lui. Nu era pic de zahăr și Roger s-a întrebat dacă o fi din cauza rațiilor. Mai mult ca sigur, penuria nu putea fi aici la fel de gravă ca acasă. A luat una dintre cești.

– E un ceas superb, a spus el arătând înspre ceasornicul de pe poliță.

Ea s-a așezat pe scaunul aflat în cealaltă parte a mesei.

– A fost bunul cel mai drag al tatălui meu. Când a murit, l-am găsit cu el strâns în brațe.

Roger a așteptat să vadă dacă ea mai voia să spună ceva, dar pe chip i s-a așternut o expresie nedeslușită și a luat ceașca de ceai, adâncită în gândurile ei.

– De unde ești? a întrebat-o el, dându-și seama cât de puține știa despre soția fratelui său.

– Sunt de loc din Frankfurt.

– Cum v-ați cunoscut tu și Hans?

Întrebarea a sunat ceva mai indiscret decât ar fi vrut el. Dar Magda nu a părut deranjată.

– Lucram într-o cafenea în Berlin. Fratele tău o frecventa când era student.

Ochii ei au părut că se însuflețesc la aceste amintiri. Sorbind din ceai, Roger și-a imaginat întâlnirea. Și l-a închipuit pe Hans aflat în centrul atenției la o masă, unde un grup de spectatori îl urmăreau perorând despre evenimentele la zi, discutând politică până noaptea târziu. Magda nu avea cum să nu se îndrăgostească de el. Iar pe Hans ce îl atrăsese la Magda? Frumusețea ei, în primul rând. Cu ținuta ei desăvârșită și ochii de un albastru-cenușiu luminos, Magda avea o grație discretă care ar fi făcut-o să atragă atenția asupra ei mai mult decât femeile mai cochete sau mai bine îmbrăcate. Nici chiar fratele lui, adeseori adâncit în ale lui, nu ar fi putut să nu o remarce.

– După ce Hans și-a terminat studiile, am trăit separați o vreme, când el a primit postul ăsta. Iar apoi ne-am căsătorit și m-am mutat aici.

Vorbea repede, făcându-și de lucru cu manșetele de la rochie, iar răspunsul ei oferea mai multe informații decât presupunea întrebarea. Era oare agitată în prezența lui? Roger se întreba dacă o deranja intruziunea.

– E foarte amabil din partea ta să mă primești în casă. Sper că nu e un deranj prea mare.

Din expresia ei meditativă, a știut cu siguranță că era prima dată când o întrebase cineva.

– Deloc.

După voce părea sinceră.

– E bine că o să mai fie cineva aici.

A închis repede gura și și-a dus mâna la obrajii îmbujorați, ca și cum spusese prea mult. Apoi s-a ridicat brusc în picioare, și-a pus jos ceașca pe jumătate plină și i-a făcut semn să o urmeze. Mersul ei avea ceva frapant așa cum urca scara, un fel de a păși atât de lin și de suplu, încât se deplasa fără a părea de fapt că se mișcă.

Când au traversat palierul de la etaj, Roger a numărat prin ușile deschise trei camere, un dormitor, un birou și încă o încăpere, care părea că nu e folosită.

– Baia e chiar aici, i-a spus ea, arătând înspre o a patra ușă, închisă.

A continuat să urce spre al doilea etaj, unde a deschis ușa din capul scării.

– Asta e a ta.

Au făcut un pas înainte în același timp.

– O! a zis Magda când s-au lovit unul de altul în prag, ușa fiind prea îngustă pentru a putea intra amândoi odată.

Au rămas nemișcați o secundă, iar Roger a simțit căldura brațului ei lipit de coasta lui.

– Îmi cer scuze, a spus el în cele din urmă, simțind cum se aprinde la față când s-a dat în spate pentru a o lăsa să treacă.

S-a dojenit în sinea lui, sigur că ea era oripilată de lipsa lui de maniere. Dar Magda a izbucnit într-un râs răsunător, ca și cum pasul lui greșit fusese o glumă intenționată, iar atitudinea ei prietenoasă l-a făcut să se simtă imediat în largul lui. A intrat în cameră și a indicat printr-un gest spațiul generos aflat sub un acoperiș în pantă. Un pat simplu, un scaun, un birou erau singurele obiecte de mobilier, ceea ce făcea ca spațiul să dea o impresie de ordine austeră care i-a fost mai degrabă pe plac. În aer plutea un miros proaspăt de produs de curățare cu aromă de lămâie.

– Îmi place, a spus el.

Nici unul nu a mai vorbit câteva secunde.

– Te las să te instalezi, a spus ea în cele din urmă.

S-a oprit, cu gura încă deschisă, ca și cum ar mai fi vrut să spună ceva. Apoi s-a întors și s-a făcut nevăzută în josul scării, lăsând în urma ei o

senzație de gol.

În după-amiaza următoare, Roger s-a oprit din nou în fața ușii de la intrare, neștiind dacă ar trebui să bată și de data asta sau să intre direct. S-a hotărât la ceva între cele două și a ciocănit ușor o singură dată, apoi a întredeschis ușa fără să mai aștepte.

– Bună ziua! a strigat el.

Ceva era diferit, a simțit el de îndată ce a pășit în hol. Plecase dimineața devreme, fără să o vadă pe Magda, și își petrecuse cea mai mare parte a zilei la universitate, ca să își procure lecturile obligatorii și să ia legătura cu îndrumătorul lui pentru a stabili o primă întâlnire. Acum, în timp ce urca scara, încercând să țină în echilibru un braț de cărți, a detectat în aer o energie inconfundabilă, care nu fusese prezentă cu o zi în urmă.

– Bună ziua, l-a salutat Magda în grabă, trecând pe lângă el în josul scării, fără să se oprească.

Roger a privit în urma ei, nedumerit de această răceală. Oare o supărase cu ceva? Dar ea dispăruse deja în bucătărie. A urcat scara mai departe. Când a ajuns pe palierul de la etaj, a auzit prin ușa acum închisă a biroului o voce bărbătească, înăbușită și gravă, și atunci a înțeles motivul schimbării: se întorsese Hans.

Când Roger a pornit spre următorul etaj, ușa biroului de dedesubt s-a deschis.

– Frățioare! Hans a urcat în grabă pe scară și l-a bătut pe Roger pe spate. Bun venit în casa mea!

În vocea fratelui său se simțea un ton de proprietar cu neputință de ignorat.

– Mulțumesc, a reușit Roger să spună, străduindu-se să nu scape cărțile.

Hans dăduse întotdeauna impresia că e sigur pe sine și încrezător în propriile forțe, ceea ce îl făcea să pară mult mai mare de 24 de ani. Și îmbătrânise în cei aproape doi ani scurși de la ultima lor întâlnire. Așa lat în umeri cum era, avea încă un aer tineresc, dar părul lui blond-roșcat se rărise, iar sub ochii căprui îi apăruseră riduri noi.

Hans i-a luat lui Roger teancul de cărți din brațe.

– Vino să mai schimbăm vești.

Fără tragere de inimă, Roger l-a urmat pe Hans în birou. Biroul și podeaua erau acoperite cu hârtii, iar mirosul familiar de fum de pipă stăruia în aer, dulceag.

– Te-ai instalat cum trebuie, din câte înțeleg?

A trecut fără nici o dificultate de la germană la poloneza lor maternă.

– Ai găsit tot ce îți trebuie?

– Într-adevăr. Magda a fost deosebit de primitoare.

Aceasta a intrat în încăpere chiar când el vorbea și a șovăit, luată parcă prin surprindere la auzul propriului nume. Cu mâinile tremurându-i a așezat două cești de ceai printre vrafurile de hârtii de pe birou. Oare soțul ei o făcea să se simtă agitată? Nu păruse astfel cu o zi în urmă.

Când Magda s-a îndreptat de spate, Hans a prins-o de mână și ochii li s-au întâlnit.

– *Danke, Liebchen*[22].

Privirile pe care le-au schimbat exprimau o afecțiune sinceră, ceea ce l-a făcut pe Roger să se simtă stânjenit și, în mod ciudat, dezamăgit.

– Deci, a zis Hans, întorcându-se din nou către Roger după ce Magda plecase.

Cămașa lui albă era șifonată, cu ambele mâneci suflecate, iar la guler se zărea o dungă gri deschis de murdărie. Și obrajii lui, de obicei proaspăt bărbieriți, erau acum acoperiți de un strat subțire de barbă țepoasă. Unde fusese? Bineînțeles, Roger nu l-a întrebat, știind că Hans nu avea să spună.

Zâmbetul lui Hans era și mai dezarmant, dantura lui perfectă și mai albă decât își amintea Roger. Băieții Dykmans fuseseră blonzi în copilărie datorită rădăcinilor lor scandinave. Dar, câtă vreme părul lui Roger se închisese la culoare odată cu adolescența, al lui Hans rămăsese bălai. Ceea ce, împreună cu germana lui curată, reprezenta un atu datorită căruia era capabil să se integreze, făcându-i pe oameni să uite că era un străin.

Un străin era un fel de-a zice. Breslau, sau Wrocław cum îl numeau polonezii, fusese vreme de secole pasat dintr-o parte în alta între polonezi și nemți și vecinii lor, ca o minge într-o partidă de ping-pong. Cu toate că orașul, care făcea parte din Silezia Superioară, avea o populație acum preponderent germană, păstra un subtil curent polonez distinct, iar semne ale culturii slave se găseau pretutindeni – în magazine, în bucătărie –, chiar dacă acum oamenii vorbeau ceva mai puțin limba și pe un ton mai scăzut.

– Ia zi, mama e bine? a întrebat Hans, întrerupând șirul gândurilor lui Roger.

Expresia și tonul lui păreau a transmite o preocupare sinceră, în puternic contrast cu frecvența scăzută a scrisorilor lui și cu vizitele aproape

inexistente. Așa stăteau lucrurile cu Hans – în ciuda faptului că era preocupat de sine, era imposibil să nu îl placi. Niciodată nu era arogant ori disprețuitor și avea un mod de a câștiga oamenii de partea lui prin a-i face să creadă că ideile lui le aparțineau lor. Cel mai rău lucru care s-ar fi putut spune despre el era faptul că munca lui, orice o fi însemnat aceasta, îl consuma cu o pasiune care îl distrăgea de la orice altceva, făcându-l incapabil să fie vreodată pe deplin prezent.

Charisma lui Hans se potrivea perfect cu mediul lui profesional. Era un diplomat în cel mai adevărat sens al cuvântului și reușise să păstreze bunăvoința prezentei administrații germane cu toate că, bănuia Roger, lucra pe ascuns împotriva ei. De fapt, probabil că influența lui Hans îi permisese lui Roger să vină la Breslau și să studieze la universitate într-o vreme în care polonezii nu era deloc bine-veniți aici.

– Îmi pare rău că am fost plecat și nu am putut să te întâmpin, s-a scuzat Hans, fără să aștepte un răspuns la întrebarea anterioară. Situația de acum... A făcut un semn cu mâna în jurul capului, în direcția ferestrei din față. E groaznic de rea și mă tem că e pe cale să devină și mai gravă.

Hans vorbea ca și cum Roger știa ce vrea să spună și, într-un anume sens, chiar știa. Germania era sub controlul Reich-ului de mai bine de șapte ani. Poate că schimbările se simțeau aici mai puțin acut decât în țările pe care naziștii ajunseseră să le ocupe de curând, cum era Polonia. Roger fusese de față când aceștia mărșăluiseră prin Wadowice, când tancuri exagerat de mari trecuseră pe străzile înguste ale orașului, ca niște câini într-un magazin de porțelanuri. Aici, își imagina el, schimbarea fusese treptată: magazinele se închiseseră unul câte unul, oameni care zeci de ani trăiseră împreună în pace erau brusc obligați să poarte banderolă și să aibă de-a face numai cu de-ai lor.

Roger și-a amintit cum, cu o dimineață în urmă, când sosise în gară, văzuse o familie cu patru copii mici strânși în jurul unui morman de bagaje. Chipul mamei, cu buzele strâns lipite, era schimonosit de oboseală și aceasta păruse că abia are puterea să îi mulțumească atunci când Roger le ținuse ușa. Ducea în brațe un copilaș grăsun, care purta propria versiune de banderolă cu Steaua lui David, în variantă mică, și Roger a observat că nu aveau un cărucior. Nu știa cum reușiseră să ajungă din gară la destinația finală, de vreme ce evreii nu aveau voie să folosească tramvaiele. La momentul respectiv, femeia nu îi dăduse decât impresia unei mame grăbite

care călătorea împreună cu copiii ei. Acum însă se întreba dacă nu era mai mult de atât. Oare unde mergeau și fusese asta la alegerea lor?

– Ei bine, se face târziu, a zis Hans și s-a ridicat, iar Roger a văzut în asta un semn să facă la fel. Când au ieșit pe coridor, au întâlnit-o pe Magda, care se întorcea după cești.

– Cina la șase? a întrebat ea privindu-l pe Hans, radioasă. Am reușit să găsesc niște cotlet pentru șnițele.

Dar Hans a clătinat din cap.

– Eu o să-mi iau pe o tavă. S-a întors către Roger. Să mă ierți că nu o să cinez cu tine, a zis el. Trebuie să plec din nou dimineață devreme și sunt multe de făcut până atunci.

Roger nu a putut să nu observe că pe chipul Magdei s-a așternut o umbră când soțul ei a trecut pe lângă ea, atingând-o. Și-a ținut răsuflarea, așteptând ca ea să se întoarcă înspre el și să îl invite să ia cina împreună. Dar Magda a părăsit biroul în tăcere.

Rămas singur, Roger și-a luat cărțile și le-a dus la etajul doi, unde s-a așezat la birou să citească. A privit pe fereastră, peste hornurile înnegrite de funingine, la cerul cenușiu al după-amiezii târzii. Ochii i-au coborât spre curtea de jos, care se învecina cu Sinagoga Barza Albă. Clădirea de două etaje în stil neoclasic, cu ferestrele ei arcuite, înalte, contrasta izbitor cu modesta casă iudaică de rugăciune de acasă, din Wadowice. Era majestuoasă, sau cel puțin fusese, își putea da Roger seama, până când mulțimile care ieșiseră în stradă în Noaptea de cristal, cu aproape doi ani în urmă, devastaseră clădirea, spărgând ferestrele și dând foc cărților de rugăciune aflate înăuntru. Dar nu fusese complet distrusă și se poate să fi fost singura sinagogă din oraș care încă funcționa.

Era vineri, începutul Sabatului, și în fața sinagogii profanate se adunase un mic grup de bărbați, care stăteau de vorbă. Roger s-a minunat că aceștia puteau fi atât de degajați, de parcă nimic nu s-ar fi schimbat, iar simpla lor prezență în acel loc nu le-ar fi pus viața în primejdie. Dar poate că, s-a gândit el, acesta era singurul loc unde mai puteau simți că viața așa cum o cunoscuseră cândva mai exista încă.

În acel moment, o rază de soare a pătruns printre nori și a luminat cioburile zimțate care mai rămăseseră din vitraliile ferestrelor. Putea vedea zona rezervată femeilor, un balcon înalt aflat la etaj, separată de zona principală printr-o perdea subțire din dantelă care reușise să rămână

întreagă. În seara asta, balconul era gol, dar și-l putea imagina prinzând viață de sărbători, băncile lui pline de femei care se îmbrățișau și stăteau de vorbă, în timp ce copiii alergau de colo colo printre picioarele lor, fără astâmpăr, pentru a fi apoi atenționați să stea cuminți.

Gândurile i s-au întors la Magda și la expresia ei dezamăgită. Ca la un semn, a auzit-o la etajul de dedesubt, prezența fiindu-i trădată de ușorul târșâit al pantofilor. Ar fi mâncat împreună cu ea, numai de l-ar fi poftit. Dar nu s-ar fi cuvenit, de bună seamă, ca sugestia să vină din partea lui. A coborât privirea înspre cărți. Oricum trebuia să lucreze toată seara, ca să se pregătească pentru cursurile din ziua următoare.

În acea seară, în fața ușii lui a apărut o tavă, deși nu o auzise pe Magda lăsând-o acolo. În casă domnea o liniște stranie, iar jos nu răsuna muzică la pick-up, așa cum se întâmplase în seara trecută. Ce ciudat, și-a zis el, că liniștea dintr-o casă putea fi mai adâncă atunci când se aflau trei oameni în ea decât fusese cu doi.

Când ochii i-au obosit de la citit, și-a dus tava jos, în bucătărie. În timp ce urca scara înapoi, a trecut pe lângă Magda, care venise la baia de la etaj. Fața îi era proaspăt spălată, obrajii, curați. I s-a părut atunci că e doar o fată, de o inocență și o vulnerabilitate care l-au atins la inimă. Și-a dres glasul ca și cum ar fi vrut să spună ceva, iar ea l-a privit așteptând ca el să vorbească. Dar nu a reușit să rostească nici un cuvânt și, o clipă mai târziu, ea a deschis ușa dormitorului. S-a zărit o fâșie subțire din cameră, iar intimitatea spațiului pe care ea și fratele lui îl împărțeau a părut, într-un fel, un afront. Fără să mai ridice privirea, a închis ușa cu un clic, lăsându-l singur pe coridor.

În dimineața următoare, a coborât scările să plece la universitate. Roger și-a dat seama înainte să ajungă la primul etaj că Hans plecase, după calmul care părea să fi fost restaurat. Vizita fusese cu adevărat atât de rapidă încât ar fi putut să nici nu se fi întâmplat.

Ușa de la dormitorul Magdei și al lui Hans era crăpată și prin deschizătură a văzut-o pe Magda. S-a apropiat, atras de mișcările ei sigure și grațioase. Se întreba dacă se mai înseninase sau era și mai mâhnită de plecarea soțului ei. A dat frâu liber impulsului de a se apropia de ușă.

– Magda?

A ciocănit, apoi a deschis ușa încet.

– O să cinez împreună cu tine în seara asta, dacă...

S-a oprit brusc. Magda trăsese de lângă perete un șifonier masiv din mahon – nu putea înțelege cum de reușise să miște un obiect atât de greu – și se lăsase pe genunchi în spatele lui. Oare pierduse ceva? A sărit speriată în picioare și s-a apucat să împingă șifonierul la loc.

– Pot să te ajut? a întrebat el, apropiindu-se.

– *N-nein, danke*[23], a îngăimat ea, evident tulburată. Încercam doar să șterg praful.

Dar nu avea nici o cârpă ori alte produse de curățare. S-a aplecat în față și a privit peste umărul ei. Ea s-a dat într-o parte, încercând să-l împiedice să vadă, dar Roger a observat că în perete se căsca o gaură largă.

– Ce e aia? a întrebat el.

Întrebarea se poate să fi fost prea indiscretă pentru a fi pusă acestei femei pe care de abia o cunoscuse. Dar era ceva la ea care îl făcea să i se pară că se știau de mult mai multă vreme, o senzație că o întâlnise cu mult înainte. Nu a răspuns. Roger a mers lângă ea și, împreună, au împins șifonierul la loc lângă perete. Atunci degetele li s-au atins, iar ea și-a tras repede mâna. Spera că nu o jignise.

– Magda, ce e după acel perete?

Ea nu a răspuns și, pentru o clipă, Roger s-a întrebat dacă era supărată.

– Un loc, a răspuns ea simplu. De ascuns lucruri.

– Lucruri?

Trăsăturile feței ei au părut că se descompun.

– Sau oameni, a răspuns ea fără tragere de inimă.

Oameni. Lui Roger, lucrurile i se învălmășeau în minte. Se temea că naziștii i-ar putea aresta drept pedeapsă pentru activitatea lui Hans? Trebuia să fie mai mult de atât. Existau oameni care îi ascundeau pe evrei de naziști. Poate că Magda era implicată în așa ceva.

Roger a mai cercetat o dată spațiul din spatele ei. Era îngust, doar cât să încapă o singură persoană, poate două, dacă era vorba și de un copil. Nu, ascunzătoarea era prea mică pentru a fi folosită de alții. Îi era destinată chiar Magdei.

Dându-și seama de asta, a simțit ca o lovitură de piatră în abdomen. Magda nu putea fi... și i-a imaginat pe evrei ca pe bărbații cu *kippa* pe care îi văzuse în fața Sinagogii Barza Albă sau ca pe soțiile lor acoperite cu șal.

– Magda, tu ești...

Nu a dus întrebarea la capăt.

– Tatăl meu a fost omorât în timpul Nopții de cristal, a zis ea cu o voce uniformă. Când a început rebeliunea, a insistat să meargă la magazinul în care lucra, să-și salveze ceasul lui drag. L-am implorat să nu iasă, dar a insistat și, în dimineața următoare, l-am găsit în încăperea din spate a magazinului unde fusese ucis.

Și-a ferit privirea de a lui.

– După asta, eu am reușit să plec.

– Și restul familiei tale?

– Mama mea, Hannah, a murit acum câțiva ani de o afecțiune cardiacă. Iar fratele meu mai mare, Stefan, a plecat din Germania înainte de război. Încerca să ajungă în Anglia sau cel puțin așa credeam noi; nu am mai auzit de el de când a plecat.

Roger a studiat-o pe Magda, privind-o dintr-un unghi nou. Părul ei negru părea acum un dezavantaj, un semn că nu se putea integra. A fost cuprins de dorința de a-i tăia buclele, căci ar fi fost frumoasă chiar și tunsă.

– Hans știe?

Ea a încuviințat din cap.

– Am vorbit despre asta o dată, cu multă vreme în urmă. Nu mai aducem însă vorba. Are destule pentru care să-și facă griji.

Roger s-a gândit la ceea ce spusese ea. S-a imaginat dintr-odată în pielea ei, trăind cu frică zi de zi, singur. Apoi a avut viziunea Magdei dispărute și a fost cuprins de o senzație de gol și de teroare cum nu mai cunoscuse în viața lui.

– Magda.

A făcut un pas către ea și, fără un cuvânt, Magda s-a prăbușit în brațele lui, tremurând ca o pasăre care s-ar fi putut frânge dacă ar fi strâns-o prea tare. Pe urmă s-a tras în spate și l-a privit și, în acel moment, i-a fost imposibil să mai respire.

Apoi, fără să mai spună nimic, ea s-a răsucit pe călcâie și a plecat.

Mulțumesc mult (în limba germană în original)
Mulțumesc, draga mea. (în limba germană în original)
N-nu, mulțumesc. (în limba germană în original)

CAPITOLUL 7

München, 2009

– Așadar, Roger a fost îndrăgostit de soția lui Hans, a comentat Charlotte în timp ce taxiul se deplasa cu viteză pe autostradă.

Bineînțeles, nu era prima dată când vorbeau despre asta. După ce Jola plecase, Charlotte și Jack au convenit că cea mai bună abordare era să se întoarcă la München și să îl confrunte pe Roger cu ceea ce aflaseră. Așa că au trecut în grabă în revistă restul podului, luând cu ei câteva cutii care păreau mai importante decât celelalte.

– Mda, a răspuns Jack, bătând darabana cu degetele pe genunchi. Vorbind despre motiv.

– Faptul că Roger avea o relație cu soția lui Hans nu înseamnă că l-a dat pe mâna naziștilor, a spus Charlotte, în care se trezise instinctul de avocat al apărării.

– Nici măcar nu știm dacă a existat o relație, a remarcat Jack. Sentimentele puteau să fi existat într-o singură parte sau poate că lucrurile nu au ajuns atât de departe.

Vocea lui exercita o atracție pe care Charlotte nu prea reușea să o înțeleagă.

– Indiferent de asta, a fost îndrăgostit de o evreică, ceea ce dă de înțeles că nu ar fi colaborat cu naziștii, a insistat ea, auzindu-și propria exasperare.

În ciuda sărutului, să discute în contradictoriu părea în continuare să fie starea lor firească.

– Dar de ce nu ne-a pomenit despre asta?

– Nu e tocmai un lucru pe care să-l aduci în discuție într-o conversație obișnuită, a replicat ea. Probabil că i-a fost jenă. Oricum, s-a întâmplat cu multă vreme în urmă. Poate că, pur și simplu, a uitat sau nu i s-a părut că e relevant.

Dar cuvintele nu sunau verosimil nici măcar pentru ea. Din câte știau, Magda fusese singura iubire a lui Roger. Nimeni nu ar neglija, pur și simplu, să menționeze un lucru ca ăsta.

– Ei bine, în mod sigur nu mi-aș dori ca asta să iasă la iveală în instanță, i-a răspuns Jack pe un ton serios.

Cu asta, Charlotte nu putea să nu fie de acord.

– Trebuie să găsim ceva pentru a-l reabilita, și asta repede.

Fără să răspundă, Charlotte a privit înainte, încercând să nu se foiască în acel spațiu pe care îl împărțea cu Jack și care acum părea inconfortabil de strâmt. Nu vorbiseră despre ceea ce se întâmplase în noaptea trecută și de câteva ori se întrebase dacă nu cumva sărutul acela fugitiv fusese doar un vis. Mai devreme, în timp ce cercetaseră amănunțit podul și făcuseră pregătirile de plecare, fusese mai ușor să lase deoparte tensiunea dintre ei. Dar cât timp au stat unul lângă altul în avion și în taxi, aceasta crescuse atât de mult încât nu mai putea fi ignorată.

Șirul gândurilor i-a fost întrerupt de sunetul telefonului lui Jack.

– *Ja*? a răspuns el, întorcându-și capul în cealaltă parte și aplecându-l. *Jetzt? Aber...*[24]

Charlotte și-a dat seama că ar fi vrut să contrazică persoana de la celălalt capăt al firului, dar nu putea.

– *Danke schön*[25].

A închis telefonul.

– Din ce în ce mai bine, a bombănit el cu voce joasă.

– Ce e?

– Era secretara judecătorului principal, a răspuns el. Doamna procuror a depus o moțiune de urgență pentru ca procesul lui Roger să fie transferat la instanța superioară. Judecătorul vrea să avem imediat o teleconferință.

– Acum?

Era repede chiar și după standardele sistemului judiciar penal haotic în care practica ea.

Jack a încuviințat din cap.

– Secretara mi-a spus că o să mă sune din nou în câteva minute, să aibă pe fir ambele părți.

A privit pe fereastră câteva secunde, frecându-și bărbia.

– Ești bine? l-a întrebat ea, pe un ton mai preocupat decât intenționase.

– Nu e-n regulă, i-a răspuns el. Până acum, cazul lui Roger era de competența tribunalului regional, Landgericht. Dar faptul că procuratura vrea să îl ducă la Curtea de Apel – și că aceasta pare a fi înclinată să ia posibilitatea în considerare – dă de înțeles că ne aflăm în fața verdictului „vinovat“.

Și a unei sentințe mult mai grave, și-a spus Charlotte.

– Curtea de Apel? a întrebat ea. Dar încă nu am avut nici un proces. La ce să facă recurs?

– Denumirea *de apel* nu e decât o traducere aproximativă, i-a explicat el. De fapt, e instanța imediat superioară, numită Oberlandgericht. Au jurisdicție asupra anumitor chestiuni mai importante, precum și în ce privește audierea recursurilor.

– Și sunt imediat sub curtea supremă sau națională, nu? a întrebat ea, apelând la puținul pe care-l cunoștea despre sistemul juridic german.

Jack a încuviințat.

– Care sunt motivele?

– Politice, bănuiesc. Ministrul de externe al Germaniei tocmai a participat, la Washington, la întâlniri cu secretarul de stat, și se exercită o presiune puternică din partea Statelor Unite asupra cancelarului pentru a arăta că ia în serios urmărirea penală a crimelor de război. Un caz precum cel al lui Roger e exact ocazia potrivită. Și mai sunt și alegeri în primăvară.

A tărăgănat ultimele cuvinte, atent la niște însemnări pe care le scosese din geantă.

Un minut mai târziu, telefonul lui a sunat din nou, iar el a pus jos hârtiile și a răspuns:

– Nu poți să pui pe difuzor? a întrebat ea, căci voia să audă ce se petrece.

– E prea mult zgomot, i-a răspuns Jack, înclinându-și capul înspre fereastră.

A dat mai tare volumul telefonului și i-a făcut semn să se apropie, ca să audă. Charlotte a șovăit, apoi s-a tras mai aproape pe banchetă, încercând să se apropie cât mai mult de telefon fără să îl atingă pe Jack. Mirosul lui, care îi era acum familiar, de bumbac și de tweed, cu un ușor iz de transpirație în urma nopții petrecute în pod, i-a gâdilat nasul.

La celălalt capăt al firului, o femeie vorbea ascuțit în germană, prea repede ca Charlotte să poată înțelege ce spunea.

– Doamna procuror, a mormăit Jack, iar ea i-a simțit pe gât respirația caldă.

Când femeia a terminat, Jack și-a dres glasul și a început să vorbească cu o viteză și într-un dialect care făceau să îi fie întrucâtva mai ușor lui Charlotte să înțeleagă. Moțiunea procuroarei nu avea nici o bază, a argumentat el, și avea să aducă prejudicii clientului său, care petrecuse luni de zile pregătindu-se pentru proces în fața acestei instanțe de judecată. Iar transferarea cazului, a adăugat el, avea să ducă la o întârziere inevitabilă, o prelungire inutilă a detenției pentru un om în vârstă.

E uimitor, și-a dat seama Charlotte ascultându-l. Nu era numai lejeritatea cu care vorbea într-o limbă străină. Știa să atingă echilibrul perfect între pledoarie și rezervă, iar stilul lui calm contrasta puternic cu tonul agresiv al procuroarei. Și părea că se însuflețise, ca și cum s-ar fi aflat în instanță, și orice îndoială pe care ar fi putut-o avea legat de cazul lui Roger era imposibil de detectat. Văzuse zeci, dacă nu sute de avocați la treabă, și Jack era în mod clar printre cei mai buni.

– Dar dacă, a întrebat judecătorul, întrerupându-l, Curtea de Apel ar urgenta cazul?

Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea. Argumentul lui Jack legat de potențiala întârziere avusese un efect nedorit. De fapt, aveau nevoie de cât mai mult timp posibil pentru a găsi dovezi care i-ar putea ajuta să obțină achitarea lui Roger.

– Chiar dacă tribunalul ar putea garanta un proces atât de rapid, pur și simplu nu există nici o bază pentru a transfera cazul, a început Jack.

Vorbea domol, de parcă încerca să găsească cuvintele potrivite în germană, dar Charlotte și-a dat seama că, de fapt, trăgea de timp, încercând să-și pună ordine în gânduri.

– Încă strângem dovezi și în scurt timp vom avea ceva care îl va achita pe clientul nostru, fără a mai fi nevoie să împovărăm mai mult această instanță – sau instanța superioară.

Charlotte și-a înăbușit o exclamație. Ce făcea? Tocmai se întorseseră din casa în care copilărise Roger și nu aveau nimic – în afară de descoperirea neîndoielnic prejudiciabilă că acesta fusese îndrăgostit de soția lui Hans.

– Ce probe? a întrebat judecătorul.

– Cu tot respectul, prefer să nu spun nimic până când voi putea aduce în fața instanței ceva mai concret, a răspuns Jack.

Doamna procuror a intervenit, vorbind repede, și chiar dacă nu putea înțelege exact cuvintele acesteia, Charlotte și-a dat seama că femeia susținea că Jack avusese timp luni întregi să aducă dovezi în apărarea lui Roger și nu reușise să o facă.

– *Wie lange*? l-a întrebat judecătorul pe Jack. Cât va dura?

De data asta, Jack nu a stat pe gânduri.

– O săptămână.

– O săptămână, a repetat judecătorul, înduplecat. Dacă nu vor exista probe în sprijinul apărării acuzatului, vom da curs cererii acuzării de a transfera cazul.

– O săptămână? a întrebat un minut mai târziu Charlotte, neîncrezătoare, după ce Jack a închis telefonul. Cum am putea reuși să lucrăm atât de repede?

– Nu cred că avem de ales. Vorbim din nou cu Roger, trecem și prin ultimele cutii. Fie găsim ceva care să îi dovedească nevinovăția, fie nu.

Juca cu toate cărțile pe masă, și-a dat seama Charlotte, ultima mână într-un joc de pocher. Până acum jucaseră doar la cacealma. Asta făcea să ți se strângă stomacul, genul acela de mizã pentru care ea, în ceea ce o privea, nu avusese niciodată vână. Dar Jack nu o întrebase. Brusc, s-a înfuriat. Era și cazul ei. Câteva clipe s-a gândit să îi atragă atenția, dar nu avea rost – el prezentase deja argumentele în instanță, iar ea trebuia să se împace cu gândul ăsta.

„O săptămână“, și-a zis Charlotte. Când acceptase propunerea lui Brian de a veni aici, o săptămână era exact cât își dorea să stea înainte de a o șterge acasă. Dar acum i se părea o picătură într-un ocean, timp insuficient pentru a face tot ce era de făcut.

– O să-i spui lui Roger? a întrebat ea.

– Nu chiar acum, a răspuns Jack. Nu văd ce rost ar avea. Dacă găsim ceea ce căutăm, atunci cazul va rămâne pe loc și nu ar mai avea nici un sens.

– Și dacă nu?

Jack a strâns din buze.

– Prefer să nu mă gândesc la asta.

Zece minute mai târziu intrau în clădirea închisorii. Când au ajuns la ușa sălii de conferințe, brațul lui Charlotte s-a frecat ușor de cel al lui Jack.

– După tine, a zis el, dându-se un pas în spate, fără să o privească.

Roger stătea în celălalt capăt al încăperii. Când i-a văzut, s-a ridicat.

– Ați fost la casa din Polonia? Minunat refăcută, nu-i așa, dacă îmi e îngăduit s-o spun?

Charlotte s-a împotrivit impulsului de a interveni să-l asalteze cu întrebări, așa cum ar face cu un martor la bară.

– Ați făcut o treabă excelentă, s-a mulțumit ea să încuviințeze, încercând să-i câștige încrederea.

– *Herr* Dykmans, a spus Jack, iar Charlotte i-a simțit nerăbdarea din voce. Ne puteți vorbi despre Magda?

Pe fața lui Roger a trecut o expresie greu de descris, un amestec de plăcere și suferință. Lui Charlotte i s-a strâns stomacul. A recunoscut emoția ca fiind aceeași pe care o încercase ea în decursul anilor în legătură cu Brian, paradoxul de a împăca o amintire atât de plină de bucurie cu tragicul sfârșit de care avusese parte.

– Magda a fost soția fratelui meu, a spus el domol și cu mare efort.

Charlotte a empatizat în tăcere cu cât de greu era pentru Roger să recunoască acea căsătorie, care avea mai multă legitimitate decât propria lui relație cu Magda, de orice fel ar fi fost aceasta. La fel cum fusese pentru ea să accepte în sinea ei că Brian și Danielle erau căsătoriți. Destul, și-a zis. Aici nu e vorba despre mine. S-a străduit să își îndrepte atenția către bărbatul în vârstă așezat în fața ei.

– *Herr* Dykmans, din câte am înțeles, se poate că Magda să fi însemnat mai mult pentru dumneavoastră, a încercat ea cu blândețe.

– Nu, nu, a spus el, prima lui reacție după atâția ani fiind tot una de negare.

Jack a scos scrisoarea și a împins-o înspre el pe masă. Când și-a aruncat privirea la hârtie, pe fața lui au părut că se perindă anii scurși, reținerea de a încredința scrisului asemenea lucruri în primul rând, emoțiile puternice care îl împinseseră să își asume riscul.

– Nu a fost nimic, a protestat el, ridicându-și ochii de la hârtie. Gândurile prostești ale unui tânăr. Nici măcar nu am expediat-o.

– *Herr* Dykmans, am înțeles de la cineva întâlnit în Wadowice că ceea ce a existat între dumneavoastră și Magda a fost mai mult decât niște sentimente, a fost o relație, a spus Charlotte.

Și-a propus să afișeze o expresie neutră, sperând că Roger nu avea să vadă că blufează.

– Dar e imposibil...

A ridicat vocea, apoi a tărăgănat.

Charlotte i-a întâlnit privirea și a susținut-o.

– Dar e adevărat, nu-i așa?

S-a simțit străbătută de un flux de energie. La asta era cea mai bună, să intre în mintea unui martor.

El s-a sprijinit de spătarul scaunului, resemnat, fără să lase scrisoarea din mână.

– Da, a mărturisit cu voce stinsă.

Charlotte i-a aruncat o privire lui Jack, pentru a-i semnala importanța acestei recunoașteri.

– Am fost apropiați.

O relație cu soția fratelui său care l-a făcut să riște totul. „Apropiați“ era un eufemism cras. Dar nu avea să fie mai explicit de atât, Charlotte știa asta, și să dezonoreze memoria femeii pe care o iubise.

– Ce s-a întâmplat?

– Când eram student la Universitatea din Breslau, am locuit cu fratele meu și cu soția lui. Dar Hans era plecat cea mai mare parte a timpului în interes de serviciu, iar eu și Magda am devenit apropiați. Într-o zi ea a dispărut, luată de naziști. Nu am reușit niciodată să aflu ce s-a întâmplat cu ea.

– Era evreică? a întrebat Jack, pentru a confirma ceea ce deja știau.

– Da. Când naziștii au început să îi strângă pe evreii din Breslau, m-am dus la Hans și l-am implorat să o ajute. Chiar dacă originea Magdei nu era bine cunoscută, iar faptul că era soția lui Hans îi asigura un anume grad de protecție, eram îngrijorat că nemții nu s-ar fi dat în lături de la nimic, că era doar o chestiune de timp. Dar Hans a spus că nu putea face nimic fără să pună în pericol soarta a mii de oameni.

Roger și-a mușcat buza, înfuriat de această amintire.

– Fratele meu era genul care are principii. Am vrut să o ajut eu însumi, dar nu eram decât un student; nu puteam face nimic. Și apoi, într-o bună zi, a dispărut.

– Ce s-a întâmplat cu ea?

Umerii i-au căzut.

– Sincer, nu știu. Am încercat ani de zile să aflu, cercetând documente, de la Berlin până la Moscova. Am reînceput să sper, odată încheiat Războiul

Rece, când accesul la arhivele ce fuseseră îngropate în fosta Uniune Sovietică a devenit posibil, că aș putea descoperi noi informații.

În mintea lui Charlotte s-a aprins o luminiță.

– *Herr* Dykmans, de asta v-ați tot întors în Polonia?

El a încuviințat abia perceptibil din cap.

– Da. Dar nu am reușit să găsesc nimic.

– Ce ați făcut? După aceea, vreau să zic, l-a întrebat Jack.

– La puțin timp după ce Magda a dispărut, am primit vestea că și fratele meu fusese arestat.

Charlotte și-a ținut respirația. Această afirmație conținea chiar răspunsurile de care aveau ei nevoie. Cum ajunseseră naziștii să pună mâna pe Hans? Avea Roger ceva de-a face cu asta și, dacă da, de ce? S-a aplecat înainte, dorindu-și ca bărbatul să spună mai mult.

– Am crezut că m-aș putea afla și eu în pericol, așa că m-am îndreptat înspre Est, a continuat Roger, lipsindu-i puțin să ajungă la esența problemei. Am încercat să iau legătura cu unii dintre aliații partizani ai lui Hans.

În ce scop – ca să încerce să își îndrepte greșeala de a-și fi trădat fratele sau pentru a-i avertiza înainte să fie prea târziu?

– Dar nu am reușit.

Pe față i-a trecut o expresie de vinovăție și Charlotte nu s-a putut abține să se întrebe ce făcuse el de fapt. Roger nu era Hans, nu își împărtășea bravura sau puterea.

– Nu m-am simțit în stare să mă întorc în casa din Breslau după ce Magda a dispărut și nici nu voiam să risc să mă întorc acasă la mama, de teamă să nu o pun în primejdie. Așa că am trăit în diverse locuri până la sfârșitul războiului, fără să rămân nicăieri prea mult.

– Nu ați fugit în Vest, a remarcat Jack.

– Nu, de abia câțiva ani mai târziu.

De abia după ce a cercetat fiecare pistă, a realizat Charlotte. Ar fi putut fugi într-o țară cu care nu exista un acord de extrădare, din America de Sud ori din altă parte. Dar nu o făcuse. Rămăsese în Europa, ceea ce era un mare pericol pentru el, în speranța că încă va mai găsi informații despre Magda – sau, poate, chiar pe Magda.

„Ce ați făcut în toți acești ani scurși de atunci până acum?“, ar fi vrut ea să-l întrebe. Nu ca să își câștige traiul – asta deja știau, la fel cum știau că nu se căsătorise. Dar mai iubise pe cineva? Părea improbabil. Poate că a

încercat și și-a dat seama că îi e cu neputință, sau poate că, după Magda, efectiv renunțase. A cercetat chipul lui Roger, așa cum făcea adesea cu clienții ei juvenili, de parcă citea o hartă, în căutare de indicii despre locurile în care fusese și despre lucrurile pe care le văzuse. Dar expresia lui era impasibilă și neclintită. Poate că așa se explica absența ridurilor – nu își permisese să râdă și să trăiască și să facă lucruri care lăsau urme pe fețele altora, ca apa care curge continuu printr-un canion de-a lungul timpului.

– Ați căutat și informații despre Hans? l-a întrebat Jack.

– Da, da, bineînțeles, a răspuns Roger în grabă. Dar cu Hans am aflat curând ce se întâmplase. Guvernul polonez a înștiințat-o pe mama despre moartea lui într-o închisoare nazistă și i-au înapoiat câteva obiecte personale care nu prea lăsau nici o îndoială în privința veridicității explicației lor.

Pe când, despre Magda, Roger nu avea nicio informație, și-a zis Charlotte. Nici un indiciu despre locul în care s-ar putea afla, despre ce soartă avusese până la urmă.

– Ne pare rău pentru Magda, a spus ea cu blândețe.

Colțurile gurii lui Roger s-au ridicat ușor și era pentru prima dată când Charlotte îl vedea încercând ceva ce aducea vag cu un fel de zâmbet.

– Prioritatea noastră însă trebuie să fie în continuare să vă apărăm împotriva acestor acuzații foarte grave, a intervenit Jack.

Charlotte a tresărit când i-a auzit tonul tăios.

– Ne puteți spune ceva ce ne-ar fi de ajutor?

Roger a șovăit, cu privirea ațintită în jos, la degetele de la mâini. Apoi a părut că se înduplecă oarecum.

– Când m-am întors în Est, pe lângă restaurarea casei și încercarea de a afla informații despre Magda, mai căutam ceva.

– Ceva? a repetat Jack încercând să își stăpânească enervarea din voce.

Charlotte a revăzut în minte lucrurile care se aflau în pod.

– O scrisoare?

Roger a clătinat din cap.

– O fotografie?

El a strâns din buze.

– Un ceas.

Charlotte a cântărit răspunsul. Apoi, aducându-și aminte de fotografia care îi înfățișa pe Hans și pe Magda, a căutat în geantă. A împins brusc poza

către bătrân cu atâta avânt, încât acesta s-a tras în spate.

– Îmi cer scuze.

A arătat ceasul de pe polița din fundal.

– Acesta este?

O expresie îndurerată a trecut pe fața lui Roger în timp ce studia imaginea cuplului. Să fie vorba de tristețe sau de gelozie, chiar și după atât de mulți ani, s-a întrebat Charlotte.

– Da.

Charlotte și Jack au schimbat priviri pe deasupra capului lui Roger și ea a înțeles că el își înfățișa în minte toate cutiile rămase în pod.

– Ar fi trebuit să fie în casa familiei dumneavoastră? a întrebat Charlotte.

– Nu, era în Wrocław.

Vorbea mai liber acum – ca și cum, odată ce ei aflaseră despre relație, nu prea mai avea motive să păstreze tăcerea. Refuzul de a coopera pentru apărarea lui să fi venit din loialitate față de Magda, din dorința de a nu-i păta numele?

– Am mers la fosta casă a fratelui meu, dar noii proprietari nu știau nimic despre ceas, a adăugat Roger.

– Ce fel de legătură există între ceas și acuzațiile care vi se aduc? a insistat Jack.

– Am găsit o posibilă pistă la un magazin de ceasuri din Salzburg, a adăugat Roger, ignorând întrebarea. Tocmai mă pregăteam să merg acolo când...

Și-a arătat gleznele încătușate.

– Ce legătură are ceasul cu acest caz?

Charlotte auzea cum exasperarea urcă în vocea lui Jack, ajungând acum aproape de suprafață.

– Conține dovada că eu... A ezitat. Ajută la explicarea a ceea ce s-a întâmplat cu Hans.

Charlotte s-a aplecat în față.

– Ceasul are vreo legătură cu Magda?

– Charley, putem vorbi puțin? i-a cerut Jack înainte ca bătrânul să aibă timp să răspundă. Doar noi doi?

A tras-o pe coridor.

– Crezi că e înțelept? Adică să îl presezi pe Roger în legătură cu Magda. Nu prea sunt sigur unde o să ajungem și, cum nu ne mai rămâne decât

foarte puțin timp, trebuie să ne concentrăm asupra acuzațiilor care i se aduc.

– Nu eu sunt cea care a spus instanței că putem aduce dovezi care să îl disculpe într-o săptămână.

– Nu am avut de ales, și știi asta.

Charlotte și-a îndepărtat nerăbdătoare părul de pe frunte.

– Oricum, Magda e un punct sensibil pentru Roger, un mod de a-i putea câștiga încrederea.

– Dar trebuie să îi menținem concentrarea.

Charlotte a izbucnit, nervoasă.

– Dă-o naibii, Jack, eu sunt cea care e pricepută cu martorii, ai uitat?

– Și eu nu sunt?

Îi simțea iritarea din voce.

– Ce vreau să spun e că ăsta este motivul pentru care m-a băgat Brian în chestia asta.

Jack și-a încleștat fălcile.

– Nici vorbă, a răspuns el repede.

Dar ea nu s-a domolit.

– Niciodată nu m-ai agreat, și nici nu ai considerat că sunt foarte bună.

– Nu e deloc așa, a protestat Jack. Dar nu e decizia lui Brian. Și nici a ta. E cazul meu.

Charlotte s-a simțit ca și cum ar fi primit o palmă. În tot timpul în care ea se gândise la ei doi ca la o echipă, Jack percepuse implicarea ei ca fiind o intruziune pe teritoriul lui.

– Ei bine, acum, că tot sunt aici, de ce nu mă lași să-mi fac treaba?

– Pentru că mi se pare că te pierzi în tot felul de paranteze. Mai întâi, călătoria în Polonia pentru casă...

– Care s-a dovedit o pistă bună.

Jack a ridicat din umeri.

– Am obținut o informație anecdotică despre viața personală a lui Roger, nimic mai mult.

Informația despre relația lui Roger era mult mai mult decât o anecdotă, și-a zis ea.

Dar înainte să apuce să-și exprime dezacordul, Jack a continuat:

– Și acum ceasul ăsta. Nu vrei să mergem și la Salzburg?

– De fapt, chiar vreau.

El și-a ridicat exasperat mâinile.

– Nu suntem într-o excursie prin Europa, ce naiba!

O trata de parcă ar fi fost o novice. Charlotte clocotea de furie.

– Sau poate că nici nu e vorba despre asta, a adăugat Jack, punând gaz pe foc.

– Asta ce vrea să însemne?

Dar chiar în momentul în care a rostit întrebarea, a înțeles.

– Ce vreau să spun e că să fii dispus să bați atâta drum, atât de din scurt... A privit-o ferm. Ei bine, asta nu e ceva ce ești dispus să faci pentru oricine, nu-i așa?

Insinua, bineînțeles, că ea se afla aici datorită sentimentelor ei pentru Brian.

– Cum îndrăznești? Dacă ai impresia că te descurci mai bine singur, n-ai decât!

Fără să mai aștepte răspunsul lui, i-a întors spatele și a ieșit din clădirea închisorii.

Ajunsă afară, s-a oprit și a inspirat aerul proaspăt și rece, încercând să își redobândească stăpânirea de sine. I se părea cumva greșit să se certe cu Jack. Nici măcar nu știa sigur care era de fapt obiectul neînțelegerii lor. Și asta în mod cert nu era de ajutor în privința cazului lor. Dar Jack putea fi groaznic de enervant. A stat pe loc, întrebându-se dacă nu ar trebui să se întoarcă înăuntru și să își ceară scuze.

Atunci a observat mașina care aștepta într-o margine a parcării. L-a abordat pe șofer, care stătea sprijinit de bara de protecție și fuma o țigară.

– M-ați putea duce înapoi la hotel? l-a întrebat ea.

Acesta a părut nedumerit.

– *Und Herr* Warrington?

– Mai rămâne.

Câteva minute mai târziu, era așezată confortabil în mașină, fierbând încă. Cuvintele lui Jack îi răsunau încontinuu în minte: „Asta nu e ceva ce ești dispus să faci pentru oricine“. Oare o provoca? Și-a amintit expresia de pe fața lui când a spus asta, în care nu era nici o urmă de sarcasm ori de răutate. Nu, chiar credea că ea se urcase în avion și străbătuse mii de kilometri pentru că avea încă sentimente pentru fratele lui. Mai avea? Nu, a hotărât ea imediat. Nu era așa, nu mai era.

La hotel, Charlotte s-a prăbușit pe patul impecabil făcut. Decalajul orar și faptul că în ultimele câteva zile fusese tot pe drumuri se părea că își

spuneau în cele din urmă cuvântul. Și-a scos telefonul și câteva clipe s-a gândit să îi telefoneze lui Jack. Ca să îi spună ce? Doar nu avea pentru ce să-și ceară scuze și, dacă el era încă în clădirea închisorii, cu Roger, oricum avea telefonul închis. Nu, mai bine să lase lucrurile să se liniștească o vreme.

S-a dus cu gândul la informația pe care o aflaseră în Wadowice, imagine pe care faptul că Roger, cu toată reticența lui, recunoscuse o întregise. Marea lui iubire fusese soția fratelui său. Ce se întâmplase cu Magda? Poate că, dacă ar reuși să afle o parte din adevăr, informația ar putea-o ajuta să îi aducă o oarecare alinare lui Roger și să îi câștige încrederea. Dar cum?

Charlotte a trecut în minte prin lista ei de contacte care lucrau în domeniul Holocaustului. Cu cei mai mulți dintre ei pierduse legătura în decursul anilor. Era o poloneză, Alicja Recka, care lucrase la situl Auschwitz-Birkenau și o ajutase foarte mult pe Charlotte în cercetările ei. Și-a amintit că citise, câțiva ani mai târziu, că Recka ajunsese directorul de cercetare al Institutului Evreiesc de Istorie din Varșovia. Bineînțeles, informația era deja una veche de ani de zile; nu se putea ști dacă Recka nu plecase de acolo. Dar merita încercat.

Charlotte a intrat pe internet de pe telefon și a găsit Institutul Evreiesc de Istorie. A format numărul.

– Alicja Recka, *prosze*[26], a cerut ea când i-a răspuns operatorul.

A urmat un moment de tăcere, apoi un clic când a fost conectată la o altă linie. Charlotte a început să spere, dar a fost dezamăgită când telefonul a sunat de patru ori și apoi a intrat căsuța vocală.

– Bună ziua, Alicja, a spus ea când mesajul de întâmpinare s-a terminat.

Recka vorbea o engleză suficient de bună pentru ca ea să nu fie obligată să lase mesajul în poloneză.

– Sunt Charlotte Gold. Nu știu dacă îți mai amintești de mine, dar acum mulți ani m-ai ajutat când făceam niște cercetări asupra Holocaustului la Oświęcim.

Vorbea mai repede acum, căci nu voia să i se termine spațiul de înregistrare.

– Încerc să aflu ce s-a întâmplat cu o femeie care a fost închisă în lagăr, pe nume Magda Dykmans. Aș fi foarte recunoscătoare pentru orice informație pe care mi-ai putea-o furniza.

La sfârșit, și-a lăsat atât numărul de mobil, cât și adresa de e-mail.

A pus telefonul deoparte și s-a întins cu fața în sus peste plapumă, închizând ochii. Șansele erau mici, probabilitatea să găsească informații despre Magda era aproape nulă. Roger a spus că făcuse cercetări pretutindeni, iar el avea, în mod sigur, avantajul că deținea mai multe informații, cum ar fi data de naștere a Magdei și numele de fată. Dar trebuia să încerce.

A răsunat brusc o bătaie puternică în ușă. S-a ridicat, ametită. Cât timp trecuse? Draperiile grele acopereau fereastra și învăluiseră camera în semiîntuneric, astfel că îi era imposibil să estimeze ora. A deschis ușa. În fața acesteia stătea, luptându-se cu un braț de dosare, Jack.

Charlotte s-a pregătit, așteptându-se la o continuare a disputei lor de mai înainte sau măcar la o remarcă despre faptul că plecase nervoasă.

– Roger s-a simțit obosit și și-a cerut scuze, a zis el, ca și cum asta ar fi explicat totul. Putem să îl mai vizităm mâine.

Terminaseră deci pe ziua aceea. Și atunci ce căuta el aici? Și-a mutat stânjenit greutatea de pe un picior pe altul.

– Pot intra?

– Sigur.

Charlotte s-a dat la o parte și l-a privit așezând dosarele pe marginea patului acum răvășit.

S-a întors din nou înspre ea și și-a mușcat buza.

– Nu vreau să mă mai cert.

Nici ea nu mai voia, și-a dat seama Charlotte. Dar el nu își ceruse scuze. Măcar în sensul ăsta frații Warrington se asemănau.

– A fost o zi lungă, a adăugat Jack.

Charlotte s-a dus cu gândul înapoi și, brusc, i s-a părut imposibil că nu mai departe de acea dimineață se aflau în pod, căutând prin cutii – și trezindu-se unul lângă altul.

– Am adus cu mine câteva dintre dosarele din Wadowice. Ce-ar fi să mâncăm ceva? a propus el. După aceea putem să ne uităm peste dosarele astea, să ne reorganizăm și să vedem ce e de făcut în continuare. Sau vrei să te mai odihnești?

Atunci a copleșit-o oboseala, luându-se la întrecere cu foamea. Era o glumă veche pe care o împărtășise cu colega de cameră din facultate, lupta dintre lene și lăcomie. Dar nu voia să recunoască față de Jack că e obosită, ca nu cumva el să vadă în asta un semn de slăbiciune.

– O să mă bag la duș, să încerc să mă înviorez, a zis ea. Ce-ar fi să comanzi ceva la room service și putem să ne uităm peste dosare?

A simțit cum i se aprind obrajii, îngrijorată de cum ar putea suna propunerea.

– Mă gândeam doar că aici ar fi mai ușor să ne desfășurăm cu documentele.

După douăzeci de minute, a ieșit din baie uscându-și părul, îmbrăcată într-un tricou al echipei Philadelphia Eagles. Jack stătea pe marginea patului, cu o serie de hârtii din dosare întinse în fața lui.

– Am comandat ceva de mâncare și...

În acel moment a ridicat privirea și și-a pierdut cuvintele.

Ce se întâmpla, s-a întrebat Charlotte. Pantalonii ei de trening șifonați și părul ud și încâlcit în nici un caz nu o făceau atrăgătoare.

Jack și-a dres gasul.

– Mâncarea trebuie să sosească în câteva minute.

– Grozav!

S-a aruncat pe pat, în celălalt capăt al acestuia.

– Carevasăzică, atunci când am vorbit ultima dată, ziceai că nu ești de părere că ar trebui neapărat să mergem la Salzburg.

El a încuviințat din cap.

– Mi pare ceva extrem de improbabil. Ideea că ceasul pe care-l caută Roger încă mai există sau că ar putea chiar să fie la acest ceasornicar ori că, chiar dacă mai e încă acolo, ar putea fi cumva util pentru caz. Adică, în ce fel ar putea un ceas să dovedească ceva?

– Roger nu a spus că ceasul e dovada. A spus că dovada se găsește în el.

– Dovada că ce?

– Nu știu, a admis ea. Roger nu a spus, de fapt, că în ceas s-ar găsi dovada nevinovăției lui.

– Mie mi se pare că e ca și cum am căuta acul în carul cu fân.

– Ai o idee mai bună?

A făcut un gest înspre hârtiile din fața lui.

– Să rămânem aici, să îl presăm în continuare pe Roger. Să mai analizăm o dată probele, să vedem ce ne-a scăpat.

– Deja ai făcut asta de nu știu câte ori. Ceasul e ceva nou.

– Numai că nu înțeleg, Charley.

Vocea îi era acum ceva mai blândă. S-au uitat unul la altul câteva secunde, fără ca vreunul dintre ei să cedeze.

– În cazul ăsta, ce-ar fi să ne împărțim sarcinile. Tu poți merge la Salzburg, iar eu rămân aici și mă chinuiesc în continuare cu dosarele.

Charlotte a simțit un pietroi neașteptat de greu în stomac. Nu era pregătită, și-a dat ea seama cu neplăcere, să se despartă de Jack.

– Cum rămâne cu Wrocław? l-a întrebat ea, în căutarea unei alternative. Dacă Roger a locuit acolo împreună cu Hans și cu Magda în timpul războiului, nu ar trebui să cercetăm și casa aia?

– Am studiat eu deja aspectul ăsta. După arestarea lui Hans, naziștii au confiscat proprietatea. Orice lucru de valoare lăsat acolo e pierdut.

Înainte să apuce Charlotte să răspundă, s-a auzit un ciocănit în ușă. A sărit în picioare, recunoscătoare pentru această întrerupere.

– Nu a durat mult.

– Nu am știut ce vrei, și-a cerut Jack scuze, în timp ce ea semna de primire. Așa că am comandat tot felul de chestii.

– Da, văd.

A inspectat farfuriile îngrămădite pe tavă. A ridicat capacul care acoperea primul fel de mâncare și a descoperit un cotlet de vițel în sos de cimbru.

– Și de ce nu? Firma lui Brian suportă cheltuielile.

A întins mână după una dintre micile sticle de vin care însoțeau mâncarea.

– Apropo, sper că te plătesc bine, a făcut el remarca după ce fiecare și-a luat o farfurie și s-au așezat, ea în fotoliul de lângă noptieră, iar el pe marginea patului. Nu că ar fi treaba mea, dar ai cam lăsat totul baltă ca să faci asta pentru el.

Charlotte a analizat ultima afirmație căutând în zadar un semn de critică sau de reproș.

– Nu. Nu mă plătesc, adică.

Jack și-a aplecat capul într-o parte.

– Vorbești serios?

Charlotte a ridicat din umeri.

– Bănuiesc că ar fi făcut-o. Nu am cerut. Am cerut doar ca, în schimb, Kate Dolgenos să se ocupe de cazul lui Marquan cât timp sunt eu plecată.

Ceea ce făcea mai mult decât câștiga ea într-un an, a reflectat Charlotte. Dar acum, gândindu-se la noul acoperiș de care casa ei avea nevoie, la

creditele pentru studii care tărăgănau, acumulând dobânzi, și-a reproșat că nu negociase mai dur.

– M-a prins pe picior greșit, bănuiesc.

– Brian poate fi foarte convingător, a admis Jack, mestecând. Știi, nu a fost ușor să cresc alături de un asemenea frate. Era cât se poate de ieșit din comun.

Charlotte nu a spus nimic. Ea văzuse întotdeauna lucrurile invers, îl socotise pe Jack, care era mai mare, ca fiind cel mai intimidant dintre cei doi. Dar acum, pentru prima dată, a privit lucrurile din perspectiva lui, care trăise în umbra lui Brian cel impetuos și sigur de sine.

– Din cauza asta..., a început Charlotte și apoi a ezitat, neștiind dacă întrebarea nu era prea personală. Din cauza asta nu ați mai vorbit?

Jack a izbucnit într-un râs care suna pe jumătate a chicotit, pe jumătate a pufnet.

– Rivalitate între frați? Nici vorbă.

Charlotte a fost iritată de tonul lui ironic, neștiind dacă ar trebui să se simtă ofensată. În acel moment i s-a părut că e Jack cel dintotdeauna, că toată apropierea care apăruse între ei de o zi, două încoace dispăruse. Dar și-a dat seama repede că el nu asta intenționase. Mai degrabă era un subiect delicat, iar întrebarea ei atinsese un punct sensibil.

– Și părinții voștri? a insistat ea. Ce părere au despre faptul că tu și Brian nu vorbiți?

Jack a ridicat din umeri.

– Habar n-am. Ca să zic așa, Brian a câștigat lupta pentru custodie. Adică ținem în continuare legătura, ne trimitem felicitări de sărbători, lucruri de genul ăsta. Dar Brian e mult mai aproape geografic, așa că era cât se poate de normal ca el să fie cel apropiat de ei.

– Așadar, ești pe cont propriu.

Jack a încuviințat din cap. Și la fel de singur ca mine, și-a zis Charlotte.

– N-am știut, adică, întotdeauna m-am întrebat de ce niciodată tu...

S-a oprit, încercând să-și găsească cuvintele.

– De ce sunt singur?

– Ceva de genul ăsta.

A luat ultima îmbucătură din garnitura de cartofi copți, apoi a pus la loc farfuria pe căruciorul pentru room service.

– Nu că ar fi treaba mea.

Jack și-a frecat bărbia.

– Nu prea am ieșit la întâlniri. Știi, în perioada de început a adolescenței, era foarte stânjenitor, iar pentru Brian era ceva cât se poate de natural. Și după aia bănuiesc că m-am cam blocat în tiparul ăsta.

A scos un singur râset, un pufnet scurt ce a părut că ricoșează din pereți.

– Brian m-a întrebat odată dacă sunt gay.

– Pe bune?

A încercat din toate puterile să pară surprinsă.

– Da, și a făcut-o în modul ăla, când încerci să pari îngrijorat, dar mai degrabă te temi de răspuns.

Charlotte a zâmbit, imaginându-și discuția.

– Știu exact la ce te referi.

– Nu sunt, s-a grăbit el să adauge. În caz că te întrebi.

Charlotte nu prea știa ce să răspundă. Nu se gândise niciodată serios că ar putea fi și orice dubii pe care le-ar fi putut avea fuseseră eliminate de sărutul din pod. Jack a continuat:

– Oricum, dragostea ne găsește pe toți, chiar dacă noi nu o căutăm. A fost cineva la un moment dat...

Vocea i s-a stins treptat, în elipsele tăcute ale suferinței pe care ea le recunoștea din propria poveste.

– Aici e foarte dificil să te întâlnești cu cineva.

Charlotte a făcut semn din cap că înțelege. Și acasă era destul de stânjenitor să ieși cu cineva, cu decorul de bar ieftin și afectarea de prost gust. Într-o vreme crezuse că, în Europa, cu rafinamentul ei, ar putea fi mai bine. Dar era dificil să fii străin, să trebuiască să te descurci cu nuanțele altei limbi și să încerci să te adaptezi la normele culturale, care în Polonia veneau direct din anii 1950. Și mai era întotdeauna și o senzație de incertitudine dacă cineva e legitim interesat sau doar urmărește ceva. Un bărbat o invitase în oraș doar pentru a-i cere, la mijlocul cinei, să îl însoțească la ambasadă în ziua următoare și să se dea drept verișoara lui, pentru a-i spori șansele de a obține viza pentru State. După asta a încetat să mai încerce.

– Dar tu? a întrebat-o el. A mai fost cineva după fratele meu?

– O, da! s-a grăbit ea să răspundă.

Îi era de nesuportat ideea că el ar putea crede că și-a petrecut toți anii ăștia cu gândul la Brian. Și chiar nu o făcuse – arareori se mai gândea la el, cel

puțin până să își fi făcut apariția în biroul ei, cu câteva zile în urmă. Mersese la întâlnirile pe nevăzute care îi fuseseră propuse de-a lungul anilor, se alăturase unui club ai cărui membri se întâlneau săptămânal să alerge pe malul râului Schuylkill, ba chiar făcuse o dată experiența serviciilor matrimoniale online pe care toți le recomandau, cu toate acele întrebări pentru stabilirea compatibilității. Fuseseră primele întâlniri obligatorii la un pahar, iar o dată sau de două ori chiar și a doua întâlnire la cină, încheiată cu o partidă jenantă de sex. Dar nici una nu se concretizase într-o relația, așa că destul de repede s-a retras acasă, cu pisica ei. Era preferabil să fii singur decât într-o companie proastă.

– Numai că nu am găsit pe nimeni... – a ezitat căutând cuvântul – ...potrivit.

El i-a susținut privirea câteva secunde, fără să clipească. „Până acum“, și-a zis ea, uimită. În ciuda imaginii pe care și-o făcuse despre Jack cu ani în urmă și a frecventelor ciondăneli dintre ei de acum, se simțea mai în largul ei cu el decât se simțise vreodată cu cineva. Dar de ce se holba la ea? Era cu neputință să se gândească la același lucru.

– Îți pare rău că ai venit? a întrebat-o Jack, schimbând, brusc, subiectul.

L-a privit, luată pe nepregătite de întrebare. Voia oare să spună că din cauza naturii cazului lui Roger, ori pentru că plecase din Philadelphia? Sau poate că se referea la cu totul altceva. A așteptat o lămurire și, cum nu a primit-o, a hotărât să opteze pentru interpretarea cea mai facilă.

– Nu. E un caz fascinant. E plăcut să mă întorc în Europa. Și – a înghițit, apoi a început să vorbească înainte de a se putea hotărî dacă să rostească sau nu cuvintele – mă bucur să te revăd după atâția ani.

Și-a ținut răsuflarea, întrebându-se cum avea el să primească această ultimă afirmație. Pentru câteva clipe, între ei s-a așternut tăcerea.

– Da, e grozav să nu ne mai întâlnim în umbra fratelui meu, i-a răspuns el, mucalit.

L-a privit, nedumerită. Glumea, și-a dat ea seama când pe fața lui a apărut un zâmbet. Atunci Jack a chicotit, un singur sunet strident, ce părea complet străin de ființa lui. A început și ea să râdă când a înțeles întreaga ironie a situației, bucurându-se de indescriptibila senzație de eliberare de toată tensiunea și stresul care crescuseră, înăuntrul ei și între ei doi, în ultimele câteva zile.

După câteva secunde, s-au oprit din râs. Jack și-a dres glasul.

– Mai devreme, când ai spus că nu te agreez..., a zis el și și-a întors privirea în altă parte.

– E adevărat... adică era, a persistat ea, prinzând curaj datorită vinului.

Pe fața lui s-a așternut nedumerirea, atât de instantanee și de autentică încât Charlotte a crezut că se înșelase.

– Nu-i așa.

A ezitat, apoi a clătinat din cap.

– Nu contează. Se face târziu, a zis el și s-a ridicat. Trebuie să plec.

– Bine.

S-a ridicat și ea, rănită de cât de brusc o spusese. Era trecut de unsprezece, a remarcat uitându-se la ceasul de pe noptieră.

El și-a strâns dosarele, fără să arunce nici o privire înapoi.

– Noapte bună!

Charlotte a închis ușa în urma lui. În timp ce asculta cum pașii lui se îndepărtau pe coridor, a fost surprinsă să constate că era dezamăgită de faptul că el plecase. Ei bine, la ce se așteptase? Aici nu era Polonia rurală; apartamentul lui, care se găsea undeva, în centrul acestui oraș compact, era, probabil, la doar câteva minute distanță de hotel. Pur și simplu, nu avea nici un motiv să rămână.

Ce e în neregulă cu mine, s-a întrebat ea. Jack avea asupra ei un efect neașteptat și straniu. La mijloc era doar trecutul, a hotărât ea, asemănarea lui cu Brian și amintirile pe care i le stârnise prezența lui. Dar ce era el pentru ea? A analizat întrebarea. Un coleg, a decis ea, exclusiv pentru acest caz. Și la un moment dat, în zilele sau săptămânile următoare, își va vedea fiecare de drumul lui. Dar o senzație neplăcută îi persista în stomac, în timp ce se spăla pe dinți.

Când s-a urcat în pat, s-a auzit o bătaie în ușă.

– Jack, a zis ea, surprinsă să dea de el când a deschis ușa.

El a privit prin cameră peste umărul ei: oare uitase ceva?

– Îmi cer scuze că te deranjez iar, a zis el și apoi și-a abătut privirea, poticnindu-se. Dar voiam să îți spun adineauri, când ai zis că nu te agream, ei bine, nimic mai neadevărat.

A urmat o tăcere care a părut că durează o secundă, dar și o veșnicie și dintr-odată el și-a lipit buzele de ale ei, fără nici o urmă din ezitarea ori din stânjeneala care se făcuseră simțite în podul din Polonia. Mai târziu nu a mai reușit să își amintească cine pe cine sărutase sau cum se închisese ușa

în spatele lor, dar au ajuns în pat și de data asta nu se punea problema să se oprească.

În timp ce gura lui i se plimba pe gât, Charlotte a întins mână și l-a mângâiat pe obraz. În acel moment, el a fost străbătut de un fior, un soi de suspin adânc și un tremur vizibil în buza de jos. În acea clipă, Charlotte a înțeles cât de greu îi era lui, cât de terifiant era pentru el să permită cuiva să se apropie de el. A înțeles pentru că și-a dat seama că și pentru ea era la fel de dificil. Era ca și cum ar fi privit într-o genune, realizând pentru prima dată cât de sus se afla, cât de jos trebuia să se prăbușească.

După aceea nici unul nu a vorbit. Charlotte a rămas întinsă în curbura brațului lui Jack, cu privirea în tavan, permițând emoțiilor – plăcere și derută și stânjeneală și îndoială – să o străbată în valuri, așteptând să vadă care dintre ele avea să rămână. În acel moment a cuprins-o groaza. Ce făcea? Era exact ceea ce nu voia să se întâmple. S-a rostogolit pe o parte, crispându-se, împotrivindu-se pornirii de a sări din pat.

– Ce e? a întrebat-o Jack, întorcându-se cu fața la ea.

– Nimic, a răspuns ea, dar apoi cuvintele au părut că se revarsă din ea, dintr-un loc prea adânc pentru a-l putea controla. Atâta doar că să mă aflu din nou aici... Am fugit, Jack, i-a mărturisit ea. De toate astea. Am fugit acasă acum mulți ani și m-am ascuns, iar acum e prima dată când ies din ascunzătoare.

– Și asta te înspăimântă, i-a încheiat el ideea.

Charlotte l-a privit.

– Ești surprinsă? Nu trebuie. Și eu am fugit, cu toate că „m-am retras“ cred că ar fi o exprimare mai corectă.

– Tu? a întrebat ea, perplexă. Cum poți spune așa ceva? Tu ești tot aici, în lumea cea mare, trăind și muncind.

Jack a zâmbit trist.

– A te retrage nu e doar o chestiune geografică, Charley. Cu ani în urmă, am cunoscut o femeie, a zis el. Acea baroană.

Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea, așteptând cu nerăbdare să audă în sfârșit povestea.

– Era frumoasă și cultivată, dar era mai mult de atât. Caroline era strălucită, mă făcea să văd lumea într-un mod în care nu o mai văzusem niciodată. Dar era căsătorită și m-a amăgit ani de zile cu promisiuni pentru

un viitor împreună. Nu că eu aș fi fost nevinovat. Știam ce fac, eram conștient de viețile pe care le sacrific cu egoismul meu.

Ea a ridicat mâna și și-a plimbat-o prin părul lui.

– În orice caz, fiul ei a murit brusc de o boală, la vârsta de șapte ani. Un virus bizar, unul dintre acele lucruri pe care nici toți banii din lume și nici cei mai buni doctori nu îl pot împiedica. Baroana a ajuns la concluzia că era felul în care o pedepsea Dumnezeu pentru că păcătuise cu mine. Așa că s-a întors la soțul ei și nu am mai văzut-o niciodată.

Auzind cât de stins îi suna vocea, Charlotte a încercat să își imagineze cât suferise, vinovăția provocată de iubirea ilicită și durerea pe care nu o putea împărtăși nimănui.

– După aceea, m-am întors la munca mea și am încercat să funcționez cât de bine puteam. Dar beam prea mult și lucrurile au început să se înrăutățească. Mă ocupam de un proces foarte important la Haga și... Am dat-o în bară, Charley, a zis el, cu fața descompusă. M-am purtat greșit cu un martor-cheie și i-am compromis depoziția și, ca rezultat, un criminal de război care omorâse zeci de oameni nevinovați a fost eliberat.

Așadar, asta era povestea, și-a zis Charlotte când ultima piesă din puzzle s-a așezat la locul ei. Nu numai despre baroană, ci cum ajunsese el aici.

– Bineînțeles că nu se mai punea problema să mai rămân după asta, a continuat el. Mi-au permis să demisionez și am reușit să primesc slujba la firmă. E mai sigur, să știi. Mizele nu sunt atât de mari.

Cel puțin până acum, a reflectat Charlotte. Acum viața unui om se afla din nou în mâinile lui.

– Am renunțat și la băutură, în caz că te întrebi, a adăugat el.

Atunci și-a dat Charlotte seama că el nu se atinsese de vinul care le fusese adus împreună cu cina.

Dar în ceea ce privește prima lor noapte împreună, în podul din Wadowice? Ea presupusese că sărutul fusese rezultatul faptului că erau amândoi băuți. Dar acum, privind retrospectiv prin aburii votcii la întâmplările petrecute, nu a reușit să-și amintească de el dând pe gât nici măcar un singur păhărel la cina festivă. Imaginea serii s-a schimbat dintr-odată, ea beată, el privind uimit.

– Așa că, vezi tu, și eu m-am retras, a zis el.

– Mă simt ca o mare lașă, a zis Charlotte, vorbind înainte să gândească.

Nu intenționase să îl includă și pe el în această caracterizare.

– Nicidecum, a zis Jack. Ești tot în prima linie, apărând viețile oamenilor. Faptul că ai ales să faci asta în Philadelphia, și nu la Haga nu înseamnă deloc că e mai puțin de admirat. Ba poate chiar că e și mai de admirat, pentru că nu sunt atât de mulți avocați excelenți dispuși să facă ceea ce faci tu.

Charlotte s-a îmbujorat la față, flatată de acest compliment.

– Ba sunt, de fapt, l-a contrazis ea, gândindu-se la colegii ei de acasă.

Exista, desigur, acea brumă de funcționari publici obosiți. Dar avocații din oficiu cu care lucra ea erau printre mințile cele mai strălucite pe care le cunoscuse vreodată.

– Nu pot să nu mă întreb, însă, te plictisești vreodată?

– Deloc, a răspuns ea imediat.

– Nu am vrut să te jignesc. Numai că, după ce ai călătorit prin lume, după ce ai făcut o muncă atât de interesantă...

– Îmi place acolo, a stăruit ea.

Și chiar îi plăcea, și-a dat ea seama când s-a simțit dintr-odată cuprinsă de dor.

– Acolo sunt casa mea și jobul, și prietenii, și toate celelalte.

S-a trezit că vorbește într-un mod care făcea ca viața ei singuratică din Philadelphia să pară mult mai interesantă decât era de fapt.

– Bănuiesc că întotdeauna am fost un pic contradictorie. De genul că sunt împărțită între cele două naturi ale mele, cea de *globe-trotter* – sau țigancă, cum îmi spunea mama, cu toate că, bănuiesc, ăsta nu mai e un termen acceptabil – și cea de sedentară. Îmi place să fiu aici, să sar în avion, să am posibilitatea de a călători în locuri necunoscute, unde nimeni nu mă știe. Dar și cealaltă viață e plăcută, a adăugat ea.

– Știu ce spui, a zis Jack, surprinzând-o încă o dată.

Niciodată nu și-l închipuise altfel decât ca pe un călător prin lume.

– Eu și Caroline am vorbit despre posibilitatea de a ne stabili undeva împreună într-o bună zi, să ne luăm o locuință în Amsterdam, pe unul dintre canale.

În acel moment arăta vulnerabil, aparența de răceală fiind înlăturată de aceste amintiri.

Ar fi vrut să îi spună că îl înțelege, dar nu își găsea cuvintele. Așa că a întins mâna și l-a atins pe păr, apoi a coborât-o și și-a împletit degetele cu ale lui, într-o comuniune a celor cândva răniți. Totul a căpătat atunci sens –

faptul că vorbea puțin, felul în care părea că se ține deoparte. Se afla încă în lume, dar își construise o barieră de protecție atât de solidă, încât nimeni nu se apropia suficient încât să îl rănească.

Dar, dacă era adevărat, atunci ce însemna tot ce se petrecuse între ei? Era doar o aventură între doi oameni singuri care se întâmplase ca urmare a faptului că petreceau atât de mult timp împreună? Însă ceva în felul în care el o privea dădea de înțeles că e mai mult de atât, dacă așa ceva era posibil.

Copleșită, s-a adâncit într-un somn adânc, fără vise, ținându-l încă de mână. Au trezit-o niște foșnete și, când s-a întors, a descoperit că locul de lângă ea era gol.

– O să mă duc acasă să fac un duș și să mă schimb, a zis el de deasupra ei, din întuneric.

– OK.

A căutat în vocea lui semne de stânjeneală, fără să găsească. Jack i-a atins umărul cu mâna, apoi s-a strecurat pe ușă afară.

A ațipit din nou și ceva mai târziu a fost trezită de un ciocănit în ușă.

– Îmmm..., a bâiguit ea și s-a ridicat, întinzând mâna după haine.

Prin perdele pătrundea puțină lumină. Probabil că se întorsese Jack. Cum era o persoană matinală, arareori se deranja să aranjeze un apel de trezire sau să pună alarma, asta dacă nu avea de prins vreun avion. Dar, și-a dat ea seama, nu stabiliseră dacă aveau să se întâlnească aici sau la închisoare, și nici la ce oră.

– Jack, eu..., a început ea să spună când a deschis ușa.

S-a oprit la mijlocul frazei, luată prin surprindere.

În fața ei, pe coridor, se afla Brian.

Da? Acum? Dar… (în limba germană în original)
Mulțumesc frumos (în limba germană în original)
Vă rog (în limba poloneză în original)

CAPITOLUL 8

Breslau, 1942

Roger a lăsat jos însemnările și a privit pe fereastră, rozând capătul creionului, un obicei de când era elev și de care nu reușise niciodată să se dezvețe. Curtea de jos era goală acum, dar știa că bărbații aveau să apară în curând. După un an și jumătate, ajunsese să se obișnuiască cu rutina liniștită a sinagogii; aceasta devenise ca un fel de ceasornic, indicând orele precum ceasul de pe polița din sufragerie, aflată cu două etaje mai jos, sau precum cocoșul din vecini care cânta dimineața acasă, în Wadowice. Bărbații veneau la rugăciune în grupuri mici în serile din cursul săptămânii, iar de Sabat și de sărbători participau în număr mai mare.

Sau cel puțin așa stătuseră lucrurile. Schimbarea s-a produs la început discret și atât de subtil, încât ar fi putut să nici n-o observe dacă ar fi învățat pentru examene în loc să privească pe fereastră mai în fiecare zi, visând cu ochii deschiși și riscând astfel să fie obligat să părăsească de tot universitatea. Numărul celor care mai veneau la sinagogă scăzuse simțitor, până când ajunsese la doar o mână de oameni, iar cei câțiva care încă mai veneau traversau în grabă curtea până la intrarea în sinagogă, fără să se oprească să admire clădirea superbă, ci aruncând priviri furișe în urmă și ascunzându-se în interior, de teamă să nu fie văzuți.

De dedesubt s-a auzit un zgomot familiar de pași. Roger și-a ținut răsuflarea și a ciulit urechea, încercând să aprecieze apropierea Magdei, să distingă dacă pașii ei răsunau mai tare, ceea ce ar fi însemnat că urca scara. Dar zgomotul acestora s-a estompat din nou și s-a auzit cum se închide o ușă când ea a intrat în bucătărie. Roger a expirat, încercând să-și stăpânească dezamăgirea.

Prezența tot mai mică a evreilor la sinagogă nu era singurul lucru care se schimbase de când locuia el aici. Conștientizarea faptului că era îndrăgostit de soția fratelui său se produsese repede, lovindu-l ca o piatră căzută brusc

din cer. Începutul fusese destul de nevinovat: adeseori, în serile în care Hans era plecat din oraș și în birou se făcuse prea frig ca să mai lucreze, sau când nu îndrăznea să țină lumina aprinsă deoarece sirenele semnalaseră un raid aerian, Roger i se alătura Magdei în salon și citea pentru cursuri la lumina lumânării, în timp ce ea croșeta.

Din când în când, unul dintre ei spunea ceva și atunci se opreau din ceea ce făcea fiecare. Conversația trecea de la un subiect la altul, iar minutele se făceau ore, în timp ce lectura lui rămânea neterminată, iar ea era nevoită să refacă ochiurile pe care le sărise din neatenție. Roger nu regreta timpul petrecut cu ea, care părea că se evaporă, obligându-l să învețe mai mult și mai repede în ziua următoare, pentru a termina tot ce avea de făcut. Aceste seri în care ședeau față în față, iar muzica de la pick-up se auzea încet în fundal, erau serile cele mai pline de pace pe care le cunoscuse el vreodată.

Nu numai frumusețea Magdei îl atrăsese pe Hans, a decis Roger când a ajuns să o cunoască mai bine. Avea o inteligență și un simț al umorului care, în alte circumstanțe, i-ar fi putut deschide nenumărate posibilități. Dar ea era aici, singură în această casă, așteptându-și soțul, care abia dacă îi acorda atenție. De multe ori, Roger era furios pentru ea și își dorea să acopere el golul lăsat de absențele și neglijența fratelui său.

– Uite, a zis el într-o seară de ianuarie, pe când ședeau pe locurile lor obișnuite, în salon.

A scos de la spate pachetul învelit în hârtie maro pe care îl ținuse ascuns și i l-a întins.

Magda s-a uitat, ezitând, la pachet. El a întins și mai mult mâna înspre ea.

– E pentru tine.

Ea l-a luat cu timiditate și a desfăcut hârtia cu mâinile tremurându-i. Înăuntru se afla un mic ghem cenușiu de lână.

– M-am gândit că l-ai putea folosi pentru croșetat, a zis Roger stânjenit și, cum ea nu a spus nimic, i-a explicat ceea ce era evident.

– O!

Magda ațintea cu o privire absentă ghemul aflat în poala ei, astfel că, pentru o clipă, el s-a întrebat, descurajat, dacă nu cumva nu nimerise tipul sau culoarea. Îl cumpărase dintr-un impuls în acea după-amiază, trecând pe la o mercerie când se întorcea de la universitate, să vadă dacă găsește ceva. Întrucât o văzuse pe Magda croșetând, știa că aceasta deșira pulovere vechi pentru a face rost de fire.

Dar poate că gestul fusese o greșeală. Să fi fost cadoul prea îndrăzneț sau poate că nu era ceea ce își dorea ea? Îl costase mare parte din banii de cheltuială pentru restul acelei luni și spera că îl poate da înapoi dacă nu era bun.

Dar ea luase ghemul în mână și acum îl pipăia cu grijă, ca pentru a se asigura că e real.

– E minunat, a spus, cu voce joasă și răgușită.

Roger și-a dat atunci seama că nu era vorba că nu-i plăcea firul. Ci mai degrabă era atât de puțin obișnuită să i se facă daruri sau să observe cineva ce își dorea ori de ce avea nevoie. Pica pe care i-o purta fratelui său s-a conturat mai amenințătoare decât oricând.

Câteva săptămâni mai târziu, când s-a trezit într-o dimineață, Roger a găsit același pachet înfășurat în hârtie maro așezat înaintea ușii de la camera lui. L-a ridicat, nedumerit. Îi înapoiase cadoul? Când a desfăcut pachetul, a găsit o singură mănușă cu un deget, tricotată din lână cenușie.

După ce s-a îmbrăcat, a luat pachetul cu el jos, în bucătărie, unde Magda lustruia argintăria.

– Ai lăsat asta pentru mine?

Ea a încuviințat din cap, fără să îl privească.

– Cred că ți-ai pierdut una acum ceva vreme.

– Da.

Traversase iarna, băgându-și mâna stângă, dezgolită, în buzunar pentru a și-o încălzi. A luat în mână mănușa, care era cu doar o nuanță mai deschisă decât cealaltă mănușă a lui. L-a potopit un șuvoi de emoții: surprinderea că ea observase de ce avea el nevoie, regretul că nu folosise lâna cea nouă ca să își facă ei ceva. Dar cel mai mult a fost mișcat de faptul că ea își dedicase timpul și munca ei pentru a-i face lui mănușa. O văzuse lucrând la ea, dar presupusese că era pentru Hans.

În acel moment, Magda l-a privit, încercând să descopere pe chipul lui o reacție față de cadou.

– E superbă, a zis el când privirile li s-au întâlnit și au rămas așa.

Și-a dres glasul.

– Adică... mulțumesc.

Pe fața ei a trecut o expresie de îngrijorare, care a dispărut însă repede. S-a întors cu spatele, a luat argintăria și a dus-o în sufragerie.

În serile următoare, în timp ce ședeau împreună, el își ridica din când în când privirea de la ceea ce făcea și îi vedea mâinile mișcându-se delicat deasupra andrelelor, căci lucra la ceva nou, cu fir maro obținut dintr-un pulover deșirat. Roger era uluit de cât de familiare îi erau degetele ei, forma ușor ovală a unghiilor. În acel moment și-a dat seama că știa totul despre ea, până în cel mai mic detaliu fermecător, de la curbura coapselor până la colțurile gurii, ca și cum ar fi fost ale lui.

– Te rog să mă scuzi, a zis el și s-a ridicat atât de brusc, încât Magda s-a oprit în mijlocul unui ochi. L-a privit nedumerită, cu andrelele în aer. De obicei, nici unul dintre ei nu pleca la culcare câtă vreme lumânarea încă mai răspândea o lumină suficientă ca să poată vedea, ceea ce ar mai fi însemnat încă o oră sau două.

– Sunt foarte obosit.

A urcat scara bâjbâind pe întuneric și apoi s-a aruncat pe pat, tremurând. Ce se întâmpla? Era din cauza singurătății, a decis el, a stresului provocat de război și a studiilor, dar și a faptului că îi lipsea afecțiunea unei femei. Dar erau o mulțime de fete la universitate care îi dăduseră limpede de înțeles că ar fi cât se poate de receptive dacă el și-ar manifesta interesul pentru ele. Ba nu, era mai mult de atât. În acel moment a înțeles, chiar dacă nu i se mai întâmplase cu nimeni până atunci, că era îndrăgostit până peste cap de Magda.

În dimineața următoare, după o noapte în care dormise mult și agitat, Roger s-a trezit înainte de ivirea zorilor și, conștientizându-și din nou situația, a simțit pe piele atingerea rece a vinovăției. Magda era soția fratelui său – nu putea să o iubească, așa ceva nu avea să se întâmple. După asta, a început să manifeste interes față de alte femei, ba chiar a invitat câteva la o cafea, iar pe una dintre ele și la o a doua întâlnire, la cină. Dar întotdeauna conversația i se părea anostă și se trezea uitându-se la ceas și numărând minutele până când putea să se întoarcă acasă. O vreme a evitat să își mai petreacă serile la parter, dar până la urmă a fost atras din nou de căldura pe care i-o oferea compania Magdei.

Bine măcar că sentimentele nu îi erau împărtășite, își liniștea el conștiința.

Câteva săptămâni mai târziu, într-o seară, după ce se retrăsese la culcare, a fost trezit de un bubuit înfundat. Bombe, și-a zis. Începuseră cu câteva luni în urmă, la distanță și ocazional. Dar acum bombardamentele erau mai dese,

aproape în fiecare noapte. Acestea răsunau mai aproape decât orice își amintea el, zguduind pereții și făcând să cadă pe jos cărțile de pe birou.

Ar trebui să meargă în pivniță. A bombănit în sinea lui când s-a gândit la orele pe care le-ar putea petrece stând pe întuneric, așezat pe o podea rece și umedă din ciment. Dar Magda cobora cu conștiinciozitate la fiecare raid aerian și nu trebuia să fie singură. Fără tragere de inimă, a coborât la primul etaj și s-a oprit înaintea ușii de la dormitorul ei, să verifice dacă era încă acolo.

– Magda? a strigat-o el prin deschizătură. Sunt destul de aproape. Poate că ar trebui să coborâm în pivniță?

Nu a primit nici un răspuns și s-a întrebat dacă nu cumva ea plecase deja. A întredeschis ușa puțin mai mult. Când ochii i s-au obișnuit cu întunericul, a observat că șifonierul era împins de la perete. A mers la deschizătura din spatele lui. Stătea ghemuită în acel spațiu extrem de mic, cu brațele strânse în jurul genunchilor.

– Magda?

Fără să răspundă, ea se legăna înainte și înapoi, cu capul plecat. Ce făcea? Spațiul acela putea oferi o oarecare protecție dacă cineva voia să se ascundă, dar nu ar fi folosit la nimic în caz că lovea o bombă. Pentru ea părea totuși că oferă siguranță împotriva oricărui pericol. S-a lăsat jos, lângă ea.

– Vino cu mine!

Cum ea nu s-a mișcat, a cuprins-o cu brațele și a ridicat-o. Tremura, a constatat Roger în timp ce se străduia să se îndrepte de spate. A stat în cumpănă dacă să o ducă în pivniță. Mai bine ar încerca să o liniștească aici, în spațiul familiar al camerei ei. A părut că se relaxează puțin când a dus-o la pat, dar, când a încercat să o facă să se așeze, s-a agățat de el.

– Nu-i nimic, a zis el cu blândețe, așezându-se fără să îi fi dat drumul din brațe, astfel că fețele lor se aflau la doar câțiva centimetri distanță.

Înăuntrul lui s-a stârnit ceva ce părea a se fi eliberat din chingi.

Ochii ei priveau de colo colo, căutându-i fața, în încercarea de a decide dacă să îl creadă sau nu. Apoi a clipit, ca și cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

– Ce s-a întâmplat?

El a dat să-i răspundă, dar a descoperit că nu poate. S-a dat mai aproape de ea, ca tras de o mână nevăzută. Când buzele lui s-au apropiat de ale ei, ea s-a retras.

– Roger...

În vocea ei se simțea o notă de avertizare.

– *Es tut mir leid*[27], și-a cerut el iertare și a sărit în picioare.

A ieșit în fugă din cameră și a alergat înapoi la al doilea etaj, nesocotind pericolul, iar vuietul din urechile lui acoperea bombele care explodau în depărtare. S-a urcat în pat, tulburat. Ce se întâmplase? Magda se agățase de el de teamă, în mod sigur. Iar el profitase de situație sau probabil că ei așa îi păruse. Cum ar mai putea da ochii cu ea după ce se purtase atât de nepotrivit?

Nu mai putea rămâne aici, a hotărât el. O să facă rost de o cameră la universitate și o să-și ia o slujbă ca să poată plăti pentru ea. Nu știa cum avea să îi explice lui Hans, dar o să se gândească el la ceva.

Exploziile de afară se auzeau tot mai puternic, întrerupându-i șirul gândurilor și strângându-i stomacul. Atunci, de dedesubt s-a auzit un alt zgomot, un râcâit venind de pe scară, mai slab și mai persistent. S-a dus la ușă și, când a deschis-o, a fost surprins să dea de cealaltă parte a ei de Magda, îmbrăcată în capot. Fără să vorbească, ea a intrat în cameră și s-a strecurat în pat.

Roger a rămas în picioare în mijlocul camerei, ezitând. S-a strecurat lângă ea în pat, încercând să păstreze o distanță respectuoasă, ceea ce era aproape cu neputință dat fiind spațiul îngust. Magda tremura lângă el, în întuneric. Stătea nemișcat, prea uluit pentru a face vreo mișcare, temându-se că cel mai mic gest ori cuvânt aveau să îi dea în vileag reacția. A venit aici pentru a găsi alinare, și-a zis el, făcând eforturi să fie calm. Dar ea s-a întors înspre el și și-a lipit buzele de buzele lui, cu corpul strâns lipit de el, și tot ceea ce el abia dacă își îngăuise să viseze a devenit atunci realitate.

În dimineața următoare, ea dispăruse, silueta ei ușoară nelăsând aproape nici o urmă pe cearșaf, ceea ce l-a făcut să se întrebe dacă nu cumva își imaginase întâlnirea. În casă domnea liniștea când a plecat el la universitate. În acea zi, în timp ce încerca să studieze la bibliotecă, nu își putea lua gândul de la noaptea trecută. Era copleșit de dorință, amintindu-și mireasma de liliac a părului ei, țipătul ei, mai puternic decât își închipuise el că e posibil. Cu siguranță nu fusese decât o întâmplare, provocată de teroarea produsă de bombardament. S-a întors acasă târziu, căci prefera să zăbovească pe tărâmul amintirilor decât să dea piept cu inevitabila întoarcere la situația de dinainte, ceea ce era sigur că îl aștepta.

Dar Magda a venit și în acea noapte, cu toate că afară nu mai răsuna zgomotul bombelor. Încă nu se ridicase de la birou când ea și-a făcut apariția în ușă, pe care el intenționat o lăsase deschisă. Își pieptănase cu grijă părul și purta capotul albastru care îi făcea ochii să pară și mai luminoși. A rămas în prag până ce Roger a venit la ea.

– Nu putem..., a început ea, dar cuvintele i s-au oprit în gât când el a luat-o de mână și a tras-o înăuntru.

De data asta, întâlnirea lor părea și mai ireală. O dată, deși interzisă, putea fi pusă pe seama terorii provocate de bombardament, a unei nevoi impulsive de alinare. Dar la această a doua întâlnire existase o intenție aparentă, ce nu putea fi negată. După aceea, și-a putut da seama din respirația ei inegală, cum stătea întinsă lângă el, că nici ea nu adormise și s-a gândit să o întrebe de ce se întorsese. Dar părea o întrebare prea personală, care nu era treaba lui.

Apoi a început să vină la el în fiecare noapte și de multe ori, după ce ea se strecura afară din patul lui, Roger stătea treaz, cu adrenalina curgându-i încă prin vene, minunându-se de ceea ce se petrecuse între ei. Dar întrebarea nu îi dădea pace: de ce făcea Magda asta? Din cauza plictiselii sau a singurătății ar fi fost răspunsul facil. Ea era o persoană prea principială pentru a fi infidelă dintr-o toană – iar felul în care se agăța de el în scurtele momente pe care le împărtășeau după aceea sugera că e vorba de ceva mai mult. Roger își dorea cu disperare să știe, dar și-a reprimat pornirea de a insista să obțină o explicație, de teamă că, dacă ar lămuri ceea ce se întâmplă, totul s-ar preface în pulbere.

De abia după câteva luni, când afară se instalase o vară timpurie, a observat Roger, pentru prima dată, rotunjirea tot mai evidentă a pântecelui Magdei. Ar fi vrut să știe cum se socotesc asemenea lucruri, să afle dacă pruncul a fost conceput în timpul uneia dintre lungile absențe ale lui Hans. Cu siguranță, dat fiind că vizitele fratelui său erau rare, nenumăratele nopți pe care el și Magda le petrecuseră împreună... Roger a fost cuprins brusc de rușine din pricina egoismului său. Un copil făcut cu el ar fi fost un stigmat, încă un secret de purtat pentru Magda, câtă vreme povara ei în această privință era și așa îndeajuns de grea.

Bineînțeles că nu a întrebat-o. Era curios dacă, dată fiind starea ei, avea să vină la el mai rar, dar ea urca în continuare scara până la camera lui în

fiecare noapte, fără ca vreunul să aducă vorba despre burta tot mai mare presată între ei.

Copilul s-a născut într-o dimineață rece de noiembrie. Roger a umblat de colo colo prin fața ușii de la camera ei timp de mai multe ore, care lui i s-au părut nesfârșite, așteptând să aibă ceva de făcut, și aproape că s-a simțit ușurat când a ieșit moașa și i-a cerut să îi trimită o telegramă lui Hans ca să-l anunțe că avea o fiică și că totul era bine.

– Vrei să o iei în brațe? l-a întrebat Magda într-o după-amiază.

Copila, căreia i se dăduse numele de Anna, după una dintre bunicile Magdei, avea deja trei săptămâni.

Roger a ezitat. Anna i se părea delicată ca o păpușă de porțelan, atât de micuță și de perfectă, încât cea mai mică adiere de vânt ar fi putut să o spulbere. Dar a observat oboseala din ochii Magdei și a înțeles că avea nevoie de o pauză.

– Sigur, a zis el și a luat copilul în brațele care îi tremurau.

I-a cercetat chipul. Din fericire, cei doi frați semănau îndeajuns pentru ca nimeni să nu pună la îndoială faptul că Hans era tatăl. Roger însă și-a dat seama că, dedesubtul buzelor care erau ale Magdei, bărbia cu gropiță era a lui. A trecut copilul pe celălalt braț, străduindu-se să găsească felul corect de a-i ține corpul fragil, ciudat. Dar Anna a căutat spațiul dintre pieptul lui și bărbie și s-a cuibărit acolo cu un suspin, scoțând sunete ca și cum ar fi supt, până ce a adormit. Magda a zâmbit cu subînțeles, confirmându-i supozițiile despre paternitatea copilului, și a părut că nu mai lipsește nimic.

În lunile care urmaseră, ajunseseră, el și Magda și Anna, la ceva ce aducea cu un mod de viață și uneori, în serile în care ședeau împreună în sufragerie, părea cu putință să fie adevărat. Magda punea muzică și cânta încetișor în timp ce legăna copila. Roger aproape că reușea să își imagineze că erau o familie normală și fericită și că toate astea erau ale lui. Dar, în lumina rece a dimineții, după ce ea plecase de lângă el, își amintea că era doar o plăsmuire.

Cum avea să se sfârșească? s-a întrebat el acum. A lăsat jos creionul, dezarmat de acest gând. La un moment dat trebuia să se întâmple. Închiderea anului universitar se profila cu repeziciune și, în lipsa unei slujbe în oraș, nu mai avea nici o justificare să rămână aici, ci era de așteptat mai degrabă să se întoarcă acasă pentru a-și ajuta mama ori să plece altundeva, ca să caute de muncă. Avea, bineînțeles, să se întoarcă la toamnă, dar ideea

de a sta departe de Magda fie și numai pentru câteva zile, nemaivorbind de săptămâni sau de luni, fără a putea să o vadă și să o protejeze, i se părea de neimaginat.

Și chiar dacă reușeau să treacă de vară, ce urma? Își imaginase de o mie de ori că îi cere Magdei să îl părăsească pe Hans și să fugă cu el. Dar, chiar dacă ar fi putut depăși sentimentul de vinovăție la gândul de a încerca să îi fure fratelui său familia în timp ce acesta era plecat pentru a se împotrivi naziștilor, Roger știa că ar fi fost inutil. Chiar dacă, ironic, Magda îi era, în felul său, extrem de fidelă soțului și prea practică pentru a pune sentimentele deasupra realității. Nu l-ar părăsi pe Hans. Așa că, la un moment dat, Roger avea să își termine studiile sau războiul avea să se încheie și Hans să se întoarcă acasă, iar el va trebui să plece. Nu, lucrurile nu aveau cum să continue așa la nesfârșit, dar cum și când aveau să se sfârșească, asta nu putea și nici nu voia să prevadă.

Și-a îndepărtat aceste gânduri tulburătoare din minte și și-a ațintit încă o dată privirea pe fereastră, unde a văzut că jos, în curtea sinagogii, se adunaseră mai mulți oameni. Grupul ajunsese la aproape o sută de persoane, care umblau de colo colo. S-a înviorat. Poate că persecuțiile pe care le avusese de îndurat comunitatea iudaică se mai înmuiaseră, iar oamenii se întorceau la rutina lor. Ceva era însă diferit. Mulțimea era neobișnuit de mare pentru o zi din mijlocul săptămânii și, din câte știa el, nu era nici o sărbătoare. Iar bărbații și femeile erau amestecați, nu separați, așa cum stăteau înăuntru, și își țineau copii strâns lipiți de ei.

Și atunci a remarcat valizele, bagajul de la picioarele lor. I s-a strâns stomacul. Poate că era vorba de vreo vacanță în grup, la munte sau pe malul lacului. Dar, chiar în timp ce gândea astfel, a înțeles, cu inima strânsă, că acești oameni nu se aflau aici de bunăvoie.

A văzut apoi un ofițer înalt, în uniforma Gestapoului, și apoi încă unul, care se mișcau printre oameni și îi așezau în rânduri. L-a cuprins spaima. Auzise, bineînțeles, relatări despre deportarea evreilor. Dar erau mutați de la sat la oraș și erau doar niște zvonuri, nimic confirmat. În ciuda a tot ce se întâmplase, părea cu neputință ca evreii din Breslau, comercianți cultivați și oameni învățați și meșteșugari, să fie strânși cu forța chiar în fața ochilor lui, în plin centrul orașului, la lumina zilei.

Gândurile i-au fost întrerupte de vocile care se ridicau de jos. Înspre partea din spate a mulțimii a văzut că se iscase o încăierare, un bărbat care

nu intrase în rând suficient de repede era lovit și bătut. Un nazist a scos pistolul și Roger s-a pregătit sufletește. Dar acesta nu avea să tragă riscând ca zgomotul împușcăturii să atragă atenția celor de pe stradă. S-a folosit însă de pistol ca de un obiect contondent și l-a lovit pe acel bărbat în cap până ce a rămas întins pe jos, nemișcat.

Roger s-a întors dinspre fereastră, scârbit. Auzise un zgomot în spatele lui și, când s-a întors, a dat cu ochii de Magda, care stătea în ușă, pe care el nu își dăduse seama că o lăsase întredeschisă, și își frământa mânșetele. A sărit ca ars în fața ferestrei, sperând să o protejeze de ceea ce se întâmpla jos. Dar își dădea seama după expresia de pe fața ei că deja văzuse.

– Draga mea, a zis și a pășit înspre ea, uitând de nevoia de discreție în dorința lui de a o alina.

Ea s-a întors și a plecat în grabă, fără să îi spună nimic.

În acea seară nu a venit să stea în salon, ci s-a scuzat că e obosită și s-a grăbit să culce copilul. Nici el nu a mai zăbovit jos, căci spațiul pe care îl împărțeau de obicei i se părea sufocant în absența ei, și a lucrat până târziu, așezat la biroul lui.

În dimineața următoare a căutat-o pe Magda, dar în casă era liniște. Când a plecat la cursuri, soarele strălucea puternic printre ramurile copacilor, aruncând umbre pe pavajul de dedesubt. Roger și-a ținut capul aplecat, încercând să nu se uite la zidul care separa curtea sinagogii de stradă. Ar fi zis că e o dimineață ca oricare alta, dacă nu ar fi asistat de la fereastră la acea scenă tulburătoare. Ar fi trebuit să facă mai mult decât să stea acolo ca un laș – dar ce? Atunci s-a gândit la Hans. A înțeles brusc munca neobosită a fratelui său, importanța uriașă a ceea ce încerca acesta să facă.

Dar cum rămânea cu Magda? Naziștii îi luau pe evrei deja de câțiva ani, dar amploarea și graba deportării la care asistase el sugerau un nou nivel de agresiune. Protecția pe care i-o asigura Hans avea limitele ei. Roger a revenit la ideea de a-i cere să plece cu el. Nu avea să o facă numai în virtutea sentimentelor pe care le nutrea pentru el, dar, dacă ar putea-o convinge că era în interesul ei și al copilului să fugă...

Cufundat în gândurile lui, ajunsese aproape în stația de troleu când și-a dat seama că uitase lucrarea pe care trebuia să o predea la seminar în acea zi. S-a oprit să se gândească. Dacă se întorcea după ea, în mod sigur avea să întârzie, dar profesorul Helm nu accepta ca studenții să rămână în urmă cu predarea lucrărilor. S-a întors și a pornit-o cu pași repezi înspre casă.

Zece minute mai târziu, imediat după colțul sinagogii, s-a oprit. La jumătatea străzii, în fața casei lui Hans și a Magdei, era oprit un Mercedes mare și negru, împodobit cu câte un steag cu svastică de o parte și de alta a capotei. I s-a tăiat răsuflarea. Ușurel, și-a zis, forțându-se să se țină pe picioare. Se putea ca naziștii să fi venit tot la sinagogă, continuând razia începută cu o zi în urmă. Nu, asta era altceva.

A rămas în loc, paralizat și nesigur. Primul impuls a fost să se ducă după ajutor, dar știa că ideea era absurdă. De ani de zile nu mai aveai de unde cere ajutor. Iar Hans era prea departe să poată face ceva.

Și-a adunat curajul și a pornit înainte. Când s-a apropiat, ușa de la intrarea în casă s-a deschis. A făcut un salt în spate și s-a ascuns în spatele unei furgonete. Panica i-a crescut când trei ofițeri nemți s-au îndreptat înspre limuzină. Ce căutau aici? Nu auzea ce spuneau, dar le simțea iritarea. Oricare ar fi fost scopul pentru care veniseră, nu reușiseră să îl îndeplinească.

S-a forțat să rămână nemișcat când a pornit motorul mașinii, dar abia a reușit să aștepte până ce mașina s-a îndepărtat și a alergat în casă.

– Magda? a strigat-o el.

Nici un răspuns. A urcat în fugă scările până la etaj.

– Magda?

A găsit-o în camera copilului, aplecată deasupra pătuțului, ținând-o strâns pe Anna și legănând-o în tăcere. A mers la ea, iar Magda s-a sprijinit de el cu toată greutatea, fără să rostească nici un cuvânt. După câteva minute, când a simțit-o capabilă să se țină pe picioare, a condus-o în dormitorul ei și a așezat-o pe canapeaua înflorată. Cu toate că Anna dormea liniștită, nu i-a sugerat să o pună în pătuț, știind că nici nu intra în discuție ca Magda să o mai scape acum din ochi pe copilă.

– Așteaptă aici!

A coborât la bucătărie și a făcut ceai, apoi a luat o sticlă de coniac de pe raftul de deasupra plitei și a turnat puțin în ceai. Sus, a luat cu grijă copilul din brațele Magdei și l-a așezat pe pat. Apoi i-a pus în mână ceașca de ceai și s-a așezat lângă ea.

– Ce s-a întâmplat? a întrebat-o când ea a sorbit din ceai.

– Au venit...

A șovăit și, punând ceașca pe podea, i-a luat mâna.

– Chiar nu știu de ce. Mai întâi voiau să vorbească cu Hans, dar, când au înțeles că nu e aici, au pus o groază de întrebări despre activitățile din cartier, dacă am văzut pe cineva ajutând evrei.

I-a strâns mâna într-a ei.

– Bineînțeles că nu am avut nimic să le spun.

Bineînțeles. Dar naziștii îi omorau pe cei despre care bănuiau că le ascundeau informații, indiferent de religie. Slavă Domnului că ofițerii păruseră să o fi crezut, altfel ei doi nu ar mai fi fost acum aici, stând de vorbă. L-a trecut un fior pe șira spinării când a realizat gravitatea situației.

– Crezi că știau...

– Despre mine?

El a încuviințat din cap.

– Nu au lăsat să se înțeleagă. Și, din fericire, Anna a dormit sus tot timpul ăsta, așa că, cred, nici nu și-au dat seama că e aici.

Roger a analizat informația, încercând să găsească în ea alinare. Fără să reușească.

Dintr-odată, fața Magdei s-a descompus.

– Ah, Roger! a început ea să plângă.

S-a aplecat în față, deasupra patului, iar părul ei negru a atins burtica Annei. A început să tremure, încleștându-și pumnii pe plapuma roz.

Roger a înlemnit, luat pe nepregătite de această răbufnire, neobișnuită pentru ea. Apoi, când a simțit cât de adâncă îi era suferința, în el a crescut nevoia de a o alina.

– Gata, gata! a zis el, lipindu-se de spatele ei și trăgând-o aproape. Acum ești în siguranță.

– Nu e vorba de asta, a spus ea, cu vocea înăbușită de așternuturi.

– Dar despre ce?

– Îmi fac griji pentru Hans.

Răspunsul neașteptat l-a izbit în piept. Și-a îndreptat spatele.

– Da, normal.

Era firesc, desigur, ca o soție să fie îngrijorată pentru soțul ei. Ce s-ar fi putut obiecta la asta? Dar el s-a întors cu fața la perete.

– Te rog, nu face asta, a zis ea, atingându-i umărul. Doar că sunt îngrijorată pentru siguranța lui. Asta-i tot. Îmi pasă de el, a adăugat ea repede, pe un ton defensiv.

– Atunci de ce? a întrebat-o el brusc.

Pentru o clipă, a crezut că ea nu avea să înțeleagă întrebarea, dar și-a dat seama din tremurul buzelor ei că știa exact ce voise el să spună.

– Tu? Noi?

A tăcut, ca și cum s-ar fi gândit pentru prima dată serios la el, iar Roger s-a pregătit pentru răspuns. Magda s-a lăsat pe spate în brațele lui, într-o abandonare care i-a moleșit corpul.

– Tu ești marea iubire a vieții mele.

Lui i s-a pus un nod în gât, împiedicându-l să respire.

– Mi-aș fi dorit însă să fi descoperit când nu era prea târziu.

Lui Roger i-a crescut inima, simțind că e pe cale să-i explodeze. Pe el îl iubea, nu pe Hans, și își dorea, la fel ca el, să se fi întâlnit înainte, pentru ca lucrurile să fi putut sta altfel. Apoi bucuria i-a fost înlăturată de un val de regrete, căci cuvintele ei îi răsunau în minte: *prea târziu*. Și-a imaginat cum ar fi fost viața dacă s-ar fi căsătorit cu Magda, fără a trebui să se ascundă, ci putându-se mândri pe față cu familia lui. Ce bine ar fi fost s-o fi întâlnit pe Magda înaintea lui Hans – dar așa stăteau lucrurile cu ei doi, fratele lui mai mare era întotdeauna mai bun, mai important. Bineînțeles, a meditat Roger, ironia era că nu ar fi întâlnit-o niciodată pe Magda dacă nu ar fi fost Hans.

Dar, în acel moment, îngrijorarea lui depășea cu mult gelozia.

– Dar tu? a întrebat-o el. Cu toate cele întâmplate, nu ești în siguranță dacă rămâi aici.

Apoi s-a gândit la fratele lui. Cu ceva timp în urmă, când îi descoperise ascunzătoarea, Magda îi spusese că Hans știa că ea e evreică. În mod sigur, o putea ajuta, cu toate legăturile pe care le avea.

– Ai vorbit cu Hans?

Ea a încuviințat din cap, părând a se afunda mai adânc în îmbrățișarea lui.

– Am încercat o dată. Sigur că nu m-am referit în mod direct la mine, ci la prieteni care au nevoie de ajutor. Dar mi-a răspuns că nu e posibil, că organizația trebuie să se concentreze pe grupuri mari și că nu poate compromite operațiunea ajutând persoane individuale.

– Poate că lucrurile ar sta altfel dacă i-ai spune că îi ceri ajutorul pentru tine și pentru Anna.

– Nu.

Avea dreptate. Hans, principial și distant, nu avea să facă nici o excepție, nici măcar pentru familia lui.

– Promite-mi că nu spui nimic.

Roger și-a mușcat buzele.

– Promit.

– Un asemenea ajutor e oricum mai bun decât merit eu.

O expresie de silă față de sine și de învinovățire i-a deformat trăsăturile, iar Roger și-a dat seama că se gândea la relația lor. Magda considera că nu merită să fie adăpostită în refugiul lui Hans câtă vreme îi trăda încrederea.

– Magda, nu...

Ea a făcut un semn cu mâna.

– Într-o bună zi o să dau socoteală pentru ce am făcut aici – indiferent cât de serioase sunt sentimentele mele pentru tine.

Vocea îi era încărcată de resemnare. Roger s-a gândit la lipsa lui de remușcări. Un om mai bun poate că s-ar fi simțit mai vinovat să ia soția fratelui său în timp ce locuia în casa acestuia. Dar Hans avea totul și nu aprecia deloc.

– Pentru Anna însă, îmi fac griji, a adăugat Magda, schimbând subiectul.

Roger a încuviințat dând din cap. Cu o mamă evreică, fetița avea să fie considerată și ea evreică.

– Am întrebat prin vecini.

Se bănuia de multă vreme că familia Bader, cuplul în vârstă de alături, era cumva implicat în protejarea evreilor. Nu că ar fi vorbit vreodată cu ei. Se înstăpânise în acea vreme un soi de anxietate printre oameni, ca și cum toți se urmăreau unii pe alții, neștiind în cine se puteau încrede.

– Pot să am eu grijă de Anna, a protestat Roger.

– Dragul meu, a spus ea cu blândețe și a întins mâna ca să-l mângâie pe obraz. Știu că vrei. Dar o să trebuiască să fie ascunsă, în moduri pe care ți-ar fi imposibil să le controlezi.

A simțit cum un cuțit îi spintecă pieptul când s-a gândit pentru prima dată cum ar fi viața fără Magda și fără fiica lor.

– N-o să se ajungă la asta, a adăugat ea ferm, simțindu-i îngrijorarea.

– Lasă-mă să vorbesc eu cu Hans, a zis Roger dintr-odată. Dacă aranjează el cu actele, te putem scoate din țară. La Geneva, poate, sau la Paris.

Cu toate că nu o spusese, era limpede că avea să meargă cu ele, că nu avea să le lase să călătorească singure.

– Nu! a refuzat ea ferm. Trebuie să fim alături de Hans.

„Care nu e alături de tine“, ar fi vrut Roger să îi atragă atenția, dar nu a făcut-o. Egalitatea nu era o condiție pe care Magda o negociase în această

căsnicie.

– Dar în mod sigur s-ar simți mai bine să te știe în siguranță.

– Nu! a răspuns ea tăios, vorbind cu mai multă convingere decât o auzise el vreodată. Nu înțelegi, a zis ea printre dinți, coborând vocea până la șoaptă, deși în toată casa erau doar ei și copilul. Abia dacă reușești să te controlezi când el e aici. Expresia ta, felul în care mă privești.

Roger și-a întors privirea, rușinat. Ar fi vrut să nege spusele ei, dar nu putea.

– Și nu e vorba doar de tine, s-a grăbit ea să adauge, înmuindu-și cuvintele cu un zâmbet. Nici eu nu-s mai brează. Nu știi că, dacă te duci la el, o să-și dea seama?

Avea dreptate și în privința asta. Roger ar fi vrut să susțină că s-ar duce la Hans în calitate de cumnat îngrijorat. Dar, mai mult ca sigur, intensitatea panicii lui ar fi dat totul în vileag.

– N-o să spun nici un cuvânt, a renunțat el, încercând să o împace.

– Totul o să fie bine, a zis ea.

Dar vorbele îi sunau fals.

Roger își dădea seama din vocea Magdei că era mai mult decât atât, ceva ce ea nu spunea. Cu toate că se încredea în el mai mult decât în soțul său, era totodată limpede că, chiar după toate cele prin care trecuseră, după tot ce trăiseră împreună, încă nu avea pe deplin încredere în el. Avea să existe întotdeauna o parte din Magda pe care el nu putea să o cunoască.

– Dar...

Se pregătea să încerce încă o dată să o convingă. Înainte să-și poată duce gândul la capăt, jos, în holul de la intrare, s-a auzit un zgomot de ușă deschisă și de pași apăsați. A înlemnit. Se întorsese Gestapoul? Magda s-a repezit înspre copilul aflat pe pat, dar Roger a strâns-o mai tare, oprind-o. Aveau nevoie ca Anna să nu se trezească, ca să nu plângă.

– Șșșșt! i-a șoptit el.

A aruncat nesigur priviri prin cameră până ce ochii i s-au oprit asupra șifonierului. Trebuia să le bage pe Magda și pe Anna în ascunzătoarea din spatele lui, dar nu era chip să mute mobila masivă fără să facă zgomot, ceea ce ar fi atras atenția.

Pașii se auzeau acum pe scară, apropiindu-se cu repeziciune. Era oare ceva ce i-ar fi putut servi drept armă? Avea să moară luptându-se mai degrabă decât să îngăduie ca Magda și copila să fie luate.

– E cineva?

În ușă a apărut capul cu păr blond al lui Hans.

Roger a simțit cum ușurarea îi relaxează întreg corpul.

– Frățioare, a zis el, simțind față de Hans o căldură mai mare decât oricând. Slavă Domnului!

Dar Hans nu părea să îi împărtășească sentimentul. I-a privit fix pe el și pe Magda, iar ridurile de pe frunte i s-au adâncit. Înainte, de fiecare dată când Hans se întorsese acasă, Roger fusese sigur că fratele lui avea să-și dea seama ce se întâmplase, că evenimente de o asemenea amploare nu puteau rămâne nedescoperite. Hans nu păruse însă a bănui niciodată nimic, ci se retrăgea în birou, sub pretextul unor chestiuni urgente. Roger a devenit dintr-odată conștient de cât de bizară trebuie că părea această scenă – el și Magda în intimitatea dormitorului, ea agățată de gâtul lui într-un fel care dădea de înțeles că nu era pentru prima dată. Cu siguranță, Hans avea acum să își dea seama.

Magda a sărit în picioare și și-a aranjat părul.

– Credeam că te întorci diseară.

În afară de roșeața din jurul ochilor ei, nu se vedea nici un semn al disperării care îi devastase trupul cu câteva minute mai înainte. S-a apropiat repede de Hans, iar chipul i s-a luminat când i-a luat paltonul. Roger a căutat un indiciu că entuziasmul Magdei nu era autentic ori că zâmbetul ei era forțat. Dar nu a găsit nici unul.

Hans și-a mângâiat soția pe păr.

– Am reușit să prind o mașină mai devreme. Apoi s-a întors spre Roger. N-ar trebui să fii la cursuri?

Sesizând tonul paternalist din vocea fratelui său, Roger s-a enervat.

– M-am întors să iau o lucrare pe care o uitasem. Și bine că m-am întors – Gestapoul a fost aici.

Și-a dat seama, chiar în timp ce rostea cuvintele, că exagerase importanța propriului rol, de parcă s-ar fi întâlnit chiar el cu nemții.

Pe fața lui Hans a trecut o umbră de îngrijorare.

– Cum?

– În principal au pus întrebări despre activitățile din cartier, i-a explicat Magda, cu o voce mai calmă decât își închipuise Roger că e posibil date fiind circumstanțele.

A văzut ușurarea apărută pe chipul fratelui său când acesta a înțeles că nu veniseră pentru a-i pune în pericol operațiunea. L-a cuprins furia. Ar fi trebuit ca siguranța propriei familii să însemne mai mult pentru Hans decât munca lui.

În timp ce Magda îi povestea în continuare, cu voce joasă, despre întâlnire, Hans și-a pus brațele în jurul ei și a condus-o către pat. Ea a luat copilul și au stat toți trei împreună, o familie reunită. Uitaseră de el, și-a dat Roger seama, dezamăgit. O parte din el își dorea ca Hans să afle ce se petrecea între el și Magda, pentru a distruge statu-quoul aranjamentului, în care Roger nu ar fi putut niciodată câștiga.

Dar acest lucru nu s-a întâmplat, iar Roger nu avea să forțeze lucrurile. Magda avea acum nevoie mai mult decât oricând de protecția pe care i-o asigura căsătoria cu Hans. Învins, s-a strecurat afară din încăpere.

În acea seară, Roger a stat în ușa biroului lui Hans, așteptând ca fratele său să-l observe. A privit în spate, peste umăr. Magda s-ar înfuria dacă ar ști că el îi nesocotește dorințele, precum și promisiunea pe care i-o făcuse. Dar, după cele petrecute în acea zi, nu avea de ales. Și conta pe faptul că Hans, preocupat de ale lui, nu-i spunea prea multe soției. Nu avea să-i spună nimic Magdei decât dacă chiar ar fi putut face ceva, și atunci nu avea să mai conteze. Roger trebuia să își asume riscul.

Cum trecuseră câteva minute fără ca Hans să-și ridice privirea, Roger și-a dres glasul.

– Intră, a zis Hans, dar cu o amabilitate forțată, ca și cum încerca să ascundă faptul că întreruperea îl deranja. Cum merg studiile?

– Bine, i-a răspuns el politicos, mai conștient decât oricând de generozitatea fratelui său, de dezechilibrul de putere care existase întotdeauna între ei.

– Ai nevoie de ceva bani în plus?

– Nu, mulțumesc, a răspuns Roger, străduindu-se să nu lase să i se citească indignarea în voce.

Ceruse bani o singură dată, și asta doar ca să se descurce până la sfârșitul lunii, când primea bursa, și atunci îi înapoiase imediat.

– E vorba de Magda.

Hans a ridicat pentru o clipă privirea din hârtii.

– Ce e?

Roger a tras adânc aer în piept.

– Sunt îngrijorat pentru siguranța ei, ca și pentru a Annei.

Hans însă a continuat să îl privească absent. Oare chiar nu vedea legătura dintre munca lui și pericolul care îi amenința familia?

– După tot ceea ce s-a petrecut azi..., a insistat el.

Hans și-a îndreptat spatele.

– Ancheta Gestapoului nu pe Magda a vizat-o. Și, dat fiind statutul meu de diplomat, nu ar îndrăzni să se atingă de soția mea.

Nu urmărea să fie arogant, și-a dat seama Roger. Prezenta doar cu sinceritate felul în care vedea el situația. Dar cum putea fi sigur?

– Dacă i-ai putea face rost de niște acte...

Hans a clătinat din cap.

– Chiar dacă aș reuși asta, Magda ar refuza să plece.

Măcar în privința asta, Hans părea că-și cunoaște soția.

– Iar plecarea ei ar atrage prea mult atenția.

Indignarea lui Roger a crescut. Fratele lui chiar era mai preocupat de aparențe de dragul muncii sale decât de siguranța propriei familii?

A ezitat, dorindu-și să spună mai multe. Dar deja vorbise mai mult decât ar fi vrut Magda și nu avea să ajungă nicăieri cu Hans. S-a întors să plece.

– Seară bună!

– Stai! a strigat Hans în urma lui când a ajuns la ușă.

S-a întors înspre el, ca un frate devotat atunci când e chemat.

– Legat de Magda... îți înțeleg îngrijorarea.

Trăsăturile lui Hans s-au înmuiat.

– Și în lunile ce vin am să călătoresc foarte mult.

Asta însemna că Hans urma să lipsească și mai mult decât până acum? s-a întrebat Roger, cuprins de un amestec de speranță și de neîncredere. Nu prea părea cu putință.

– Aș vrea ca tu să ai grijă de ea.

Am deja, ar fi vrut Roger să-i spună. Hans a continuat:

– Vreau să zic, dacă s-ar întâmpla ceva cu mine...

Vocea i-a scăzut treptat și chipul i s-a înnegurat, dezvăluind o îngrijorare mai mare decât fusese dispus mai înainte să recunoască.

– E ceva...

– Nimic de care să știu eu. Nici un pericol iminent.

Dar Hans părea că încearcă să îl convingă nu numai pe Roger, ci și pe sine.

– Pentru orice eventualitate, în partea de jos a biroului meu e un sertar cu fund fals. Dedesubtul lui o să găsești niște bani, precum și hârtii cu datele detaliate ale contactelor mele din diferite locuri. Să nu îl deschizi decât dacă situația e critică. Mai sunt și alte lucruri acolo și te-ai pune în pericol pe tine și pe Magda aflând despre ele.

– Sigur.

Altcineva poate că ar fi încercat să obțină mai multe informații ori chiar ar fi fost tentat să arunce o privire. Dar Hans nu avea să spună mai mult de atât – iar Roger învățase cât e de important să fii discret.

Roger a plecat din birou și a privit fără tragere de inimă scările care duceau la al doilea etaj. Nopțile în care Hans era acasă erau cele mai dificile și atunci când știa că fratele său urmează să sosească, rămânea la universitate cât de târziu putea, studiind până când bibliotecara îi atrăgea cu răbdare atenția că urmează să se închidă clădirea. Mai târziu, stătea întins pe pat fără să doarmă, încercând să nu audă sunetul vocilor care răsunau încet dedesubt, incapabil să accepte că momentul venirii Magdei nu avea să sosească.

A pornit în direcția scărilor. A auzit în spatele lui un zgomot venind din baie și, când a privit înapoi, a văzut-o ieșind pe Magda, îmbrăcată în capot. Aceasta s-a îndreptat spre dormitor, cu capul plecat.

Când s-a forțat să meargă mai departe, gheata i s-a frecat cu zgomot de podea. S-a întors. Din ușă, Magda a aruncat o privire peste umăr și, când ochii li s-au întâlnit, a putut vedea un dor care l-a atins la inimă.

Nu a rezistat imboldului și s-a apropiat de ea.

– Magda.

Buzele i-au rostit numele fără sunet. Și-a ținut răsuflarea, dorindu-și ca și ea să îndrăznească să îi șoptească numele. Secundele s-au scurs. Apoi tăcerea a fost întreruptă de fâșâitul de hârtii venit de după ușa închisă a biroului și s-a auzit cum Hans își drege glasul.

– *Gute Nacht*[28], a spus ea în grabă.

Roger a deschis gura, dar, înainte să poată răspunde, Magda a dispărut în întunericul din spatele ei.

Îmi pare rău (în limba germană în original)
Noapte bună! (în limba germană în original)

CAPITOLUL 9

München, 2009

Charlotte l-a pironit cu privirea pe Brian, în timp ce o încercau o mie de emoții contradictorii. Era obișnuita tresărire pe care o simțea în stomac. Dar, în același timp, îi venea să îi tragă o palmă sănătoasă, pentru că o lăsase baltă la aeroport. Tot ceea ce îi făcuse el cu ani în urmă i-a năvălit din nou în minte, cu o și mai mare amploare dată fiind recenta lui greșeală. Pe sub toate astea, s-a aprins o mică pâlpâire de dorință, atracția pe care o simțea pentru el nefiind diminuată de trecerea timpului ori de suferință. Iar apoi, la fel de neașteptat precum veniseră, sentimentele s-au retras asemenea unui val, lăsând-o pustie și secătuită. În sinea ei, a simțit cum se prăbușește.

– Bună dimineața, a salutat-o Brian, de parcă apariția lui neanunțată era perfect firească, la fel și împrejurările care îi făcuseră să se întâlnească aici.

A trecut pe lângă ea și a intrat în cameră. Charlotte a devenit brusc conștientă de pantalonii de trening pe care îi purta și de părul ei ciufulit după somn, ca și de mirosul dulceag care părea că persistă în aer. Brian s-a dus la fereastră, a tras perdelele la o parte și lumina strălucitoare a soarelui a căzut pe patul nefăcut. Cât pe ce ca Brian să dea nas în nas cu fratele lui, și-a dat ea seama cu ușurare. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi venit puțin mai înainte?

– Când ai ajuns?

– Cam acum o oră.

Dar, îmbrăcat într-un costum deloc șifonat și proaspăt bărbierit, Brian nu arăta nici un semn cum că ar fi luat un zbor de noapte.

– Îl așteptai pe Jack?

– Eu... adică noi... nu am stabilit unde ne întâlnim în dimineața asta.

Mâncarea pe jumătate neatinsă de pe tăvile de la room-service, aflate încă într-un colț, părea un soi de probă incriminatorie. Dar Brian n-a părut că

observă. Stânjenelii ei i-a luat locul enervarea. El era cel care îi trăsese țeapă, cel care o trimisese să se ocupe de caz de una singură. El era cel care datora explicații.

– Ce-ar fi să faci un duș, i-a sugerat el înainte să apuce ea să vorbească. O să mă duc în hol, îmi iau niște cafea și te aștept acolo.

O oră și jumătate mai târziu intrau în sala de conferințe a închisorii. Jack a ridicat privirea și, văzând-o, i-a zâmbit. Apoi, dând cu ochii de fratele său, fața i s-a posomorât și s-a încruntat. Privirea i-a căzut din nou asupra lui Charlotte și expresia de pe fața lui s-a schimbat – fără ca ea să își poată da seama ce exprima. Stânjeneală? Dorință? Regret?

Jack s-a ridicat în picioare.

– Salut, Brian, a zis el calm, pe un ton neutru, care nu trimitea prin nimic la zecile de ani de inexplicabilă răceală între ei.

Cei doi bărbați nu și-au dat mâna.

– Tocmai ce am ajuns, a zis Brian. Am fost reținut de o audiere de urgență.

Ca de obicei în cazul lui Brian, nu au existat scuze.

– Am înțeles că ați fost în Polonia?

– Da. E o poveste lungă și...

Dar Brian a trecut mai departe, fără să îi dea ocazia să termine ce avea de spus.

– Roger, l-a salutat el călduros pe bătrân și i-a întins mâna de parcă se întâlneau pe terenul de golf.

Era pentru prima dată când Charlotte auzea pe cineva adresându-i-se bătrânului pe numele mic.

Apoi Brian s-a oprit, observând cătușele de la gleznele lui Roger.

– Ce-i asta? a vrut el să știe, întorcându-se către ei, de parcă Charlotte și Jack erau personal responsabili de încarcerarea lui Roger. Clientul meu e un om de afaceri respectat, un lider în domeniul lui. Nu ar trebui să fie tratat ca un criminal de rând.

Clientul lui, a repetat Charlotte în gând, iritată.

– Am să-i telefonez judecătorului, s-a grozăvit Brian. E scandalos.

– Ba n-ai să faci așa ceva, i-a răspuns calm Jack, pe un ton glaciar. Aici nu ești în New York. E o țară străină, cu propriile reguli și obiceiuri, și doar o să înrăutățești lucrurile dacă faci pe grozavul.

Brian a deschis gura și Charlotte s-a pregătit pentru o replică împănată cu obscenități, dar el s-a potolit, aparent supus de admonestarea venită din

partea fratelui său.

– Și acum ce facem?

– Eu și Charley..., a început Jack și apoi a ezitat, tulburat că folosise numele ei de alint.

Brian a privit când la Jack, când la Charlotte și s-a încruntat.

– *Herr* Dykmans ne-a spus ieri despre un ceas care ar putea conține câteva informații utile, a intervenit Charlotte. Dânsul crede că acesta s-ar putea afla la Salzburg și eu sunt de părere că ar trebui să mergem acolo ca să verificăm această pistă.

– Iar eu cred că ar însemna să alergăm după cai verzi pe pereți, a intervenit Jack în discuție.

– Oricum, aici nu avem o pistă mai bună, a ripostat ea brusc, cu senzația că își pledează cazul în fața judecătorului.

– Sunt de acord cu Charlotte, a declarat Brian, ca și cum lui i-ar fi revenit decizia.

El avea, a admis Charlotte în sinea ei, votul de departajare. Dar oare chiar era de acord cu ea sau încerca doar să îi pună bețe în roate fratelui său?

Cu coada ochiului, Charlotte a surprins enervarea care s-a întipărit pe chipul lui Jack. Era vorba de frustrarea pe care o descrisese el înainte – acesta era cazul lui și Brian dăduse buzna în ultima clipă, preluând controlul. Era însă mai mult decât asta. Charlotte percepea undele acuzatoare la adresa ei, venite dinspre Jack traversând încăperea. Pentru el era ca și cum ea l-ar fi trădat, ceea ce părea nedrept, dat fiind că ideea de a merge la Salzburg fusese a ei de la început și că el fusese cel care adusese în discuție dezacordul lor. Dar tot nu voia ca Jack să creadă că ea e de partea lui Brian. Îmi pare rău, a încercat ea să îi spună fără a rosti cuvintele cu voce tare.

Dar Jack și-a ferit privirea.

– Fie, a zis el în cele din urmă. O să rezerv biletele de tren.

– Nu trebuie să vii, i-a răspuns Brian. Poți rămâne aici să lucrezi la caz, iar eu și Charlotte mergem la Salzburg.

În timp ce stătea deoparte urmărindu-le disputa, a cuprins-o groaza. Își dorea să fie singură cu Brian chiar mai puțin decât își dorea să stea despărțită de Jack, iar combinația celor două părea de neimaginat. Șuvoiul de emoții pe care și le reținuse până atunci s-a dezlănțuit cu atâta forță încât aproape că i s-au tăiat picioarele.

– Nu, a răspuns ferm Jack. Trebuie să mergem cu toții.

Charlotte a răsuflat fără zgomot.

– Oricum, eu vorbesc cel mai bine germana.

– Atunci, ce mai așteptăm? a întrebat Brian.

Charlotte s-a crispat. Încă mai sperase că Brian ar fi putut să renunțe la această călătorie.

– Dar tu ai cazul tău la New York... Nu trebuie să te întorci?

Brian a dat din mână indiferent.

– Aiurea! De abia am sosit. Și, pentru mine, nimic nu e mai important decât Roger, a zis el, destul de tare încât bătrânul să audă.

Dar Charlotte și-a dat seama că depășea limita preocupării față de clientul lui. Brian voia pur și simplu ceea ce avea Jack, insista să preia controlul. Aceasta era tensiunea pe care o percepuse între cei doi frați cu ani în urmă, numai că, în loc să se diminueze cu trecerea timpului, stratagemele erau acum și mai evidente, la vedere. Și nu doar în legătură cu acest caz – instinctul competitiv al lui Brian fusese ațâțat la vederea apropierii care se crease între ea și Jack în ultimele câteva zile. Gândul nu a fost de natură să o liniștească. Nu era vorba că Brian o dorea. Atâta doar că nu voia ca fratele său să câștige.

„Dar între mine și Jack nu e nimic“, și-a zis Charlotte, protestând în sinea ea. Noaptea trecută a fost doar ceva de moment și, oricum, Brian nu știe despre asta. Nu conta însă; gelozia lui Brian avea prea puțin de-a face cu realitatea ori cu ea, și foarte mult cu rivalitatea dintre frați și cu nevoia lui de a fi câștigător. Nu putea fi convins să nu meargă la Salzburg.

Charlotte a cercetat cu privirea masa din sala de conferințe. *Herr* Dykmans privea disputa celor doi frați, cu un licăr greu de descifrat în coada ochilor. Charlotte nu și-a mai putut stăpâni iritarea. Să fi fost amuzat de această luptă dintre membrii echipei care încerca să-i salveze viața? Apoi, ochii lui i-au întâlnit pe ai lui Charlotte, susținându-i privirea. Nu, despre altceva era vorba. Empatie. Și eu am făcut parte dintr-un triunghi amoros, părea să spună privirea lui.

Ar fi vrut să îi spună că lucrurile nu stăteau așa, că nu era deloc aceeași situație cu a lui. Dar, orice ar fi fost, să fie prinsă în lupta pentru putere dintre doi frați nu era o postură care o încânta.

– În regulă, a zis ea, dregându-și glasul.

Era timpul să preia controlul situației.

– Haide să rezervăm biletele. Noi trei mergem la Salzburg, a zis ea fără să întâlnească privirea lui Roger.

– M-am ocupat de clientul nostru, i-a spus Brian lui Charlotte o oră mai târziu, când se urcau în tren, cu câțiva pași înaintea lui Jack.

Îl lăsaseră pe Roger la închisoare și se duseseră direct la gară, fără ca vreunul dintre ei să rostească un cuvânt cât timp durase drumul scurt cu mașina. Acum au găsit un compartiment gol, cu trei locuri cu fața înainte și trei în spate, iar Brian nu mai manifesta nici o urmă din lăudăroșenia pe care o arătase mai devreme. Era reținut, aproape spășit, ca un băiețel mustruluit. Întotdeauna se pricepuse să îl aducă în starea asta, a reflectat Charlotte, pur și simplu așteptând să se potolească furtuna dezlănțuită înăuntrul lui, oricare ar fi fost cauza acesteia.

– Kate Dolgenos se află chiar acum în Philadelphia.

Ea a încuviințat din cap.

– Știu.

Dar această singură promisiune respectată de el nu compensa în nici un chip restul, suferința pe care i-o provocase cu ani în urmă, faptul că nu reușise să apară la aeroport, așa cum promisese, cu câteva zile înainte.

Brian s-a așezat pe locul de lângă culoar, cu fața înainte, iar Jack s-a trântit pe locul aflat cel mai departe de fratele lui, lângă fereastră, cu fața către capătul trenului. Charlotte a stat în cumpănă. Alegerea locului pe care să se așeze părea într-un fel simbolică – ca și cum ar fi ales între ei doi. Ceea ce era absurd, dat fiind că se aflau toți de aceeași parte a baricadei, cel puțin în sens juridic.

– Merg să-mi iau o cafea, a zis ea, fără să aleagă pe nici unul. Vreți ceva?

Jack a deschis gura ca pentru a spune ceva, dar nu a scos nici un sunet. Brian i-a aruncat doar o privire neajutorată de abandonare, prin care o implora să nu plece. Era prima dată după ani de zile când cei doi frați se vedeau, și-a dat ea seama, și nu voiau să rămână singuri unul cu celălalt.

Dar asta nu era problema ei, a hotărât ea câteva minute mai târziu, așezată la o masă din vagonul-restaurant. Era avocat, nu terapeut. A amestecat în cappuccino și a deschis exemplarul din *International Herald Tribune* pe care îl cumpărase din gară și a trecut în revistă titlurile, dorindu-și să își abată astfel atenția. O clipă mai târziu a ridicat din nou privirea, absentă. Trenul părăsise centrul orașului München și zonele rezidențiale din jurul

lui, iar în depărtare, în fața ochilor ei se întindeau colinele verzi din sudul Bavariei.

A suspinat, simțindu-se surprinzător de relaxată. Întotdeauna cunoscuse aici un soi de libertate și de anonimat, o simplitate pe care o pierduse undeva, în drumul înapoi spre casă. Aș putea pur și simplu să merg mai departe, s-a gândit ea dintr-odată. Să las în urmă toată povestea asta cu Brian și cu Jack, să trec dintr-un tren în altul și să văd unde ajung. Îndrăzneala ideii aproape că a amețit-o. Oricum trăia singură, o viață lipsită de orice constrângeri. De ce nu s-ar bucura de unele dintre avantajele singurătății?

Dar chiar în timp ce lua în calcul această idee, în mintea ei au început să curgă considerațiile de ordin practic: avea o viață în Philadelphia, o casă, clienți care se bazau pe ea. Și mai era și Roger. Cu tot comportamentul lui distant și refuzul obscur de a coopera, era ceva la el care ei i se părea ciudat de interesant. Nu că ar fi fost tocmai simpatic, dar avea o resemnare calmă cu care ea putea empatiza. Oricum, dacă îl simpatiza sau nu, era irelevant. Acceptase cazul și acum era clientul ei și avea să îl reprezinte până la capăt cu același devotament pe care îl avea pentru Marquan sau pentru oricare dintre ceilalți puști pe care îi reprezenta acasă.

Iar asta însemna să continue să lucreze cu Jack, și-a zis ea, iar chipul lui i-a apărut în minte. A fost acaparată de o imagine din noaptea trecută, Jack mișcându-se deasupra ei. Ce se întâmplase? Toată povestea era atât de ireală, ca și cum ar fi fost un vis. Dar a cuprins-o o senzație inconfundabilă de căldură, confirmând că întâlnirea chiar se întâmplase, astfel că a continuat să se întrebe ce însemnau toate astea. E din cauza stresului, a decis. Oamenii singuri care lucrează multe ore împreună se lasă duși de val.

Cu toate acestea, nu reușea să scape de senzația de disconfort. Nu îi stătea în fire, ar fi putut să îl oprească ori să îi spună nu. Mai fuseseră și alții, bineînțeles, în anii care trecuseră de la despărțirea de Brian, întâlniri ocazionale care, după câteva ieșiri, o lăsau cu un sentiment și mai acut de gol. Dar de data asta fusese diferit. Ca și cum fusese deschisă o minusculă crăpătură, o fisură în armura pe care cu greu o construise, făcând-o să se simtă goală și expusă.

Irelevant, a tras ea, în cele din urmă, concluzia, terminându-și cafeaua. Se întâmplase și acum, că Brian era aici, se terminase, nu avea să mai fie o

problemă. S-a ridicat, a aruncat paharul de cafea în coșul de gunoi și și-a împăturit din nou ziarul înainte să pornească înapoi spre compartiment.

Chiar atunci a simțit pe șold cum îi vibrează telefonul mobil, semnalând primirea unui mesaj. A privit în jos, surprinsă. Contactul cu lumea din afară i se părea acum ceva complet străin. Și-a scos telefonul, s-a conectat la internet și a intrat în contul ei de gmail. Pagina s-a încărcat încet, împiedicată, era sigură de asta, de faptul că semnalul nu era bun în zona muntoasă.

Avea un mesaj nou, de la Alicja Recka. Lui Charlotte i s-a părut că inima îi stă în loc când a dat clic pe mesaj și a derulat în jos. Nu se așteptase să primească atât de repede un răspuns. „Îmi pare bine să primesc vești de la tine, a citit ea. Am verificat în evidențele noastre și îmi pare rău să spun că, după cum rezultă, Magda Dykmans a murit în camera de gazare la Belzec, în 1943. Cele bune, Alicja.“

Charlotte a simțit o piatră în stomac. Dintr-odată i se părea că o cunoscuse pe Magda, iar pierderea era deopotrivă a ei, cât și a lui Roger. Ei bine, la ce se așteptase, la un sfârșit fericit după atâta amar de ani?

Fără tragere de inimă, s-a îndreptat spre compartiment ca să le comunice vestea lui Jack și lui Brian. Când s-a apropiat de ușă, s-a oprit la auzul unor voci. Frații vorbeau unul cu celălalt, ceea ce era o surpriză plăcută. Poate că reușiseră până la urmă să spargă gheața. A așteptat, căci nu voia să întrerupă o posibilă reconciliere. Dar acum discuția se purta pe un ton ridicat. S-a aplecat în față, ascultând mai atent. Cu toate că nu putea distinge ceea ce spuneau, era limpede din tonul lor înflăcărat că nu era o conversație amicală.

Ar trebui să plec, și-a zis ea. Orice s-ar întâmpla între ei, nu e treaba mea. Dar a devenit tot mai curioasă: ce era între ei mărul discordiei, chiar și acum? Incapabilă să se abțină, s-a apropiat și mai mult de ușă.

– Las-o în pace, Brian, l-a auzit pe Jack adresându-i fratelui lui un avertisment concis.

Vorbesc despre mine, și-a dat seama Charlotte. Ușor, s-a retras și mai mult în spatele cadrului ușii.

– Ce-ți pasă ție? a vrut Brian să știe. E ceva între voi doi?

– Nici gând, s-a grăbit Jack să răspundă, ca și cum întrebarea ar fi fost absurdă.

Charlotte și-a înăbușit o exclamație, rănită de tonul lui indiferent.

– Spun doar că nu ar trebui să te joci cu ea în felul ăsta. O târăști în povestea cu cazul ăsta și apoi...

Brian a ridicat vocea, protestând:

– Eu nu...

Charlotte s-a dat în spate, cu ochii scânteindu-i. Nu doar faptul că Jack nega ceea ce se petrecuse între ei o durea; crezuse că deveniseră egali în ultimele câteva zile, că lucrau bine împreună. Ca să audă acum că el considera că ea nu merită nimic din timpul fratelui lui – sau din al său.

Jack a vorbit din nou:

– Iar acum, că Danielle e însărcinată...

Charlotte a simțit o izbitură în piept. Cu toate că știa de aproape zece de ani de căsătoria lui Brian cu Danielle, ideea că un copil avea să îi confere și mai multă legitimitate era mai mult decât putea ea suporta. S-a răsucit pe călcâie și a pornit-o în goană pe culoarul trenului, izbindu-și cotul de ușa pe jumătate deschisă a unui compartiment, fără să simtă durerea. A fugit cât de repede putea, ocolind pasageri și valize, ca și cum ar fi fost acasă, în aer liber, și s-ar fi descărcat după o zi deosebit de epuizantă la tribunal, alergând un traseu de vreo zece kilometri pe Kelly Drive.

Un minut mai târziu, Charlotte a ajuns din nou în vagonul-restaurant din capătul trenului în mișcare. A încetinit pasul și s-a dus la fereastra crăpată din spatele vagonului, privind dealurile care rămâneau în urmă. A stat așa, nemișcată, timp de câteva minute, răsuflând încă greu. Ce caut eu aici, s-a întrebat ea. Brusc, a izbit-o întreaga amploare a situației. Europa, Brian, acestea erau sentimente pe care le dăduse deoparte cu aproape zece ani în urmă, iar suferința, deși încă prezentă, măcar se cicatrizase, estompată de trecerea timpului. Cum putuse fi atât de nesăbuită să le facă din nou loc?

Lacrimile îi șiroiau cum nu i se mai întâmplase de ani de zile, poate niciodată, nici măcar când Winnie a murit, iar ea a rămas în loc la marginea cimitirului pustiu, realizând pentru prima dată că era absolut singură pe lume. Apoi intrase în modul de funcționare: trebuia să vândă casa, avea un job pe care trebuia să și-l păstreze. După aceea, când lucrurile se așezaseră și ar fi avut timp pentru jelit, alesese pur și simplu să nu deschidă din nou ușa și să dea drumul sentimentelor înăuntru. Erau irelevante, ca un manual pentru un curs pe care îl luase și nu avea să-l mai folosească niciodată. Dar acum mâhnirea a răbufnit, iar ea a plâns fără să se ascundă, fără să-i pese cine o auzea, în timp ce hohotele ei reverberau în vagonul gol.

Și oricum, care era treaba cu frații Warrington? Țesătura vieții ei era bogată, plină de oameni și de locuri și de experiențe. Cu toate acestea, îi permisese lui Brian – și acum lui Jack – să îi intre pe sub piele, să o afecteze în feluri în care nu o mai făcuse nimeni.

– Hei!

Charlotte s-a răsucit pe călcâie. Brian stătea în spatele ei, încercând să țină în echilibru două pahare de cafea. Ea l-a privit îndelung, de parcă uitase pentru o clipă că el era aici sau nu se așteptase să o găsească în tren. Fără să spună nimic, Brian i-a întins una dintre cafele, iar ea a luat-o și s-a lăsat pe locul pe care i l-a indicat el, la una dintre mese. Nu o întrebase dacă se întâmplase ceva, și-a dat ea seama, recunoscătoare. Oare o văzuse stând în fața compartimentului, înainte ca ea să fugă de acolo?

– Îmi pare rău, a zis Charlotte, confruntată cu o nevoie bruscă de a da explicații. Doar că...

– Să fii aici, după atâția ani, i-a completat Brian spusele. Îți trezește o mulțime de amintiri, nu-i așa?

Charlotte a ezitat, luată prin surprindere de aparenta lui înțelegere. Acesta era bărbatul pe care îl uitase, debarasat de toată bravada lui, empatic și autentic. Acesta era Brian în forma lui cea mai periculoasă.

– Te-am auzit fără să vreau vorbind cu Jack, a mărturisit ea.

I-a studiat expresia feței, dar nu dădea nici un semn că ar fi fost furios.

– Felicitări, știi tu, pentru copil!

Brian s-a luminat la față.

– Mulțumesc din suflet. Sunt încântat de-a dreptul.

Charlotte a remarcat că Brian nu a zis *suntem*.

– Probabil că și Danielle e entuziasmată.

Pe fața lui Brian a licărit ceva.

– Este, bănuiesc. E vorba doar de moment.

Charlotte a încuviințat din cap, înțelegătoare. Danielle, care deja era *income partner*, probabil că era pe cale să obțină poziția superioară de *equity partner* în firma la care lucra, iar concediul de maternitate, care însemna timp ce o ținea departe de a-și dezvolta clientela și de orele plătite, avea în mod sigur să îi știrbească șansele.

– Nu sunt sigur dacă e pregătită să pună pe altcineva pe primul loc, a adăugat Brian.

Pentru oricine altcineva, s-a gândit Charlotte, mărturisirea despre lipsa de instinct matern a soției, făcută unei foste iubite, ar putea părea neloială. Dar, de fapt, tonul lui Brian nu era unul critic. Nu transmitea părere de rău și nici nu sugera că ar fi preferat-o pe Charlotte în locul soției sale, ci mai degrabă expunea situația de fapt așa cum era ea în prezent.

– Asta presupune neîndoielnic o schimbare a stilului de viață, a fost ea de acord. Știți ce o să aveți?

– Încă nu și nu știu dacă aflăm. Danielle vrea să știe ca să putem decora camera copilului. Dar părerea mea e că acesta e unul dintre adevăratele mistere ale vieții. Însă nu m-ar deranja să fie fată.

Charlotte l-a privit surprinsă. Ar fi zis că sigur Brian își dorea băiat, pentru meciurile de fotbal și lucruri de genul ăsta. A devenit dintr-odată conștientă de cât de ciudată era conversația, nu doar faptul că stătea de vorbă cu fostul ei iubit despre copilul acestuia cu femeia pentru care o părăsise – ci faptul că asta nu părea deloc să o deranjeze prea mult. S-a dus cu gândul la schimbul de replici pe care îl auzise mai devreme între cei doi frați. Nu ideea că Danielle și Brian au un copil împreună o supărase așa de tare, cât faptul că Jack părea să o considere neimportantă.

Cerul se întunecase; nori groși se adunau împrejurul vârfurilor muntoase.

– Nu vrei să te întorci? l-a întrebat ea. Adică a fost frumos din partea ta să vii după mine, dar sunt sigură că ai treabă.

– Nu, a zis el, zâmbind. Probabil că Jack deja doarme. Oricum e imposibil să lucrezi într-un asemenea sforăit.

Charlotte a ezitat, neștiind cum să reacționeze la această remarcă, care era amuzantă și adevărată, dar, în același timp, un pic prea intimă ca să se simtă confortabil. De fapt, tu sforăi mai rău decât el, îi venea să îi spună lui Brian. La Jack era mai mult un șuierat ușor, ca atunci când vântul bate printr-un spațiu îngust, nu zgomotul ca de tren de marfă pe care îl scotea fratele lui.

– Îmi pare rău, a zis brusc Brian.

Charlotte a simțit o izbitură puternică în abdomen. Era prima dată când îl auzea pe Brian cerându-și scuze. Poate că, dacă ar fi spus asta cu zece ani în urmă, lucrurile ar fi fost mai ușor de suportat.

– Pentru ce? a vrut ea să știe, întrebându-se dacă nu cumva era mai bine să nu întrebe, dacă ceea ce presupunea ea despre scuzele lui nu era mai bun decât orice ar putea avea el de fapt de spus.

– Pentru felul cum s-au terminat lucrurile între noi, atunci.

Nu, nu îi părea rău pentru ceea ce făcuse ori pentru cât de mult o rănise. Regreta că fusese urât, inconvenientul de a fi lăsat în urmă o situație în legătură cu care nu se putea simți confortabil.

– Că nu am putut fi așa cum sunteți tu și Jack acum, a adăugat el.

Charlotte a simțit că îi stă inima în loc. Oare Brian știa ce se întâmplase între ea și fratele lui? Îi spusese Jack ceva?

– Adică prieteni, a clarificat Brian.

A răsuflat încet, ușurată. Brian era invidios că fratele său ajunsese apropiat de ea într-un mod în care el nu putea, dar nu bănuia nimic altceva. Nu că ar fi contat. Era clar, din remarcile pe care le surprinsese, că Jack nu o considera importantă.

Nu am fi putut rămâne prieteni, și-a zis ea, pentru că, în primul rând, nici nu am fost vreodată.

– Prieteni, a zis ea în cele din urmă. Nu știu dacă Jack ar fi de acord.

– Fratele meu e genul pe care e greu să ajungi să-l cunoști, a remarcat Brian. E atât de melancolic.

Remarca a surprins-o pe Charlotte. Cu ani în urmă, ar fi putut să fie de acord. Dar acum îl vedea altfel pe Jack, nu trist, ci reflexiv și profund, în timp ce Brian nu era. Remarca despre fratele lui părea nedreaptă, iar ei îi venea să-i amintească avertizarea pe care o primiseră în facultate – atacurile la persoană împotriva adversarului îți subminează credibilitatea în instanță.

Au privit pe fereastră, fără ca vreunul dintre ei să mai spună ceva, în timp ce vârfurile acoperite de zăpadă ale munților Obersalzberg se întindeau în față, prin ceață, iar ploaia a început să cadă.

– Îți amintești de Memorialul Jefferson noaptea? a întrebat Brian, întrerupându-i firul gândurilor.

Charlotte a încuviințat din cap, iar amintirea i-a venit imediat în minte. Fusese cu ocazia unei călătorii la Washington, spre sfârșitul iernii, o încercare din partea lui de a-i abate gândurile de la mama ei aflată pe moarte, pe când încă lui încă îi mai păsa, înainte ca lucrurile să înceapă să meargă rău. Noaptea târziu, după ce barurile din Georgetown pe care le colindaseră se închiseseră, iar ea era pe jumătate adormită, Brian a trezit-o și a convins-o să iasă din camera lor de hotel.

– Unde mergem? întrebase ea, în timp ce el o conducea prin aerul rece al nopții, pe lângă Washington Harbor și Kennedy Center înspre Mall, iar aburii respirației se ridicau deasupra lor.

Străzile erau straniu de liniștite și ea și-a făcut griji că, poate, nu era sigur să cutreiere pe afară la ora aceea. Au urcat treptele de la Memorialul Lincoln și au privit de acolo de sus, într-o tăcere uimită. Apoi au pornit mai departe. Charlotte nu avea habar cât timp trecuse și nu s-a simțit deloc obosită de atâta mers, și și-au continuat plimbarea de-a lungul bazinului reflectorizant înspre Memorialul Jefferson și Bazinul Tidal, care apărea iluminat sub cerul cenușiu deschis al nopții.

Amintirea, pe care nu și-o mai îngăduise de ani de zile, era atât de vie de parcă tocmai s-ar fi întâmplat. Dar de ce aducea Brian acum vorba despre ea?

– De asta îmi aduc aminte locurile de aici, a zis el.

Charlotte a dat să-i spună că metropola agitată care era Washingtonul, chiar și noaptea, era cum nu se poate mai departe de acest refugiu montan. Apoi a hotărât să renunțe. Brian încerca, în felul său stângaci, să lege între ele cele două momente de singurătate și izolare. Și poate că mai mult de atât nu s-ar putea apropia niciodată de noțiunea de prietenie. Nu avea de gând să strice asta corectându-l.

– E greu să-ți imaginezi războiul aici, nu-i așa? a schimbat ea subiectul.

Munții cu vârfurile înzăpezite păreau liniștiți, de parcă nimic nu le-ar fi perturbat tihna. Era aproape cu neputință să îți imaginezi tancurile și alte mașinării de război care rulaseră pe aici, pricinuind atâta suferință de neîndurat cu numai vreo 60 de ani în urmă.

Jack și-a făcut apariția în ușa vagonului-restaurant.

– Aproape am ajuns, i-a anunțat el tăios.

Charlotte a privit pe fereastră, fără să poată distinge vreun semn de civilizație printre înălțimile compacte. Dar distanța dintre cele două orașe nu era mai mare de câteva sute de kilometri, iar el vorbea cu siguranța cuiva care călătorise de multe ori pe această rută. Desigur, câteva minute mai târziu, a apărut turla unei biserici, adăpostită între două vârfuri, iar apoi munții s-au dat la o parte, dezvăluind o mare de acoperișuri roșii.

Charlotte s-a întors cu spatele. Își mai simțea încă ochii roșii și umflați, care trădau faptul că plânsese. Jack părea că nu observă. Și-a luat privirea de la fereastră și s-a uitat la ceas, apoi din nou afară, nerăbdător. Amintindu-și tonul cu care acesta negase față de Brian că ar fi ceva între ei, Charlotte s-a înfuriat. Bărbatul pe care îl întrezărise seara trecută la hotel, blând și deschis, dispăruse. Oare se prefăcuse sau intervenise ceva după aceea?

Câteva minute mai târziu, când trenul s-a oprit, au coborât pe peron și s-au îndreptat înspre ieșirea din gară. Mesajul de la Alicja, și-a amintit ea deodată. A simțit că ar fi trebuit să spună ceva mai devreme, dar nu i se păruse corect să îi fi spus lui Brian în absența lui Jack.

– Ăăă, stați puțin, a zis.

S-au întors înspre ea și au privit-o nerăbdători.

– Am niște noutăți. După ce Roger ne-a spus despre Magda, am verificat cu unul dintre contactele mele din anii când făceam cercetări în Polonia.

A aruncat o privire la fața lui Jack, să vadă dacă era supărat că făcuse lucrul ăsta fără să îi fi spus. Dar acesta a rămas impasibil.

– Tocmai am primit un mesaj: se pare că Magda a murit în lagăr, în 1943.

– Ne cam așteptam la asta, nu? a zis Brian. Că Magda a murit, vreau să zic.

Charlotte a încuviințat din cap.

– Dar știind asta – ei bine, cred că o să-l afecteze pe Roger mai mult decât orice.

– Dacă îi spunem, a intervenit Jack.

– Dacă? a repetat ea, nevenindu-i să creadă. Cum am putea să n-o facem?

– Vreau doar să spun că momentul nu e prea bun. Poate mai așteptăm.

Charlotte a dat să protesteze. Nu era întotdeauna mai bine să știi? Dar Jack a ridicat mâna.

– Ne putem certa în legătură cu asta pe drumul de întoarcere. Acum trebuie să ajungem la ceasornicărie.

Afară furtuna se oprise, lăsând în urmă mici bălți la marginea trotuarului. Și-au croit drum pe după suporturile pentru biciclete și pe lângă coada scurtă a celor ce așteptau la taxi și au pornit în tăcere înspre centrul orașului. Când au ajuns în Centrul Vechi, s-a pornit din nou o ploaie ușoară. Brian a scos o umbrelă și a deschis-o, ținând-o deasupra ei.

S-au oprit puțin lângă Dom, îngrămădiți în umbra catedralei, cât timp Jack a consultat o hartă, apoi a mers la un magazin din apropiere, să ceară îndrumări. Charlotte și-a ridicat privirea de la cafenelele în aer liber, acum goale, înspre Castelul Hohensalzburg, o fortăreață masivă, care domina orașul din vârful unui deal. În cele câteva vizite anterioare, nu acordase niciodată atenție Salzburgului. Părea, ca tot restul Austriei, prea perfect, o idee de decor de film despre cum trebuie că arată Europa. Iar împrejurimile

imaculate și tihnite nu dădeau nici un indiciu despre barbariile care se petrecuseră acolo cu doar o jumătate de secol în urmă.

A privit din nou în spate. De cealaltă parte a străzii l-a văzut pe Jack, care îi privea prin vitrina magazinului. Se aștepta să-și abată din nou privirea, dar el a fixat-o cu privirea. A străbătut-o un fior. În acel moment a înțeles că sentimentele îi erau împărtășite. Dar apoi și-a amintit ce îi spusese el lui Brian despre ea în tren. Cum putea să împace imaginea bărbatului care părea atât de indiferent când discuta despre ea cu fratele lui cu cel care o privea acum cu o asemenea dorință?

Jack s-a întors o clipă mai târziu și i-a îndrumat, fără să spună nimic, să părăsească piațeta. Din strada principală au intrat într-o alee îngustă, pavată cu piatră.

– Aici ar trebui să fie, a zis el când s-a oprit înaintea unei vitrine în care erau îngrămădite ceasuri cu cuc ieftine.

Un clopoțel nevăzut a sunat slab când au deschis ușa. Magazinul era la fel de puțin impresionant și înăuntru. Șiruri de ceasuri cu cuc aproape identice, destinate turiștilor, se amestecau fără nici un criteriu cu figurine de porțelan îmbrăcate în portul tradițional austriac. Pe perete, un poster șters făcea reclamă, în engleză, turului *Sound of Music*. Magazinul era acoperit cu un strat fin de praf, a observat Charlotte, ca și cum nimic nu fusese deranjat – ori vândut – de ani de zile. Cum putea cineva să-și câștige traiul cu o afacere ca asta?

A ridicat ochii și a schimbat priviri nesigure cu Jack. Dar Brian a trecut mai departe, hotărât.

– E cineva? a strigat el tare la tejghea, iar engleza lui americană urla a clișeu.

Charlotte s-a crispat.

Pe ușa din spatele tejghelei și-a făcut apariția un bărbat. Zbârcit și chel, pesemne că se apropia de 90 de ani. Cam aceeași vârstă cu Roger, a calculat Charlotte, cu toate că bărbatul arăta cu 20 de ani mai în vârstă decât clientul lor. Acesta a clipit, de parcă ar fi fost surprins că intrase cineva în magazinul lui.

– Ce doriți?

Engleza lui, deși stricată, era inteligibilă, o cunoaștere de bază a limbii care, bănuia ea, îi era necesară pentru turiști.

– Am venit în legătură cu un ceas, a declarat Brian abrupt.

– Desigur. Dacă nu vedeți nimic pe gustul dumneavoastră aici, jos, mai am câteva ceasuri cu cuc foarte frumoase pe care vi le pot arăta.

– Scuzați-mă, a spus Jack, făcând un pas în față. Mi-e teamă că ne-am exprimat greșit.

Chiar fără să se uite, Charlotte simțea săgețile pe care Brian i le arunca fratelui său, furios că fusese corectat. Și-a mușcat buza, rugându-se ca acesta să nu spună ceva și să întrerupă ceea ce încerca Jack să facă.

– Căutăm un ceas anume. Sunteți *Herr* Beamer?

Charlotte nu-și amintea ca Roger să le fi dat numele ceasornicarului, dar bărbatul a încuviințat printr-o ușoară mișcare din cap.

– Venim din partea lui Roger Dykmans.

Ceasornicarul a ezitat, iar pe față i-a trecut o expresie ciudată. Era limpede că auzise de Roger, dar cât de mult știa sau îi păsa de caz? Era imposibil de ignorat, cu excepția cazului în care cineva nu avea nici o sursă de informare, nici un contact cu lumea.

– Îl cunoașteți pe *Herr* Dykmans? l-a întrebat Jack.

Ceasornicarul nu a răspuns, ci i-a condus cu un gest printr-o a doua ușă, în partea din spate a magazinului. Li s-a părut brusc că intraseră într-o altă lume, poate cu un secol în urmă, cât se poate de departe de agitația turistică din strada principală. Era un atelier, luminat simplu, în care mirosul de rumeguș și de terebentină umplea aerul. Ceasuri de toate mărimile acopereau pereții, masa de lucru și tejgheaua, aflate în diferite stadii de fabricare și reparație. De pretutindeni răsuna ticăitul ceasornicelor în nesfârșită mișcare.

Bărbatul a degajat una dintre banchete și a făcut semn că locul e pentru Charlotte. Ea a dat să se așeze, dar a sărit imediat în picioare, înăbușindu-și un țipăt. Acolo, pe banchetă, zăcea o pasăre moartă, complet țeapănă. Bărbatul s-a aplecat și a luat-o. Abia atunci a observat Charlotte că nu era o pasăre adevărată, când aceasta și-a reluat locul în interiorul unuia dintre ceasurile de pe masa de lucru. Numai că păruse reală.

S-a așezat cu stângăcie pe marginea banchetei și a cercetat încăperea. Se găseau acolo ceasuri de toate mărimile și formele, dar nici unul nu semăna cu cel din fotografie.

– Așadar, în legătură cu *Herr* Dykmans, a încercat ea din nou.

Bătrânul și-a încrețit sprâncenele.

– Nu l-am cunoscut niciodată personal pe *Herr* Dykmans, dar m-a contactat acum câteva luni într-o problemă.

Bărbatul vorbea codat, ca și cum păzea secrete de stat.

– Nu am mai primit însă vești de la el.

– A fost, ăăă, reținut pe neașteptate, a răspuns Charlotte, bucuroasă că acesta nu făcuse legătura între Roger și criminalul de război din titlurile din ziare. Cu toate că, poate, nu l-ar fi deranjat, și-a zis ea, sarcastică. Austria se aliase repede cu naziștii și nu păruse dispusă să facă prea mult pentru a-și ispăși greșelile din timpul războiului în anii care trecuseră de atunci.

– Dar noi ne aflăm aici din partea lui. Aveți ceasul pe care îl caută?

Herr Beamer i-a privit prudent, ca și cum nu știa dacă putea avea încredere în ei. Apoi a mers la raft și a răscolit printre ceasuri, care erau atât de strâns îngrămădite, încât Charlotte nu înțelegea cum de putea să le distingă. Dar bărbatul a băgat mâna în fundul raftului și a scos un sac din pânză. A adus-o și a așezat-o pe masă, înlăturând cu mare grijă învelitoarea pentru a da la iveală un mic ceas de masă, așezat sub un clopot de sticlă.

– Acesta este, a zis el, iar în ochi i-a apărut o sclipire care semnala prezența a ceva deosebit de rar și de special în afacerea lui. Cunoașteți acest tip de ceas?

Nici unul dintre ei nu a răspuns.

– Se numește ceas aniversar sau ceas „patru sute de zile“, a continuat proprietarul prăvăliei. Este numit așa pentru că a fost astfel făcut încât să nu fie nevoie să fie întors decât o dată pe an.

Charlotte a studiat ceasul, putând acum să îl vadă mai în detaliu decât fusese posibil în fotografie. Sub cadranul de porțelan atârnau patru dinți de alamă, un pendul circular care, bănuia ea, se rotea dintr-o direcție în alta atunci când ceasul funcționa și era întors.

– De fapt, modelul a fost făcut pentru prima dată în America, a continuat bătrânul, iar Charlotte l-a privit surprinsă.

Ceasornicul părea de origine europeană, cât se poate de acasă aici, în acest univers al ceasurilor.

– Dar un călător a adus modelul ceasului în Germania, la începutul secolului XX, și a fost la mare căutare aici. Până într-atât încât soldații americani le-au cumpărat ca suvenir și le-au dus înapoi acasă în număr mare, la sfârșitul războiului.

– Înseamnă că nu e un ceas prea rar? a întrebat Jack.

Bărbatul a clătinat din cap.

– Deloc.

Charlotte s-a simțit descumpănită. Dacă tipul acesta de ceas era atât de comun, ce îl făcuse pe Roger să creadă că chiar acesta era cel pe care îl căuta?

– Dar ceasul despre care căuta informații prietenul vostru a fost unic, a adăugat *Herr* Beamer, de parcă le-ar fi citit gândurile. A fost primul ceas aniversar făcut în Europa despre care se știe, fabricat de un ceasornicar din Bavaria la începutul secolului. Mai târziu, ceasurile au fost produse în fabrici, dar l-am cercetat pe acesta și e făcut de mână și e cât se poate de deosebit.

Le-a arătat un semn de pe cadranul ceasului. La prima vedere părea să fi fost ciobit, un loc în care ceasul fusese scăpat pe jos sau lovit. Dar, la o privire mai atentă, Charlotte a putut vedea că, de fapt, erau inițialele *JRR* gravate la bază.

– Acest însemn face din ceas unul deosebit.

– Pot să-l văd? a întrebat Charlotte.

Bărbatul a încuviințat din cap. Ea a luat ceasul în mână. Era mult mai mic decât își imaginase din poză, nu măsura nici măcar 30 de centimetri, dar baza de alamă îl făcea să fie destul de greu. Detaliile erau mai amănunțite decât se vedea în fotografie, picioarele elegante care susțineau cadranul erau din aur răsucit. Pendulul nu se mișca, a observat ea, ci stătea nemișcat, la fel ca acele ceasului, fixate la ora 6 fără 10. Când mersese ceasul ultima oară? s-a întrebat Charlotte. Oare doar se oprise și nu mai fusese întors, sau ceva îl făcuse să se oprească brusc?

– Ne puteți spune de unde l-ați luat? a întrebat ea.

Herr Beamer și-a mușcat buza. Exista o anumită sensibilitate, știa, în cazul celor care cumpărau și vindeau obiecte din timpul războiului, chiar dacă fuseseră cinstit procurate, un soi de vinovăție venită din faptul că trăgeau foloase din lucruri ce aparținuseră celor morți. Proprietarul prăvăliei s-a dus la un sertar pentru dosare care ai fi zis că aparține unei biblioteci vechi și a scos o cartelă.

– Ceasul acesta a ajuns la noi de la Heidelberg. Ne-a fost vândut de către cineva care îl cumpărase de la o tânără pe piața neagră, acum mulți ani. Aceasta a spus că aparținuse unei familii de evrei din Berlin înainte de război, iar ea îl găsise abandonat.

– Berlin, a intervenit Jack. Nu poate fi așa. Ceasul familiei Dykmans s-a aflat în Breslau în timpul războiului.

Proprietarul prăvăliei a ridicat din umeri.

– Deseori nu se poate pune bază pe mărturii.

Jack a venit mai aproape și a arătat un mic semn rotund de pe spatele ceasului.

– Ce zici de asta?

Charlotte și-a trecut o mână de expert peste ciudata gaură neregulată. Nu se pricepea la armele de foc, dar văzuse destule în profesia ei pentru a recunoaște forma.

– Un glonț, a răspuns ea, cu un aer de cunoscător. Probabil că a zgâriat ceasul, fără să treacă prin el.

– Mare noroc pentru cel căruia îi era destinată împușcătura, a reflectat Jack.

– Și pentru ceas, a adăugat ceasornicarul. Dacă glonțul ar fi lovit sticla, obiectul ar fi fost în întregime distrus.

Jack s-a apropiat de masă și a tras ceasul mai aproape de el. Se afla acum la doar câțiva centimetri de Charlotte și, în ciuda a tot ce se întâmplase, ea și-a stăpânit cu greu tremurul. El a luat ceasul și l-a întors cu grijă.

– Îmi pare rău, dar ceasul e foarte valoros, a spus *Herr* Beamer. Mi-e teamă că trebuie să vă rog...

– Nu-i fac nimic, a promis Jack, de parcă ar fi vorbit despre o ființă vie.

În partea de jos se afla o bucată de material maro. Jack a desprins-o și a dat la iveală o bază de alamă. A întins mâna după o pilă de pe masa de lucru și s-a trudit să desprindă baza de ceas.

– Aveți grijă! l-a implorat în șoaptă *Herr* Beamer.

Era o bază falsă, și-a dat Charlotte seama. Cea propriu-zisă, acum dată la iveală, conținea o ușiță. Compartimentul unde se aflau informațiile.

Ceasornicarul a scos o exclamație.

– Habar nu aveam. De unde ați știut?

Fără să îi răspundă, Jack își făcea de lucru cu ușița. Liniștea care domnea în încăpere nu era întreruptă decât de ceasurile care ticăiau în jurul lor asemenea unui stol de păsări. S-a auzit un ușor pocnet și ușița a cedat. Jack și-a vârât mâna înăuntru, scotocind cu degetele, apoi a clătinat din cap, făcând o grimasă.

– Încerci tu? i-a cerut lui Charlotte. Degetele tale sunt mai mici.

I-a întins ceasul, iar ea și-a introdus degetele înăuntru și a pipăit cutiuța. Apoi a scos mâna și a întins palma goală, să vadă ceilalți.

– Nu e nimic înăuntru, a zis ea.

Compartimentul care ar fi trebuit să conțină adevărul despre ceea ce făcuse Roger era gol.

CAPITOLUL 10

Breslau, 1943

Roger a deschis ochii. Dormise ceva mai mult decât de obicei după plecarea în zori a lui Hans, iar lumina puternică a soarelui de dimineață pătrundea acum prin perdele. S-a ridicat și s-a dus la fereastră să o întredeschidă. Aerul, cu toate că încă răcoros, aducea o adiere de primăvară. Sus, pe streașină, păsările se întreceau în ciripit.

L-a încercat o senzație stranie, o emoție de atâta timp uitată, încât i-a fost greu să o identifice. Optimism, a recunoscut-o el în cele din urmă. Schimbarea dispoziției lui era în contrast izbitor cu ultimele săptămâni, când se trezea cu un sentiment de teamă din cauza căruia îi venea să își tragă plapuma peste cap și să se ascundă. Privind jos, la curtea goală a sinagogii, nu era greu de înțeles de ce fusese atât de posomorât. În lunile de iarnă, lucrurile cunoscuseră o înrăutățire de netăgăduit. Cursurile de la universitate fuseseră suspendate fără nici o explicație până la sfârșitul semestrului. Rațiile se micșoraseră și sirenele răsunau noaptea încontinuu.

Dar, în ultimele câteva săptămâni, prăbușirea stării lui de spirit păruse, dacă nu să se inverseze, măcar să stagneze. Era o oarecare liniște, iar Gestapoul se făcea mai puțin văzut pe străzi. Auzise și zvonuri cum că sovieticii înaintau și că toți nemții apți aveau să fie trimiși pe front. Se vorbea că și deportările încetaseră, deși asta se datora, poate, faptului că naziștii ajunseseră pur și simplu la concluzia că nu mai existau deloc evrei pe care să îi ridice.

Aproape deloc. Lui Roger i s-a strâns stomacul când i-a apărut în minte imaginea Magdei. Trecuse un an de când naziștii fuseseră în casă, dar tot i se făcea inima cât un purice de fiecare dată când auzea că trece o mașină pe stradă și nu își revenea decât atunci când zgomotul motorului se pierdea în depărtare. Cu toate că, se părea, ea scăpase până acum să fie descoperită, nimic, în afară de înfrângerea Reich-ului, nu avea să îi potolească temerile.

Desigur, sfârșitul probabil că avea să însemne întoarcerea definitivă a lui Hans și i se părea o ironie crudă faptul că același lucru care ar putea să aducă siguranța Magdei avea în mod sigur să și pună capăt relației lor.

S-a spălat și s-a îmbrăcat, apoi a coborât la parter. Magda stătea în ușa bucătăriei, deja îmbrăcată cu haina. S-a lăsat pe vine să îi tragă mai bine copilei căciulița pe frunte.

– Draga mea, nu cumva ai de gând să ieși? a întrebat-o el.

Era un refren bine cunoscut – el o implora să stea în casă pentru că era prea periculos pe stradă, iar ea insista că, dacă le permitea să o oprească, atunci ei câștigaseră deja. Dar, chiar dacă se suspendaseră cursurile, el mergea de obicei la bibliotecă, să lucreze la teza lui, înainte ca ea să-și înceapă ziua și acum și-a dat seama, din expresia vinovată de pe fața ei, că cel mai adesea nu îi respecta dorința. Și-a amintit o dată în plus că exista o parte din ea pe care el nu o cunoștea, că, într-un anumit sens, ea avea să rămână întotdeauna o străină pentru el.

– Trebuie să merg la piață, a răspuns Magda. *Frau* Hess a zis că se găsește lapte.

Mergea pentru copil. Magda nu ar fi ratat nici o ocazie de a găsi hrană pentru Anna. Ei îi secase laptele la doar câteva luni după nașterea fetiței, din cauza faptului, bănuia el, că mâncarea era limitată, dar și din cauza constituției ei slabe. Nu răbdau de foame, dar tot mai des mesele lor constau în principal dintr-o fiertură subțire numită *eintopf*[20], menită să tragă cât mai mult de fasolea sau de cartofii de care se putea face rost.

– Lasă-mă să merg eu, i-a propus Roger.

Ea a clătinat din cap.

– Întotdeauna merg eu. Nu ai face decât să trezești suspiciuni.

– Dar e prea...

– Nu am de gând să fiu prizonieră în propria casă, i-a replicat ea, tăindu-i vorba.

Ochii i s-au mărit de furie. Era ceva în această hotărâre care vorbea despre o latură întunecată a trecutului ei, un loc în care nu voia să se întoarcă. Roger ar fi vrut să o întrebe ce se întâmplase, dar știa că nu era momentul și că ea nu avea să îi răspundă.

A urmat un moment de tăcere încăpățânată, timp în care s-au uitat unul la altul, fără ca vreunul dintre ei să cedeze. Magda și-a aranjat manșetele.

– Bine, a zis ea, renunțând pe neașteptate.

Avea cearcăne la ochi, care trădau lipsa de somn. Nu copilul era cel care o ținea trează nopțile, a reflectat Roger. Născută în vremea bombardamentelor, Anna s-a deprins repede să doarmă adânc și nu se trezea nici măcar când casa se cutremura. Nu, grijile erau cele care îi tulburau Magdei somnul, cu toate că nu știa dacă ea își făcea griji pentru ea și pentru Anna sau pentru Hans ori pentru ei toți.

– Mulțumesc, *Liebchen*, a zis el.

S-a auzit un zgomot la picioarele lui. „*Lee chen.*“ Anna ridicase mâna în care își ținea păpușa de cârpe zdrențuită și îl imita. „*Lee chen.*“ Roger și-a mutat privirea de la copil la mamă, apoi din nou la copil și nu s-a putut abține să nu chicotească la încercarea copilei. Magda i s-a alăturat și curând râdeau amândoi mai tare decât părea că o justifică momentul, o pauză binevenită de la apăsarea care domnea în jurul lor. Căci, dacă încă mai găseau puterea să se bucure de anumite momente, a reflectat el, poate că lucrurile nu stăteau până la urmă chiar atât de rău.

Anna îi privea, cu ochi mari și serioși, uimită că stârnise o asemenea reacție. Și-a întins mâinile și Roger a ridicat-o, oprindu-se din râs. A schimbat priviri stânjenite cu Magda. Trebuia să fie mai atenți, acum, că fetița de un an și cinci luni vedea și imita multe. I-a dat copila Magdei, înăbușindu-și impulsul de a o săruta. Apoi s-a întors și a ieșit din casă.

În acea seară s-a întors ceva mai târziu decât de obicei, fiind reținut la bibliotecă de o discuție cu unul dintre profesorii lui. În fața ușii de la intrare a ezitat, căci încă simțea că ar trebui să bată, la fel ca în ziua în care sosise. Musafirul etern. S-a oprit în hol. Atmosfera părea diferită și, o clipă, s-a întrebat dacă nu cumva Hans venise acasă pe neașteptate. Dar nu era acel fel de schimbare; casa nu părea cuprinsă de o atmosferă apăsătoare, ci părea goală.

– Bună! a strigat el.

Nu i se adresa Magdei pe nume, căci nu voia să pară prea familiar în caz că instinctele îl înșelau și Hans chiar se întorsese. Nu a venit nici un răspuns. I s-a făcut pielea de găină. Magda era întotdeauna acasă la ora asta, dându-i Annei de mâncare și pregătind cina. A intrat în bucătărie, dar blatul era curățat, iar farfuriile care dimineață stăteau la uscat în suport erau acum puse la loc.

Străduindu-se să respire calm, a trecut repede în sufragerie. Aici, nimic nu părea că ar fi în neregulă, constatare care l-a liniștit scurtă vreme. Apoi a

observat cana cu lapte a Annei răsturnată pe masă, cu prețiosul ei conținut vărsat pe un șervet. Mesajul subtil l-a strâns de gât ca o mână de gheață. Magda nu i-ar fi îngăduit niciodată copilei să fie atât de neatentă și nici nu ar fi lăsat acolo lichidul vărsat. Ceva nu era în regulă.

S-a întors în hol și a urcat scările câte două o dată.

– Magda, a chemat-o el din nou, fără să-i pese cine aude.

A verificat fiecare cameră, inclusiv baia, dar toate erau goale. Apoi a fugit înapoi în dormitor și a tras șifonierul.

– Magda, a strigat el înspre gaura întunecată căscată în perete.

S-a întors la parter și s-a lăsat pe treapta de jos, nevenindu-i să creadă. Magda nu era de găsit, și nici Anna. Să fi venit din nou Gestapoul? A încercat să se calmeze. Poate că se dusese în vizită. Dar Magda nu avea prieteni, cel puțin el nu știa să aibă, și în mod sigur i-ar fi lăsat un bilet. Nu, a răsunat sigură în adâncul lui o voce rău prevestitoare. Fusese luată de naziști, era convins de asta.

Dar dacă naziștii ar fi ridicat-o pe Magda, în mod sigur ar fi existat semnele unei împotriviri. Însă, chiar în timp ce își spunea asta, știa că Magda nu s-ar fi împotrivit de față cu Anna, riscând să o înspăimânte sau chiar mai rău. Neavând timp să fugă sau să se ascundă, probabil că a cooperat, pentru că era lucrul cel mai prudent, căci îi asigura bunăvoința lor, măcar pe termen scurt. Deoarece înțelegea că, în ciuda faptului că era căsătorită cu Hans, împotrivirea în asemenea circumstanțe nu servea la nimic.

De ce venise Gestapoul de data asta? Dacă, la fel ca data trecută, pentru niște simple întrebări, Magda și Anna ar fi încă aici? Să fi aflat cineva despre originea Magdei și să-i fi informat? Ar fi putut fi unul dintre vecini, de pildă familia din josul străzii, din al cărei balcon de la etaj flutura un steag mare cu svastică. Sau, poate, un dușman al lui Hans – cu toate că era greu de imaginat că ar fi putut cineva să arate ostilitate față de charismaticul său frate, cu siguranță Hans supărase pe cineva pe parcursul activității lui.

Lui Roger i-a venit în minte discuția pe care o avusese cu Magda în acea dimineață, disputa cu privire la cât de periculos era ca ea să meargă la piață, faptul că ea fusese de acord când el îi ceruse să rămână acasă. Acum, privind prin bucătăria goală, și-a blestemat încăpățânarea. Crezuse că el știe mai bine. Dar, dacă Magda ar fi ieșit, așa cum făcea de obicei, ea și Anna s-

ar fi putut să nu fie aici când au venit naziștii. De fapt, el fusese cel care provocase arestarea ei.

Ar fi trebuit să fiu aici, și-a reproșat el. Dar ce anume aș fi putut face? Dacă influența și contactele lui Hans nu fuseseră suficiente pentru a o proteja pe Magda, mare lucru nici el n-ar fi putut face. Își dorea însă mai mult decât orice să își fi asumat riscul și să o fi îmbrățișat pentru ultima dată.

Ajunge, și-a spus Roger. Regretele nu aveau să fie acum de nici un ajutor pentru Magda și Anna. Respiră! Gândește!

I-a venit în minte Hans. În mod sigur, fratele lui, cu toate legăturile pe care le avea, o să o poată ajuta. Și nu putea să refuze acum, că se întâmplase ce era mai rău. Trebuia să îl găsească pe Hans. Dar cum?

S-a întors în grabă sus, în biroul lui Hans, și a deschis sertarul pe care i-l arătase fratele său ultima dată când stătuseră de vorbă. Apoi a rămas ca trăsnit. Sertarul era plin cu bani, teancuri de mărci, dolari și lire sterline, legate cu grijă. De ce ar lăsa cineva o asemenea sumă într-un loc în care putea fi ușor găsită? Pentru că, și-a dat el seama, era menită să distragă atenția celui care o găsea de la ceea ce se afla dedesubt. Roger a scos banii din sertar și a desfăcut fundul acestuia. Acolo se găseau hârtii, care aveau, fără îndoială, legătură cu activitatea lui Hans. Le-a răsfoit, căutând informațiile de contact ale acestuia.

Un minut mai târziu a găsit o hârtie cu o listă de adrese din Berlin, Varșovia, Praga. Unde se afla Hans acum? La Berlin, și-a spus, amintindu-și o vagă referință făcută de fratele său înainte de a pleca. Roger a înșfăcat hârtia și a ieșit din birou.

Ajuns în stradă, s-a oprit din nou. Avea să îi trimită, bineînțeles, o telegramă lui Hans, dar nu se putea ști dacă acesta chiar se afla acum la respectiva adresă sau cât de mult i-ar fi luat să îl contacteze în caz contrar. S-ar putea ca Magda să nu aibă atât timp. Trebuia să fie și altceva ce ar fi putut face.

A privit casa din dreapta casei lor. Aici locuia familia Bader, cuplul în vârstă despre care pomenise Magda odată. I s-a tăiat răsuflarea. Nu îndrăznea să spere că Magda se dusese la ei, că aceștia îi putuseră veni în ajutor înainte să ajungă Gestapoul. Dar poate că văzuseră ceva.

S-a dus la ușa lor și a bătut tare în ea, reprimându-și pornirea de a bate imediat încă o dată. *Frau* Bader a întredeschis ușa și el a observat că purta

șorț.

– Vă rog să mă scuzați, a început el să spună. Îmi pare rău că vă deranjez la ora cinei. Dar mă întrebam, adică, soția și copilul fratelui meu par să fi dispărut. Poate că ați văzut ceva...

Femeia s-a uitat la el cu precauție, apoi a clătinat din cap. Casa lor scăpase la mustață de razia din acea zi, iar ea nu avea să riște o nouă razie ajutându-l.

Fără o vorbă, *Frau* Bader a închis ușa, lăsându-l pe Roger singur pe treptele din fața ei. S-a gândit să ciocănească din nou și să ceară un răspuns. Apoi s-a răzgândit – nu voia să facă scandal și a înțeles din comportamentul rigid al bătrânei că n-ar putea să o convingă. Dar teama din privirea ei i-a spus tot ce trebuia să știe despre ceea ce se întâmplase cu Magda și cu Anna în acea zi.

Magda. Neliniștea lui a crescut când chipul ei i-a apărut în minte. Dintr-odată, a auzit vocea fratelui său, atât de vie de parcă se afla lângă el: „Să ai grijă de Magda dacă se întâmplă ceva“. Vinovăția pe care o încerca Roger nu mai avea limite. Desigur, atunci când Hans spusese asta, el se aștepta să i se întâmple lui ceva; în ciuda îngrijorării căreia îi dăduse Roger glas, Hans nu își închipuise niciodată că ar putea fi Magda cea căreia să i se întâmple ceva rău.

Ce ar face Hans dacă ar fi aici? Ar merge la cartierul general al naziștilor și ar cere – nu, ar pretinde – să i se dea informații despre soția sa. Așadar, asta avea Roger de făcut. A ieșit în stradă, apoi s-a oprit încă o dată. Cum s-ar fi putut el descurca? Hans era o persoană importantă și știa cum să-i facă pe oameni să se supună voinței lui. Roger însă era, ei bine, doar Roger. Nu avea de ales, a hotărât el. Trebuia să încerce.

Zece minute mai târziu ajungea la marginea pieței, *der Ring*, cum îi spuneau nemții. Era mărginită de un șir de case înalte, ale căror fațade în culori vii erau acum decolorate și acoperite de funingine. A traversat în goană piața înspre clădirea cu turnulețe a primăriei, așezată în centru. Primăria, în stil gotic, fusese expropriată de naziști și transformată în cartier general, și un steag mare cu svastică știrbea fațada ornamentată a clădirii din cărămidă roșie. A părut că se face dintr-odată mai frig și a început să bată un vânticel tăios, care zburătăcea ziarele și alte gunoaie răspândite pe pavaj.

S-a oprit în ușă și a trecut în revistă numele funcționarilor. Gauleiter Koch, a citit el, privirea oprindu-i-se pe o plăcuță de la jumătatea coridorului. Hans îl menționase la un moment dat pe acest oficial ca pe unul cu care avea de a face.

– Un mare ticălos, dar poate că un nazist ceva mai puțin încrâncenat decât unii dintre ei, spusese el.

Roger a intrat, cu privirea ațintită înainte, și a trecut pe lângă ghișeul paznicului încercând să nu fugă. O clipă mai târziu, ieșea din lift la etaj. Biroul lui Koch ocupa câteva încăperi aflate pe colț, care înainte îi aparținuseră viceprimarului.

– Dykmans, i-a spus el în loc de salut recepționerei, care se părea că terminase programul, căci își strângea lucrurile.

Femeia, blondă și machiată prea strident, a ridicat din sprânceană. Roger a tras aer în piept.

– Hans Dykmans.

– Gauleiter Koch vă așteaptă? E destul de târziu.

– Da, a mințit el din nou.

Recepționera a dispărut pe o ușă din spatele biroului ei, iar Roger a așteptat bătând nerăbdător din picior și încercând să rămână în loc. În colț, un ceas cu pendul ticăia zgomotos. În timp ce îl privea, se simțea tot mai neliniștit – cu fiecare secundă care trecea, Magda era tot mai departe, ceea ce îi reducea șansele de a ajunge la ea.

Ușa biroului s-a deschis și a ieșit un bărbat scund și îndesat, cu paltonul pe el.

– *Guten...*

Koch s-a oprit în mijlocul salutului său călduros, luat prin surprindere de un alt vizitator decât cel la care se așteptase.

– Sunt Roger Dykmans, fratele lui Hans, a spus Roger, grăbindu-se să se apropie de el și să îi strângă mâna.

Luptându-se să își păstreze o voce calmă, a vorbit mai departe, înainte ca bărbatul să poată obiecta la acea prezentare înșelătoare.

– Îmi pare rău că am venit neanunțat, dar e o problemă foarte urgentă. Durează doar câteva minute.

– Intrați! a zis Koch fără tragere de inimă.

Biroul era împodobit cu accesorii naziste și cu fotografii înfățișându-i pe Koch și pe alte persoane care, bănuia el, aveau poziții importante în Reich.

În spatele mesei de scris, ferestre largi ofereau o panoramă asupra orașului de jos, cu turle care brăzdau cerul la amurg, când soarele cobora după acoperișuri.

– Despre ce e vorba?

– Soția fratelui meu, Magda, a dispărut, a zis Roger, înghițind. La fel și fetița lor. Când am ajuns acasă, nu le-am mai găsit.

Din expresia întipărită pe fața lui Koch, Roger și-a dat seama că vestea nu îl surprindea.

– Sunt evreice.

Nu era o întrebare.

Roger a ezitat.

– Nu știu, a mințit el. S-ar putea să aibă ceva sânge evreiesc. Dar fratele meu, după cum știți, nu are.

Koch s-a așezat pe scaunul de la birou și a răsuflat nerăbdător.

– Ordinele sunt ca acum să îi luăm pe toți evreii, chiar și pe cei care sunt doar în parte evrei și pe cei care sunt căsătoriți cu persoane de origine evreiască.

– Cred că puteți face o excepție pentru Hans și să aflați unde e dusă.

Și-a dat seama că, fără să vrea, insistența din vocea lui a crescut.

– Știrile din presă despre arestarea unei soții de diplomat n-au să fie favorabile.

Koch a tăcut câteva clipe, părând a se gândi la acest aspect.

– Nu am habar dacă această femeie a fost sau nu arestată.

– Ați putea încerca să aflați, a insistat Roger.

Koch a fluierat printre dinți.

– Și de ce ar trebui să fac asta? Înainte să apuce Roger să răspundă, a continuat: S-ar putea să vă ajut. Asta, dacă faceți ceva pentru mine.

Roger l-a privit, nedumerit. Ce serviciu i-ar putea el face neamțului?

– Bineînțeles, dacă vă pot fi de folos..., a bâiguit el.

– Vreau informații despre acțiunile fratelui dumneavoastră.

Roger s-a clătinat, simțind că îi fuge pământul de sub picioare.

– Nu înțeleg.

– Nu vă obosiți să negați, a spus Koch fără menajamente, jucându-se cu cutia de trabucuri aflată pe marginea biroului său. Suspectăm de multă vreme că Hans Dykmans e implicat în activitatea de rezistență, dar nu am reușit să dovedim.

Roger a clipit.

– Vă asigur că nu știu despre ce vorbiți.

Dar Koch a continuat ca și cum Roger nu spusese nimic.

– Iar cum fratele dumneavoastră e atât de cunoscut, asta îl face cumva, să spunem, de neatins. Dar dacă aș putea aduce o dovadă...

Asta i-ar propulsa cariera, i-a completat Roger spusele. În sinea lui clocotea de furie. Omul ăsta încerca să dea la schimb viața Magdei și pe cea a Annei pentru o promovare.

– Fratele meu nu mi-a împărtășit niciodată informații despre munca lui, a reușit el să spună, concentrându-se pentru a părea sincer.

Nu era pe de-a-ntregul o minciună. Koch a ridicat din umeri.

– OK. Mie îmi e totuna dacă femeia și fiica ei sunt eliberate sau trimise în lagăr.

În acel moment, lui Roger i-a venit în minte imaginea evreilor care fuseseră strânși în curtea sinagogii, a bărbatului pe care văzuse cum îl bătuseră. A simțit că îl cuprinde furia.

– Ce vreți?

– Informații despre acțiunile fratelui dumneavoastră care i-ar demonstra implicarea. Ceva care ne-ar îngădui să-l surprindem asupra faptului.

Roger simțea că o menghină îi strânge pieptul, împiedicându-l să respire.

– Nu știu...

Koch și-a întors scaunul astfel încât să nu mai stea cu fața la Roger, care și-a înăbușit pornirea de a sări peste birou ca să-l strângă pe bărbat de gâtul lui gras.

– Depinde de dumneavoastră, a zis Koch și a făcut un gest înspre fereastră. Dar eu m-aș grăbi, căci transporturile către lagăre pleacă mâine în zori. Mă puteți căuta acasă în seara asta, să-mi comunicați ce decizie ați luat.

I-a întins lui Roger o carte de vizită.

– Gândiți-vă la ceea ce și-ar dori fratele dumneavoastră.

Un minut mai târziu, Roger stătea în stradă, tremurând. Capul îi vâjâia. Koch insista ca el să îi dea informații care l-ar implica pe Hans. Chiar dacă ar avea acces la lucruri de acest gen, cum ar putea s-o facă? În pofida păcatului lui, Hans rămânea fratele său, iar ideea unei asemenea trădări era de neimaginat. Dar, în același timp, nu putea să le piardă pe Magda și pe Anna.

Când a pornit înapoi spre casă, i-au răsunat în minte ultimele cuvinte ale lui Koch: ce ar vrea Hans să facă el? Întrebarea era mai complicată decât își închipuia neamțul. Hans era, așa cum spusese Magda odată, însurat cu munca lui și era puțin probabil că ar sacrifica o operațiune importantă, chiar și pentru a-și salva soția și copilul.

Oare Magda ce ar spune? s-a întrebat el când a ajuns la ușa de la intrare, care era tot întredeschisă, așa cum o lăsase mai devreme, când plecase în grabă. Și ea, la fel ca Hans, ar spune să nu o facă, pentru că viața ei nu merită să fie compromisă o operațiune care ar putea salva mulți oameni. Cel puțin asta ar fi spus dacă ar fi fost numai viața ei în joc. Dar cu copilul, pe care îl iubea mai presus de orice, în mod sigur lucrurile ar sta altfel.

Lui Roger i-a apărut în minte imaginea Annei așa cum arătase de dimineață, cu mâinile întinse către el, și atunci a înțeles că nu avea de ales. S-a oprit în hol, nesigur. Ce informație valoroasă i-ar putea da lui Koch? Atunci și-a amintit de hârtiile pe care le văzuse. A dat fuga în birou și a deschis sertarul. A luat o parte din bani, gândindu-se pe moment să se întoarcă la Koch și să încerce să îl mituiască. Dar, din scurta lor interacțiune, își dăduse seama că aviditatea acelui om nu era de natură pecuniară. Numai informațiile care l-ar ajuta să avanseze în carieră ar fi de folos.

Roger a pus banii la o parte și a scos hârtiile. Când s-a uitat peste ele, a rămas cu gura căscată. Intuise că fratele său făcea cumva parte din rezistență. Dar habar nu avea despre amploarea activității lui. Cum fusese cu putință ca fratele lui, cu doar câțiva ani mai mare decât el, să fie în stare să facă atât de multe? După cum se părea, Hans se ocupase de salvarea a mii de evrei, furnizându-le acte care să le permită să emigreze din Polonia și din Germania, precum și din alte câteva țări. Dar toate documentele erau legate de acțiuni care avuseseră deja loc; nu ar fi de interes pentru Koch.

A continuat să cerceteze teancul. Între foile îngălbenite se afla o scrisoare care prezenta în detaliu vizita unei delegații într-un lagăr din Cehoslovacia – numit Theresienstadt. Planul părea a presupune ajutarea unor persoane să plece din lagăr sub pretextul unui schimb. Documentele erau datate cu doar două săptămâni în urmă și păreau a se referi la evenimente care nu avuseseră încă loc. Oare așa ceva să fi avut Koch în minte? A căutat prin restul sertarului, dar nu a mai găsit nimic care să prezinte interes. Ar trebui să fie suficient.

A vrut să iasă din birou, dar s-a oprit la fereastră, privind jos, în curtea sinagogii. Oamenii pe care Hans încerca să îi salveze din lagăr erau la fel ca evreii care fuseseră luați sub privirile lui. Dacă demasca planul, în mod sigur aceștia nu aveau să mai fie niciodată liberi. Putea risca viața atâtor necunoscuți ca să le protejeze pe cele două persoane pe care le iubea cel mai mult pe lumea asta?

Tot chibzuind, a împăturit hârtia și a vrut să o bage în buzunarul paltonului. Atunci, mâna lui s-a atins de un obiect gros de lână. A scos mănușa pe care i-o tricotase Magda și a ținut-o în mâna ridicată, pipăind cu degetele materialul aspru. Trebuia să găsească o cale de a le salva pe ea și pe Anna, dar fără să dea la o parte viețile celorlalți, devenind un om pe care ea l-ar disprețui.

O telegramă, a hotărât el în cele din urmă. Avea să-i dea documentele lui Koch și apoi, imediat ce le-ar avea pe Magda și pe Anna, avea să-i trimită lui Hans un mesaj urgent ca să-l anunțe că operațiunea fusese compromisă, dându-i timp fratelui său să reorganizeze totul. Hans avea în mod sigur un plan de rezervă pe care l-ar putea pune în aplicare. Atunci, totul avea să fie în regulă. Mulțumit, a pus din nou documentele deoparte și a ieșit în grabă din cameră.

Tocană (în limba germană în original)

CAPITOLUL 11

München, 2009

– Charley, a zis Jack în șoaptă, în timp ce mergeau de la mașină înspre clădirea închisorii. Ești bine? Te porți foarte ciudat.

– N-am nimic, a răspuns ea cu răceală, fără să îl privească, luptându-se să-și stăpânească impulsul de a-l confrunta legat de discuția lui din tren cu Brian.

Să nege că se întâmplase ceva între ei era un lucru, dar cum îndrăznea să vorbească de ea cu atâta condescendență, după toate prin câte trecuseră împreună? Ar fi vrut să îl întrebe dacă și noaptea cealaltă fusese tot rezultatul unui soi de milă. Dar nu era timp – Brian venea în grabă în urma lor, împingându-i înspre sala de conferințe și înspre Roger.

La ușă au șovăit, căci nici unul dintre ei nu voia să intre primul.

– O să-l determinăm pe Roger să ne spună adevărul, a remarcat ea. Din nou.

– Începe să fie ceva destul de familiar, a recunoscut Jack. Îți cam vine să te întrebi de ce ne străduim atât de mult să ajutăm pe cineva în care nu putem avea încredere.

– Nu tocmai, i-a răspuns ea, înainte să poată Brian protesta. Mă face să mă întreb de ce nu poate el avea încredere în noi. De ce e atât de speriat?

Jack nu a răspuns, ci a intrat în sală.

– Ne-ați mințit, a izbucnit el când Roger a vrut să se ridice, cu o lipsă de control care te ducea cu gândul mai degrabă la comportamentul fratelui său decât la al lui.

Roger arăta de parcă primise o palmă.

– Poftim...

– Ușor, i-a șuierat Brian trecând pe lângă Charlotte și așezându-se între clientul lui și Jack. Cred fratele meu vrea să spună...

– Că, de fapt, ceasul era gol, a completat Jack, întrerupându-l. Nu era nimic înăuntru.

Roger a făcut ochii mari.

– Nu înțeleg. Ați găsit compartimentul secret?

– În partea de jos, da. Era gol.

Roger s-a holbat la Jack, fără să răspundă. Deruta lui părea autentică, a observat Charlotte, cântărindu-l cu privirea în felul în care făcea în mod normal cu martorii. Părea să creadă sincer că ceasul ar fi trebuit să conțină răspunsurile.

– Au trecut atâția ani, a intervenit împăciuitor Brian. Poate că a luat cineva ceea ce căutai.

Roger a clătinat din cap.

– Imposibil.

Posibil, l-a corectat Charlotte în minte, dar puțin probabil. Compartimentul era atât de bine ascuns, încât era aproape cu neputință de găsit dacă nu știai că e acolo.

– *Herr* Dykmans, a vorbit Jack, de data asta îmblânzindu-și vocea. De ce nu ne spuneți ce vă așteptați să conțină ceasul?

Bătrânul s-a așezat la loc, iar mâinile îi tremurau când le-a întins înspre cana de ceai pe care Brian a împins-o înspre el. Umerii i s-au încovoiat.

– Trebuia să fie un document care arată că nu am avut niciodată intenția să merg până la capăt.

– Cu ce să mergeți până la capăt? a întrebat Charlotte, fiindu-i groază de răspuns chiar înainte să termine întrebarea.

– Cu planul de a-mi da fratele pe mâinile naziștilor.

În încăpere s-a așternut liniștea. Așadar, chiar o făcuse, și-a zis Charlotte, luată prin surprindere de această constatare. Și-a amintit de o fotografie pe care o văzuse în unul dintre dosarele cazului, cu copiii din lagăr, cei care își pierduseră viața din cauza a ceea ce făcuse el. Apoi a privit peste masă, la mâinile lui Roger, care i se păreau acum pătate cu sânge.

– Așadar, ai făcut-o? a întrebat Brian fără înconjur, uitând de propriul îndemn la blândețe.

Jack și Charlotte au schimbat între ei priviri dezgustate, pregătindu-se pentru singurul răspuns pe care, ca echipă de avocați care îl apărau pe Roger, nu voiau să îl primească. Charlotte s-a gândit chiar să îl sfătuiască să

nu răspundă, apoi a renunțat. Era prea târziu ca aceste lucruri să mai rămână ascunse.

– Da... Adică, nu, vreau să zic, într-un fel, a spus Roger și a înghițit. Lăsați-mă să vă explic. V-am spus deja despre Magda, nu-i așa?

Charlotte a încuviințat din cap, întrebându-se dacă îl lăsa memoria sau trăgea doar de timp.

– Într-o zi, am venit acasă și am descoperit că Magda și Anna dispăruseră.

– Anna? l-a întrerupt Charlotte.

Roger a întărit din cap.

– Copilul Magdei.

Pe Charlotte, această primă menționare a unui copil a luat-o prin surprindere. Dar Roger nu a spus, a remarcat ea, dacă era copilul lui Hans sau al lui.

– Cel mai mare coșmar al meu devenise realitate. Aproape toți ceilalți evrei din Breslau fuseseră duși în lagăre. Puțini oameni însă știau că Magda era evreică, așa că trăgeam nădejde, bazându-ne pe asta și pe faptul că era soția lui Hans, că ar putea fi cruțată.

Și-a plecat capul și și-a trecut mâinile prin păr, apoi a continuat:

– Când Magda și fetița ei au dispărut, am fost disperat. Am căutat prin toată casa, chiar și în ascunzătoarea secretă unde credeam că s-ar fi putut refugia. Știam că nu era posibil să îl contactez la timp pe fratele meu, așa că am mers la unul dintre superiorii de la Gestapoul din orașul nostru, un bărbat pe nume Koch. Am crezut că, întrucât se cunoștea cu Hans, m-ar putea ajuta să aflu unde fusese dusă Magda, poate chiar să-i obțin eliberarea. Koch a pretins că mă poate ajuta să o scap. Dar apoi a spus ceva ce m-a uluit – că naziștii știau despre activitatea lui Hans în rezistență. Crezusem mereu că fusese cât se poate de precaut. Koch mi-a spus că nu mă ajută decât dacă îi furnizez informații concrete despre acțiunile lui Hans.

– Și ați acceptat? l-a întrebat Jack.

Roger a încuviințat de cap.

– Am acceptat.

– Dar ați spus că Hans v-a ținut întotdeauna departe de activitatea lui, a intervenit Charlotte.

– Așa este. O dată însă, chiar înainte de sfârșit, mi-a arătat un sertar unde ținea niște bani și informații despre cum poate fi contactat în caz de urgență. Știam că existau documente în acel sertar, așa că am căutat ceva ce l-ar fi

mulțumit pe Koch. Am găsit documente referitoare la o operațiune în Cehoslovacia, un plan de a scoate din lagăr câteva persoane sub pretextul unui program de schimb.

Copii, a gândit Charlotte, punându-i-se un nod în gât. Nu se putea ca Roger să nu știe, așa cum știa ea din documentele din dosarul cazului, că era un schimb de adolescenți și că acei copii erau victimele colaterale ale acțiunilor lui.

– I le-ați dat lui Koch?

– Da. Dar intenția mea era ca, de îndată ce le găseam pe Magda și pe Anna, să îi trimit lui Hans o telegramă prin intermediul contactelor lui, prin care să îl anunț că planul lui a fost compromis, ca să îl poată schimba. Am crezut că pot să îi dau informația lui Koch și să îl contactez totuși la timp pe fratele meu. În felul acela aveam să o salvez pe Magda și pe fiica noastră, vreau să zic, a ei.

„Deci copilul era al lui“, și-a zis Charlotte. Roger a continuat:

– În felul acela, nimeni nu avea să aibă de suferit.

S-a oprit să se frece la ochi.

– Dar nu a mers, l-a descusut Jack.

– Nu. Koch a primit informația, apoi a pretins că Magda fusese deja scoasă din oraș, că se afla într-un lagăr de tranzit de lângă München. Am dat fuga acolo, dar era o minciună sau era prea târziu. Magda dispăruse.

Charlotte a înghițit.

– Și Hans?

Roger a clătinat din cap.

– Arestat. El și colaboratorii lui, și toate persoanele...

Tot nu reușea să le spună copii.

– Toate persoanele pe care Hans încerca să le salveze au fost omorâte.

– Deci nu ați trimis telegrama, a zis răspicat Jack.

– Am încercat, a răspuns Roger pe un ton care sugera că încercase să se convingă de asta de multe ori în decursul anilor. Înainte de a pleca să o găsesc pe Magda, i-am scris o telegramă lui Hans în care îi spuneam că planul era compromis. Aveam de gând să o trimit imediat ce mă întorceam.

– Și ați ascuns telegrama în ceas? a întrebat Charlotte.

– Da, iar ceasul l-am ascuns în gaura din perete pe care o făcuse Magda ca eventuală ascunzătoare. Știam că, dacă naziștii ar fi venit din nou, nu ar fi

căutat acolo. Iar dacă nu mă puteam întoarce, aș fi găsit pe cineva care să recupereze telegrama și să o trimită în locul meu.

– Pe cine? a întrebat Jack.

– Erau niște vecini în casa de alături, soții Bader, despre care se știa că aveau compasiune pentru situația disperată a evreilor. Le-am lăsat un bilet rugându-i să trimită telegrama în locul meu dacă în două zile nu mă întorceam.

Umerii i s-au încovoiat.

– Dar bănuiesc că nu au făcut-o.

– Ce s-a întâmplat după aceea?

– După ce m-am interesat la lagărul de tranzit, am fost reținut de Gestapo. Voiau să știe de ce îmi băgam nasul și credeau că dețin mai multe informații despre activitatea lui Hans. În cele din urmă, și-au dat seama că nu știam nimic și mi-au dat drumul. Dar era deja prea târziu.

Prea târziu, și-a zis Charlotte. Dacă Roger și-ar fi făcut timp să trimită telegrama înainte de a da fuga după Magda, lucrurile ar fi putut sta cu totul altfel.

– Așa cum v-am spus și acum două zile, am tot căutat-o pe Magda, dar și pe fratele meu, bineînțeles, cu toate că am aflat repede care i-a fost soarta, a continuat Roger.

– Dar nu ați aflat ce s-a întâmplat cu Magda?

– Nu, cu toate că, la unul dintre lagărele de concentrare, am auzit o poveste despre o fată care a reușit să scape și m-am gândit...

Vocea i s-a stins treptat.

Un zvon, și-a zis Charlotte, atât de vag încât s-ar fi putut referi la oricine. Totuși, alimentase speranțele lui Roger vreme de atâția ani. Ea și Jack au făcut un schimb de priviri neliniștite pe deasupra capului lui Roger. Dețineau acum chiar acea informație pe care acesta o căutase zeci de ani.

– Îmi pare rău, dar am aflat că nu s-a întâmplat asta, a spus ea.

– Nu?

– Nu. Îmi e teamă că Magda a murit în lagăr.

Chipul lui Roger a devenit de piatră.

– Cum?

Charlotte a ezitat. Dar, deși îi era groază să îi spună bătrânului cumplitul adevăr despre singura lui iubire, știa că acesta avea nevoie să îl audă, ca să creadă că e adevărat.

– Gazare, a spus ea simplu.

Maxilarul lui Roger s-a destins ușor și expresia de pe fața lui a trecut de la șoc la neîncredere în timp ce procesa vestea, iar adevărul lua locul speranțelor și al presupunerilor pe care le dusese atâta vreme cu el. S-a aplecat în față și și-a pus capul în mâini. Apoi s-a prăbușit pe podea, atât de repede, încât Charlotte a crezut o secundă că leșinase. Dar apoi bătrânul a început să plângă în hohote.

Charlotte a privit neputincioasă în timp ce Brian și Jack l-au ajutat pe Roger să se așeze înapoi pe scaun. Călătoriile în Polonia, căutarea ceasului. Întotdeauna pentru el fusese vorba de aflarea adevărului despre Magda. Sigur că nu putea crede, după atâta amar de ani, că rezultatul ar fi putut fi altul.

Dar, în același timp, Charlotte înțelegea. Împotriva oricărei rațiuni, o parte din Roger se agățase de convingerea că răspunsul ar putea fi oarecum altul. Că Magda scăpase și rămăsese în viață, chiar dacă pentru scurt timp. Acum se afla față în față cu adevărul de netăgăduit că încercările lui disperate de a o salva pe Magda fuseseră în van. În decursul anilor, fusese capabil să țină sub control orice altceva, dar asta era dincolo de puterile lui.

Jack a mers la interfon și a chemat paznicii, făcându-le semn lui Charlotte și lui Brian să plece.

– Cum ai putut face așa ceva? a luat-o la rost Brian pe Charlotte când au ieșit pe coridor.

– Avea dreptul să știe adevărul.

– Din cauza ta, acum nu mai are pentru ce să lupte.

– Ba nu, a protestat Charlotte nevoind să dea înapoi, și ochii i-au scăpărat. Acum, că știe adevărul despre Magda, se poate concentra să lupte pentru libertatea lui.

Dar, în sinea ei, s-a făcut mică, căci sesiza cât de slabe îi erau argumentele. Să fi făcut o eroare fatală spunându-i?

După câteva minute, după ce paznicii veniseră și plecaseră din nou, s-au întors în încăpere. Roger stătea prăvălit pe o parte, ceva mai liniștit acum, iar ochii îi erau lipsiți de viață, pesemne de la vreun sedativ.

– Vă rog să mă scuzați, a spus el, de parcă și-ar fi cerut scuze musafirilor că a întârziat.

– Nu-i nimic, a zis Charlotte. Îmi pare rău că vestea a fost atât de șocantă.

– Presupun că am știut tot timpul.

Bărbia i-a tremurat când a recunoscut.

– Totuși, o parte din mine credea...

Nu a terminat fraza.

Charlotte a încuviințat din cap. Cu toate că era infimă, Roger nu renunțase la această fărâmă de speranță că, poate, Magda reușise cumva să supraviețuiască, ba chiar că ar putea să fie încă în viață. Lucrul acesta îi dăduse putere să meargă înainte, îl făcuse capabil să trăiască în toți acești ani cu fantomele și demonii lui. Acum, că pierduse asta, întregul lui univers se prăbușise.

– *Herr* Dykmans, a spus Jack, cu o voce atât de blândă cum Charlotte nu îl mai auzise niciodată vorbind.

Jack a făcut un pas în față.

– Știu că este un moment cumplit de dureros pentru dumneavoastră, dar trebuie să ne gândim la proces. Nu avem decât o săptămână...

Charlotte l-a privit, surprinsă. În mod sigur nu avea de gând să îi spună acum lui Roger despre transferarea procesului la o instanță superioară, peste toate celelalte. Jack și-a dres glasul.

– Ce vreau să spun e că, efectiv, nu deținem dovada de care avem nevoie.

Dar Roger s-a întors înspre perete. Vestea despre Magda îi răpise dorința de a trăi, orice motiv pe care îl va fi avut ca să lupte.

– La naiba! a înjurat Brian o jumătate de oră mai târziu, trecându-și degetul peste rama ochelarilor.

Roger stătuse cu o expresie împietrită pe față, fără să mai fie dispus sau în stare să răspundă insistențelor lor de a le da informații suplimentare care l-ar putea ajuta la proces. Când a devenit limpede că nu aveau să ajungă nicăieri, plecaseră de la închisoare, iar acum ședeau pe niște scaune adunate în jurul unei mese înalte, în barul hotelului.

– Trei țări și nu am obținut nimic, a zis Brian.

Charlotte și-a ținut respirația, așteptându-se să o mustre din nou pentru că îi împărtășise lui Roger vestea despre Magda, dar el nu a făcut-o.

– Cred că trebuie să luăm în considerare o înțelegere, a spus Jack încet.

Charlotte se uita la el neliniștită. Brian se întorsese de la bar cu câteva minute înainte, cu trei pahare de votcă tonic. Nu știa, și-a dat ea seama, despre recentele probleme cu alcoolul ale fratelui său, despre faptul că avea nevoie să se abțină de la băutură. Jack ridicase paharul o dată, aproape din reflex, iar ea își ținuse răsuflarea, așteptând ca el să ia o gură, lovind ca o

macara cu bilă în firavul zid de trezie pe care îl reconstruise. Dar apoi el a lăsat jos paharul și nu l-a mai luat în mână.

– La naiba, în nici un caz! a izbucnit Brian, atât de zgomotos încât două femei așezate la masa alăturată s-au uitat la ei.

El se ocupa cu litigii cu miză mare, urmărind să obțină victoriile importante. Nu învățase să înoate în apele tulburi ale compromisului, în care, uneori, să te întâlnești la jumătate era lucrul cel mai apropiat de victorie pe care îl puteai obține.

– Mai avem mai puțin de o săptămână, a insistat Jack, susținându-și punctul de vedere. Dacă pierdem înseamnă închisoare pe viață, fără posibilitatea eliberării condiționate.

– Iar dacă acceptăm o înțelegere, tot va primi cinci sau zece ani cel puțin, i-a răspuns Brian. Asta înseamnă închisoare pe viață la vârsta lui Roger.

Brian avea dreptate, s-a gândit Charlotte. Jack însă nu era convins.

– Dar trebuie să încercăm să facem ceva, s-a încăpățânat el. Dacă mergem fără nimic în instanță, o să-l mănânce de viu. S-a pus multă presiune la nivel internațional asupra nemților, iar ei caută un caz important, prin care să facă o declarație și să arate lumii că iau în serios urmărirea criminalilor de război. Vor să dea un exemplu cu Roger.

Charlotte a sorbit lung din băutura ei, savurând senzația înțepătoare. A încetat să mai asculte disputa dintre cei doi frați, care se derula ca o înregistrare veche. Aflați mereu pe părți opuse ale baricadei, luptându-se pentru control.

Și, oricum, pentru ce se luptau? Roger recunoscuse că făcuse lucrul pentru care era acuzat și era dispus să își primească pedeapsa. Poate că ar trebui să acceptăm o înțelegere și să îi obținem sentința cea mai ușoară cu putință, și-a zis ea. Nu pentru că era riscant să se ajungă la proces, cum se temea jack, ci pentru că asta își dorea Roger.

Charlotte s-a gândit la cazurile pe care le avusese de-a lungul anilor. Îi apărase pe unii dintre cei mai distruși puști pe care îi putea da societatea, care le făcuseră rău altora, după toate aparențele, fără urmă de remușcare. Totuși, găsise întotdeauna o fărâmă de ispășire, o fărâmă de umanitate de care se putuse agăța pentru a merge înainte cu apărarea lor. În cazul de față, era neîndoielnic faptul că Roger acționase din dragoste pentru Magda și pentru Anna, din dorința de a le salva. Dar inutilitatea acțiunilor lui și

dimensiunea tragediei care decursese din ele erau pur și simplu prea uriașe, și o parte din ea voia să renunțe, neacceptând să meargă mai departe.

– Deci vrei să renunți? și-a întrebat Brian fratele.

– Nu spun asta, a răspuns Jack. Dar uneori trebuie să îți minimizezi pierderile.

Fără să răspundă, Brian s-a ridicat și a ieșit furios din bar.

– Efectiv nu înțelege cum stă treaba cu chestiunile astea penale, s-a plâns Jack. Și nu vreau să o abordez pe procuroare până când nu suntem toți pe aceeași lungime de undă. Pentru că, dacă detectează vreun semn de slăbiciune și simte mirosul sângelui...

S-a oprit, iar ea s-a întors dinspre el.

– Charley, ce s-a întâmplat?

– M-am săturat. De jocul ăsta blestemat dintre tine și Brian. Să fiu prinsă întotdeauna la mijloc. Ca un lucru pe care nimeni nu-l vrea, dar nu se deranjează să îl arunce.

Jack a privit-o nedumerit.

– Ce?...

– Te-am auzit în tren când îi spuneai lui Brian să nu-și bată capul cu mine.

– Ce? O, Doamne, nu, ai înțeles greșit.

S-a ridicat, și-a trecut mâna prin păr și a început să meargă încolo și-ncoace.

– Îi spuneam lui Brian să nu fie nesimțit și să te facă din nou să suferi.

Charlotte și-a trântit paharul pe masă.

– Nu te privește pe tine ce facem eu și Brian. Sunt adultă, pot să îmi port singură de grijă.

– Nu, nu-i vorba nici de asta. Chiar se duce totul dracului din cauza mea, așa-i?

A fost surprinsă. Înjurăturile erau stilul lui Brian, nu al lui Jack.

– Charley, îți amintești ziua în care ne-am cunoscut?

Charlotte s-a dus cu gândul la un grătar la casa de pe plajă a familiei Warrington, cândva, la începutul unei toamne. Sătulă de atâta făcut cunoștință cu diverse persoane și de conversația insipidă, evadase, luând-o pe terasa din spate și ajungând la un doc care dădea înspre golf.

– Stăteai la marginea apei, a continuat el. Purtai o fustă roz, iar în păr aveai un soi de floare, poate un stânjenel.

– Steliță, a zis Charlotte, în timp ce imaginea prindea contur în mintea ei.

Se întorsese, așteptându-se să îl vadă pe Brian cum se apropie. Era însă această versiune mai suplă a lui, care o privea de la distanță.

– Erai cea mai frumoasă femeie pe care o văzusem vreodată. Și apoi, când am stat de vorbă, mi s-a părut că visez.

În vocea lui se citea o emoție mai mare decât simțise Charlotte până atunci.

– Discuția noastră, interesele, simțul umorului pe care îl aveai, totul era perfect. Apoi a venit Brian și mi-am dat seama că ești a lui. Îmi venea să mor.

Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea. Era posibil ca Jack să o fi plăcut atunci? Nu și-a imaginat niciodată că s-ar fi putut, luase întotdeauna faptul că era distant drept antipatie.

– Am crezut că, poate, o să ai și tu ochi pentru mine, a adăugat el. Dar erai atât de prinsă în mrejele lui Brian cel Mare, încât nu ai observat niciodată.

Nu e adevărat, îi venea ei să spună. În fine, era în parte – era tânără și nebună după Brian. Iar Jack o înspăimântase într-un fel care de abia acum putea înțelege, odată cu experiența și cu trecerea anilor, că provenea de fapt din pură atracție. Dar acum, când își amintea, părea atât de limpede – cum i se punea un nod în gât de fiecare dată când intra el în cameră, împiedicând-o să vorbească și să respire, faptul că i se părea de nesuportat să fie singură cu el.

În acea noapte, nu reușise să doarmă și se strecurase din camera de oaspeți afară, pe terasă, în aerul rece al serii. Era o noapte senină și cerul, în lipsa luminilor orașului, era un covor de stele dansând deasupra apei. Își dăduse capul pe spate, atât de absorbită încât îi luase câteva minute până să audă un scârțâit și își dăduse seama că nu e singură. Jack era așezat într-un șezlong, la numai câțiva metri, privind de asemenea cerul.

– O! zisese ea, iar el își coborî ochii, întâlnindu-i pe ai ei.

Scăldat de lumina lunii, părea aproape ireal. Nici unul nu vorbise o vreme ce li se păruse o veșnicie. În cele din urmă, neputând să mai îndure, ea se întorsese și fugise înapoi în casă, cu inima bubuindu-i în piept.

Jack a vorbit mai departe, trezind-o din amintirile ei.

– Și acuma apari aici din senin, după atâția ani, iar eu îmi spun că o fi soarta sau că măcar ar putea fi, dacă aș crede în soartă. Dar tu continui să îl privești în felul ăla.

Charlotte ar fi vrut să protesteze, dar și-a dat seama că nu putea.

– Nu că aș merita să se întâmple ceva bun în viața mea, după cât am greșit și după ceea ce am făcut, a zis el, apoi și-a dres glasul. Dar nu am de gând să stau și să văd cum te face din nou să suferi, fără să fac nimic.

Charlotte a înțeles acum și mai clar de ce fusese Jack atât de distant cu ani în urmă și de ce fusese așa de țâfnos de când venise ea, mergând până acolo încât să nege sentimentele pe care le avea pentru ea. Fusese distrus o dată de baroană, iar Charlotte era singura persoană care îl putea face din nou să sufere – dacă ar lăsa-o să se apropie atât de mult.

– Jack...

Ar fi vrut să îi spună că nu era așa, că și ea cunoștea suferința pe care o îndurase el și teama de a nu permite să se întâmple din nou, că sentimentele ei pentru Brian aparțineau cu totul trecutului și că nu avea să îl rănească, dacă i s-ar da șansa.

Dar, înainte să poată continua, Brian și-a făcut din nou apariția la masă.

– Încă un rând? a întrebat, ca și cum el și Jack nu ar fi avut acea dispută, bravada fiindu-i întețită de băutură.

Ea a clătinat din cap, copleșită de toată situația.

– Eu merg la culcare.

– Atunci, cred că merg și eu.

Brian l-a chemat pe chelner și a achitat nota de plată. Charlotte s-a uitat la Jack, dar acesta stătea cu ochii ațintiți la pahar, părând dus pe gânduri. Nu voia să riște și să-l lase acolo singur, temându-se să nu ia o gură din băutura acum diluată. Dar, o clipă mai târziu, el s-a ridicat și i-a urmat în holul hotelului.

Ajunși lângă ascensor, s-au oprit. Ochii lui Jack i-au întâlnit pe ai ei și, în ciuda a tot ceea ce se întâmplase, Charlotte nu s-a putut abține să nu se întrebe dacă el nu voia să urce din nou în camera ei. Dar, cu Brian aici, nu era chip ca întâlnirea să se repete. Ușa ascensorului s-a deschis și Brian a stat la o parte, nerăbdător, așteptând ca ea să intre. Pășind înăuntru, Charlotte a simțit privirea lui Jack îndreptată asupra ei, i-a simțit amărăciunea. S-a întors. „Nu e așa“, voia să-i spună. Ea și Brian luau doar liftul împreună, fiecare înspre etajul lui. Dar ușa s-a închis.

– Noapte bună, Charlotte! a bâiguit Brian un minut mai târziu, când ascensorul s-a oprit la etajul lui.

A ieșit din lift, fără să aibă habar de ceea ce se întâmplase cu puțin timp în urmă.

Charlotte s-a îndreptat înspre camera ei și a închis ușa, uluită încă de ceea ce-i spusese Jack. Ce s-ar fi întâmplat dacă l-ar fi întâlnit pe el primul? Ar fi fost împreună, sau momentul ar fi fost la fel de neprielnic ca acum? Era imposibil să dea timpul înapoi, să-și imagineze că nu s-ar fi îndrăgostit de Brian. Acea primă dragoste, orbitoare și atotcuprinzătoare, și suferința care îi urmase deveniseră parte a ceea ce era, atât de inextricabil legată de identitatea ei și de povestea vieții ei, încât nu putea să le separe și să obțină o imagine limpede a ceea ce ar fi putut fi. Nu, atunci nu ar fi fost pregătită pentru Jack, iar el o avea pe baroană și propria suferință de îndurat, pentru a deveni cel care era în prezent.

Și acum? A întors pe toate părțile întrebarea în minte, analizând-o. Dacă ea și Jack ar fi ajuns împreună în împrejurări diferite, oare ar fi mers? Întrebarea era discutabilă. Existau Brian și povestea lor și acest caz, lăsând la o parte faptul că trăiau pe continente diferite, așa că sentimentele lor, cu toate că de netăgăduit, aveau să rămână neîmplinite, un mare ce-ar-fi-fost-dacă în viețile lor. Poate că era mai bine așa decât să încerce și să constate că nu era ceea ce își imaginase ea.

În timp ce se dezbrăca, încă se întreba dacă avea să audă un ciocănit în ușă, dacă Jack avea să riște să urce ca să o vadă. Dar, și-a dat ea seama când s-a băgat în pat, el nu avea să forțeze acolo unde se temea că nu e dorit. Nu s-a putut abține și a ciulit urechea pentru a surprinde zgomot de pași pe coridor, și a adormit cu această speranță.

La un moment dat, mai târziu, s-au auzit bătăi în ușă. Jack, și-a zis ea și s-a ridicat în capul oaselor. Până la urmă, se hotărâse să vină la ea? Charlotte a sărit în picioare, cât pe ce să se împiedice, cu capul încă tulbure de la băutură.

S-a dus în grabă la ușă și a întredeschis-o.

– Brian, a zis ea și, cu o impresie de déjà-vu, s-a întrebat dacă nu dormise prea mult și se făcuse deja dimineață.

Dar, de data asta, el nu purta obișnuitul lui costum. Era îmbrăcat în pantaloni de trening și tricou și afișa o față nebărbierită, o imagine de acum aproape zece ani care nu își avea locul aici.

– Ce e? a întrebat ea. Ce s-a întâmplat?

Brian a trecut pe lângă ea, intrând în cameră.

– Stai, eu nu..., a dat ea să zică.

Dar, ca o păpușă gigantică, Brian a dat buzna, fără a-și putea controla exaltarea.

– Am primit un telefon, a informat-o el gâfâind. De la o femeie din Italia, care pretinde că deține dovada nevinovăției lui Roger.

CAPITOLUL 12

Berlinul de Est, 1961

Anneke și-a ridicat privirea de la halba de bere pe care o ștergea. În cealaltă parte a barului, mai mulți studenți adunați în jurul unei mese din colț râdeau zgomotos. Un bărbat din grup a ridicat capul. Ochii lui i-au întâlnit pe cei ai lui Anneke și, o secundă, ei i s-a părut că zâmbește, dar el și-a întors repede privirea.

Îl văzuse pentru prima dată cu aproape două luni în urmă, când venise la bar cu prietenii lui, și de atunci se întorcea seară de seară, împreună cu grupul. Avea cam 22 de ani, bănuia ea, părul negru și lățos i se bucla la guler, iar pielea lui palidă îi amintea de serviciul de ceai din porțelan aflat pe polița șemineului din casa familiei Stossel. Săptămâni întregi îl privise când era sigură că nu se uita nimeni și o trecea un fior când se apropia ca să debaraseze masa unde stătuse el.

Anneke își luase jobul de la bar în primăvara trecută, ca un mod de a-și suplimenta veniturile și de a câștiga câteva mărci în plus pentru a-și ajuta mama la plata chiriei. Nu era decât o prăvălie situată la parter, care fusese transformată, cu mese uzate din lemn și banchete nefinisate răspândite prin încăpere și un cap de cerb montat deasupra căminului. Jobul era o pauză bine-venită de la treaba pe care o avea de făcut la familia Stossel, unde curăța podelele și lustruia argintăria, neavând altă companie decât pe mama ei și pe bucătăreasa Inge cea ursuză. Nu că munca de aici, unde debarasa mesele și spăla vasele, ar fi fost cu mult mai bună. Dar mulțimea, un amestec de artiști boemi și studenți de la universitatea din apropiere, care acceptau să bea Schwartz bier sau orice altă băutură care era disponibilă fără să facă nazuri, era mai plină de viață decât orice văzuse ea vreodată. Frânturile de discuții politice aprinse ori de pălăvrăgeală care îi ajungeau la ureche atunci când lua paharele aproape compensa faptul că această clientelă era bine cunoscută pentru bacșișurile mici pe care le dădea.

Când s-a apropiat de ora unsprezece, iar numărul clienților a scăzut, Anneke s-a dus, fără tragere de inimă, în bucătărie, să strângă gunoiul. Asta era mereu partea din seară care îi plăcea cel mai puțin, nu atât din cauză că era o corvoadă, cât din cauză că asta însemna că barul avea să se închidă în curând, iar ea era nevoită să se întoarcă acasă.

Când a dus gunoiul afară, pe aleea întunecată din spatele barului, a auzit un foșnet.

– O! a exclamat ea.

Temându-se că era un șobolan sau ceva și mai rău, a sărit și a scăpat sacii. Unul s-a deschis când a lovit pământul și din el s-au împrăștiat pe jos resturi de mâncare și hârtii murdare.

– Ușurel, a răsunat o voce în întuneric și în lumina felinarului s-a văzut ridicându-se un nor de fum.

A cuprins-o un ușor tremur când a recunoscut, din discuțiile pe care le surprinsese în bar, vocea tânărului cu părul negru.

– Nu am vrut să te sperii.

Ce făcea aici? s-a întrebat ea. Clienții puteau să fumeze fără griji înăuntru.

– Am ieșit puțin la aer, a adăugat el, răspunzându-i la întrebarea nerostită.

Atunci ar fi fost mai bine în fața barului, nu pe alee, unde mirosea urât, a mâncare veche și a urină, îi venea ei să-i spună. Bărbatul s-a apropiat de ea cu iuțeala unei pisici.

– Dă-mi voie să te ajut.

S-a aplecat să ridice gunoiul împrăștiat, de care ea aproape că uitase. Vârful țigării lui a răspândit un miros înțepător când s-a lăsat în genunchi ca să bage gunoiul înapoi în sac, fără urmă de ezitare ori de repulsie. S-a lăsat și ea jos și l-a ajutat în tăcere.

– Mă cheamă Henryk, a zis el când au terminat și s-au ridicat în același timp.

– Anneke.

Și-au strâns mâna oarecum formal, iar pe ea a surprins-o faptul că degetele lui erau la fel de catifelate ca mănușile din piele de vițel pe care le purta *Frau* Stossel.

Dinspre intrarea în bar a răsunat un zăngănit și silueta masivă a lui *Herr* Ders, proprietarul, a apărut în ușă.

– Trebuie să plec, a șoptit ea.

Henryk s-a făcut nevăzut înainte ca ea să își poată termina propoziția, singurul semn că fusese aici fiind un vag miros persistent de fum.

Anneke s-a întors în bar cu inima strânsă, sigură că incursiunea lui Henryk pe aleea urât mirositoare fusese o greșeală și că experiența de a o ajuta să strângă gunoiul de pe jos avea să îl facă să nu se mai întoarcă niciodată. Dar, în seara următoare, când a ieșit din bar, a simțit din nou mirosul acum familiar al țigării lui.

Henryk a întins pachetul înspre ea, servind-o. Anneke a clătinat din cap. Văzuse cum, din cauza fumatului, gura cândva frumoasă a mamei ei se țuguiase și se zbârcise, iar vocea i se înăsprise.

– Ești student la universitate? s-a hazardat ea să-l întrebe.

El a încuviințat din cap.

– Da. Adică... mi-am înghețat semestrul ăsta.

Ea nu știa ce însemna asta, dar suna teribil de interesant.

– Ești la școală?

A zâmbit în sinea ei, dându-și la o parte de pe față părul, de o culoare pe care o văzuse descrisă în reviste ca fiind blond murdar. Întotdeauna oamenii îi dădeau mai puțin de cei 20 de ani ai ei.

– Am absolvit acum doi ani.

Reușise să își încheie studiile, rezistând la insistențele mamei sale de a abandona școala la 15 ani ca să-și câștige singură existența, în loc să muncească serile și în weekenduri ca să aducă bani.

– Mi-ar fi plăcut să îmi continui studiile la universitate.

Bineînțeles că nici nu intrase în discuție. Era aproape imposibil pentru o femeie din mediul ei să fie eligibilă pentru învățământul superior în sistemul de stat.

– Într-o bună zi, o să poți. Lucrurile vor sta altfel atunci, i-a spus Henryk.

Anneke l-a privit. Se referea la schimbări politice, la debarasarea de conducătorii și de instituțiile care îi țineau în starea asta îngrozitoare de scădere economică, în timp ce concetățenii lor berlinezi prosperau la numai câțiva kilometri distanță, de cealaltă parte a Zidului de curând înălțat.

Dar oamenii din lumea lui Anneke nu îndrăzneau să vorbească despre asemenea lucruri. Auzise frânturi de discuții în cafenea, declarații politice îndrăznețe făcute de prietenii lui Henryk ori de alții ca ei. Comentariile erau însă făcute întotdeauna pe o notă de umor, pentru a se asigura că oricine ar trage cu urechea – mai ales agenții STASI și spionii lor, despre care se

zvonea că sunt peste tot – nu i-ar lua în serios. În general, ea punea asemenea discuții pe seama berii și a bravadei pe care o încuraja anonimatul făcut posibil de încăperea mare și zgomotoasă.

Acum însă, Henryk nu glumea și nu părea absolut deloc băut. Vorbea deslușit, iar cuvintele lui rupeau tăcerea în care era cufundată aleea întunecoasă.

– La ce te referi? s-a hazardat ea să întrebe.

Până și întrebarea i se părea o cutezanță, ca și cum poliția ar fi putut în orice clipă veni să îi ia.

– Nu a fost întotdeauna așa, a zis el. Toate astea nu sunt decât o fază, a spus și a făcut un gest cu mâna în jurul capului, ca și cum ar fi alungat muște. Guvernele se schimbă tot timpul, și uneori chiar înspre mai bine.

Anneke a rămas tăcută gândindu-se la spusele lui. Cu toate că nu cunoscuse o altă conducere decât cea de acum, era conștientă, la un anumit nivel, că existase un înainte. Pe când mergea la școală, profesorii făceau referiri voalate la război și la regimul anterior, de care îi eliberase Armata Roșie. Dar, în ciuda imaginii în culori vii pe care o construiau manualele, lui Anneke i se păruse întotdeauna că răul fusese înlocuit de ceva și mai rău – în ultimii cincizeci de ani, trecuseră de la pierderea unui război în fața naziștilor la o altă înfrângere, în fața comuniștilor.

– Cum? a întrebat ea.

– Oamenii trebuie să facă să se întâmple asta, i-a răspuns el plin de încredere. Trebuie să cerem schimbarea.

Pe Anneke a trecut-o un fior. Oameni care își exprimau opiniile în felul acesta dispăreau cine știe unde, șușotelile în surdină despre plecarea lor fiind singura dovadă că existaseră. Văzuse asta în cazul unui tipograf al cărui nume îl uitase. Odată, când se dusese la prăvălia lui să ridice ceva pentru familia Stossel, observase că acesta tipărea altceva, un fel de ziar. Mai târziu în cursul serii, a întrebat-o pe mama ei despre asta.

– Mai bine vezi-ți de treaba ta, îi spusese Bronia.

Și avea dreptate, pentru că, două luni mai târziu, tipograful dispăruse.

A fost cuprinsă de un val de admirație. Henryk era foarte curajos. Voia să îl întrebe ce trebuia să facă oamenii pentru a produce aceste schimbări. În mod sigur, să stai în baruri și să vorbești nu avea să ducă la nimic. Dar, înainte să poată ea spune ceva, el și-a stins țigara.

– Trebuie să plec.

Și a dispărut de pe alee, lăsând-o să se întrebe dacă spusese ceva greșit, sau el se plictisise, pur și simplu.

În acea seară, și-a târât picioarele spre casă, apartamentul pe care îl împărțea cu mama ei. Suburbia unde trăiau ele fusese unul dintre primele proiecte de reconstrucție ale noului guvern în anii de după război, iar cele douăzeci de mii de apartamente au fost ocupate repede de berlinezii sătui să împartă cu rudele locuințe aglomerate, în condițiile crizei de locuințe care lovise orașul în urma bombardamentelor devastatoare. Planurile originale prevăzuseră parcuri și locuri de joacă și alte facilități. Dar dezvoltarea stagnase, iar îmbunătățirile ulterioare nu s-au mai produs, așa că terenul dintre clădiri rămăsese gol și nepavat.

Anneke a traversat scândurile de lemn care formau un pod peste întinderea clisoasă de pământ noroios, cu gândul la discuția cu Henryk, amintindu-și ce spusese el despre schimbarea lucrurilor, despre ocazia unei vieți mai bune. Reflectase și ea la asemenea lucruri, desigur. Voia mai mult decât să aibă simultan câteva joburi ciudate, își dorea bani suficienți să se descurce până la următorul salariu. Dar, când încercase să-și închipuie cum ar fi, imaginea era tulbure și de neînțeles. În cele mai îndrăznețe visuri ale ei, lucra ceva cu cărți, într-o bibliotecă ori, poate, o librărie. Într-adevăr, nu existau prea multe perspective pentru cineva cu pregătire puțină ca ea și resurse inexistente. Fusese învățată că maximumul la care poate spera este să se căsătorească cu cineva cu simț practic, de pildă, un instalator sau un muncitor în fabrică, care câștiga cât pentru un trai acceptabil. Văzuse însă suficient pentru a-și da seama că să crească o droaie de copii și să aștepte un bărbat care venea acasă beat sau nervos ori nu venea deloc nu era de ea. Mai degrabă își vedea de viața ei așa, singură.

În ziua următoare, când s-a trezit Anneke, era încă o dimineață cenușie de iarnă. Bronia sforăia tare în cealaltă cameră, căci își pierduse din nou cunoștința pe canapea. Apartamentul de două camere, cu aerul îmbâcsit de miros stătut de fum de țigară, părea mai dezolant decât oricând. A privit pe fereastra crăpată la întinderea nesfârșită de clădiri banale din complexul lor de locuințe, cu rufe atârnate la balcoane asemenea unor steaguri de toate națiile. În timpul nopții se așternuse un strat subțire de zăpadă, deja cenușie și murdară. În depărtare, o oțelărie scotea nori groși de fum negru.

Când a trecut prin sufragerie în drum spre baie, Anneke s-a uitat la mama ei adormită, îmbrăcată încă în fusta prea strâmtă din seara precedentă. S-a

gândit să o trezească pentru a merge la muncă, dar a renunțat, știind că ar fi cu neputință. A cuprins-o tristețea. Bronia nu fusese întotdeauna așa. Anneke își amintea o vreme când miniona și blonda ei mamă era plină de viață și drăguță, cu o voce blândă și un râs care părea că îi atrage pe oameni înspre ea, mai ales pe bărbați. Când Anneke avea opt ani, fusese un bărbat, Peter, cu zâmbet blând și mustață în furculiță, care o făcea pe mama ei să râdă des. Le ducea la picnic în parc în fiecare duminică, îi dădea lui Anneke pâine să hrănească rațele și îi arăta cum să înalțe un zmeu. Rămăsese mai multă vreme decât ceilalți, aproape un an. Bronia îi spusese cu voce șoptită că s-ar putea să aibă un frățior sau o surioară în următoarea iarnă. Dar apoi Peter a plecat, la fel de repede cum venise, iar mama ei nu a mai vorbit niciodată despre copil.

După aceea au mai fost și alții, bărbați care împărțeau votca și se uitau la televizor cu mama ei în sufragerie, vreme de câteva săptămâni sau luni, și apoi dispăreau. De curând fusese un omuleț musculos, purtând un costum ieftin, care pretindea că lucrează pentru nu știu ce agenție guvernamentală. Le putea ajuta să obțină un apartament mai bun, se lăudase Bronia, dacă lucrurile mergeau bine. Întotdeauna își făcea mari speranțe cu bărbații cu care ieșea, chiar dacă aceștia îi frângeau invariabil inima. Acesta îi displăcea lui Anneke chiar mai mult decât majoritatea celorlalți. Nici măcar nu se deranjase să îi rețină numele.

Anneke a sosit la muncă devreme în acea dimineață și și-a făcut de lucru cu podelele, așteptând cu groază ca *Frau* Stossel să o întrebe, inevitabil, de ce întârzie maică-sa. Astăzi însă, aceasta nici măcar nu a părut să observe, ci a trecut pe lângă ea fără să spună nimic și a plecat. Era întotdeauna ocupată cu vreo masă de prânz sau alte îndatoriri sociale legate de poziția soțului său, de oficial guvernamental de rang mijlociu, ori să îi ducă pe fiii ei gemeni, Karl și Klaus, la una dintre întâlnirile tinerilor pionieri comuniști. *Frau* Stossel își lua obligațiile în serios, ducându-le la îndeplinire cu un zel aproape fervent, cu mai mult entuziasm, se pare, chiar decât soțul ei, care părea mulțumit cu rolul lui de simplu birocrat.

– Mă duc să stau la cozi, a anunțat Inge, ocolind-o pe Anneke, care se lăsase pe genunchi și curăța podeaua de la intrare.

Anneke a încuviințat din cap. Văzuse rândurile din fața magazinelor de pe Oranienburger Strasse când venise la muncă. Păreau să se facă tot mai mari cu fiecare zi, oameni de toate vârstele și din toate mediile, în principal

femei, care așteptau să cumpere orice era de vânzare. Dacă sperau să facă rost de carne ori de lapte sau de niște fructe proaspete, asta Anneke nu știa – și probabil că nici ei. Dacă stăteau oameni la coadă, presupunea înțelepciunea convențională, atunci la celălalt capăt pesemne că se găsea ceva pentru care merită să aștepți, și nu puteai spera decât să ajungi în față înainte să se termine.

După ce Inge a plecat, Anneke s-a oprit și a privit prin hol. Familia Stossel locuia într-o casă cu două niveluri dintr-un șir de case, mai mare decât cele care o mărgineau, cu un balcon din fier forjat la etaj, în spate, care dădea înspre o mică grădină. Se afla la marginea a ceea ce fusese cândva cartierul evreiesc, care mai păstra doar un fragment din fosta identitate. Sinagoga mare, aflată după colț, purta încă urmele războiului, geamuri sparte și ziduri arse, iar interiorul ei gol era neatins de mai bine de două decenii. Căci cine avea banii să repare o clădire ca aceea, când nimeni nu avea să o folosească?

Desigur, oamenii arareori vorbeau deschis despre ceea ce se întâmplase. Profesorii și manualele care menționau războiul nu pomeneau nimic despre evrei – Anneke aflase asta din șoaptele ferite ale mamei sale și ale altor adulți pe care îi auzise când nimeni nu-și imagina că ea asculta. Chiar dacă aceștia nu spuneau nimic, trecutul ar fi fost cu neputință de ignorat. Fantomele evreilor erau pretutindeni – între zidurile goale rămase din sinagogi și în crâmpeiele decolorate de scriere ebraică ce mai puteau fi văzute deasupra prăvăliilor, care fuseseră odinioară măcelării cușer și băcănii.

În oraș, mai rămăseseră câțiva evrei, dar nimeni nu știa cât de mulți. O parte dintre ei se întorseseră aici din lagăre, fie că așa aleseseră ori din lipsă de altceva mai bun. Alții, ca mama lui Anneke, Bronia, reușiseră să se ascundă și să nu fie prinși de naziști. Anneke nu știa prea bine cum reușise mama ei să supraviețuiască războiului și învățase cu multă vreme în urmă să nu insiste pentru detalii. Chiar și acum, nimeni nu trâmbița faptul că e evreu din cauză că amintirea a ceea ce se întâmplase era prea vie, iar frica să nu-și piardă slujba sau să fie defavorizat cumva, prea reală. Numai un mic grup de evrei ortodocși era încă vizibil – îi puteai vedea mergând în tăcere către și de la magazinul de feronerie al lui Becker, care servea și ca *shul*[30], cu capetele plecate, persistând cu conștiinciozitate în respectarea

tradiției. Anneke nu se putea abține să se minuneze că aceștia se întorseseră, când se gândea la tot ce se întâmplase. Oare o dată în viață nu era suficient?

Casa familiei Stossel aparținuse cândva unor evrei, Anneke și-a dat seama de asta datorită urmei șterse care se putea vedea încă la intrare, acolo unde atârna altădată cutia pentru rugăciuni. Se întreba cine erau aceștia, ce se alesese de ei. Reușiseră oare să scape? Iar odată, când așeza la loc hainele lui *Frau* Stossel, găsise un lănțișor de aur cu o literă din alfabetul ebraic, lipit pe fundul unui sertar al șifonierului. Asta o surprinsese – nu-și imaginase că actualii locatari păstraseră și mobila familiei de evrei. Poate că proprietarii de dinainte plecaseră în grabă, fără să poată lua absolut nimic cu ei. A privit prin dormitor ca și cum atunci vedea totul pentru prima dată. Oare haina de blană a lui *Frau* Stossel, chiar cea cu care era îmbrăcată, aparținuse odată altcuiva? Anneke vârâse lănțișorul în buzunar. Nu însemna că fură de la familia Stossel, a rațional ea. Aceștia luaseră deja destule.

După ce a terminat de lustruit podelele, s-a retras în birou, sub pretextul că șterge praful. Era camera ei preferată din casa familiei Stossel, cu pereții acoperiți până în tavan de rafturi de cărți din lemn închis la culoare. A șters rafturile de jos cu o cârpă, cercetând scrierile lui Lenin și Marx, pe care orice oficial devotat al partidului trebuia să le aibă. Apoi a privit cu jind rafturile de sus, pline de cărți, acolo unde se aflau adevăratele comori. Prima dată când se urcase pe scăriță să curețe volumele prăfuite, fusese uimită să descopere o valoroasă colecție de literatură occidentală, Twain, Hemingway și Faulkner, cărți pe care acum era socotit riscant să le dețiii. Studiindu-le coperțile uzate, a fost sigură că le aparținuseră locatarilor anteriori, că fuseseră citite de nenumărate ori înainte de a fi cu părere de rău abandonate. Uneori, când știa sigur că *Frau* Stossel avea să lipsească de acasă câteva ore, Anneke lua o carte din raft și stătea cu cârpa de praf ridicată în mână în timp ce citea, în caz că ar intra cineva în încăpere.

În acea zi, când s-a făcut ora cinci după-amiaza, Anneke a plecat de la familia Stossel și s-a îndreptat direct către bar, fără să mai treacă pe acasă. În aer se simțea umezeala, semn că, în curând, avea să ningă din nou. Și-a strâns mai bine haina pe lângă corp, simțind locurile subțiate de la coate. Nu erau bani pentru altă haină ca asta, nici măcar pentru una la mâna a doua, de la piața de sâmbăta, până în anul următor.

O gâscă singuratică a gâgâit deasupra. Anneke a privit în sus, în semiîntuneric. Oare pasărea se pierduse cumva de cârd sau intenționat își

vedea de drumul ei, opunându-se obligativității de a migra spre sud pe timpul iernii?

În acea seară, Henryk și-a făcut din nou apariția pe aleea din spatele barului.

– Ți-ar plăcea să vezi un film? a întrebat-o el dezinvolt, cu același ton cu care comanda în bar încă o bere. Vreau să zic, când nu lucrezi.

Anneke a șovăit, căci invitația o lăsase fără cuvinte.

– D-da. Mâine e ziua mea liberă.

S-au întâlnit în fața barului în seara următoare și, când s-au strecurat de pe trotuar pe stradă, printr-un șir de mașini Wartburg și Trabant parcate unele lângă altele, Henryk i-a luat mâna și i-a băgat-o sub brațul lui. Anneke s-a simțit cuprinsă de un freamăt, fără să îi pese că era prea curând ca el să-și permită asemenea gesturi sau că ar fi trebuit măcar să o întrebe înainte. Spera ca el să nu simtă nodurile acolo unde își cususe găurile din mănuși.

Filmul era unul rusesc, lung, cu subtitrări cu prea multe litere și intrigi secundare pentru ca Anneke să îl poată urmări. Imediat după ce a rulat genericul de început, Henryk a sărutat-o, iar ea i-a simțit pe obraz pielea aspră, răspunzând la sărut pe cât s-a priceput. A străbătut-o un fior când mâna lui Henryk i-a mângâiat umărul, iar apoi a început să coboare. Era pipăită pentru prima dată și părea ceva destul de inofensiv. Dar când mâna lui a început să urce de la genunchi înspre fustă, ea a dat-o la o parte. Văzuse destule la mama ei ca să cunoască consecințele iubirii insistente și să știe că a avea un copil când câștiga atât de puțin era o rețetă sigură pentru sărăcie și pentru o viață fără perspective. Ea își dorea ceva mai bun.

Anneke s-a întrebat dacă Henryk avea să o evite după ce îi respinsese avansurile, dar, în seara următoare, el și-a făcut din nou apariția pe alee, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. I-a spus că locuia în Köpenick, o zonă pe care ea o văzuse pe fereastra trenului într-una din puținele ocazii când ea și mama ei se aventuraseră în afara orașului. Își amintea vag că văzuse un cartier de case trainice, puțin peste cele ale clasei de mijloc, și un parc cu copii care părea a fi un loc plăcut de joacă.

– Dar nu o să mai stau multă vreme acolo.

Anneke a făcut ochii mari. Voia să spună că urma să se mute din casa părinților lui? Apartamentele erau puține în vremurile astea și era aproape imposibil să ți se aprobe unul dacă nu erai căsătorit și nu aveai familie.

– O să plec din Berlin, a adăugat el.

Un sentiment copleșitor de pierdere a izbit-o ca o piatră în stomac. Cu toate că se cunoșteau doar de puțin timp, Henryk devenise repede parte din țesătura vieții ei, iar întâlnirile lor erau singurul punct luminos al zilelor ei mohorâte.

– Unde o să mergi? l-a întrebat ea, reușind să își păstreze un ton neutru.

El a ridicat din umeri.

– Paris, cel mai probabil.

Lui Anneke i s-a tăiat răsuflarea. Când vorbise despre plecare, ea își imaginase că se referă la Dresda ori la unul dintre celelalte orașe din est. Nici măcar în cele mai îndrăznețe visuri ale ei nu se gândise că ar putea pleca cu totul din țara asta uitată de Dumnezeu. Parisul era ceva fantastic.

– Acolo pot să îmi văd de scris, a adăugat el.

Aici ce îl împiedica să scrie?

– Când? a întrebat ea.

– În câteva săptămâni, imediat ce reușesc să pun totul în ordine.

Anneke s-a gândit la acest plan cu un amestec de uimire și de invidie. Ideea de a pleca din Berlin i se părea de neimaginat. Cândva fusese relativ ușor să treci peste graniță. Avusese o colegă de clasă, Ruta, al cărei frate o trecuse și promisese să o aducă și pe ea și să îi facă rost de o slujbă imediat ce avea să termine școala. Dar apoi, cu câteva luni în urmă, începuse să fie ridicat Zidul și, dintr-odată, partea de vest a orașului părea că se află pe o altă planetă. În mintea lui Anneke a apărut imaginea sârmei ghimpate dese, a bucăților groase de beton care se ridicau cu o viteză alarmantă. Cum putea Henryk spera să treacă dincolo?

– Dacă reușesc să trec Zidul în sudul orașului, cunosc oameni care mă pot ajuta, a zis el de parcă i-ar fi citit gândurile.

Anneke a încuviințat din cap. Fortificațiile creșteau cu fiecare zi, lespezi rezistente din ciment înlocuind sârma ce fusese pusă provizoriu, și auzise vorbindu-se că, în curând, avea să fie nu doar bariera fizică, ci și o fâșie lată de teren păzit între partea de est și cea de vest, pentru a descuraja pe oricine ar încerca să se strecoare dincolo.

Voia să îl întrebe cum rămânea cu schimbarea lucrurilor aici, cu obligarea de către oameni a guvernului să facă reforme. În mod sigur, nu putea face asta de la Paris.

– Anneke, a strigat-o *Herr* Ders dinăuntru, întrerupându-le conversația.

S-a întors și a intrat înapoi în bar, încercând să respire, cu toată greutatea care îi apăsa pieptul. Câteva minute mai târziu, Henryk s-a întors pe ușa din față, dar ea nu s-a uitat și nu i-a căutat privirea, sigură că el avea să îi observe stupoarea.

Seara târziu, a stat întinsă pe pat, trează, încercând să ignore sforăitul mamei sale după jumătatea de sticlă de votcă pe care o băuse mai devreme. În afară de faptul că din când în când întârzia la muncă, Bronia era o alcoolică funcțională. Rar devenea nervoasă sau ursuză – băutura era pur și simplu parte din dieta ei, precum cafeaua pentru alți oameni.

Anneke s-a întors pe o parte, cu fața la perete. Așadar, Henryk pleca, la fel ca toți bărbații pe care îi știa mama ei. Ei bine, la ce se așteptase? Nu la un viitor împreună – o seară la film și un pipăit scurt nu prea promiteau un asemenea tip de angajament. Dar și-l imaginase pe Henryk ca pe un fel de constantă, iar prezența lui din fiecare seară, ca o făgăduință a ceva mai bun.

Henryk nu a venit la cafenea în seara următoare și nici în cea de după, și Anneke a simțit un mare gol în stomac, întrebându-se dacă acesta plecase deja. Dar în a treia seară a apărut din nou, arătând același dintotdeauna. Ba chiar i-a adresat un zâmbet discret și, când el a ieșit să fumeze, Anneke a găsit o scuză să se întoarcă pe alee.

Henryk nici măcar nu a încercat să-și explice absența.

– Sper că n-ai spus nimănui, a zis el imediat, iar ea a înțeles că vorbea despre Paris.

A clătinat din cap.

– Bineînțeles că nu. Am crezut că ai plecat, a mărturisit ea.

– Încă nu. Dar planurile s-au aranjat mai repede decât mă așteptam. Urmează să plec peste două zile.

Deci ceea ce-i spusese instinctul despre o plecare iminentă era corect. I s-a strâns inima.

– Ne întâlnim mai târziu? a întrebat el.

Exista un subînțeles mai adânc în vorbele lui, iar ea și-a dat seama că de data asta nu se referea doar la un film.

A ezitat. Să petreacă o noapte chiar și cu un băiat minunat ca Henryk, care urma să plece, însemna un mare risc. Dar ar putea fi singura lor noapte împreună, ultima și singura lor ocazie.

– OK, a acceptat ea.

– Așteaptă-mă în colț când ieși de la muncă.

În timp ce curăța mesele, inima a început să-i bată mai repede. Se întreba unde aveau să meargă, cum avea să fie pentru ea prima dată.

De data asta nu a existat pretextul unei întâlniri, ci doar un drum în tăcere până la un apartament cu o singură cameră de lângă gară. Anneke nu s-a mai obosit să îl întrebe cui îi aparținea, cum făcuse rost de cheie. După aceea, în timp ce stăteau întinși pe pat, în tăcere, a încercat să ignore mirosul stătut și nefamiliar al așternuturilor. Nu știa la ce se așteptase. Nu era nici tocmai entuziasmant, dar nici dezamăgitor, ci cumva diferit de amândouă. În ciuda bravadei lui, Henryk fusese surprinzător de stângaci. Părea să știe destule pentru a da de înțeles că pentru el nu era prima dată, dar nici nu părea că o mai făcuse de multe ori, un gând întru câtva liniștitor.

El stătea întins cu fața în sus și mâinile împreunate sub cap. Anneke s-a limitat la spațiul de lângă el, neștiind dacă trebuia să se atingă unul de altul sau nu. Nu a zis nimic, iar ea și-a făcut griji că fusese dezamăgit de întâlnire.

– La ce te gândești? a îndrăznit ea, în cele din urmă, să-l întrebe.

A cercetat-o cu privirea, de parcă uitase că era acolo.

– La plecare, a răspuns, iar realitatea dură a plecării lui a cuprins-o într-o strânsoare ca de menghină. Trebuie să-mi fac bagajul, să fac rost de niște bani.

– Ia-mă cu tine, a zis Anneke, nevenindu-i să creadă că erau cuvintele ei.

Până atunci, nici măcar nu îndrăznise să se gândească la această idee. Dar, de îndată ce le-a rostit, aceasta a devenit dorința ei cea mai scumpă, singura ei dorință. În minte i s-a conturat imediat o imagine – viața lor împreună la Paris, un nou început. Ar fi putut studia la universitate, și-ar fi putut găsi o slujbă într-o librărie.

– Anneke, a zis el cu blândețe, iar ea și-a dat seama că avea să o refuze. Ar fi mai greu să călătoresc cu încă cineva.

– Oamenii sunt mult mai dispuși să ajute un cuplu decât un bărbat singur, i-a atras ea atenția, prinzând elan. Mi-aș putea lua o slujbă într-o cafenea și să câștig suficient cât să ne descurcăm în timp ce tu scrii.

Henryk și-a țuguiat buzele, după toate aparențele neconvins.

– Și pot face rost de bani pentru drum.

Henryk s-a luminat la față și s-a întors înspre ea.

– Pe bune?

Anneke a încuviințat din cap, deși, de fapt, nu știa cum. Bronia trăia de la un salariu la altul și orice se întâmpla să câștige în plus se ducea pe băutură, iar cei câțiva bănuți câștigați cu slujba de la cafenea pe care Anneke îi pusese deoparte nu le-ar ajunge prea mult.

Dar el nu a continuat cu subiectul acesta.

– Ar trebui să plecăm, a zis, și noaptea lor s-a încheiat abrupt în colțul străzii, cu un sărut stângaci pe obraz, care nu sugera promisiunea unei continuări.

În seara următoare, Henryk și prietenii săi și-au făcut apariția la bar ca întotdeauna. Anneke s-a simțit ușurată – se aștepta pe jumătate ca el să fi plecat deja. Dar ceva se schimbase, a observat ea imediat. Nu numai că întârziaseră, dar erau și mai gălăgioși, cu un soi de veselie pe care nu o mai văzuse până atunci, o hărmălaie nemaiauzită în aceste vremuri în care trebuia să ții capul plecat și ochii în pământ, care dădea de înțeles că barul nu era prima lor oprire din seara aceea. Și era o figură nouă cu ei – o fată. S-a așezat prea aproape de Henryk. Anneke i-a studiat ochi strălucitori și buclele negre și bogate, pe care le arunca pe spate când vorbea. Cine era?

Anneke a coborât privirea, concentrându-se la berea pe care o turna. Îi venea să plângă. Oare chiar crezuse că ea și Henryk ar putea avea o relație exclusivă? Totuși, să vină cu o altă fată tocmai aici, atât de curând după ce ei doi fuseseră împreună, părea deosebit de crud. Dar așa-i și trebuia, și-a zis Anneke cu tristețe. Cum spunea întotdeauna Bronia, dacă ții prea sus, o să încasezi o căzătură urâtă.

Anneke a evitat cât a putut colțul din bar unde se afla Henryk, dar, până la urmă, *Herr* Ders a observat că nu mai aveau băutură, iar masa trebuia debarasată. S-a crispat când s-a apropiat, evitând privirea lui Henryk.

Anneke nici nu s-a mai dus pe alee, căci știa că Henryk avea să rămână la masă atât timp cât fata era acolo. Dar, mai târziu, după ce cafeneaua s-a închis și ea mătura mizeria de pe podeaua bucătăriei, a fost surprinsă să simtă mirosul familiar al țigării lui prin fereastra deschisă.

În cele din urmă, când nu a mai putut să amâne, a dus gunoiul pe alee.

– Ești încă aici, a făcut ea remarca, fără să îl privească.

– *Ja.*

Ea a lovit cu călcâiul în pavaj.

– Și prietenii tăi?

– Au plecat. Îmi pare rău că nu am putut ieși mai devreme.

– Bineînțeles că nu, a zis ea, străduindu-se să păstreze un ton neutru. Aveai companie.

– Ea nu înseamnă nimic, a protestat el sincer. E sora prietenului meu Rolf.

– Știu, a răspuns Anneke, cu toate că nu știa.

Nu o văzuse pe fată vorbind cu altcineva.

– Ai zis că poți face rost de bani...

Ea l-a privit. Se gândea serios să o lase să vină cu el sau doar încerca să îi aline sentimentele rănite din cauza fetei?

– Da.

– Putem pleca mâine-seară. Știi vechea fabrică de armament din Friedrichshain?

Anneke a confirmat din cap, prea uluită să spună ceva. Trecuse de câteva ori prin zonă, aflată chiar la sud de cartierul central Mitte, unde se găsea barul.

– Ne întâlnim la poarta principală mâine, la miezul nopții.

Nu a așteptat ca ea să-i răspundă, ci s-a întors și a plecat de pe alee.

Ea a rămas în loc, privindu-l cum se îndepărtează, fără să-i vină să creadă. Chiar vorbea serios că o ia cu el? Interesul lui nu prea era unul de natură sentimentală, era conștientă de asta. Era vorba de promisiunea de a aduce bani. Dar asta nu conta. Henryk avea să o ducă la Paris și acolo avea să-și dea seama cât de mult o plăcea. Și, dacă nu, ei bine, măcar avea să scape de aici.

Să scape de aici. A fost copleșită de amploarea planului și s-a sprijinit de zidul care mărginea aleea. Părea imposibil să evadeze din Berlin, darămite să ajungă tocmai până la Paris. Henryk era însă atât de sigur pe el și, chiar dacă se cunoșteau de puțină vreme, simțea că poate avea încredere în el. Mai bine să lase detaliile în seama lui, iar ea să facă cumva să aducă banii pe care îi promisese. Dar cum? Familia Stossel, a hotărât, era cea mai bună posibilă sursă.

Mintea încă îi lucra la turație maximă când a ajuns la casa Stossel în ziua următoare și, în timp ce făcea curățenie, a studiat mobila cu o privire atentă. Nu țineau bani în casă, cel puțin nu din câte văzuse ea. Iar *Frau* Stossel părea să poarte toate bijuteriile pe care le avea. Anneke s-a gândit la lănțișorul evreiesc simplu, pe care îl luase. Nu părea că ar valora prea mult.

Când ștergea praful în sufragerie, Anneke s-a oprit să examineze ceasul cu clopot de sticlă de pe polița șemineului, pe lângă care trecuse de

nenumărate ori, dar parcă acum îl vedea altfel. Părea valoros, mai frumos decât cele pe care le văzuse în vitrinele magazinelor. Și, cum măsura ceva mai puțin de treizeci de centimetri, era una din cele câteva piese dintre obiectele lor de artă sau alte bunuri destul de mici pentru a putea fi luate.

– E frumos, nu-i așa? a răsunat o voce în spatele ei.

A tresărit, apoi s-a răsucit și a văzut-o pe Inge stând în ușa holului, în mână cu o sacoșă cu ceapă și cartofi pe jumătate goală.

– Bănuiesc, a răspuns Anneke, încercând să pară lipsită de interes. Mă întreb dacă se afla aici și înainte de război.

Inge a clătinat din cap.

– Ăsta nu. A sosit într-o cutie lăsată la ușă la ceva vreme după sfârșitul războiului, destinată proprietarilor de dinainte, fără nici o adresă de returnare. Îmi amintesc pentru că poșta încă nu funcționa regulat, dar cineva reușise să îl livreze și își dăduse multă silință să îl împacheteze bine.

S-a întors și s-a îndreptat anevoie înspre bucătărie, iar Anneke a rămas să se întrebe: ceasul era un cadou? Persoana care îl trimisese în mod sigur nu știa că destinatarii nu mai erau acolo.

Cândva, în cursul după-amiezii, pe când se pregătea să plece, s-a dus lângă ceas, apoi a ezitat, cuprinsă brusc de un sentiment de vinovăție. Nu că i-ar fi părut rău pentru familia Stossel; era clar că luaseră ei înșiși destule. Dar să ia ceasul părea mai riscant decât oricând, mai ales acum, că Inge o văzuse uitându-se la el. Și nu putea să nu-și facă griji pentru Bronia. Odată Anneke plecată, mama ei avea să rămână să se descurce singură – dacă familia Stossel o învinovățea pentru furt?

Și-a alungat sentimentul de vinovăție. Oricum, nu avea de ales. A tras aer în piept și a luat ceasul, dând să îl bage în geantă. În spatele ei s-a auzit târșâit de picioare. Anneke a înlemnit și a pus ceasul la loc. Apoi s-a întors, pregătită să explice că ștergea praful. Dar nu era nimeni.

Când a ajuns la câteva străzi distanță de casa familiei Stossel, s-a oprit și s-a uitat cuprinsă de incertitudine la rucsacul umflat, pe care ceasul îl forța de era aproape să se rupă. La acel moment, păruse o idee bună să ia ceasul, dar ce avea să facă acum cu el? Exista un magazin de antichități pe care își amintea că-l văzuse când mergea și când se întorcea de la muncă. Poate că ar reuși să vândă ceasul. A luat tramvaiul și, în timp ce acesta înainta prin oraș cu o viteză cât mai mică posibil, ea și-a ținut răsuflarea, cuprinsă de

teama că avea să fie oprită în orice clipă de poliție și întrebată ce făcea cu un asemenea obiect.

După zece minute, a ajuns la magazinul de antichități.

– Aș vrea să vând acest ceas, i-a spus ea proprietarului, un bărbat gras, care avea un cerc de păr unsuros în jurul capului aproape chel.

Și-a ținut răsuflarea cât timp acesta a evaluat superficial ceasul, fără să se obosească să o întrebe de unde îl avea.

– Șaizeci de mărci, a zis el neinteresat.

– Dar...

Șaizeci de mărci însemnau mai mult decât câștiga ea în câteva luni, dar nu le ajungeau nici pe departe ei și lui Henryk pentru drum.

– În mod sigur, o asemenea comoară...

Bărbatul a ridicat din umeri.

– Cine își permite obiecte de lux în vremurile astea? Oamenii sunt dispuși să plătească numai pentru hrană și căldură. Bineînțeles, întotdeauna e loc de negociere, a adăugat el, uitându-se cu jind la locul unde tivul fustei lui Anneke atingea genunchiul.

Lui Anneke i s-a făcut silă. Pentru o fracțiune de secundă, s-a gândit să ia în calcul interesul bărbatului, negociind în orice fel ar fi fost nevoie pentru a obține banii care îi erau necesari. Apoi și-a adunat voința. Nu era chiar atât de disperată. S-a întors și a ieșit din magazin.

Era seara ei liberă de la bar, așa că s-a întors la apartament și a așteptat în pat, complet îmbrăcată, ascultând trenurile care treceau jos. Ea și Henryk plecau împreună. Lui Anneke nu-i venea să creadă. Prin minte îi treceau o groază de întrebări: ce aveau să facă odată ajunși de cealaltă parte a Zidului? Cum aveau să ajungă la Paris? Și ce avea să se întâmple după ce ajungeau acolo? Și-a strâns brațele în jurul corpului. Erau atât de multe lucruri pe care nu le știa. Dar era sigură că Henryk avea să se ocupe de toate.

Gândurile i-au fost întrerupte de zgomotul pe care l-a făcut Bronia când a intrat pe ușă, urmată de o a doua voce, însemnând că nu era singură. Anneke a bombănit în sinea ei. Sperase ca mama ei să se culce devreme, să adoarmă repede, astfel încât ea să se poată strecura din apartament nebăgată în seamă.

Conversația s-a auzit mai încet și mai înăbușit, iar Anneke s-a pregătit pentru zgomotele pe care nu voia să le audă. Dar atunci vocile din

sufragerie au crescut pe neașteptate. Anneke s-a încordat. O încăierare sau ceva de genul ăsta. S-a auzit un zgomot de îmbrânceală și apoi Bronia a scos un țipăt ascuțit. Fără tragere de inimă, Anneke s-a ridicat și a dat fuga în mica bucătărie, unde a găsit-o pe maică-sa ghemuită lângă plită, în timp ce bărbatul mărunt care lucra pentru guvern stătea cu pumnul ridicat, gata să lovească din nou.

Anneke a început să fiarbă de mânie. A întins mâna după primul obiect pe care l-a văzut, o oală mare.

– Las-o în pace! a strigat ea.

Și, cum acesta nu a răspuns, l-a lovit cu oala în cap. I-a zgâriat tâmpla, destul de tare cât să îl năucească, fără însă să-l doboare. Bărbatul s-a întors și și-a îndreptat furia asupra ei. Anneke a întins repede mâna în spate și a înșfăcat un cuțit, cu care l-a amenințat.

– *Raus!*[31]

Asta a părut să-l oprească. S-a îndepărtat, scuturându-și capul. Și, fără un cuvânt, a ieșit din apartament.

– Nu, nu! a strigat Bronia după el. Stai...

– *Nein, Mutter*, a zis Anneke și a oprit-o, simțind mirosul de votcă pe care îl răspândeau pielea și respirația mamei sale.

Dar femeia mai în vârstă s-a eliberat.

– E numai vina ta! Tu distrugi totul. Nu ar fi trebuit să te iau.

S-a întors și a fugit în sufragerie, iar Anneke a auzit-o cum își toarnă din nou de băut.

S-a gândit să se ducă după ea, apoi a renunțat. Nu putea face nimic pentru a o ajuta pe Bronia. Când s-a întors în dormitor, a cuprins-o vinovăția. După ce ea pleca, maică-sa avea să fie cu adevărat singură. Dar acest lucru nu era suficient pentru a o face să se răzgândească. Era șansa ei să scape și să nu ajungă ea însăși – așa cum se temea că avea să se întâmple dacă rămânea – ca Bronia.

Curând a auzit sforăitul bine cunoscut. Era unsprezece și jumătate, a observat ea și s-a ridicat. A băgat mâna după pat să ia ceasul și atunci mâna i s-a frecat de o carte. A tras-o afară și și-a trecut mâna peste coperta ei. *Pe aripile vântului.* Nu intenționase să o ia din biblioteca familiei Stossel. Dăduse pe neașteptate peste ea primăvara trecută, când ștergea de praf rafturile de sus, unde aceasta era ascunsă în spatele unei istorii a Armatei Roșii. Fusese fascinată pe loc de femeia elegantă, îmbrăcată într-o rochie

vaporoasă, de pe copertă. Începuse să o citească, câteva pagini odată, când se putea furișa, și fusese absorbită de povestea lui Scarlett, o tânără care trăia într-o țară scindată la fel ca a ei.

Citea pe furiș într-o zi, când *Herr* Stossel intrase pe neașteptate în birou. S-a speriat și a băgat cartea în geantă, uitând de ea până când a ajuns acasă în acea seară. Avea să citească un capitol, apoi avea să ducă înapoi cartea în ziua următoare, a hotărât ea. Dar a stat trează până târziu în noapte, captivată de poveste. Și, întrucât ajunsese atât de departe, să returneze cartea peste o zi nu putea însemna, nu-i așa, nici un rău. O săptămână mai târziu a terminat cartea, apoi a luat-o de la început. În fiecare zi intenționa să o ducă înapoi, dar întotdeauna ceva părea că o împiedică. Era atât de plăcut să aibă o carte, singurul lucru de citit din apartament, cu excepția câtorva reviste pentru femei în vârstă pe care Bronia le păstra în noptiera ei.

Anneke a întors cartea în mână. Se simțea prost să o ia, cum nu se simțise pentru lănțișor și nici chiar pentru ceas. Și chiar avusese intenția să o ducă înapoi, numai că acum nu mai avea ocazia. Părea o prostie să o ia cu ea la Paris, dat fiind că micul spațiu pe care îl avea îi era necesar pentru alte lucruri, mai practice. Dar nu putea suporta să o lase.

A băgat din nou mâna și a scos ceasul. Prețiosul obiect era greoi și deloc ideal pentru o evadare rapidă, iar Anneke spera că Henryk nu avea să se enerveze. Dar spusese că aveau nevoie de bani și, în mod sigur, puteau obține un preț mai bun pentru el în Vest. L-a luat și l-a băgat în geantă, apoi a traversat tiptil sufrageria.

Când a ajuns la ușă, s-a auzit un zgomot în spatele ei. S-a întors și a dat de Bronia, îmbrăcată în capotul pe jumătate descheiat, clătinându-se pe picioare din cauza băuturii. Ochii ei tulburi s-au mutat de la Anneke la rucsac, din care se ițea ceasul, apoi s-au întors la Anneke.

– Nu e nimic, *Mutter*, a zis Anneke, încercând să sune liniștitor. Culcă-te la loc!

A privit fața Broniei în timp ce aceasta încerca să proceseze ceea ce spunea fiica sa. Anneke a șovăit – erau atâtea lucruri pe care ar fi vrut să i le spună mamei sale, care se străduise din răsputeri, cu toate că, de fapt, nu prea ieșise o treabă foarte bună. Ar fi vrut să îi mulțumească și să-și ia rămas-bun și să îi spună că avea să îi trimită bani și, poate, chiar să aranjeze, când avea să poată, să plece și Bronia. Dar nu putea avea încredere să îi spună mamei sale adevărul.

– Culcă-te! a repetat Anneke.

Bronia a privit-o prudentă, apoi s-a întors și s-a îndepărtat, târșâindu-și picioarele.

Anneke a străbătut străzile întunecoase, mergând cât de repede putea, până când a ajuns la fabrica de armament. Părăsită de la sfârșitul războiului, aceasta era o carcasă masivă, din care ieșeau în sus dezolante țevi scorojite, iar acolo unde fuseseră cândva geamurile se căscau acum niște găuri. S-a apropiat de poarta principală, potrivit instrucțiunilor lui Henryk, dar nici urmă de acesta. Anneke întârziase câteva minute, dar Henryk sigur ar fi așteptat-o. Poate că întârzia și el.

A rămas aproape de fabrică, încercând să se ascundă în umbra clădirii. Apoi a privit înspre grămada de sârmă ghimpată și oțel care separa acum Estul de Vest. A străbătut-o un fior când a văzut turnul improvizat care fusese ridicat acolo, ale cărui lumini strălucitoare cădeau pe șantierul de la picioarele lui.

La colț a zărit o mașină de poliție care se apropia încet. Anneke a continuat să meargă, dând ocol zonei, astfel încât să nu trezească suspiciuni. În timp ce mergea, și-a amintit discuția avută cu mama ei. Era una familiară, Bronia dând vina pe Anneke că îi distruge viața. Dar în seara asta mai spusese ceva: „Nu ar fi trebuit să te iau“. Ce vrusese să spună cu asta? A renunțat să se mai întrebe. Bronia era beată și, ca întotdeauna, spunea aberații.

S-a întors la locul exact de întâlnire. Trecuse cel puțin o jumătate de oră, iar Henryk tot nu venise. Se întreba dacă pățise ceva, dacă nu cumva aflase cineva despre planul lui de a fugi. A luat-o pe stradă, apoi s-a oprit din nou. Unde se ducea? Era prea târziu să meargă la bar și să îi întrebe pe prietenii lui Henryk unde locuia acesta. Nu știa unde locuia Henryk și, chiar dacă ar fi știut, nu ar fi îndrăznit să meargă acasă la el. S-a gândit la apartamentul unde își petrecuseră singura lor noapte împreună. Nu avea nici un motiv să creadă că el s-ar afla neapărat acolo, dar trebuia să încerce ceva.

Peste douăzeci de minute, ajungea la blocul de lângă gară. În timp ce urca scările către apartament, mirosul de umezeală a adus un val de amintiri din noaptea pe care o petrecuseră împreună. A ajuns la ușă și a ridicat mâna să bată, dar s-a oprit. Dinăuntru se auzea Henryk vorbind cu voce scăzută, apoi familiarul râs cristalin al fetei din cafenea.

Anneke a simțit cum o mână de gheață o strânge de gât. Henryk o trădase. Desigur, nu îi promisese niciodată nimic, dar planul lor de a pleca împreună, visul lor comun sugerau mai mult. A stat așa, nemișcată, neștiind ce să facă. Toate instinctele îi spuneau să intre și să îl confrunte, să îi ceară să spună adevărul.

Parisul, s-a gândit ea, și imaginile noii ei vieți au început imediat să i se șteargă din minte. A încercat să le rețină. În ultimele câteva zile, visul căpătase amploare, astfel că acum era despre ceva mai mult decât Henryk, ceva mai cuprinzător. Devenise al ei, primul pe care îndrăznise vreodată să îl aibă. Dacă îl confrunta acum și ieșea rău, nu avea să o mai ia cu el.

Pleacă cu el oricum, o îndemna o voce interioară. O altă parte din ea se împotrivea: ar însemna să trăiască în minciună dacă nu spunea nimic despre trădarea lui și se purta ca și cum nu ar fi știut. Dar odată ce o va fi ajutat să ajungă la Paris, nu avea să mai aibă nevoie de el. Ar putea să înceapă acolo o viață pe cont propriu. A coborât scările în liniște, simțindu-se cu vreo zece ani mai bătrână decât cu câteva minute mai devreme.

Pe ultima treaptă s-a împiedicat, iar zgomotul făcut de pantoful ei când și-a regăsit echilibrul a reverberat prin casa scării. Mai sus s-a deschis o ușă și a auzit zgomot de pași.

– Anneke, a zis Henryk, abia răsuflând când a apărut pe palierul de deasupra.

Primii trei nasturi de sus ai cămășii lui erau descheiați, a observat când Henryk a coborât scările înspre ea. Și-a mușcat buza, luptându-se cu impulsul de a-i pune întrebări despre fată.

– M-am dus la Zid, dar nu ai apărut, a zis ea. Așa că am venit să te caut.

De ce simțea nevoia să se justifice după tot ce făcuse el?

– Am întârziat, a răspuns Henryk, iar explicația era atât de nepotrivită, încât Anneke aproape a izbucnit în râs.

– Ar trebui să plecăm, a zis ea, concentrându-și gândurile la Paris și la tot ceea ce o aștepta. Acum ești gata?

El și-a ferit privirea.

– Anneke, a repetat, iar respirația îi era mai liniștită, tonul mai solemn.

– Ce e?

– Nu pot.

Anneke a simțit că îi fuge pământul de sub picioare și s-a sprijinit de perete ca să nu cadă.

– Tata a aflat și nu mă lasă...

– Peste câteva săptămâni atunci, a zis ea cu încăpățânare. Când nu te mai supraveghează.

Însă, chiar în timp ce rostea cuvintele, a înțeles că nu de asta era vorba.

– Nu e doar asta. Cineva apropiat...

Anneke și-a dat imediat seama după tremurul din vocea lui că nu era vorba despre unul dintre băieții de la cafenea, ci despre fata cu păr negru din apartament.

– ...e de părere că ar trebui să-mi reiau studiile, iar tatăl meu s-a oferit să-mi acopere el cheltuielile dacă încep semestrul ăsta.

A continuat să vorbească, dar ea abia dacă-l auzea din pricina țiuitului din urechi.

– Îmi pare rău, Anneke!

L-a privit fără să-i vină să creadă cum îi întoarce spatele și începe să urce scările. Se întreba ce s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi venit la apartament. S-ar fi deranjat el măcar să renunțe la compania fetei cu părul negru și să vină să-i spună că nu mai pleacă sau Anneke ar fi stat și acum în colțul străzii întunecoase, așteptându-l?

Și acum? Ar putea să scape de ceas, să se întoarcă acasă și să se poarte ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Dar era prea târziu pentru asta. S-a trezit gândindu-se la Scarlett O'Hara – ce ar fi făcut eroina ei preferată într-o asemenea situație?

Pleacă oricum, părea să îi spună o voce care nu era a ei. A stat în cumpănă, luată prin surprindere de această idee. Ei bine, de ce nu? Putea să meargă singură la locul de trecere din Zid. Nu avea contactele lui Henryk de cealaltă parte, dar s-ar descurca ea cumva.

– Stai, a strigat după el.

Henryk s-a întors fără tragere de inimă.

– Cum... vreau să spun, dacă cineva ar avea de gând să plece?

Pe fața lui a apărut o expresie neîncrezătoare și, pentru o clipă, Anneke s-a temut că ar putea refuza să-i dea această informație. Apoi, pe chipul lui, neîncrederea a fost înlocuită de resemnare.

– Cum o iei de la fabrica de armament în josul străzii, cam la patru sute de metri la sud, peste drum de o măcelărie, e o spărtură în Zid. Dacă reușești să treci, e o furgonetă care trece pe acolo și care te poate scoate din oraș dacă plătești.

– Dar în zona de lângă fabrica de armament e un șantier de construcții. Sunt lumini, sute de muncitori.

– E aproape imposibil, a admis el cu o detașare care confirma că misiunea asta nu mai era a lui. Dar poate că ceva mai încolo nu ar fi atât de bătător la ochi.

Atunci i-a surprins frica din privire și a înțeles că hotărârea lui de a nu pleca nu avea nimic de-a face cu întoarcerea la universitate.

De data asta nu a mai așteptat ca el să îi întoarcă spatele.

– Adio, Henryk, a zis, uitându-se la silueta lui micșorată.

Răsuflarea împreună cu care ieșiseră cuvintele a părut să stingă ultima pâlpâire din ceea ce simțise pentru el.

A ieșit din clădire și a luat-o pe stradă, mergând cât de repede putea cu rucsacul în spate. Nu știa la ce ora trecea furgoneta, dar, în mod sigur, era în întârziere față de orarul inițial al lui Henryk din cauză că trecuse pe la apartament. A privit peste umăr, neștiind dacă să se întoarcă și să întrebe. Dar nu avea timp și acum era călătoria ei.

Când a ajuns la Zid, a continuat să meargă în josul străzii și a găsit măcelăria despre care pomenise Henryk. S-a uitat la Zidul de peste drum, dar acesta părea compact. S-a descurajat. Oare Henryk nu era corect informat?

Atunci a văzut-o, la câțiva metri mai încolo, o spărtură în Zid, acolo unde o placă de ciment lipsea – nu știa dacă fusese spartă ori încă nu fusese pusă – și tot ce mai rămânea era o încâlceală de sârmă ghimpată groasă. S-a apropiat în grabă. Ajunsă lângă acel loc, a putut vedea că nu era deloc spărtura de care o asigurase Henryk – o gaură făcută în partea de sus a Zidului, de numai vreo douăzeci și cinci de centimetri lățime. Se afla la o oarecare înălțime față de sol, așa că trebuia să găsească ceva pe care să își sprijine piciorul pentru a ajunge la ea. Ar fi fost mai ușor dacă erau amândoi, iar unul s-ar fi cățărat primul și apoi i-ar fi putut da și celuilalt o mână de ajutor. A cuprins-o părerea de rău. Dar nu avea timp pentru asta acum.

A tras aer în piept și și-a ridicat mâinile, fixându-și un picior într-o nișă din Zid. S-a uitat la rucsac și a șovăit. Era destul de greu să se cațăre și cu două mâini, darămite cu una ocupată de geantă. Dar nu îndrăznea să o arunce peste zid, de frică să nu pățească ceasul ceva. S-a urcat în spărtură și și-a trecut un picior peste Zid, făcând o grimasă când a simțit cum i se rup

pantalonii strânși pe picior. De cealaltă parte se afla o porțiune lată care separa estul de vest. De abia în acel moment a înțeles ce distanță mare avea de parcurs, cât de dificil era drumul care i se întindea înainte.

S-a trezit deodată în bătaia unui fascicul de lumină.

– Stai!

Poliția, s-a panicat ea. Cum de o găsiseră atât de repede? Să le fi spus Henryk? Nu, nu ar fi avut nimic de câștigat din asta. Poate că îi împărtășise planul fetei din apartament ori poate că Bronia devenise suspicioasă și îl chemase pe prietenul ei de la guvern.

S-a străduit în zadar să își treacă dincolo și celălalt picior, căci era înțepenită în spărtură, neputând să se miște. A răsunat o împușcătură și pe lângă ea a șuierat un glonț, trecându-i la numai câțiva centimetri de umăr. Chiar voiau să o oprească cu orice preț. S-a smucit disperată și s-a eliberat din spărtură, aruncându-se înspre partea cealaltă. A răsunat o nouă împușcătură și ceva a lovit-o, făcând-o să se împleticească. M-au nimerit, și-a dat ea seama, cu toate că nu simțea nici o durere. S-a mai smucit o dată și, cu rucsacul încă ținut strâns în mână, a căzut în întunericul de jos.

Sinagogă
Afară (în limba germană în original)

CAPITOLUL 13

Lacul Como, 2009

– Așadar, e călugăriță? a întrebat Charlotte câteva ore mai târziu, în timp ce mașină gonea către sud, înspre granița dintre Elveția și Italia.

Încerca să nu se uite la drum și să ignore viteza cu care Brian conducea Fiatul închiriat pe înfricoșătoarele serpentine din Alpi.

Brian a încuviințat din cap, fără să-și ia ochii de la drum.

– O cheamă Anastasia Darien și e într-o mănăstire aflată chiar la sud de lacul Como.

– A spus ce știe? a insistat Charlotte, probabil pentru a zecea oară.

– Nu, așa cum ți-am zis, a spus doar că deține informații care ar putea ajuta la apărarea lui Roger.

– Și nu a acceptat să vorbească despre asta la telefon? a întrebat Jack de pe bancheta din spate.

Brian a privit în oglinda retrovizoare, ridicând din sprâncene.

– Am mai fi condus toată noaptea dacă ar fi acceptat?

– Corect, a abandonat Jack.

La auzul vocii lui, sufletul lui Charlotte s-a împărțit în două. În parte și-ar fi dorit să stea în spate cu el, să îi privească profilul, destul de aproape încât să îi simtă căldura trupului. În parte însă se simțea ușurată – ultima lor discuție, întreruptă de Brian, nu se terminase bine. Nu voia să vadă în ochii lui o privire diferită de cea care o făcea să simtă fiori de fiecare dată când Jack se uitase la ea în ultimele câteva zile.

– S-ar putea, bineînțeles, să nu fie decât o impostoare, a adăugat el pe un ton serios.

Când Brian venise entuziasmat la Charlotte să îi dea vestea, îl sunaseră pe Jack, care se întorsese de îndată la hotel. Cu toată ora târzie, era îmbrăcat cu aceleași haine pe care le purtase mai devreme, iar ea s-a întrebat dacă s-o fi

băgat în pat. În ușa camerei ei a ezitat, iar Charlotte a știut că se gândea la noaptea pe care o petrecuseră împreună.

Jack fusese cel mai sceptic dintre ei trei la ideea de a merge în Italia, iar Charlotte se pregătise pentru o repetare a disputei legate de oportunitatea călătoriei la Salzburg. Dar lucrurile stăteau altfel acum – cu Roger doborât de vestea morții Magdei, le rămâneau puține piste de urmărit, așa că Jack fusese repede de acord cu acest drum. Dar acum părea că își regăsise cinismul.

– Primim tot timpul telefoane de genul ăsta, ponturi false.

Brian a schimbat vitezele când au început să coboare o pantă.

– Cu ce scop?

Charlotte a simțit nepăsarea din vocea lui Jack.

– Cei mai mulți caută să obțină atenție. Oamenii citesc în ziar despre un caz intens mediatizat și vor să fie și ei implicați. Sau își imaginează că e vorba și de ceva bani, cum ar fi o recompensă.

– Ei bine, o să aflăm în curând, i-a răspuns Brian în timp ce se apropiau de punctul de trecere a frontierei.

Un grănicer a scos capul dintr-o clădire mică și le-a făcut semn să treacă. De cealaltă parte, terenul a devenit mai abrupt și, în spatele lor, cerul s-a deschis ușor la culoare, ceea ce sugera că se apropiau zorii.

O vreme și-au continuat drumul în tăcere, calmul de dinaintea răsăritului nefiind întrerupt decât de huruitul motorului. În cele din urmă au mai urcat o culme și, când au ieșit dintr-un pâlc de copaci, s-au revărsat zorile, dând la iveală dedesubt o vale.

– Acolo e, i-a anunțat Brian, arătându-le.

Chiar și învăluită în lumina slabă, priveliștea îți tăia răsuflarea. Mănăstirea Kaletni era adăpostită pe o stâncă acoperită cu frunze în culorile intense ale toamnei, dând înspre o întindere mare de apă. Era o construcție medievală masivă, o biserică cu acoperiș roșu înconjurată de o serie de clădiri mai mici, cu ferestre arcuite tăiate grosolan în piatră.

Drumul șerpuia în jos și i-a dus până la poarta mănăstirii. Aici nu era nici un interfon și nici paznic, iar Charlotte s-a întrebat cum ar putea ști cineva că sosiseră. Dar, câteva clipe mai târziu, o călugăriță a venit către ei, târșâindu-și picioarele.

Brian a coborât geamul mașinii.

– O căutăm pe maica Anastasia.

Charlotte și-a ținut răsuflarea, așteptându-se, în parte, ca acea călugăriță să nu le permită să intre. Femeia nu a părut însă nici surprinsă și nici deranjată de vizitatorii neanunțați sosiți la ivirea zorilor, ci a deschis poarta și le-a făcut semn să intre. Brian a parcat pe un petic de pietriș indicat de ea.

Charlotte a coborât din mașină și a tras în piept aerul rece al dimineții, privind încă o dată panorama care se deschidea dedesubt. Un vânticel adia ușor, stârnind pe suprafața apei mici valuri care se loveau clipocind de pietre. Nu avea însă timp să admire priveliștea – Jack și Brian deja o urmau pe călugăriță pe o cărare făcută din pietre plate, netede, înspre intrarea înaltă a mănăstirii. Era duminică dimineață, și-a dat seama Charlotte, încercând să se orienteze în funcție de numărul de zile care trecuseră de când plecase de acasă. Dar în mănăstire domnea liniștea. Au trecut printr-o curte cu o grădină de flori minunat îngrijite în mijloc, ale cărei pete de culoare în roz și albastru contrastau puternic cu împrejurimile altfel terne.

Călugărița i-a condus fără să spună nimic de-a lungul unui coridor, până într-o încăpere care Charlotte s-a gândit că era, probabil, refectoriul, cu mese lungi de lemn împinse înspre fiecare latură. Pereții și podelele vechi răspândeau un miros de mucegai.

Femeia a ieșit din încăpere și a închis ușa, iar ei trei au rămas într-o tăcere stânjenitoare. În depărtare a început să sune un clopot. Charlotte a privit pe fereastră cum o pasăre plonja razant pe deasupra livezilor unduitoare de măslini aflate de cealaltă parte a lacului. Cum o fi să trăiești aici, să te trezești în fiecare zi într-un loc atât de liniștit?

A devenit brusc conștientă că o privește cineva și a ridicat capul, iar privirea ei a întâlnit-o pe cea a lui Jack. S-a așteptat ca acesta să și-o ferească, dar i-a susținut-o pe a ei. Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea. S-a întors cu gândul la povestea pe care i-o spusese Jack despre atunci când o văzuse pentru prima dată, cu ani în urmă. Dacă ar fi ridicat privirea și l-ar fi observat, ar fi fost la fel ca aceasta?

A trecut-o un fior fără să vrea, apoi și-a strâns brațele în jurul corpului, ca să se apere de frig.

– Ține, a zis Jack, venind lângă ea și punându-i jacheta lui pe umeri.

Ea a ezitat, luată prin surprindere de acest gest neașteptat și intim.

– Mersi. E mai răcoare aici decât afară.

Charlotte a auzit un zgomot în spate și s-au întors toți trei deodată. Mai era cineva în încăpere, a remarcat ea atunci, o femeie care purta o rochie

gri, simplă, care se confunda cu zidul de granit din spatele ei, ceea ce o făcuse să treacă complet neobservată câtă vreme stătuse nemișcată. S-a ridicat fără să se întoarcă înspre ei, ci privind pe fereastră. Părul îi era acoperit cu o pânză în aceeași nuanță de gri, o variantă mai simplă a veșmântului pe care îl purta călugărița care îi condusese aici.

– Bună ziua? a zis Charlotte nesigură.

Femeia s-a întors către ei și, în momentul în care lumina palidă a căzut pe fața ei, Charlotte și-a înăbușit o exclamație. În acel moment a știut exact cine era femeia și, dacă putea cineva să îl ajute pe Roger, atunci ea era acea persoană. Căci, chiar dacă veșmântul îi ascundea părul și vârsta îi imprimase riduri pe chip, trăsăturile erau inconfundabile.

A studiat-o pe femeie nevenindu-i să creadă, de parcă vedea o fantomă.

– Magda?

Femeia a clătinat ușor din cap, cu o urmă de zâmbet aproape imperceptibil. Nu, bineînțeles că nu era ea. Magda murise în lagăr. Și Magda ar fi fost de vârsta lui Roger, ba poate chiar mai bătrână cu câțiva ani. Femeia impozantă care stătea în fața lor, frumoasă chiar și în veșmânt călugăresc, nu putea avea mai mult de 65 de ani. Dar obrajii rotunzi și ochii negri erau o replică aproape identică a Magdei, așa cum o văzuse ea în poze. Mai puțin gropița din bărbie, care era de la Roger.

– Anna? a mai încercat o dată Charlotte, făcând un pas în față. Anna Dykmans?

Femeia a pălit ușor, ca jignită de acel nume.

– Da, cândva mă numeam Anna. Acum sunt Anastasia.

Mintea lui Charlotte lucra la turație maximă. Magda și Anna muriseră la Belzec.

Cum era atunci posibil să se afle aici, în fața lor?

Nu, și-a dat ea seama, Anna nu murise. Magda murise la Belzec și se presupusese că un copil atât de mic cum era Anna pierise împreună cu mama lui. Și-a amintit ce le spusese Roger despre un zvon cum că o fată scăpase. Disperarea îl făcuse pe Roger să nu vadă clar și el presupusese și sperase că prin „fată“ vruseseră să spună, de fapt, femeie tânără, așa că își petrecuse următorii ani căutând-o pe Magda. Dar poate că martorul chiar se referise la un copil mic, ajuns acum femeia care se afla în fața lor.

– Anastasia, a zis cu voce tare Charlotte, analizând numele.

Acesta păstra o aluzie la Anna, fata care fusese odată. Dar era destul de diferit pentru ca nimeni să nu facă legătura între ea și fosta ei viață. Iar alegerea era și ironică, a reflectat Charlotte. Anastasia fusese fiica cea mică a țarului Nicolae al Rusiei și persista legenda că ar fi reușit să scape atunci când familia regală fusese executată de bolșevici și că trăia undeva, sub o identitate falsă. Renăscută din cenușă, la fel cum părea să fie și femeia din fața lor.

– Dar erați Anna Dykmans?

– Da. Darien e numele dobândit prin căsătorie.

Fusese căsătorită, a reflectat Charlotte. Deci femeia nu își petrecuse toată viața în mănăstire. Ce ar putea determina pe cineva să renunțe la lume și să se retragă aici? Charlotte s-a gândit că și ea fugise în Philadelphia după durerea pricinuită de moartea mamei ei și de trădarea lui Brian. Poate că jurământul singurătății nici nu era o idee atât de ciudată.

– Vă întrebați cum de sunt în viață, a zis Anastasia într-o engleză stâlcită. Sunt o groază de răspunsuri la întrebarea asta: soarta, norocul, bunăvoința unor străini, dintre care unii au murit ca urmare a altruismului lor...

A amuțit, pierdută parcă în amintirile ei.

– Cum ați scăpat din lagăr? a îndemnat-o Charlotte cu blândețe.

Femeia a privit-o și ochii i s-au luminat.

– O, nu am fost niciodată în lagăr. Când mama a auzit că naziștii vin la ușa noastră, a reușit să mă ducă la niște vecini, familia Bader. Se știa despre ei că îi ajutau pe evrei.

Charlotte a încercat să proceseze informația. Tot timpul cât Roger le căutase pe Magda și pe Anna, copila se aflase atât de aproape. De fapt, când el se dusese la familia Bader să îi întrebe dacă văzuseră ceva, probabil că Anna era chiar acolo. De ce nu îi înapoiaseră copilul sau măcar să îi spună că se afla la ei? Făceau ceea ce credeau că e mai bine pentru a o proteja pe Anna sau erau, pur și simplu, prea înspăimântați?

Așadar, Magda reușise să o facă nevăzută pe Anna înainte de a fi arestată. Desigur, naziștii trebuie să fi știut că Magda avea un copil și vor fi întrebat-o unde se află. Dar, în mod sigur, Magda nu le dăduse acea informație și plătise cu prețul vieții.

– Soții Bader erau oameni buni, dar, în cele din urmă, naziștii nu au mai putut fi păcăliți și au venit după ei. Am fost arestați cu toții și trimiși într-un centru de detenție, le-a povestit femeia, înfiorându-se. De acolo am fost

urcați într-un camion care trebuia să ne ducă în lagăr. Dar, înainte să ajungem la destinație, *Frau* Bader m-a împins din camion, într-o pădure. Nu știu cum credea că aveam să supraviețuiesc. Vă dați seama ce șanse aveam.

Charlotte a încuviințat din cap. Un copil mic, singur, într-o pădure. Ar fi putut muri de foame sau să ajungă în mâinile naziștilor ori ale cuiva care simpatiza cu ei.

– M-a găsit un cuplu și m-au ținut ascunsă până după război, a continuat ea. Nu a fost unul dintre basmele despre care se aude acum, familia adoptă copilul și îl cresc ca pe propriul copil. M-au ținut în pivniță și, când mâncarea era puțină, eu eram cea lăsată fără. A fost un coșmar și uneori mi-aș fi dorit să ajung în lagăr cu familia Bader.

Vocea Anastasiei s-a stins treptat și Charlotte a fost deopotrivă curioasă și ușurată atunci când femeia nu a mai dat și alte amănunte despre experiențele trăite cât stătuse ascunsă.

– După război, m-au lăsat într-o tabără pentru persoane strămutate. O femeie din Berlinul de Est m-a luat în schimbul unei modeste alocații care era oferită oricui lua un copil în grijă. Bineînțeles, eu nu am știut mai nimic din toate astea. Aveam mai puțin de doi ani când mi-am pierdut mama și amintirile mele erau vagi, iar trecerea timpului le-a făcut și mai neclare. Femeia din Berlin care m-a crescut, Bronia se numea, a devenit singura mamă pe care am cunoscut-o vreodată. Apoi, după ce am crescut, am reușit să evadez peste Zid și să fug în Vest.

– Și de atunci sunteți călugăriță? a intervenit Brian.

Charlotte s-a crispat, sperând că ieșirea lui nu avea să o oprească pe Anastasia să vorbească deschis. Dar aceasta a clătinat din cap și a continuat:

– M-am căsătorit și am trăit o vreme la Londra. Dar niciodată nu m-am simțit cu adevărat acasă afară, în lume. Astfel că, după moartea soțului meu, am venit aici. Probabil că vi se pare ciudat ca eu să mă aflu în mănăstire, câtă vreme mama mea a fost evreică – la fel ca mama mea vitregă, Bronia. Dar, după ce am fugit din Berlin, am fost găzduită de niște călugărițe în sudul Franței și acolo mi-am găsit, pentru prima dată, pacea. La acea vreme însă, nu știam că aceasta e chemarea mea, așa că m-am întors în lume.

– Cum ați aflat? a întrebat-o Charlotte. Vreau să zic, despre adevărata dumneavoastră familie.

– Chiar înainte să plec din Berlin, Bronia a spus ceva ce m-a făcut să-mi pun întrebări despre copilăria mea. Cu timpul, curiozitatea mea a devenit tot

mai mare, astfel că, mulți ani mai târziu, mult după căderea Cortinei de Fier, m-am întors în Est să fac niște săpături. Am găsit dosarul adopției de către Bronia și evidențele din tabăra pentru persoane strămutate și, până la urmă, chiar documentele în care naziștii mă înregistraseră împreună cu familia Bader la momentul arestării.

Privind chipul femeii, Charlotte și-o putea imagina căutând răspunsuri, găsind documentele care reconstituiau istoria propriei drame și suferințe.

– În cele din urmă, am reușit să dau de familia mea adevărată în Breslau. Desigur, nu mai era nimic acolo; casa fusese de multă vreme expropriată, mai întâi de naziști, apoi de comuniști. Dar am aflat că mama și-a găsit sfârșitul în lagăr.

– Îmi pare rău, a zis Jack cu blândețe. Și tatăl dumneavoastră?

Charlotte s-a uitat la el. Se referea la Roger sau la Hans? Însă Jack intenționat fusese vag, și-a dat ea seama, pentru că nu era sigur cât de mult știa Anastasia.

– Am făcut cercetări, a răspuns femeia. Și am aflat că Hans Dykmans a fost omorât de naziști la scurt timp după arestare.

Charlotte și-a înăbușit o exclamație. Anastasia nu avea idee că adevăratul ei tată era Roger.

„Tatăl tău trăiește“, ar fi vrut ea să strige. Însă nu a făcut-o. Această informație, peste toate celelalte, ar fi putut-o tulbura pe Anastasia, făcând-o să nu le mai spună ceea ce aveau nevoie să afle.

– Ne-ați contactat în legătură cu o informație pe care o dețineți? a încurajat-o Jack să vorbească.

– Da, am aflat de curând despre cazul Dykmans. Știu că s-a tot vorbit în presă despre el de o vreme, dar aici avem foarte puține contacte cu lumea din afară. Acum câteva săptămâni, un vizitator a lăsat un ziar și atunci am văzut povestea.

– Știați despre unchiul dumneavoastră? a întrebat-o Charlotte, iar ultimul cuvânt i s-a înțepenit în gât.

Anastasia a clătinat din cap.

– Aflasem din primele mele cercetări că tatăl meu avusese un frate și o soră, dar am presupus că muriseră de mult. Apoi am văzut articolul și am început să fac săpături – am fost uimită să descopăr că Roger Dykmans încă trăiește. Și atunci mi-am amintit de ceas. A tăcut, înghițind. Când m-am întors la Breslau, adică Wrocław, am bătut la ușa vecinilor despre care

aflasem că mă salvaseră, familia Bader. Muriseră în lagăr, dar femeia care locuia în casă era o verișoară mai mare a lor și ea mi-a dat ceasul despre care mi-a spus că aparținuse familiei mele. La acel moment am fost uimită, pentru că ceasul era identic cu unul pe care îl văzusem la Berlin cu ani în urmă, până și însemnul ceasornicarului. De fapt, ceasul pe care îl furasem ca să fac rost de bani pentru fuga în Vest.

Să fi fost același ceas pe care îl văzuseră la Salzburg? s-a întrebat Charlotte. Ce șanse erau să existe două ceasornice atât de speciale și această femeie să se intersecteze cu ele într-o viață?

– De abia la ceva vreme după ce am adus ceasul cu mine am descoperit telegrama, a continuat Anastasia.

Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea și și-a impus să nu spună nimic și să o lase pe femeie să continue, în loc să-i ceară să le arate telegrama.

– Voiam să aflu mai multe despre ce înseamnă, așa că i-am scris verișoarei soților Bader, dar scrisoarea mi-a fost returnată fără să fi fost deschisă – femeia fie se mutase, fie murise.

Ceea ce explica, a reflectat Charlotte, de ce Roger nu găsise nimic când se întorsese mai târziu la Wroklaw să caute ceasul.

– Și după aceea, când am auzit despre acuzațiile împotriva unchiului meu și mi-am dat seama că telegrama ar putea avea o oarecare relevanță, am înțeles că trebuie să vă contactez.

– Îl aveți? a întrebat Brian.

Femeia a întins mâna în spate și le-a arătat un ceasornic identic cu cel pe care îl văzuseră la Salzburg.

Charlotte s-a apropiat și a studiat ceasul. Ar putea fi o copie, și-a zis, impunându-și să rămână calmă. Dar inițialele fermierului incrustate în partea de jos nu lăsau loc de îndoială. Cum era posibil? Probabil că nu făcuse numai unul, și-a dat ea seama.

– E în partea de jos, a zis Anastasia încet, citind gândurile nerostite ale lui Charlotte.

Cu mâinile tremurânde, aceasta a întors ceasul și a deschis compartimentul. A scos bucata de hârtie îngălbenită și a știu chiar înainte să o deschidă.

Era telegrama lui Roger. A privit cuvintele în germană, apoi i-a întins-o lui Jack să o traducă cu voce tare.

„Frate, Magda arestată. Planul cu lagărul din Cehia compromis. Aplică imediat un plan alternativ. Roger.“

Charlotte și Jack au schimbat priviri pe la spatele femeii. Deci Roger chiar scrisese telegrama. Dar de ce nu o expediaseră soții Bader pentru el, așa cum îi rugase? Poate că naziștii îi arestaseră înainte să apuce să o facă. Sau poate că fuseseră pur și simplu prea speriați. Lucrurile ar fi stat cu totul altfel pentru toată lumea dacă o făceau – nu numai pentru Roger și pentru Hans, ci și pentru copiii care poate că ar fi rămas în viață și pentru generațiile care s-ar fi tras din ei.

– E de ajutor? a întrebat Anastasia, arătând spre bucata de hârtie. Adică, în mod sigur, oamenii își pot da seama că unchiul meu nu a avut deloc intenția de a-i face rău tatălui meu.

– Este, a răspuns Jack.

În vocea lui s-a simțit o ezitare și Charlotte a știut că și-l imagina pe Roger, prăbușit în sala de conferințe după ce aflase adevărul despre Magda și își pierduse dorința de a trăi. Telegrama nu avea să fie de nici un folos dacă Roger nu depunea mărturie.

– Dar ar fi ceva ce ar ajuta și mai mult.

– Anna, scuze, Anastasia, a zis Charlotte, prudentă. Trebuie să te mai rugăm ceva. Avem nevoie să vii cu noi la München.

Femeia și-a înclinat capul într-o parte, fără să înțeleagă.

– De ce?

– Avem nevoie de tot ajutorul pe care-l puteam obține pentru apărarea lui Roger, a răspuns Jack. Problema e că procurorul încearcă să mute procesul la o instanță superioară, ceea ce e probabil să însemne o sentință mai grea dacă e condamnat. Vor să dea un exemplu cu el și nu mai avem decât câteva zile pentru a convinge instanța că acuzațiile sunt nefondate.

– Dar acum, mai mult ca sigur, dacă depune mărturie și explică...

– N-o să depună, a spus Jack încet, întrerupând-o.

Anastasia și-a aplecat capul, încruntând din sprâncene. Charlotte s-a grăbit să îi explice:

– Ta..., a zis ea și s-a oprit brusc. Roger a aflat de abia de curând despre moartea mamei tale și e devastat. Renunță să se mai apere.

– Nu înțeleg.

Charlotte a ezitat, dându-și seama că trebuia să se întoarcă în urmă.

– Roger a ținut foarte mult la mama ta. De asta le-a dat informația despre planul lui Hans naziștilor, încercând să obțină, în schimb, salvarea mamei tale și pe a ta. Așa că, atunci când a aflat că ea a murit totuși, a fost foarte afectat.

– Dar cum ar putea ajuta venirea mea la München?

Charlotte a înghițit. Nu îi mai putea ascunde femeii adevărul. Fuseseră destule secrete și minciuni în acești ultimi șaizeci și ceva de ani. La fel ca Roger, Anastasia avea dreptul să cunoască adevărul.

– Știu că ar putea fi un șoc teribil, a început ea să spună.

– Charlotte..., a zis Brian în spatele ei, ridicând vocea în semn de avertisment.

Dar Charlotte mersese prea departe pentru a mai da înapoi.

– Roger e tatăl tău.

Anastasia s-a holbat la ea cu ochi goi.

– Cum e posibil? a întrebat femeia și s-a așezat pe una dintre bănci, cuprinsă de tremur. Aș vrea puțină apă, vă rog.

Charlotte s-a dus imediat lângă ea și a turnat un pahar de apă din urciorul de lut aflat pe una dintre mese, întrebându-se dacă nu cumva mersese prea departe.

Jack s-a așezat lângă ea.

– Roger și mama ta au nutrit sentimente puternice unul pentru altul. Sentimente cărora nu le-au putut rezista. El e tatăl tău, Anastasia.

Femeia a deschis gura ca pentru a nega ceea ce i se spusese. Apoi pe față i-a trecut un licăr de recunoaștere și Charlotte s-a întrebat dacă își amintise ceva din prima copilărie, o imagine care să confirme că era adevărat.

– Tatăl meu, adică Hans a știut?

Jack a clătinat din cap.

– Nu credem că a știut. Și sunt sigur că v-a iubit foarte mult, pe tine și pe mama ta.

Anastasia și-a dus mâna tremurândă la obraz.

– Și Roger trăiește?

Nu s-a referit la el cu termenul de tată, a remarcat Charlotte.

– Da, și credem că, dacă te-ar vedea, asta i-ar putea reda voința de a lupta pentru libertatea lui.

Anastasia nu a răspuns, ci și-a plimbat încet privirea prin încăpere, apoi a îndreptat-o spre fereastră. Contempla refugiul pe care i-l oferise acest loc de

atâta vreme, groaza pe care pesemne că i-o provoca perspectiva plecării. Întocmai ca decizia dificilă pe care o avusese de luat Charlotte de a renunța la siguranța vieții ei de acasă și de a accepta acest caz.

– Nu știu, a reușit să spună Anastasia în cele din urmă. Nu am plecat des de aici.

Charlotte a dat din cap înțelegătoare. Anastasia ajunsese să se simtă în siguranță între aceste ziduri și nu voia să părăsească tihna acestui loc. Dar, în același timp, ceva o împinsese să pornească în căutarea adevărului despre familia sa, să se implice oferind informația despre Roger. Să încerce să ajute. Era un conflict pe care Charlotte îl recunoștea la ea însăși. Și-a pus o mână pe umărul femeii.

– Există multe feluri de chemări, a spus ea blând.

– Bine, a zis în cele din urmă Anastasia, înghițind în sec. O să vin cu voi. Când?

– Imediat, a intervenit Brian, iar vocea lui a spulberat atmosfera liniștită.

Jack a făcut un pas în față și Charlotte a tresărit, așteptându-se să îi facă observație lui Brian. Dar, măcar de data asta, frații erau în deplin acord.

– Trebuie să plecăm chiar acum. Dacă e vreo speranță să îți salvăm tatăl, nu avem nici un moment de pierdut.

CAPITOLUL 14

Frankfurt, 1911

Johann a privit afară prin vitrina magazinului. Strada era sufocată de aglomerație, așa cum părea a fi la orice oră din zi și din noapte, cu tramvaie trase de cai și pietoni și câte o mașină care încerca fără succes să se strecoare prin înghesuială. Orașul zgomotos, haotic, făcea să pară și mai mic satul în apropierea căruia își petrecuse aproape întreaga viață, un contrast izbitor cu idilica zonă rurală pe care o părăsise. A simțit cum îl cuprinde dorul, ca de fiecare dată când se gândea la sălașul lui. Era în toiul verii și recoltele vor fi ajuns aproape de jumătatea unui stat de om.

Asta presupunând că mai existau recolte. Trecuseră mai bine de opt ani de la acea dimineață când venise acasă și o găsise pe Rebecca lângă hambar. După ce se prăbușise la pământ lângă ea, Johann stătuse așa, nemișcat, strângându-și soția în brațe și mângâind-o pe păr. Lacrimile care îi șiroiau pe obraz păreau a nu se mai opri, amestecându-se cu țărâna și cu sângele.

Când, în cele din urmă, lacrimile secaseră, se îndreptase de spate. Nu știa dacă trecuseră minute sau ore. În sfârșit, se ridicase simțind că nu se poate ține pe picioare și o luase pe Rebecca în brațe. A dus-o în casă și a așezat-o pe pat. Apoi a pus apă la fiert și a umplut ligheanul mare pe care îl foloseau în fiecare săptămână și apoi a îmbăiat-o ca pe un copil.

După ce a șters-o și a așezat-o din nou pe pat, a deschis dulapul. Rochiile, o tapiserie a vieții lor împreună, au dezlănțuit un torent de imagini, iar el a înșfăcat una la întâmplare, apoi a închis repede ușa, ca pentru a înăbuși amintirile. A scăpat rochia pe jos și s-a grăbit să o ridice cu mâini tremurânde. Era rochia galben-deschis pe care o purtase Rebecca în ziua nunții. I-a tras-o peste cap și a întins-o bine pe burtă, mângâind copilul care nu se mai mișca în pântecele ei și care nu avea să mai vină pe lume.

O oră mai târziu, Johann stătea lângă pâlcul de copaci din spatele hambarului, privind grămada de pietre care marca locul unde era îngropată

Rebecca. Ar fi trebuit să-l cheme pe rabin să spună o rugăciune cum se cuvine, și-a zis el, sau măcar să-i fi înștiințat pe părinții ei. Meritau să aibă ocazia de a-și lua adio de la singurul lor copil. Nu era vorba numai că se simțea prea laș și distrus ca să le înfrunte mânia, vina pe care aveau s-o dea pe el pentru a-i fi pricinuit cumva moartea. Dar nu voia să își dilueze jalea, să împartă cu cineva aceste ultime minute ale lor împreună.

A ridicat capul și a privit ogoarele. O parte din el ar fi vrut să rămână, să zăbovească în acest loc unde Rebecca își dăduse ultima suflare. Ideea de a tăia singura legătură pe care o mai avea cu ea îi părea de neîndurat. Dar nici nu putea concepe să trăiască în casa rece și goală, fără râsetele și căldura ei. Nu, aici nu îi mai rămăsese acum nimic.

S-a gândit atunci la celălalt ceas, înfășurat în muselină și băgat sub podeaua pivniței. Le făcuse pe amândouă în același timp, în paralel, și arătau aproape identic. Numai un ochi experimentat care le-ar fi examinat îndeaproape ar fi putut observa că cel pe care îl păstrase era mai frumos, cu detalii mai fine și metalul mai lucios. Pe acesta îl făcuse pentru Rebecca. Era un dar magnific, care valora mai mult decât cele mai multe dintre bunurile lor la un loc. Ea l-ar fi certat, știa asta, pentru că irosise piesele și nu vânduse și al doilea ceas. Așa era, avea spirit practic, întotdeauna avusese, cu mult înainte să îi fie cerut de greutățile vieții pe care o împărțea cu el. Dar își dorise ca ea să aibă acest ceas prețios, cel mai frumos pe care îl făcuse ori îl văzuse el vreodată. Rebecca îl merita.

Dar acum ea nu mai avea să știe. Măcar dacă i-ar fi dat ceasul mai curând, să i-l fi arătat când avusese ocazia.

Această conștientizare a părut a-i adânci jalea și a înțeles că, dacă nu merge mai departe acum, nu avea să mai fie în stare niciodată. Johann s-a dus în atelierul din spatele hambarului și a scos din nou scândurile din dușumea. Acolo, îngropat atât de adânc încât ar fi putut trece neobservat dacă nu te uitai atent, era al doilea ceas. L-a scos cu mâinile tremurânde, cu gândul la cum plănuise să i-l dea Rebeccăi în ajunul plecării lor. Dar acum, asta nu avea să se mai întâmple.

Johann s-a întrebat dacă acel călător mai era încă la pensiunea lui Hoffel și dacă ar fi la fel de entuziasmat de al doilea ceas și ar mai fi dispus să plătească aceeași sumă. Dar, chiar în timp ce se gândea la asta, și-a dat seama că nu s-ar putea despărți de ceas. Era ultimul și cel mai bun simbol al iubirii pe care i-o purta soției sale, chiar dacă ea nu îl văzuse și nu îl

atinsese. Nu, avea să păstreze ceasul cu el atât timp cât va putea, fără să îl vândă decât dacă era viața lui în joc. L-a înfășurat în pânza în care fusese adăpostit și l-a scos din hambar.

– Îmi pare rău, a spus el înspre mormanul de pietre.

Cu mare efort, s-a întors și a trecut prin hambar pentru ultima dată înainte de a-și părăsi căminul pentru totdeauna.

Trecuseră mai bine de opt ani de la acea zi. Johann părăsise ferma cu gândul să ducă mai departe planul lor de a se muta în America. Dar călătoria se dovedise un dezastru – găsise un om lipsit de scrupule care îi luase o mică avere pentru a-l duce până la graniță, iar apoi îl jefuise și îl abandonase la Frankfurt.

În timp ce stătea neajutorat pe o stradă din oraș, mai mare și mai aglomerată decât orice văzuse el până atunci, jalea lui Johann se transformase în disperare. Nici nu străbătuse bine o bucățică de drum și deja nu își mai putea continua călătoria. Aproape că se bucura că Rebecca nu era de față, să vadă cu ce ratat se căsătorise. Apoi s-a uitat deznădăjduit la ceasul îndesat în valiză. În mod sigur avea să îi aducă suficienți bani pentru a putea merge mai departe.

Ceva mai încolo pe acea stradă a dat de un magazin cu articole de tot felul expuse spre vânzare în vitrină. Când a intrat, a sunat un clopoțel.

– Ce doriți? l-a întrebat proprietarul cu păr roșcat aflat în spatele tejghelei, privindu-l pe deasupra ochelarilor.

– Mă întrebam..., a șovăit Johann.

Dar nu a fost în stare să-i propună să îi cumpere ceasul. S-a uitat prin magazin. I-a atras atenția un anunț din vitrină: ANGAJĂM.

– Aș vrea să mă interesez despre angajare.

Bărbatul l-a măsurat pe Johann cu privirea din cap până în picioare, însă mai degrabă binevoitor.

– Aveți experiență într-un magazin?

– Da, a mințit Johann. Și mă pricep și să repar diverse lucruri, ceasuri și alte mici aparate.

Și astfel a rămas. Proprietarul magazinului, Franz, i-a dat voie să doarmă în magazie. În prima noapte, când și-a încropit un culcuș din saci de pânză întinși pe podea, ascultând larma din berăria de alături, l-a cuprins tristețea. Nici că se putea ceva mai departe de viața pe care și-o imaginase pentru el, Rebecca și copilul lor. Era doar pentru o vreme, și-a zis în acea noapte și în

cele care au urmat, în timp ce stătea întins pe podeaua magaziei. *Tot o să merg în America.* Dar promisiunea îndelung repetată a început să își piardă din forță și, când a ajuns să câștige suficient cât să își permită să închirieze o cameră deasupra magazinului, a renunțat complet să și-o mai spună.

O dată sau de două ori i-a trecut prin minte să se întoarcă la fermă. Dar nu se simțea în stare să dea piept cu viața pe care o abandonase. Și știa instinctiv că pierduse pământul, luat de vreun norocos care dăduse peste gospodăria părăsită și făcuse cerere la guvernul landului pentru a deveni proprietar. Sau poate că îl vânduseră părinții Rebeccăi.

Trebuie să fie aproape de unsprezece, și-a zis el, judecând după traficul de pe stradă. Hannah avea să sosească în curând să-i aducă prânzul, așa cum făcea în fiecare zi la ora aceea. A oftat. Se căsătorise cu sora pistruiată și ștearsă a lui Franz, la ceva mai bine de doi ani de când ajunsese aici. Când a întâlnit-o pentru prima dată, ideea de a fi cu o altă femeie decât Rebecca era de neimaginat. Dar Hannah a trecut în fiecare zi, răbdătoare, pe la magazin și el a descoperit că îi plăcea să stea de vorbă cu ea și, mai apoi, căldura trupului ei.

Câteva minute mai târziu, Hannah și-a făcut apariția de după colț, mișcându-se mai încet acum, că era tot mai groasă în talie. Nu arăta deloc cum arătase Rebecca însărcinată cu copilul lui Johann, ceea ce făcea situația mai ușor de suportat. Câtă vreme Rebecca își păstrase silueta, în afară de rotunjimea pântecului, Hannah se împlinise peste tot ca un butoi, iar sarcina părea că o apasă mai degrabă decât să o facă să strălucească. Dar poate că toată această greutate avea să-i prindă bine – era de o robustețe care dădea de înțeles că avea să facă față nașterii fără probleme.

Hannah a intrat în magazin și a lăsat să cadă pe tejghea punga în care el știa că se află un sandviș cu pâine groasă și brânză, ca și cum ar fi fost mai grea decât era de fapt.

– Mulți clienți în dimineața asta? l-a întrebat ea.

– Cam ca de obicei.

Purtau mereu același dialog.

– Trebuie să plec. Adu niște lapte când vii acasă, dacă poți.

Johann a reușit să zâmbească, iar ea i-a întors zâmbetul.

– Așa am să fac.

În timp ce o privea îndepărtându-se, l-a copleșit tristețea. Căsnicia nu era una nefericită. Între el și Hannah era un parteneriat amical și, dacă nu ar fi

cunoscut pasiunea din conviețuirea lui cu Rebecca, poate că nici nu și-ar fi imaginat că se putea mai mult. Dar Hannah merita ceva mai bun, și-a spus el cuprins de vinovăție. Nu arăta însă că ar fi bănuit că se poate mai mult de atât. Accepta compania pe care el i-o oferea fără să își exprime vreodată nemulțumirea. Și acum, când copilul pe care de atâta vreme și-l dorea (se dovedise încă o dată dificil pentru Johann să facă un copil) era pe drum, părea să observe și să îi pese și mai puțin că era o parte din el pe care Johann nu i-o putea dărui.

Clopoțelul de deasupra ușii a sunat și l-a scos pe Johann din gândurile lui. Un bărbat îndesat, cu o barbă sură, deasă, a intrat în magazin. Ceva i se părea cunoscut la el, a remarcat imediat Johann. A trecut în minte prin lista clienților care frecventau regulat magazinul, dar nu l-a găsit pe bărbat printre ei.

– Vă pot ajuta cu ceva? a întrebat.

– Da, vreau să vorbesc cu proprietarul, *Herr* Litt, despre unele dintre articolele noastre de feronerie...

Bărbatul s-a oprit în mijlocul frazei și privirea i s-a ridicat înspre raftul de deasupra capului lui Johann. Acesta a înțeles imediat că era vorba despre ceas. În primii doi ani în care lucrase în magazin, ținuse ceasul ascuns printre cele câteva bunuri pe care le avea și îl scotea în fiecare seară doar că să îi lustruiască sticla și să își treacă degetele peste mecanismul delicat și să își amintească. Dar apoi, într-o bună zi, când se pregătea să se mute din camera de deasupra magazinului în căsuța pe care el și Hannah aveau să o împartă, l-a privit îndelung, gândindu-se ce să facă. Nu i se părea potrivit să aducă ceasul, ultimul suvenir real legat de Rebecca, în noua lui casă, unde avea să împartă patul cu Hannah. Erau prea multe amintiri. Așa că l-a șters de praf și l-a așezat pe raft în magazin. Expus, ceasul părea să strălucească, de parcă s-ar fi bucurat să vadă lumina zilei după ce fusese ținut ascuns atâta amar de vreme. Clienții îl remarcau adeseori și întrebau dacă e de vânzare.

Dar bărbatul aflat în fața lui rămăsese cu privirea ațintită la ceas o vreme mai îndelungată decât în mod obișnuit. S-a tras de barbă, ca adâncit în gânduri. Johann și-a dat atunci seama de ce i se păruse acesta cunoscut – era bărbatul de la Gasthaus a lui *Herr* Hoffel, călătorul care cumpărase celălalt ceas. Trecerea timpului își pusese semnificativ amprenta asupra înfățișării

lui – părul îi albise aproape cu totul și părea că adăugase câte o gușă la bărbie cu fiecare an ce trecuse.

Johann și-a ținut răsuflarea. Oare bărbatul avea să-l recunoască? Dar persoana lui nu avusese nici o însemnătate în acea zi, cu mulți ani în urmă – acesta își amintea doar de ceas.

– Ceasornicul acela, a zis în cele din urmă călătorul, mângâindu-și în continuare barba. E extraordinar. Pot să îl văd?

Fără tragere de inimă, Johann a luat ceasul de pe raft și l-a așezat pe tejghea, înaintea bărbatului.

– Nu e de vânzare, s-a grăbit să spună, pe un ton mai tăios decât intenționase.

– Am unul la fel, i-a răspuns călătorul, vrând parcă să-și facă clare intențiile. Dar de multă vremea voiam să îl găsesc pe cel care l-a făcut, să văd dacă nu îi pot comanda și altele. Știi cumva unde l-aș putea găsi?

Johann a clătinat din cap. Cu toate că reparase destule ceasuri de când lucra în magazin, cele mai multe fiind ceasuri ieftine, produse în serie, el nu mai făcuse nici unul. Încercase o dată, dar părea că își pierduse talentul. Nu mai reușea să-și amintească tehnicile pe care i le arătase tatăl său, iar degetele păreau a-i fi devenit stângace și butucănoase. În sensul acesta, dincolo de toate celelalte, nu reușise să meargă mai departe.

Mai bine așa, a reflectat Johann. Să facă din nou un ceas aniversar ar însemna să îi știrbească memoria și tot ce reprezenta aceasta.

– Nu, a zis el în sfârșit. Mă tem că nu cunosc pe nimeni care ar putea face un asemenea ceas.

– Mare păcat! a zis călătorul și în ochi i-a apărut un licăr care l-a făcut pe Johann să se întrebe dacă nu cumva îl recunoscuse totuși. Cine deține un asemenea meșteșug ar putea face avere.

Johann a luat câteva secunde ideea în considerare. Banii în plus le-ar fi de folos, desigur, lui și lui Hannah, acum că așteptau să li se nască un copil.

– Destul cât să aibă tot ce își poate dori, a adăugat bărbatul.

Dar dacă, ar fi vrut Johann să îl întrebe, tocmai lucrul pe care și-l dorea nu putea fi cumpărat? Dar, înainte să poată spune ceva, s-a auzit un zăngănit și și-a făcut apariția Franz, care l-a poftit pe bărbat în încăperea din spate. Johann a pus ceasul la loc pe raft și a întins mâna după sendvișul pe care i-l adusese Hannah.

CAPITOLUL 15

München, 2009

Au stat în sala de așteptare a închisorii, fără să vorbească. Era bizar, a meditat Charlotte, să fie ținuți aici, după ce de atâtea ori merseseră direct în sala de conferințe să vorbească cu Roger. Ciudat cum ajunsese să se simtă acasă aici, într-un timp atât de scurt. Poate că, totuși, Philadelphia nu era singurul loc în care se putea simți confortabil.

S-a uitat la Brian, care mergea încolo și-ncoace, cum îi era obiceiul.

– Stați că merg să văd ce e cu întârzierea asta, zisese Jack cu câteva minute în urmă și se strecurase înăuntru să afle de ce dura atât de mult până să fie duși la Roger.

Nici Charlotte nu reușea să stea liniștită, astfel că acum se ridica în picioare de pe unul dintre scaunele de plastic, acum se așeza la loc. Mintea îi lucra la turație maximă. Ce o să spună Roger când aveau să apară împreună cu fiica pe care atâta amar de ani o crezuse moartă? Avea asta să îi trezească voința de a lupta pentru libertatea sa?

Numai Anna (Charlotte nu se putea abține să nu se gândească la ea folosind numele ei de copil) nu părea agitată, a observat ea. Femeia stătea în picioare, lângă fereastra îngustă, ținând strâns ceasul. Privea afară, la fel cum făcuse la mănăstire, nemișcată, în afară de faptul că, din când în când, își frământa manșetele între degete. Era îmbrăcată tot în rochia simplă, gri, dar își dăduse jos acoperământul de cap și părul ei, de un argintiu magnific, îi era strâns într-un coc la ceafă. Mai devreme, când sosiseră, Charlotte privise fața Annei în timp ce aceasta se uita la închisoarea cu ziduri masive, întrebându-se ce simțea: agitație la ideea întâlnirii cu tatăl despre care nu știuse niciodată că exista, speranță că informația pe care o găsise în ceas ar putea ajuta la eliberarea acestuia? Era păcat, a reflectat Charlotte, că erau nevoiți să se întâlnească pentru prima dată într-un asemenea cadru.

Ochii Annei s-au îndreptat înspre Charlotte și ea și-a ferit privirea, jenată că fusese surprinsă holbându-se. Vorbiseră puțin cât timp durase drumul din Italia și, cu toată abundența de informații despre trecutul ei pe care Anna le dezvăluise la mănăstire, mai erau încă atât de multe lucruri despre care Charlotte ar fi vrut să o întrebe, despre cum supraviețuise, nu numai războiului, ci și în anii care îi urmaseră. Ce o determinase să se hotărască să se retragă într-o viață singuratică și, cel mai important, îi oferise aceasta ceea ce căuta? Și avea asta să se schimbe acum, că îl găsise pe Roger și putea obține răspunsuri care îi fuseseră refuzate atâta vreme?

Dar Anna se așezase aproape de ușă, cu corpul întors într-o manieră care nu părea să invite la conversație. După un timp, a deschis o carte zdrențuită, pe care Charlotte nu știuse că o adusese cu ea.

– Ce citești? a întrebat, curioasă.

Anna a ridicat cartea și Charlotte s-a uitat la ea, așteptându-se să vadă o Biblie.

– *Pe aripile vântului*? a întrebat, fără a-și putea ascunde surprinderea.

– Mi-a plăcut întotdeauna, a răspuns Anna simplu.

Charlotte a simțit că la mijloc e o poveste pe care, probabil, nu avea să o afle niciodată.

În acel moment, ușa sălii de așteptare s-a deschis și pe ea s-a ivit capul lui Jack.

– Charley, vii, te rog, puțin?

Era tras la față și palid, a observat ea când l-a urmat pe coridor. S-a simțit stânjenită. Nu mai fusese singură cu Jack de la discuția lor din barul hotelului, cu o seară în urmă; de fapt, părea că el o evită intenționat. Mai mult ca sigur că nu avea de gând să abordeze probleme personale într-un asemenea context.

– Jack, ce e? Ce s-a întâmplat?

El s-a sprijinit de ea atât de neașteptat încât a fost cât pe ce să cadă din cauza greutății, întreg corpul lui părând că se năruie.

– Roger a murit.

Patruzeci de minute mai târziu, se aflau în infirmeria închisorii, stând câte doi de fiecare parte a patului îngust.

– Când? l-a întrebat ea, în șoaptă, pe Jack.

– L-au găsit cam cu o oră înainte să ajungem noi. Gardianul a spus că crezuse că Roger trage un pui de somn. Se poate să fi fost inima.

Sau nu, și-a zis Charlotte. Văzuse fișa medicală a lui Roger când examinase dosarul de caz. Era la fel de sănătos ca un bărbat cu treizeci de ani mai tânăr, nici urmă de vreo boală de inimă sau de orice altă afecțiune. Ei i se părea probabilă o explicație mai puțin clinică: Roger se aflase într-un asemenea hal de disperare când plecaseră de la el cu o zi în urmă, încât, pur și simplu, cedase.

„Dacă ai fi reușit să mai reziști o zi“, ar fi vrut ea să-i spună. Dar chipul lui era liniștit cum nu-l văzuse niciodată și toate semnele suferinței pe care le manifestase cu o zi în urmă dispăruseră. Nu, asta își dorise. Colțurile gurii îi erau chiar ridicate într-un zâmbet abia schițat și Charlotte a înțeles că se gândea la Magda atunci când murise.

„Acum știm“, a comunicat Charlotte cu el în tăcere. „ Am găsit telegrama. Ai spus adevărul. Chiar nu ai vrut să o faci.“

L-a studiat pe Roger, încercând să identifice emoția pe care o simțea. Nu era propriu-zis jale; nu îl cunoscuse suficient de bine pentru asta. Dar era un soi de tristețe a faptului că nu fusese capabilă să îl ajute înainte de a fi prea târziu, la fel ca în cazul puștilor de acasă, care scăpau printre degete în ciuda faptului că făcuse tot ce îi stătea în putere să îi ajute. Cu Roger însă era ceva mai mult de atât, avea sentimentul că era într-un fel un spirit înrudit care petrecuse mulți ani blocat într-o viață trecută, de care nu se putea dezbăra. De abia acum se eliberase, în sfârșit.

Charlotte și-a îndreptat privirea asupra fiicei despre care Roger nu știuse că trăiește în toți acești ani și care se confrunta acum cu realitatea morții lui. Se aștepta să vadă pe fața Annei furie că îi fusese refuzată regăsirea cu tatăl despre care tocmai aflase, că ratase cu numai o oră singura ei șansă de a-și lua adio. Chipul ei exprima însă beatitudine, pace și iubire.

Tu și mama ta ați fost totul pentru el, ar fi vrut ea să-i spună Annei. Dar nu era treaba ei.

– Îmi pare rău că nu ai reușit să îți cunoști tatăl, a spus ea în schimb.

– Și mie, a răspuns Anna. Dar mă bucur că l-am găsit.

Nu numai faptul că era călugăriță, și-a dat seama Charlotte, o ajuta să aibă acest sentiment de liniște. Femeia cunoscuse atât de multă suferință și pierdere încât accepta întorsăturile neașteptate ale vieți așa cum veneau.

– Te lăsăm puțin singură, a zis Charlotte și i-a înghiontit pe Jack și pe Brian să iasă pe coridor. Prin geam a văzut-o pe Anna aplecându-se să îl sărute pe Roger pe obraz.

– Și acum?

– Păi se va renunța la proces, evident, a spus Jack. O să iau telegrama și o să mă asigur că se fac modificările necesare la dosar, pentru ca numele lui Roger să fie reabilitat postum.

Charlotte a încuviințat din cap. Disculparea nu era la fel de solidă ca în condițiile în care Roger ar fi trăit, dar era ceva ce trebuia făcut. Privind prin geam, a văzut ceasul la căpătâiul lui Roger. Comoara pe care acesta o căutase părea acum aproape lipsită de importanță.

Din buzunarul lui Jack s-a auzit cum vibrează telefonul.

– Scuză-mă, a zis el și, scoțând mobilul, a trecut după colț.

– Achitare după ce a murit, a remarcat Brian sec. E groaznic de nesatisfăcător!

– Pentru mine nu, a intervenit Charlotte.

Brian s-a întors spre ea.

– În domeniul tău, așa ceva e considerat o victorie?

– Presupun că da. Uneori, e suficient să poți merge mai departe. Pentru mine, e o victorie să nu îi văd pe aceiași puști din nou în instanță. E un soi de victorie găunoasă – nu e ca în filme, când puștiul primește o a doua șansă, își schimbă viața și devine șef de promoție la Universitatea Princeton. Nu așa merge – cei mai mulți dintre clienții mei sunt norocoși dacă termină liceul sau intră la o facultate de stat.

Turuia, și-a dat ea seama în acel moment, văzând cum ochii lui Brian devin sticloși. Nu înțelegea, niciodată n-avea să înțeleagă. Dar ei nu-i păsa.

– Așa că mulți dispar în neant și nu mai aud niciodată de ei – nu știu dacă și-au schimbat viețile ori s-au ales cu o sarcină sau și-au găsit moartea.

– Sarcină sau moarte? a întrebat Brian, strâmbându-se. Sunt același lucru?

– Nu asta am vrut să spun. Dar o sarcină la șaisprezece ani... da, cred că s-a zis cu viața ta.

Brian nu a răspuns nimic și ea a știut că se gândea la Danielle, la ambivalența ei în legătură cu ideea de a avea o familie și la copilul aflat pe drum, indiferent de toate acestea.

În acel moment, Anna a ieșit pe coridor și Charlotte s-a îndreptat către ea, recunoscătoare pentru această întrerupere.

– Mulțumesc, a spus femeia.

Charlotte nu știa dacă mulțumește pentru momentul de intimitate sau pentru că o aduseseră aici ori pentru cu totul altceva.

Anna s-a întors către Jack, care își făcuse din nou apariția.

– Aș vrea să fac aranjamentele, vreau să zic, pentru înmormântare.

Unde avea să fie dus? s-a întrebat Charlotte. Roger trăise singur în ultimii șaizeci și ceva de ani. Și nu exista un mormânt al Magdei ori chiar al lui Hans, să fie îngropat alături.

– Familia are un loc în Wadowice, a propus Jack. Cred că părinții lui sunt înmormântați acolo.

– Sau poate că l-aș putea duce la cimitirul mănăstirii, a sugerat, timid, Anna. Ar fi plăcut să îl am aproape.

Așadar, cu toate răspunsurile pe care le primise găsindu-și tatăl, femeia avea să se întoarcă la viața în solitudine. Poate că anumite obișnuințe, cum ar fi retragerea din lume, ajung să fie atât de înrădăcinate într-o persoană, s-a gândit Charlotte cu un sentiment de stânjeneală, încât nici măcar aflarea alinării nu le-ar putea schimba.

În dimineața următoare, Brian și Charlotte stăteau la poarta de îmbarcare, în aeroportul din München. Charlotte se muta stingherită de pe un picior pe altul. Plecaseră în grabă, căci, când părăsiseră clădirea închisorii, Brian îi anunțase că trebuia să se întoarcă la New York, ca să se pregătească pentru o audiere importantă din săptămâna următoare. Când i-a propus lui Charlotte să îi rezerve și ei un bilet la un zbor direct către Philadelphia, ea ezitase, privindu-l pe Jack. După ce petrecuseră atât de mult timp lucrând împreună în ultimele zile, plecarea ei părea prea bruscă. Dar Jack se întorsese, ferindu-și privirea, poate că stânjenit încă de discuția avută cu două seri în urmă, în bar. Sau poate că, pur și simplu, în mintea lui trecuse la următorul proiect, revenind deja la stilul lui de viață izolat, așa cum făcuse Anna după ce aranjase totul pentru înmormântarea lui Roger. Nu, cazul era încheiat, iar ea nu avea nici un motiv să mai rămână.

Nimeni nu propusese o cină de rămas-bun – cu toate că se obținuse achitarea, moartea lui Roger nu le lăsase motive să sărbătorească, așa că seara trecută se despărțiseră în pripă.

– Îmi pare rău că nu te însoțesc la aeroport, i-a spus Jack când Brian a plecat să confirme rezervarea zborurilor. Dar am atât de mult de recuperat cu munca...

– Înțeleg.

Într-adevăr, știa că e mai mult de atât – stingherea la care se instalase între ei în ultimele câteva zile părea că devenise mai densă și se calcifiase, iar ea

a blestemat lucrurile rămase nespuse între ei.

– Succes, s-a grăbit el să adauge. Vreau să zic, cu cazul lui Marquan și celelalte.

– Și ție, i-a răspuns ea cu răceală, fără să fie prea sigură la ce se referea sau cum avea să arate viața lui acum, că se sfârșise munca atât de acaparatoare pentru apărarea lui Roger.

În acel moment, Brian a ieșit din lift și i-a întrerupt plângându-se de cât de greu era să iei legătura cu compania aeriană. Jack și Charlotte s-au îndepărtat unul de celălalt. Apoi frații și-au strâns mâinile și au bâiguit ceva legat de faptul că aveau să se vadă, poate, în vacanță, căci gheața dintre ei se mai subțiase, dar nu se topise cu totul. După aceea, Jack s-a întors și a părăsit hotelul, cu umerii plecați. Charlotte a privit în urma lui, iar senzația de gol în stomac a crescut în timp ce se lupta cu impulsul de a alerga după el. Acum a întors capul să privească înspre terminal, dorindu-și ca el să apară, ca în filme.

– Mare păcat! a zis Brian, întrerupându-i șirul gândurilor.

Ea l-a privit, nedumerită.

– Mă refer la Jack.

Lui Charlotte i s-a tăiat răsuflarea. Oare Brian știa?

– Cred că ultimele câteva zile au ajutat puțin, dar e aiurea să te înstrăinezi de familie.

Pentru Brian, afirmația asta trecea drept profundă. Charlotte s-a relaxat ușor. Nu vorbea despre ea.

– Problema e că se izolează așa de restul lumii. E un defect.

Charlotte a vrut să protesteze, să spună că nimic nu e mai neadevărat. Dar nu avea rost.

– În trecut, i-a plăcut de tine, a adăugat Brian. Nostim, nu?

Deci Brian știa totuși.

– A pomenit despre asta, a zis ea și a înghițit în gol. Dar nu a fost ceva serios.

– Ba nu, era nebun după tine. Iar când te-am părăsit, a fost furios.

Mintea lui Charlotte s-a învolburat. Cu tot acest timp pe care îl petrecuse cu Jack în ultimele zile și cu tot ceea ce îi spusese el, ea nu înțelesese, ba nici măcar nu bănuise că ruptura dintre frați avusese, de fapt, legătură cu ea. Dar aflase despre cearta dintre ei înainte ca Brian să pună capăt relației lor, așadar, nu se putea să fi fost despărțirea cea care îl înfuriase pe Jack. Mai

degrabă descoperise că Brian se vedea cu Danielle pe la spatele ei, și această trădare îl înfuriase.

S-a gândit să îi atragă atenția lui Brian asupra jumătății de adevăr pe care o conținea încă explicația lui, dar a decis că nu merita efortul.

– Deci s-a supărat pe tine din cauza mea?

– Suficient de tare încât să nu îmi vorbească aproape zece ani.

Imaginea a devenit dintr-odată clară. Jack nu o antipatizase, așa cum suspectase ea la început – lucrurile stăteau tocmai pe dos. O plăcea prea mult, dar păstrase distanța pentru că orice altceva ar fi fost de negândit. Iar faptul că atunci se arătase distant era încercarea lui de a sta departe de ea, de a-și masca sentimentele din loialitate pentru fratele său. Dar când Brian o dăduse fără milă la o parte pentru Danielle, Jack privise acest lucru ca pe o trădare personală și ca fiind mai mult decât putea el suporta sau ierta.

Ar trebui să mă întorc, și-a zis ea, stăpânită brusc de impulsul de a alerga la Jack. Dar ce avea să îi spună? Totul se petrecuse cu atât de multă vreme în urmă, iar cazul lor se încheiase. Avea propria ei viață și era timpul să se întoarcă la ea. În acel moment, la difuzoare s-a făcut anunțul de îmbarcare pentru zborul ei.

– Trebuie să plec, a spus, luându-și geanta.

– Mulțumesc, a spus Brian, cu mai multă sinceritate decât îl auzise ea vreodată vorbind.

O clipă s-a gândit că ar putea încerca să o îmbrățișeze sau să o sărute și a fost mai curând ușurată decât dezamăgită când el nu a făcut-o.

– Succes! a reușit ea să zică. Cu copilul și cu toate celelalte.

S-a întors și de data aceasta nu a mai privit în urmă.

EPILOG

Philadelphia, 2009

Charlotte a pus bagajele jos, în holul de la intrare. Mitzi a apărut într-o clipă la picioarele ei, torcând în timp ce i se freca de fluierul piciorului, deopotrivă acuzator și în semn de bun venit. Charlotte a luat-o în brațe.

– Da, și mie mi-a fost dor de tine, a zis ea cu glas liniștitor.

Pe urmă, s-a dus în bucătărie, unde a observat, cu ușurare, că bolul cu mâncarea uscată a pisicii era încă pe jumătate plin, iar apa din castron, pe care o schimbase un vecin, era curată. A împrospătat apa și a deschis o conservă.

A lăsat-o pe Mitzi mulțumită și a intrat în sufragerie. Când a privit în jur, a străbătut-o un val de căldură. Casa, proaspăt renovată, cu tavanul ei înalt și cu grinzile și cărămizile aparente, era rezultatul unei munci făcute cu dragoste, un proiect de șase luni pentru care își cheltuise fiecare minut de timp liber și toți banii puși deoparte. Rezultatul meritase din plin efortul: era căminul perfect, confortabil și aerisit, cu razele soarelui dansând pe podeaua din lemn de esență tare.

Charlotte s-a adâncit în fotoliul albastru, complet tapițat, de lângă șemineu, și-a îndoit picioarele sub ea și a luat teancul de corespondență care se adunase cât timp lipsise. Pe neașteptate, a cuprins-o tristețea. Cu toate că iubea casa, întoarcerea aici părea, ei bine, oarecum lipsită de fond. Erau foarte multe de făcut, desigur – de spălat rufele din călătorie, de făcut cumpărături, iar mâine, când avea să se crape de ziuă, va fi la birou, să se asigure că Kate Dolgenos făcea tot ce trebuie pentru a-l ajuta pe Marquan. Asta părea însă a păli în comparație cu Roger și cu Magda și cu misterul vechi de zeci de ani pe care îl dezlegaseră, ceva ce părea ieșit direct dintr-un roman. Dar asta fusese o reușită. Iar viața nu poate fi, nu-i așa, alcătuită numai din asemenea momente.

Ca la un semn, Jack i-a apărut neinvitat în gând. Oare ce făcea acum? Punea încă în ordine consecințele cazului Dykmans sau se întorsese la alte probleme în practica lui privată? Se plictisea și el?

A scos cartea de vizită pe care i-o dăduse la scurt timp după sosirea ei la München și a stat să se gândească. Exista o adresă de e-mail și și-a zis să-i trimită un mesaj de salut și... ce anume? Lucrurile între ei nu rămăseseră la un stadiu de genul „ținem legătura“. Și-a amintit noaptea pe care o petrecuseră împreună, privirile pe care le schimbaseră și înțelegerea fără cuvinte pe care păreau a o împărtăși. Cu toate acestea, tot ce rămânea era o carte de vizită, poate pentru că viața îi purtase în direcții diferite sau pentru că lucrurile erau prea complicate. Nu, un mesaj trimis prin e-mail ar fi prea mult și, în același timp, prea puțin.

Apoi în minte i-au răsunat cuvintele lui Brian spunându-i că fratele lui avusese sentimente pentru ea cu ani în urmă. De ce nu spusese Jack nimic? Mai la obiect, ea de ce nu o făcuse? A revăzut în minte momentul din barul hotelului, cu două seri în urmă, când ar fi putut mărturisi ce simte. Ar fi vrut să dea vina pe faptul că fuseseră întrerupți, că Brian sosise înainte să aibă ea șansa să o facă. Dar întotdeauna există o cale, dacă îți dorești cu adevărat. Nu, adevărul era că, pur și simplu, nu avusese destul curaj.

Acum era prea târziu, a decis ea și a pus corespondența deoparte. Ce-i făcut e bun făcut. S-a ridicat, alungându-și gândurile din minte, și s-a apucat să desfacă bagajul și să se integreze din nou în viața pe care și-o alesese.

Charlotte a ieșit din clădirea tribunalului și a mers pe jos înspre colțul străzii. Bătea un vânticel tăios, care zburătăcea frunzele și pagini mototolite de ziar de pe jos. Și-a strâns mai bine paltonul pe mijloc. Se apropia noiembrie, trecuse mai bine de o lună de când se întorsese din Europa, iar în aer se simțea mirosul inconfundabil al iernii iminente.

A traversat Market Street și s-a îndreptat către birou, cu gândul în continuare la audierea pe care o avusese de dimineață pentru Laquanna, o adolescentă de cincisprezece ani, acuzată pentru posesie de droguri. Fata era clar vinovată, dar dacă exista vreo metodă de a-i obține o reducere a pedepsei incluzând-o într-un program de reabilitare...

Încă adâncită în gânduri, a intrat în birou.

– Ah, a strigat Doreen când Charlotte s-a ciocnit de ea, făcând să se împrăștie în toate direcțiile teancul de dosare pe care aceasta îl avea în

mâini.

– Scuză-mă, a îngăimat Charlotte și s-a oprit să culeagă de pe jos hârtiile împrăștiate. Nu am fost atentă.

– Șocant, i-a răspuns Doreen, pe un ton de glumă.

Faptul că, atunci când era concentrată asupra unui caz, Charlotte era cu capul în nori era proverbial. Odată se lovise din greșeală de un vas de toaletă și își rupsese un deget de la picior în timp ce se pregătea pentru o pledoarie finală într-un proces.

Charlotte i-a dat hârtiile lui Doreen, care i le-a împins imediat înapoi.

– Tocmai le duceam în cutia ta poștală, a zis ea.

Charlotte a bombănit. S-or fi ocupat colegii de cazurile ei cât fusese plecată, dar mormanul de hârțogărie pe care îl lăsaseră în urmă avea să-i ia o veșnicie să îl rezolve.

– Mersi.

A plecat mai departe pe coridor.

– Stai, este..., a început Doreen, dar Charlotte și-a văzut de drum, adâncită în gânduri.

A intrat în biroul ei și s-a oprit brusc, căci privirea i-a căzut pe o siluetă înaltă. Înăuntru era cineva. I s-a tăiat răsuflarea. Încă o dată, un vizitator ședea în scaunul din fața biroului ei. Numai că, de data asta, nu era Brian.

– Jack! a exclamat ea.

El s-a ridicat, desfășurându-se într-un mod inconfundabil de familiar datorită apariției anterioare a fratelui său.

– Bună, Charley!

A avut o senzație stranie de déjà-vu. Nu era vorba doar despre amintirile de la vizita anterioară a lui Brian, și-a dat ea seama. Mai văzuse asta. A extras imaginea dintr-o serie de vise începătoșate, pe jumătate îngropată în efectele decalajului de fus orar din ziua următoare întoarcerii ei. Nu credea în premoniții, dar în vis îl văzuse pe Jack stând exact ca acum. Se trezise marcată de cât de vie păruse imaginea, spunându-și că așa ceva nu se putea întâmpla. Dar acum el chiar era aici, lucru aproape de neimaginat. Oare ce vrusese? a încercat ea să-și amintească din vis.

– Nu înțeleg, a reușit ea să zică. Ce cauți aici?

– Sunt în trecere datorită unui caz, a răspuns el.

Cuvintele lui le reluau pe cele rostite de Brian cu multe săptămâni în urmă, dar, în cazul lui Jack, acest pretext părea chiar și mai neplauzibil.

Vorbea serios?

Nu, bineînțeles că nu. Jack nu avea treburi care l-ar fi adus în Philadelphia. Mintea lui Charlotte lucra cu viteză. Poate că o problemă personală îl făcuse să se întoarcă în State.

– Ai tăi sunt bine?

– Toată lumea e OK.

A așteptat ca el să-i dea o altă explicație pentru această vizită, dar Jack nu a spus nimic, cu ochii ațintiți într-ai ei. Nu, venise să o vadă. I s-a strâns stomacul.

Un val de emoții contradictorii a trecut peste ea, surpriză, nedumerire și curiozitate, amestecate cu faptul că era, ei bine, cu adevărat bucuroasă să îl vadă. Spațiul mic al biroului a părut dintr-odată prea înghesuit ca să încapă în el amândoi și tot ceea ce simțea ea. Nu voia să fugă de el, așa cum făcuse atunci când venise Brian să o caute. Dar avea nevoie de aer.

– E vreun loc pe aici unde să putem bea o cafea? a întrebat el, simțindu-i disconfortul.

Ea a dat din cap că da și, punând hârtiile pe birou, i-a făcut semn să o urmeze. Simțea privirile curioase ale colegilor ei când au străbătut biroul, pesemne că se întrebau cine o fi acest bărbat înalt și atrăgător, al doilea vizitator de acest gen pe care îl avea de obicei singuratica Charlotte într-un interval de nici două luni. I-a aruncat o privire furișă lui Jack. Ochii lui erau mai luminoși și părea mai puțin tras la față decât și-l amintea ea, de parcă o greutate îi fusese cumva ridicată de pe umeri. Iar barba țepoasă care îi acoperea de obicei obrajii și bărbia nu mai era nici ea.

– Te-ai ras, a făcut ea, brusc, remarca.

El a schițat un zâmbet.

– Am considerat că e timpul pentru o schimbare. Cum merge cazul lui Marquan?

– Foarte bine, a răspuns ea. Mai bine decât mă așteptam. Kate Dolgenos a făcut o treabă excelentă și Marquan a primit patru ani într-un centru decent, cu perspectiva eliberării condiționate. Au acolo un program de formare profesională, așa că ar trebui să poată termina liceul la timp dacă se ține de treabă.

Dacă. Mai erau încă nenumărate obstacole între Marquan și un final fericit.

– E grozav, dar ești tu prea modestă. Sunt sigur că ai o contribuție importantă la acest rezultat.

Nici unul dintre ei nu a mai spus nimic când au ieșit în stradă, oprindu-se la vânzătorul de hotdog. Când Jack i-a întins unul dintre paharele de plastic, Charlotte nu s-a putut abține să compare lichidul negru și amar cu acele *latte* spumoase pe care le savuraseră la München cu niște săptămâni în urmă. Dar Jack a sorbit fără să pară a observa diferența.

– Numele lui Roger a fost reabilitat, a zis el.

– Știu. Am văzut știrea în ziar.

Articolul fusese scurt, se menționa doar că s-a găsit un document care îl exonera postum pe Roger. Păruse complet inadecvat – nu se făcea nici o referire la Magda sau la ceas ori la toată pasiunea și suferința care dădeau substanță întregii povești. O istorie secretă, care avea să fie cunoscută de doar câțiva.

El și-a ridicat încă o dată paharul cu cafea.

– În ultimele câteva săptămâni am ajutat la punerea în ordine a afacerilor lui. Anna, adică Anastasia, o să primească totul. Conform dorinței exprimate de Roger în testament, donează casa din Wadowice, care o să devină un muzeu dedicat vieții din oraș de dinainte de război, arătând relațiile dintre evrei și polonezi.

Charlotte a dat din cap. În mijlocul moștenirii îngrozitoare a războiului, pe fundalul pogromurilor și al urii care vopsiseră veacurile în negru, exista și o latură mai discretă a poveștii de care aproape nimeni nu auzise, o tapiserie țesută din materialul simplu al vieții de zi cu zi, cu polonezi și evrei care conviețuiau în pace unii lângă alții, interacționând în calitate de clienți și negustori, profesori și elevi, oaspeți și prieteni. Ba chiar iubiți, s-a gândit ea, imaginându-și-i pe Roger și pe Magda ca tânăr cuplu. Muzeul Annei va aduce un tribut ambilor ei părinți și iubirii lor nerostite, încercând să pună lumina pe o mică bucățică din tapiserie, astfel încât vizitatorii care se opreau pe acolo, în trecerea lor prin oraș, să poată vedea și altceva decât sânge.

– Deci chiar s-a terminat.

– Da.

– Apreciez faptul că mi-ai spus, a zis ea și a înghițit în sec. Cu toate că ai făcut un drum groaznic de lung pentru asta.

El și-a ferit privirea fără să îi răspundă.

– Vreau să zic, sunt sigură că ai o groază de recuperat cu munca la firmă, acum că s-a terminat cu cazul lui Roger.

– Am demisionat.

– O!

Charlotte i-a studiat profilul. De ce fugea de data asta?

– Adică încep un nou proiect, a zis el. Am primit un grant din partea *Ark Foundation* ca să înființez o nouă organizație nonprofit. Urmează să luăm cazuri ca al lui Roger, să găsim dovezi medico-legale și de alte tipuri pentru a-i proteja pe cei care ar fi putut fi acuzați pe nedrept. Un soi de proiect de justiție echitabilă, numai că la nivel internațional.

– Schimbi echipa, a remarcat ea. Treci de partea întunecată a activității de apărare.

– Ei bine, cazul lui Roger m-a convins că lucrurile nu sunt întotdeauna în alb sau negru, așa cum par. Și-a dres glasul. Și tu ai o contribuție importantă la asta. A tăcut o clipă. Vino cu mine, Charley!

Ea l-a privit lung, prea surprinsă pentru a putea vorbi.

– N-nu înțeleg, a reușit ea, până la urmă, să spună.

– O să avem nevoie de cineva ca tine, care se descurcă foarte bine cu martorii și cu probele, i-a explicat el, schițând din nou un zâmbet. Cineva cu un instinct de apărător și un simț al dreptății mai puternice decât ale mele.

Vorbea serios. Cu doar o lună și ceva în urmă, nici măcar nu vrusese ca ea să lucreze la cazul lui Roger. Ai putea avea pe oricine vrei, îi venea să îi zică. Cei mai buni investigatori și avocați de drept penal din Europa.

– Am nevoie de ajutorul tău, a adăugat el.

Același lucru pe care îl spusese și Brian, a meditat ea. I se cerea ajutorul, cineva voia întotdeauna ceea ce avea ea de dat sau chiar mai mult. Dar cu nevoile ei cum rămânea? A vrut să îl refuze, să îi spună că avea o viață aici și un job care îi plăcea. Dar apoi și-a amintit cât de palpitantă fusese acea cursă prin Europa când lucrase la cazul lui Roger. Împreună cu Jack. Murmurul emoțiilor din mintea ei a devenit un vuiet.

– De ce nu ai dat un telefon? l-a întrebat ea brusc.

Jack a făcut ochii mari.

– Nu mă înțelege greșit. Mă bucur să te văd. A simțit cum începe să se îmbujoreze. Și chiar sunt flatată. Dar nu era mai ușor să mă suni sau să îmi scrii pe e-mail?

– Presupun că da, a recunoscut el încet, ațintindu-și din nou privirea înspre stradă, ca și cum răspunsurile se găseau în ambuteiajul produs la intersecția străzilor Broad și Chestnut.

Și-a frecat bărbia în felul acum bine cunoscut ei, care însemna că își alege cu grijă cuvintele.

– Bineînțeles că nu am plănuit asta. Adică m-am gândit imediat la tine pentru postul ăsta și mi-am propus să te contactez imediat ce mă instalez la Haga. Am știut îndată ce am primit grantul că tu ești persoana potrivită. Tu pur și simplu... faci ca lucrurile să meargă mult mai bine.

Ușurel, și-a zis ea când a simțit că i se pune un nod în gât. Poate că se referă doar la job. Dar tonul lui părea a sugera ceva mai profund.

Jack a continuat:

– Apoi, ieri-dimineață, în timp ce îmi împachetam lucrurile din birou, au sosit niște flori. Erau de la Anna – adică Anastasia –, cu un bilet în care își exprima aprecierea pentru tot ce am făcut noi pentru familia ei, mai ales pentru Roger.

– Un gest frumos, a remarcat Charlotte, fără să înțeleagă în ce fel aveau florile legătură cu ea sau cu oferta de job.

– Florile..., a zis Jack, apoi a făcut o pauză. Erau steliță. S-a întors către ea și și-a ațintit privirea drept în ochii ei. Steliță. Care erau șansele?

„Sunt flori de toamnă“, îi venea ei să îi spună, dar nu a făcut-o.

– Ce coincidență! a remarcat ea, reușind să nu îi tremure vocea din cauza privirii lui susținând-o pe a ei.

– E mai mult de atât, a insistat Jack. Ca un fel de semn.

„ Nu-i deloc ușor să admită asta cineva care pretinde că nu crede în soartă“, s-a gândit Charlotte.

– Sau o a doua șansă, a adăugat el.

Ea a dat înțelegătoare din cap. Privise asta ca pe o nouă ocazie de a-i spune tot ce rămăsese nespus cu ani în urmă, o a doua sau, poate, chiar a treia șansă, dacă puneai la socoteală legătura lor ratată cu ani în urmă, când ea era cu Brian.

Nici chiar acum, bineînțeles, Jack nu spunea totul – cuvintele lui păreau, ca întotdeauna, să nu aibă curajul de a exprima ceea ce voia el cu adevărat să spună. Dar Charlotte știa cât de greu îi fusese lui să meargă atât de departe, după toate prin câte trecuse – știa pentru că îi era și ei la fel de

greu. El avusese destul curaj să ajungă acolo unde ea doar își dorise în acea seară, la hotel.

Cu toate acestea, faptul că Jack își dezvăluise sentimentele nu îi ușura lui Charlotte confruntarea cu dilema pe care i-o ridicase propunerea lui, atât de dramatică și de neașteptată.

– Nu știu ce să zic, a spus ea, în cele din urmă, și a înghițit în sec. Adică trebuie să mă gândesc la asta.

Pe fața lui a trecut un licăr și el a clipit. Nu era vorba despre surprindere, și-a dat ea seama; nu se simțea, ca Brian, îndreptățit ca toată lumea să îi dea exact ceea ce își dorește. Era mai degrabă dezamăgit.

– Am zbor în seara asta, a zis.

Șederea lui nu durase, a calculat Charlotte, nici măcar douăzeci și patru de ore.

– Dacă ai vrea să mă suni până atunci, ar fi grozav. Altfel, mâine voi fi la München, iar apoi plec în Olanda să deschid biroul.

– E foarte repede, a remarcat ea.

– E un caz la Haga care îl implică pe un inculpat și procesul e programat să înceapă în două luni, iar noi vrem să fim gata de treabă ca să putem interveni înainte să fie prea târziu.

Ochii îi străluceau, ca și cum o parte din el, multă vreme amorțită, se trezise din nou la viață.

– E vorba de un doctor bosniac care a fost acuzat că a participat la interogatorii, dar noi credem că avem de-a face cu un caz de eroare de identitate...

– Serios?

Încă era dificil să și-l imagineze pe Jack schimbând tabăra, după toată munca lui de la Tribunalul Internațional.

– Da, și există șanse să putem pune mâna pe niște probe ADN...

Văzând-o că zâmbește, s-o oprit în mijlocul frazei.

– Ce e?

– Nimic, doar că pari atât de idealist!

Jack a râs.

– Iar tu pari mai sceptică. Ca și cum am fi schimbat, la un moment dat, rolurile.

Nu chiar, și-a zis Charlotte. Întâlnirea cu Roger și aflarea adevărului despre ceea ce făcuse alegând cea mai rea soluție cu putință pentru toți pe

baza unor motive corecte, îi puseseră, fără îndoială, la încercare unele dintre cele mai vechi supoziții cu privire la vină și la nevinovăție. Nu era vorba de scepticism, ci doar de o perspectivă mai fundamentată. Dar nu i-ar fi putut explica ușor lui Jack așa ceva.

– Așa că trebuie să ne mișcăm repede, a continuat Jack. Bineînțeles, dacă ai nevoie de mai mult timp, nici o problemă. Te aștept... adică te așteptăm.

Și-a aplecat capul și, înainte să poată ea reacționa, și-a lipit ferm buzele de ale ei. Lui Charlotte i-a scăpat o exclamație. Cu toate că nu era tocmai pasiunea pe care o cunoscuseră în noaptea de la hotel sau chiar în pod, promisiunea și intenția erau cât se poate de limpezi.

Charlotte nu a apucat să răspundă pentru că Jack s-a desprins de ea și și-a îndreptat spatele. A privit-o îndelung o ultimă dată și o clipă a părut că ar mai fi ceva.

– Ai grijă de tine, Charley! a zis el.

Apoi a plecat cu pași repezi înspre Broad Street și a făcut semn unui taxi.

„Du-te după el“, o îndemna pe Charlotte o voce dinlăuntrul ei. Dar ea a rămas în loc, ca paralizată, și l-a privit cum se îndepărtează în grabă, lăsându-l încă o dată să plece. Câteva clipe mai târziu, când se afla singură în stradă, s-a întrebat dacă nu cumva își închipuise totul. Jack chiar fusese aici? De data asta nu fusese însă un vis. Și îi ceruse să... ce anume? Să renunțe din nou la viața ei, nu așa cum îi ceruse Brian, pentru câteva săptămâni, ci de data asta definitiv.

S-a întors pe jos la birou, a privit în jur. Cum să plece așa, pur și simplu? Asta era lumea ei. Avea un serviciu în care îi ajuta pe inculpați, dar Jack îi oferea șansa să facă exact aceeași muncă, dar la un alt nivel. Și, dincolo de asta, un birou nu însemna decât patru pereți. Avea o casă pe care o putea vinde (sau închiria, dacă voia să o păstreze ca măsură de siguranță), o pisică pe care o putea lua cu ea.

Dar pentru ce? Pentru un post despre care nu știa nimic. Nu avea idee despre salariu (nu că ar fi fost greu să îl depășească pe cel de avocat din oficiu) sau cât de stabil avea să fie jobul. Iar perspectiva de a lucra împreună cu Jack? Cât timp lucraseră la cazul Dykmans, interacțiunile lor fuseseră, în cel mai bun caz, marcate de irascibilitate, din când în când aprinse și conflictuale. S-ar putea să ajungă să se urască, ceea ce ar însemna o relație de muncă dezastruoasă.

„Chiar mă gândesc serios la asta“, și-a dat ea seama. Cu câteva luni în urmă, ideea de a renunța la siguranța mediului ei ar fi fost de negândit. Dar faptul că ieșise în afara lui și lucrase la caz împreună cu Jack o ajutaseră să scape de unele dintre vechile ei fantome și acum putea lua în considerare posibilități despre care nici nu știuse că există.

I-au apărut în minte ochii lui Jack așa cum îi văzuse când îl găsise în biroul ei, în care licărea speranța, dar și altceva. Ar fi putut lua pe oricine să lucreze cu el. Ar fi putut să îi telefoneze sau să îi trimită un mesaj pe e-mail. Dar făcuse atâta drum, tocmai până la Philadelphia, ca să o întrebe față în față. Nu, nu era vorba numai despre un job.

Să trăiască în Europa, să lucreze împreună cu Jack. Dintr-odată, toate posibilitățile i-au apărut înainte. Acum se eliberase de toată povara trecutului, liberă, în sfârșit, să își trăiască visul.

Și-a luat geanta și a ieșit, închizând cu hotărâre ușa în urma ei.

MULȚUMIRI

Această carte mi-a fost inspirată de un splendid ceas vechi, cunoscut sub denumirea de ceas aniversar, pe care soțul meu, Phillip, mi l-a dăruit la aniversarea unui an de căsătorie. M-a fascinat istoria acestui tip unic de ceas și, când am început să o cercetez, mi-am imaginat viețile din care a făcut parte în decursul secolului trecut, iar *Tot ce am iubit* a început să se depene.

Orice scriitor vă va spune, bineînțeles, că e o cale lungă între momentul inspirației și terminarea cărții, iar eu le sunt recunoscătoare acelor oameni, deloc puțini, care au parcurs-o împreună cu mine. Le sunt îndatorată extraordinarului meu agent, Scott Hoffman, și echipei lui de la Folio Literary and Film Management, precum și editorilor mei talentați, Phyllis Grann și Jackeline Montalvo, și echipei lor de la Doubleday, pentru a-mi fi împărtășit viziunea legată de această carte și a o fi adus la viață. Aș vrea, de asemenea, să recunosc meritul editorului meu britanic, Rebecca Saunders, și al echipei ei de la Sphere, pentru munca lor excelentă.

Tot ce am iubit mi-a dat posibilitatea de a mă întoarce în domeniul familiar și drag al vieții evreilor în Europa și le sunt recunoscătoare nenumăraților oameni și numeroaselor locuri care mi-au inspirat și mi-au influențat munca. Deși evenimentele și unele dintre locurile din carte sunt fictive, am aflat o groază de lucruri din anumite lucrări de istorie, printre care *The Pity of It All: A Portrait of the German-Jewish Epoch 1743-1933* de Amos Elon și *A Community Under Siege: The Jews of Breslau Under Nazism* de Abraham Ascher. Ca întotdeauna, greșelile îmi aparțin exclusiv mie.

Ca totul să fie mai interesant, am scris această carte în aceeași perioadă în care am fost însărcinată și am dat naștere celor două fiice gemene: Charlotte și Elizabeth. Să termin cartea în timp ce aveam grijă de trei copii mai mici de doi ani (inclusiv de minunatul meu băiat, Ben) nu a fost deloc ușor și trebuie să mulțumesc din inimă unei întregi armate de rude și prieteni: soțului meu, Phillip, cel mai dedicat tată pe care îl cunosc; părinților mei,

Gene and Marsha, care și-au pus viața între paranteze ca să mă ajute să mă ocup de copiii mei; fratelui meu, Jay; cumnaților mei, Anna și Wayne; și Joannei și lui Sarah și altora, prea mulți pentru a-i putea menționa pe toți. Fără voi, nimic nu ar fi fost posibil și nici demn de atenție.

JOJO MOYES • *Ultima scrisoare de dragoste*
DANIELLE STEEL • *Învingătorii*
ELIN HILDERBRAND • *Zvonul*

JACQUELINE SUSANN • *Valea păpușilor*
TATIANA DE ROSNAY • *Se numea Sarah*
JOJO MOYES • *Înainte să te cunosc*
NORA ROBERTS • *Obsesia*
JOJO MOYES • *Fata pe care ai lăsat-o în urmă*
DANIELLE STEEL • *Daruri de preț*
DANIELLE STEEL • *Sub acoperire*
KRISTIN HANNAH • *Privighetoarea*
JOJO MOYES • *După ce te-am pierdut*
DANIELLE STEEL • *O viață perfectă*
DANIELLE STEEL • *Jocuri de putere*
MARTHA HALL KELLY • *Când înflorește liliacul*
DANIELLE STEEL • *Fiul risipitor*
DANIELLE STEEL • *Aripile destinului*
KRISTIN HANNAH • *A doua șansă*
BARBARA TAYLOR BRADFORD • *Cavendon Hall*
JOJO MOYES • *Un bărbat și o femeie*
JODI PICOULT • *Pactul*
NORA ROBERTS • *Secrete și minciuni*
JOJO MOYES • *În căutarea unui destin*
TRACY BROGAN • *Nebunie de-o vară*
JOJO MOYES • *Silver Bay*
DANIELLE STEEL • *Moștenirea secretă*
DANIELLE STEEL • *Blue*
MARGARET MITCHELL • *Pe aripile vântului (vol. I-III)*
KRISTIN HANNAH • *Aleea cu licurici*
TATIANA DE ROSNAY • *Vieți secrete*
JOJO MOYES • *Eu și totuși alta*
LUCINDA RILEY • *Secretul Helenei*
P.Z. REIZIN • *Algoritmul fericirii*
LUCINDA RILEY • *Trandafirul nopții*
GILL PAUL • *Soția secretă*
JOJO MOYES • *Un bilet pentru Paris*
J.P. MONNINGER • *Harta care mă duce la tine*
KRISTIN HANNAH • *Un nou început*
SOFIA LUNDBERG • *Caietul cu nume pierdute*
JODI PICOULT • *Al zecelea cerc*
CAROLYN BROWN • *Secrete și speranțe*
JODI PICOULT • *Povestitorul*

KRISTIN HANNAH • *Grădina de iarnă*
KERRY LONSDALE • *Viața pe care am visat-o*
ELIN HILDERBRAND • *În seara asta vorbește-mi de iubire*
ROSIE NIXON • *Stilista*
BETH O'LEARY • *Dragoste în contratimp*
ELIN HILDERBRAND • *Paradisul de la malul mării*
LUCINDA RILEY • *Cele șapte surori.* • *Povestea Maiei*
JODI PICOULT • *Nouăsprezece minute*
CHIARA GAMBERALE • *Caruselul iubirii*
LAUREN WILLIG • *Soția engleză*
KATE QUINN • *Rețeaua Alice*
MIRANDA BEVERLY-WHITTEMORE • *Vacanță în paradis*
TATIANA DE ROSNAY • *Anotimpul ploilor*
HELEN SIMONSON • *Dragostea târzie a doamnei Ali*
MARTHA HALL KELLY • *Trandafirii pierduți*
LORI NELSON SPIELMAN • *Mâine e o nouă zi*
ROXANNE VELETZOS • *Fetița pe care au lăsat-o în urmă*
KRISTIN HANNAH • *Dincolo de stele*
JESSICA SHATTUCK • *Văduvele de la castel*
JOJO MOYES • *Bazarul visurilor*
JODI PICOULT • *O scânteie de viață*
NORA ROBERTS • *Eclipsa*
KATHERINE PANCOL • *Ochii galbeni ai crocodililor*
GILL PAUL • *Fiica pierdută*
JOJO MOYES • *Dragoste într-o zi ploioasă*
KATHERINE PANCOL • *Valsul lent al țestoaselor*
NINA GEORGE • *Mica librărie de pe Sena*
KRISTIN HANNAH • *Drum în noapte*
DEBORAH HARKNESS • *Cartea pierdută a vrăjitoarelor*
DEBORAH HARKNESS • *Școala Nopții*
DEBORAH HARKNESS • *Cartea vieții*
DEBORAH HARKNESS • *Fiul timpului*
KIM LIGGETT • *Anul de grație*
JOJO MOYES • *Darul stelelor*
PAM JENOFF • *Fetele dispărute din Paris*
EMILY GIFFIN • *Tot ce ne-am dorit*
LUCINDA RILEY • *Sora furtună. Povestea lui Ally*
KRISTIN HANNAH • *Culorile vieții*
JOJO MOYES • *Vara în care te-am întâlnit*

LUCINDA RILEY • *Grădina cu lavandă*
SYLVIA DAY • *Aripi de brumă*
SANTA MONTEFIORE • *Primăvară în Toscana*
SARAH JIO • *Toate florile Parisului*
NORA ROBERTS • *Profeția*
SOFIA LUNDBERG • *Un semn de întrebare e o jumătate de inimă*
ANA JOHNS • *Femeia cu chimono alb*
PAM JENOFF • *Povestea unui orfan*
KRISTIN HANNAH • *Frontul de acasă*
BETH MORREY • *Dragostea lui Missy*
J.P. MONNINGER • *Șapte scrisori*
KATE CLAYBORN • *Dragostea e scrisă în semne*
IMOGEN KEALEY • *Eliberare*
RACHEL WINTERS • *Caut suflet pereche*
LUCINDA RILEY • *Sora umbră. Povestea lui Star*
MEG WAITE CLAYTON • *Ultimul tren spre Londra*
JANET SKESLIEN CHARLES • *Biblioteca din Paris*
NORA ROBERTS • *Aleasa*
SARAH DESSEN • *O dată pentru totdeauna*
CAROLYN BROWN • *Hanul cu Magnolii*
KRISTIN HANNAH • *Între surori*
ALYSON RICHMAN • *Soția pierdută*
RHYS BOWEN • *Copilul din Toscana*
LUCINDA RILEY • *Îngerul de la Marchmont Hall*
KATE QUINN • *Zbor în trecut*
NICHOLAS SPARKS • *Respirație în doi*
SARAH DESSEN • *Un cântec pentru tine*
KRISTIN HANNAH • *Totul pentru dragoste*
JOJO MOYES • *Muzica nopții*
LUCINDA RILEY • *Sora perlă. Povestea lui CeCe*
NICHOLAS SPARKS • *Întoarcerea acasă*
LIA LOUIS • *Dragă Emmie Blue*
VICTORIA HISLOP • *Cei ce sunt iubiți*
ELLEN ALPSTEN • *Țarina*
LEILA MEACHAM • *Zborul libelulei*
SANTA MONTEFIORE • *Vremea dragostei și a războiului*
LEILA MEACHAM • *Trandafiri*
JENNY ASHCROFT • *Întâlnire la Bombay*
NICHOLAS SPARKS • *Jurnalul unei iubiri*

SANTA MONTEFIORE • *Casa de la malul mării*
KRISTIN HANNAH • *Cele patru vânturi*
LUCINDA RILEY • *Camera cu fluturi*
MARIANNE CRONIN • *Cei o sută de ani ai lui Lenni și Margot*
NICHOLAS SPARKS • *Dragă John*
TRACY REES • *Misterul fetei de zăpadă*
TRISH DOLLER • *În derivă*
JOJO MOYES • *Dans în arenă*
SANTA MONTEFIORE • *Farul cu secrete*
LUCINDA RILEY • *Sora lună. Povestea lui Tiggy*
KRISTIN HANNAH • *Un moment magic*
PAM JENOFF • *Soția diplomatului*
EMILY HENRY • *Două cărți și o vacanță*
KRISTIN HARMEL • *Ultima geană de lumină*
EVA CARTER • *Inimă salvată*
LUCINDA RILEY • *Fata de pe stâncă*
MARY ELLEN TAYLOR • *Parfumul dulce al verii*
NICHOLAS SPARKS • *Mesaj de departe*
GILL PAUL • *Jackie și Maria*
MADELINE MARTIN • *Ultima librărie din Londra*
JANE COVERDALE • *Grădina cu iasomie*
MARTHA HALL KELLY • *Florile soarelui*
KRISTIN HANNAH • *Țărmuri îndepărtate*
KRISTIN HARMEL • *Cartea copiilor pierduți*
MARY ELLEN TAYLOR • *Conacul cu amintiri*
RENÉE ROSEN • *Cele două grații*
LUCINDA RILEY • *Sora soare. Povestea Electrei*
LISA SCOTTOLINE • *Dragoste eternă*
KRISTIN HANNAH • *Din nou acasă*
KELLY RIMMER • *Cuvinte nerostite*
ROXANNE VELETZOS • *Vara noastră de demult*
BARBARA DAVIS • *Secrete din trecut*
KRISTIN HANNAH • *Cascada îngerilor*
SANTA MONTEFIORE • *Necunoscuta din Paris*
RENÉE ROSEN • *O vară la New York*
LUCINDA RILEY • *Sora pierdută*
TRACY REES • *Timpul soarelui*
BRUNO COMBES • *Partea îngerilor*
KRISTIN HARMEL • *Pădurea stelelor ce pier*

SANTA MONTEFIORE • *Ultima călătorie*

ÎN COLECȚIA **BLUE MOON** *AU APĂRUT:*